ULUSLARARASI BESTSELLER

STEPHEN KING

DOLORES CLAIBORNE

Sayfa6

ULUSLARARASI BESTSELLER

STEPHEN KING

DOLORES CLAIBORNE

Dolores Claiborne, kendi deyimiyle cadının biri. Aksi, ağzı bozuk ve berbat bir yaşamı var. Little Tall Adası'nda yaşayanlar, kocası Joe'nun ölümünün hikâyesini öğrenmek için tam otuz yıldır bekliyor. Polis ise adanın yatalak kadını ve Dolores'in işvereni olan Vera Danovan'ın bir gün önceki ölümünü merak ediyor. Konuşmaktan başka çaresi olmayan Dolores Claiborne'nun anlattıkları, onun hem itirafı hem de savunması...

Dolores ile Vera arasındaki garip yakınlık ve onları birbirlerine bağlayan ürkütücü gerçek, sevginin ne kadar coşkulu, sonucunun ise ne kadar korkunç olduğunu gösteriyor...

Belki de her okuyucu Dolores için değişik bir yargıya varacak, ancak onun karanlık odasına girenler, büyüleyici hikâyesini unutmayacaklar. Stephen King'in diğer romanlarından farklı bir çizgiye sahip olan bu roman, sadece King hayranları için değil, tüm kitapseverler için de bir klasik niteliğinde.

ULUSLARARASI BESTSELLER

STEPHEN KING

DOLORES CLAIBORNE

ULUSLARARASI BESTSELLER

STEPHEN KING

DOLORES CLAIBORNE

Roman

İngilizceden çeviren
Baysan Bayar

Sayfa6

Sayfa6 Yayın No: 140

Dolores Claiborne

Stephen King

Özgün adı: Dolores Claiborne

Yayıncı ve Matbaa Sertifika No: 10614

Genel yayın yönetmeni: Senem Kaleli
Düzelti: Elçin Kazancı
Kapak tasarım: Cengiz Duhan
Sayfa tasarım: Yasemin Çatal - Derya Balcı

16 17 18 19   7 6 5 4 3 2 1
İstanbul, 2016

ISBN: 978-975-10-3715-2

Baskı ve Cilt
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks : (0212) 496 11 12
e-posta: editor@sayfa6.com

Sayfa6 Yayınları, İnkılâp Kitabevi Yay. San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8 Yenibosna – İstanbul

MANDOLİN   İNKILÂP   Sayfa6

www.mandolin.com.tr   www.inkilap.com   www.sayfa6.com

Stephen King

Amerikalı yazar 1947 yılında Portland'da doğmuştur. Çocukluğu Fort Wayne, Indiana ve Stratford, Connecticut'ta geçen King, üniversite ikinci sınıftayken *The Maine Campus*'de yazmaya başladı. Vietnam Savaşı'nın devam ettiği yıllarda, öğrenci senatosunun bir üyesi olarak savaş karşıtı hareketi destekledi. Maine Üniversitesi İngilizce bölümünden mezun olduktan sonra, bir dönem İngilizce öğretmenliği yaptı. Yaratıcı yazarlık dersi vermeye başlayan King'in *Cinnet, Carrie, Yeşil Yol* gibi birçok romanı sinemaya uyarlandı. Ödüllü yazar, korku-gerilim dalında bir klasik olmuştur.

Baysan Bayar

İstanbul'da doğdu ama, babasının görevi dolayısıyla gittikleri Ankara'da büyüdü. Eşinin 1989'da vefatından sonra çocuklarına karşı görevlerini de tamamlayıp, tercümanlığa başladı. Serbest tercüman olarak çalıştığı çeşitli yayınevlerinden yirmi kadar kitabı çıktı. Oğulları ve aileleri ile birlikte olmanın dışında, tercüme yapmak, fırsat buldukça tenis ve briç oynamaktan hoşlanan Bayar, halen Ankara'da yaşıyor.

Annem Ruth Pillsbury King'e...

"Bir kadın ne ister?"

Sigmund Freud

"S-A-Y-G-I, bunun benim için ne anlama geldiğini öğrenin."

Aretha Franklin

Ne sordun, Andy Bissette?

Bana açıkladığın haklarımı anlayıp anlamadığımı mı?

Tanrım! Neden erkekler bu kadar aptal oluyor?

Hayır, boş ver, çeneni kapat ve biraz beni dinle. Gece boyunca beni dinleyeceksin sanırım, en iyisi alış buna. Elbette söylediklerini anlıyorum! Seni pazarda gördüğümden beri aklımı kaybetmişe mi benziyorum? Eğer unuttuysan ben sana hatırlatayım, daha pazartesi öğleden sonra karşılaşmıştık. Eski deyimle üç kuruş kâr edeceğim diye o bayat ekmeği aldığın için karından zılgıt yiyeceğini söylemiştim sana ve haklı çıktım, değil mi?

Ben haklarımı pekâlâ anlıyorum, Andy. Annem beni aptalın teki olayım diye yetiştirmedi. Tanrı yardımcım olsun ki sorumluluklarımı da gayet iyi bilirim.

Söylediğim her sözün mahkemede aleyhime kullanılabileceğini söylüyorsun, değil mi? Hayretler içindeyim! Sen de sırıtmayı kesebilirsin, Frank Proulx. Bugünlerde pek ünlü bir polis olabilirsin, ama ben o aynı aptal sırıtışı, sen daha altında bezle ortalıkta dolaşırken de gördüğümü daha dün gibi hatırlıyorum. Sana küçük bir tavsiyede bulunacağım, benim gibi bir kocakarının yanındayken o sırıtmayı kendine sakla. Ben senin suratını Sears kataloğundaki don reklamlarından daha rahat okurum.

Tamam, yeteri kadar eğlendik, eğer hâlâ ilgilenen varsa, şu andan itibaren üçünüze, çoğu muhtemelen mahkemede aleyhime kullanılabilecek olan bir sürü şey anlatacağım. İşin komik yanı da adadakilerin hikâyenin çoğunu zaten biliyor olması. Yaşlı Neeley Robichaud'un kafayı çektiğinde söylediği gibi, benim de artık umurumda değil. Onu tanıyan herkes de çoğunlukla kafayı çekmiş olduğunu size anlatacaktır.

Ancak umurumda olan bir şey var, bu yüzden kendi ayağımla buraya geldim. O Vera Donovan kaltağını ben öldürmedim ve şimdi ne düşünürseniz düşünün, sizi buna inandırmaya kararlıyım. Onu o lanet olasıca merdivenden aşağı ben itmedim. Öteki iş için beni tutuklamak isterseniz ziyanı yok, ama o kaltağın kanı elime bulaşmadı. Sözümü bitirdiğimde de sanırım bana inanacaksın, Andy. Sen her zaman oldukça iyi bir çocuktun, yani aklın başındaydı demek istiyorum ve her daim dürüst bir adam oldun. Ancak bu başını döndürmesin, sen de her erkek gibi giysilerini yıkayan, burnunu silen ve yanlış yola girdiğinde seni düzelten bir kadının elinde büyüdün.

Başlamadan önce bir şey daha var Andy, seni ve Frank'i tanıyorum ama önünde ses kaydediciyle oturan bu kadın da kim?

Aman Tanrım, Andy, onun stenograf olduğunu biliyorum! Annemin aptal yetiştirmediğini daha demin söylemedim mi sana? Bu kasımda altmış altı yaşında olacağım, ama aklım hâlâ başımda. Ses kaydedici ve not defteriyle oturan bir kadının stenograf olduğunu biliyorum. Bütün mahkeme dizilerini, hatta kimsenin on beş dakikadan fazla giyinik kalamadığı *L.A. Law* dizisini bile izlerim.

Senin adın ne, canım?

Ha, öyle mi... Peki nerelisin bakalım?

Ah, kes artık, Andy! Bu gece başka ne işin var? Yoksa deniz kıyısına gidip izinsiz deniztarağı çıkaran birkaç adam yakalayabilir

miyim diye bakmak mıydı niyetin? Bu kalbinin dayanabileceğinden fazla heyecanlı olurdu herhalde, değil mi? Ha?

İşte. Bu daha iyi. Sen Kennebunk'tan Nancy Bannister'sın ve ben de buradan Little Tall Adası'ndan Dolores Claiborne. Şimdi burada işimiz bitinceye kadar daldan dala atlayarak konuşacağım ve sen de yalan söylemediğimi anlayacaksın. Onun için sesimi yükseltmemi ya da alçaltmamı istersen hemen söyle. Benden çekinmene gerek yok. Şu andan itibaren her lanet olası kelimeyi yazmanı istiyorum: Yirmi dokuz yıl önce, Polis Şefi Bissette daha ilkokul birinci sınıftayken ve hâlâ ağzı süt kokarken, kocam Joe St. George'u öldürdüm.

Burada soğuk rüzgârlar estiğini hissediyorum, Andy. Açık kalan lanet olası ağzını kapatmazsan gidebilirsin. Hem neden bu kadar şaşırdığını da anlamıyorum. Joe'yu öldürdüğümü biliyorsun. Little Tall'daki herkes bilir bunu ve belki de karşıdaki Jonesport'dakilerin yarısı da biliyordur. Ancak hiç kimse bunu kanıtlayamadı. Eğer o aptal cadı Vera eski pis dolaplarını çevirmeseydi, bunu burada Frank Proulx ve Kennebunk'lu Nancy Bannister'ın önünde itiraf ediyor olmayacaktım.

Neyse, artık dolap filan çeviremeyecek, değil mi? En azından bu da bir teselli.

Nancy canım, şu kaydediciyi bana biraz daha yaklaştır, bu işi yapacaksak tam yapalım, buna mecburum. Şu Japonlar ne şirin ufak aletler yapıyorlar, değil mi? Evet gerçekten... Ama o şirin şeyin içindeki ses kaydının beni hayatımın sonuna kadar hapse koyacağını sanırım ikimiz de biliyoruz. Yine de başka çarem yok. Yemin ederim ki Vera Donovan'ın neredeyse ölümüme neden olacağını biliyordum, onu ilk gördüğümde bunu anlamıştım. Şu yaptığına da bak, o yaşlı kaltağın bana ne yaptığına bir bak. Bu kez gerçekten işime çomak soktu. Ama zenginler böyledir işte, seni tekmeyle öldüremezlerse, sevgiyle öperek öldürürler.

Ne?

Ah, kahretsin! Oraya geliyorum, Andy, biraz rahat verirsen tabii. Yalnızca baştan sona mı, yoksa sondan başa mı anlatmalıyım karar vermeye çalışıyorum. Bana ufak bir içki vermezsiniz, değil mi?

Ah, kahveni başına çal. Bütün demliği al ve kıçına sok. Eğer çekmecendeki Jim Beam'den bir yudum veremeyecek kadar cimriysen bir bardak su ver bari. Ben...

Nereden biliyorsun da ne demek oluyor? Bak, Andy Bissette, doğrusunu bilmeyen de seni daha dün tuzlu gevrek kutusundan emekleyerek çıktın zanneder. Bu adadaki insanların tek konuştukları konu benim kocamı öldürmem mi sanıyorsun? Lanet olsun, o bayat haber. Ama sana gelince, sende hâlâ iş var.

Teşekkürler Frank. Annen burnunu karıştırma huyunu geçirmeseydi, kilisede sana bakmak biraz zor olacaktı, ama sen yine de her zaman iyi bir çocuktun. Bazen parmağını burnunda öyle derine sokardın ki nasıl oldu da beynini delmedin anlayamazdık. Niye kızarıyorsun ki? Arada sırada burnundan küçük yeşil bir altın çıkarmayan çocuk yoktur. En azından sen, kilisede ellerini pantolonunun içinden ve toplarından uzak tutmayı bilirdin ve birçok oğlan çocuğu asla...

Evet, Andy, evet anlatacağım. Sen hiç pantolonundan karıncaları sallayıp dökmedin değil mi?

Bak ne diyeceğim, sizinle bir anlaşma yapalım. Hikâyeyi baştan sona ya da sondan başa anlatmak yerine, ortadan başlayacak ve iki yöne doğru da ilerleyeceğim. Eğer bundan hoşlanmazsan, Andy Bissette, kendi kaderine küs.

Joe ile üç çocuğumuz oldu ve 1963 yazında öldüğünde Selena on beş, Joe Jr. on üç ve Küçük Pete daha dokuz yaşındaydı. Joe bana ne işeyecek bir lazımlık ne de onu dışarı dökecek bir pencere bırakmıştı...

Sanırım bir ara bunu düzeltmen gerekecek, değil mi Nancy? Ben kötü huylu ve ağzı pis ihtiyar bir kadınım, ama berbat bir hayatın olunca çoğunlukla böyle olur.

Evet, nerede kalmıştım? Şimdiden kaldığım yeri unutmadım, değil mi?

Ah, evet. Teşekkürler şekerim.

Joe bana *Doğu Yakası*'nda kırık dökük bir kulübe ve büyük bölümü, iyice temizlendikten sonra yeniden çıkan böğürtlen çalılarıyla kaplı altı dönümlük bir arazi bıraktı. Başka mı? Dur bakayım. Çalışmayan iki kamyonet ve bir kütük taşıyıcı, dört çeki odun, bir bakkal faturası, bir hırdavatçı faturası, bir benzin faturası, bir cenaze evi faturası... Ve üstüne üstlük ne oldu biliyor musunuz? Daha toprağın altına gireli bir hafta bile olmamıştı ki o ayyaş Harry Doucette, Joe'nun kendisine bir beyzbol iddiası yüzünden yirmi dolar borcu olduğunu gösteren bir kâğıtla geldi.

Bütün bunları bıraktı ama lanet olası bir sigorta parası bıraktı mı dersiniz? Yok efendim! Ancak gidişata bakınca, aslında iyi ki bırakmamış denebilir. Neyse bu kısma sonra geleceğim ama şimdi söylemek istediğim şey, Joe St. George'un gerçekten adam değil sırtımda taşıdığım bir yük, bir değirmen taşı olduğu. Hatta ondan da kötü, çünkü bir değirmen taşı sarhoş haliyle bira kokarak eve gelip, gece biriyle yattığını sabahleyin suratına çarpmak istemez. O orospu çocuğunu öldürmemin nedeni bu değil ama sanırım nedenlerime iyi bir başlangıç.

Bir ada adam öldürmek için iyi bir yer değil, bunu söyleyebilirim size. Sanki hep çevrenizde biri vardır ve en istemediğiniz anda işinize burnunu sokmak için uğraşır. Bu yüzden yapacağımı o zaman yaptım ama birazdan buna da geleceğim. Şimdilik bu işi Vera Donavan'ın kocası Baltimore dışındaki bir araba kazasında öldükten üç yıl sonra yaptığımı söylesem yeter. Onlar Little

Tall'daki yazlıklarında olmadıkları zaman Baltimore'da otururlardı. O günlerde Vera'nın cıvataları henüz gevşememişti.

Joe resimden çıkıp da hiç para gelmeyince çok sıkıştığımı söyleyebilirim size. Tüm dünyada çocuklarının bakımı üzerine kalmış tek başına bir kadın kadar ümitsiz birinin olmadığını düşünüyordum. Tam karşıya geçip Jonesport'taki bir mağazada kasiyerlik ya da bir restoranda garsonluk yapmaya karar vermiştim ki o uyuşuk karı birdenbire yıl boyunca adada yaşamaya karar verdi. Çoğu kişi onun sigortalarının attığını düşündü, ama ben çok şaşırmadım, çünkü zamanının çoğunu zaten burada geçiriyordu.

O günlerde onun yanında çalışan herif, adını tam hatırlayamadım ama kimden söz ettiğimi biliyorsun, Andy, hayalarının Mason kavanozları kadar büyük olduğunu tüm dünyaya göstermek için daracık pantolonlar giyen şu seksi aptal, beni aradı ve hanımının, (ondan her zaman hanım diye söz ederdi, ne aptalca değil mi?) evinde çalışmak isteyip istemeyeceğimi sorduğunu söyledi. 1950'den beri yazları onlar için zaten bu işi yapıyordum ve başkasına sormadan önce beni araması bence normaldi, ayrıca o sırada bu dualarımın kabul olması gibi bir şeydi. Hemen evet dedim ve dün sabah ön taraftaki merdivenlerden başının üstüne düşünceye kadar da onun için çalıştım.

Kocasının işi neydi, Andy? Uçak yapardı, değil mi?

Ah. Evet, galiba bunu duymuştum, ama adalıların nasıl dedikoducu olduklarını bilirsin. Durumlarının oldukça iyi olduğunu kesinlikle biliyorum, adamakıllı iyiydi ve adam ölünce hepsi ona kaldı. Tabii devletin elinden kopardığı dışında ve muhtemelen borcu filan olduğundan ona da fazla kalmamıştır. Michael Donovan çok akıllıydı. Kurnazdı da. Son on yılındaki tutumuna bakınca kimse inanmasa da, Vera da onun kadar kurnazdı... Ve ölünceye kadar da kurnazlıklarını sürdürdü. Yatağında sessizce kalp krizinden ölmek dışında başka bir nedenden ölürse beni ne berbat duruma

düşüreceğinden haberi var mıydı bilmiyorum. Bütün gün o çürük merdivenlerde bunu düşünerek oturdum... Bunu ve daha yüzlerce başka sorunu. Önce hayır dedim, bir tas yulaf bile Vera'dan daha akıllıydı ve sonra elektrikli süpürge olayında ne yaptığını hatırladım. Ve belki diye düşündüm... Evet, belki...

Ama artık bir önemi yoktu. Şimdi önemli olan tek şey, sadece yağmurdan kaçarken doluya tutulmam ve sırılsıklam olmadan kendimi temize çıkarabilmeyi çok istememdi. Tabii başarabilirsem.

Önce Vera'nın ev işlerini yapmak için işe başladım, ama sonunda durumum "bakıcı" dedikleri bir şey oldu. Arasındaki farkı anlamam çok sürmedi. Vera'nın ev işlerini yaparken haftada beş gün, günde sekiz saat çalışıyordum. Bakıcısı olarak ise her saatim ona aitti.

İlk kez 1968 yazında televizyonda Demokrat Parti Milli Kurultayı'nı izlerken felç geçirdi. Küçük bir felçti ve bundan Hubert Humphrey'yi sorumlu tutuyordu. "Bu mutlu salağı çok bile izledim," diyordu, "ve lanet olasıca damarımı patlattım. Bunun olacağını bilmeliydim ve bu Nixon da olabilirdi."

1975'te daha büyük bir felç geçirdi ve bu kez ortada suçlayacak bir siyasetçi yoktu. Doktor Freneau ona sigara ve içkiyi kesmesini söyledi, ama nefesini boşa tüketiyordu, Vera kıçımı öp Donovan, Chip Freneau gibi basit bir kasaba doktorunun sözünü dinlemezdi. "Ben onu gömeceğim," derdi, "ve mezar taşının üstüne oturup bir viski soda içeceğim."

Bir süre sözünü tutacakmış gibiydi, doktor onu azarlamayı, o ise *Queen Mary* gemisi gibi salınmayı sürdürdü. Sonra, 1981'de en büyük felç geldi ve ertesi yıl o seksi aptal anayolda bir araba kazasında öldü. İşte o zaman, 1982 Ekim'inde onun yanına taşındım.

Taşınmam gerekiyor muydu? Sanırım gerekmiyordu. Yaşlı Hattie McLeod'un da dediği gibi, sosyal güvencem vardı. Çok

değildi, ama o sırada çocuklar da gitmişti, Küçük Pete, zavallı kayıp kuzu dünyadan göçmüştü ve bir kenara birkaç dolar koymayı başarmıştım. Adada yaşam her zamankinden daha ucuzdu ve eskiden olduğu kadar olmasa bile, hâlâ şehirde yaşamaktan çok daha kolaydı. Onun için sanırım Vera'nın yanına taşınmak zorunda değildim.

Ama artık onunla birbirimize alışmıştık. Bunu bir erkeğe anlatmak çok zordur. Orada elinde defter ve kalemiyle oturan Nancy'nin anladığını sanıyorum ama sanırım konuşamaz. Yakın arkadaş olmaktan çok uzak olmamıza rağmen, aynı mağarada yan yana baş aşağı sallanan iki yaşlı yarasa gibi alışmıştık birbirimize. Bu çok büyük bir değişiklik de değildi. Yaptığım en büyük değişiklik, pazar giysilerimi ev giysilerimin yanına asmaktı, çünkü 1982 sonbaharı geldiğinde artık her gün ve çoğu gece oradaydım. Maaşım biraz daha iyiydi, ama Cadillac arabamın ilk taksidini yatıracak kadar da iyi değildi, ne demek istediğimi anlıyorsanız yani.

Sanırım başka kimse olmadığı için yaptım bunu. New York'ta Greenbush adında bir muhasebecisi vardı. Ama Greenbush, Vera pencereden eğilip kendisine bağırsın, çarşafları dört değil altı mandalla assın, misafir odasına taşınsın ve Vera kendisini porselen domuz kumbarasındaki paraları çalmakla suçlayıp onu nasıl hapse göndereceğini anlattığı sırada onun bezini değiştirirken şişman kıçındaki pislikleri silsin diye kalkıp Little Tall'a gelecek değildi. Greenbush çekleri keserdi. Ben onun pisliğini temizlerdim ve çarşaflar, toz yumaklarıyla şu lanet olası porselen domuzundan şikâyet ederek zırvalamasını dinlerdim.

Ne çıkar yani? Bunun için madalya, hatta bir mor nişan bile beklemiyorum. Zamanında çok pislik temizledim, daha fazla zırva da dinledim (hatırlarsanız, Joe St. George'la on altı yıl evli kaldım) ve hiçbiri de beni hasta etmedi. Galiba Vera'nın yanında başka kimsesi olmadığı için kaldım. Ya ona ben bakacaktım ya

da bakımevine gidecekti. Çocukları onu görmeye hiç gelmediler, bu yüzden ona çok acıyordum. Onlardan yardım etmelerini filan beklemiyordum, sakın böyle sanmayın ama ne olursa olsun, eski kavgalarını unutup neden kırk yılda bir onunla bir gün belki de bir hafta sonu geçirmediklerini anlamıyordum. O berbat bir cadıydı, bundan kuşkum yok, ama onların anneleriydi ve artık ihtiyarlamıştı. Tabii şimdi o zamankinden daha çok şey biliyorum ama...

Ne?

Evet, bu doğru. Eğer yalan söylüyorsam, torunlarımın dediği gibi öleyim. Eğer bana inanmıyorsanız o Greeenbush denen adamı arayabilirsiniz. Haberler duyulunca, ki her zamanki gibi duyulacak, Bangor *Daily News* gazetesinde her şeyin ne kadar harika olduğuyla ilgili duygusal makalelerin çıkacağını biliyorum. Eh, size haberlerim var. Harika filan değildi. Lanet olası bir kâbustu. Burada ne olursa olsun, herkes yaptıklarını yapması için onun beynini yıkadığımı sonra da öldürdüğümü söyleyecektir. Biliyorum bunu. Andy de siz de biliyorsunuz. Bu dünyada ya da öbür dünyada insanların istediklerinde en kötüyü düşünmelerine engel olabilecek hiçbir güç yoktur.

Söylenenlerin tek bir kelimesi bile doğru değil. Bir şey yapması için onu zorlamadım ve o hiçbir şeyi benden hoşlandığı, hatta beni sevdiği için yapmamıştır. Belki bunu bana borçlu olduğunu düşündüğü için yapmıştır. Ve bir şey söylemek gibi bir alışkanlığı olmadığından söylememiştir. Bana teşekkür etmek için bile olabilir... Pis bezlerini değiştirdiğim için değil de, belki köşelerden teller sarkıp yatakların altından toz yumakları çıktığında orada olduğum içindir.

Bunu anlamıyorsunuz, biliyorum, ama anlayacaksınız. O kapıyı açıp buradan çıkmadan önce, söz veriyorum her şeyi anlayacaksınız.

Cadılığının üç aşaması vardı. Daha fazlasını yapan kadınlar olduğunu biliyorum, ama çoğunlukla tekerlekli iskemleye ya da yatağa bağlı, bunak, yaşlı bir kadın için üç iyi bir sayı. Hatta böyle bir kadın için fazla bile.

Birinci aşama elinde olmadığı için cadılık yapmaktı. Mandallar için söylediklerimi, çarşafları asmak için asla dört değil altı mandal kullanmam gerektiğini hatırlarsınız. İşte, bu örneklerden biridir.

Bayan Kıçımı Öp Vera Donovan için çalışıyorsanız bazı işler mutlaka tek bir biçimde yapılırdı ve bunlardan birini bile unutmak istemezdiniz. Her şeyin nasıl yapılacağını önceden söylerdi ve sonra neler olduğunuysa anlatacağım şimdi. Eğer bir şeyi bir kez unutursanız sizi sözleriyle döverdi. Eğer iki kez unutursanız maaşınızdan keserdi. Eğer üç kez unutursanız, işten atılırdınız ve hiçbir mazeret dinlemezdi. Bu Vera'nın şartlarıydı ve bana uyuyordu. Sert ama adil olduğunu düşünüyordum. Fırını kullandıktan sonra rafları yeniden fırına koymanı ve asla gecekonduda oturan İrlandalılar gibi soğuması için pencere kenarına dayamamanı iki kez söylediyse ve hâlâ hatırlayamıyorsan, asla hatırlayamayacağın kesin gibiydi.

Üç hata ve sonra sokak. Kural buydu ve bu kuralın dışına çıkamazdınız. Bu yüzden de o evde yıllarca bir sürü farklı kişiyle çalıştım. Pek çok kez Donovan'larda çalışmanın döner kapılara girmek gibi olduğunun söylendiğini işittim. Belki bir iki kez dönerdin ve bazıları on hatta on iki kez dönmüştü, ama sonunda fırlatılıp sokağa atılırdın. 1949'da ilk kez onun için çalışmaya gittiğimde, ejderhanın mağarasına giriyormuş gibi hissetmiştim. Ama insanların dedikleri kadar kötü değildi o. Eğer kulaklarını açık tutarsan orada kalabilirdin. Ben kaldım, seksi aptal da kaldı. Ama hep tetikte olmak zorundaydın, çünkü o çok akıllıydı, çünkü o her zaman adada olup biteni ada halkından ve yazlıkçılardan

daha iyi bilirdi... Ve çünkü o çok kötü olabilirdi. Daha o zamanlarda, bütün o dertler başına gelmeden önce bile, kötü olabilirdi. Bu onun hobisi gibiydi.

İlk gün bana, "Senin burada ne işin var?" demişti. "Evde yeni bebeğine bakman ve hayatının ışığına güzel yemekler pişirmen gerekmiyor mu?"

"Bayan Cullum günde dört saat Selena'ya bakmaktan çok mutlu," dedim. "Sadece yarım gün çalışabilirim, hanımefendi."

"O gazete parçasında yazdığı gibi bana da sadece yarım gün çalışacak biri lazım zaten," dedi hemen. Bana dilinin keskinliğini gösteriyor ama daha sonraları defalarca kez yaptığı gibi henüz beni paramparça etmiyordu onunla. O gün örgü ördüğünü hatırlıyorum. O kadın yıldırım hızıyla örgü örerdi, saat onda başlasa bile, bir çift çorabı tek günde örmek onun için işten bile değildi. Keyfi yerindeyse tabii.

"Evet, hanımefendi," dedim. "Yazıyordu orada."

"Adım hanımefendi değil," dedi örgüsünü bırakarak. "Vera Donovan. Eğer seni işe alırsam, en azından birbirimizi tanıyıp başka türlü hitap etmeden önce bana Bayan Donovan diyebilirsin, ben de sana Dolores diyeceğim. Anlaşıldı mı?"

"Evet, Bayan Donovan," dedim.

"Tamam, iyi bir başlangıç oldu bu. Şimdi soruma cevap ver. Bakman gereken bir evin varken burada ne işin var, Dolores?"

"Noel için biraz para kazanmak istiyorum," dedim. Sorarsa böyle söylemeye karar vermiştim gelirken. "Eğer o zamana kadar başarılı olursam ve tabii sizin için çalışmaktan hoşlanırsam, belki de biraz daha kalırım."

"Benim için çalışmaktan hoşlanırsan," diye tekrarladı, sonra sanki bu şimdiye kadar işittiği en aptalca sözmüş gibi gözlerini devirdi. Muhteşem Vera Donovan için çalışmayı kim istemezdi ki? Sonra yine tekrarladı, "Noel parası." Bir an durakladı, hep yüzü-

me bakıyordu, sonra yeniden daha da alaycı bir şekilde, "Noel parası, ha!" dedi.

Sanki daha yeni evlenmişim de şimdiden evlilik sorunları yaşamaya başlamışım diye orada olduğumdan kuşkulanmıştı ve emin olmak için gözlerimi yere indirip kızarmamı bekler gibiydi. Bu yüzden daha yirmi iki yaşında olmama ve neredeyse gerçeğe çok yaklaşmasına rağmen, gözlerimi yere indirmedim ve kızarmadım. Sorunlarımın başlamış olduğunu bir kişiye bile itiraf etmezdim, ağzımdan kerpetenle bile laf alamazlardı. O ne kadar alay etse de Noel parası Vera'ya yeterdi ve o yaz evin masraflarının biraz fazla geldiğine kendimi bile inandırmıştım. O gün mağarasında ejderhanın karşısına çıkmamın gerçek nedenini ancak yıllar sonra kendime itiraf edebildim: Joe'nun hafta içinde içtiği içkilerin ve cuma geceleri şehirde, Fudgy'nin meyhanesinde oynadığı pokerde kaybettiği paraların bir kısmını yerine koyabilmenin yolunu bulmak zorundaydım. O günlerde, bir erkeğin bir kadına ve bir kadının bir erkeğe olan aşkının içki içip kavga çıkarma sevgisinden daha güçlü olduğuna, sonunda aşkın bir şişe sütün üzerindeki kaymak gibi üste çıkacağına inanıyordum. Sonraki on yılda öyle olmadığını öğrendim. Dünya acımasız bir öğretmen, değil mi?

"Peki," dedi Vera, "birbirimizi deneriz, Dolores St. George... Kalmaya karar versen bile, bir iki yıl içinde hamile kalacağını ve seni bir daha görmeyeceğimi tahmin ediyorum."

Aslında o sırada iki aylık hamileydim ama bunu da ağzımdan kerpetenle bile alamazlardı. Haftada on dolarlık işi istiyordum ve aldım da. Her kuruşunu hak ettiğimi de bilmenizi isterim. O yaz saçlarımı süpürge ettim ve İşçi Bayramı geldiğinde Vera, Baltimore'a dönerlerken işe devam etmek isteyip istemediğimi sordu. Bilirsiniz, yıl boyunca birinin o kocaman eve bakması gerekir, ben de kabul ettim.

Joe Junior'ın doğumuna bir ay kalana kadar çalıştım, o daha memeden kesilmeden de işe dönmüştüm. Yazın onu Arlene Cullum'a bıraktım, Vera evinde ağlayan bir bebek istemezdi, ama kocasıyla Baltimore'a gittiklerinde, Joe ve Selena'yı eve getiriyordum. Selena genellikle yalnız bırakılabilirdi, hatta iki üç yaşındayken bile, çoğunlukla güvenilirdi. İş yaparken Joe Junior'ı yanımdan ayırmazdım. İlk adımlarını büyük yatak odasında atmıştı, ama inanın Vera'nın bundan haberi bile olmadı.

Doğum yaptıktan bir hafta sonra Vera beni aradı, (neredeyse ona doğumu söylemeyecektim, sonra değerli bir hediye istediğimi zannederse bu sadece onun sorunu diye düşünerek söyledim), bir oğlum olduğu için beni kutladı ve sonra da baklayı ağzından çıkararak, yerimi kimseye vermeyeceğini bildirdi. Sanırım gurur duymamı bekliyordu ve duymuştum da. Bu Vera gibi bir kadının yapacağı en büyük iltifattı ve benim için aralık ayında postayla yolladığı yirmi beş dolar ikramiyeden çok daha önemliydi.

Sertti ama adildi ve evinde patron daima oydu. Bütün yaz birlikte olmaları gerektiğinde bile, kocası ancak on günde bir evde olurdu, ama o evdeyken de kimin sözünün geçtiğini anlardınız. Belki işteyken, adamın her kaşını kaldırdığında donlarına eden iki ya da üç yüz çalışanı vardı, ama Little Tall Adası'nda Vera'nın sözü geçerdi. Ayakkabılarını çıkarmasını ve güzel temiz halısını kirletmemesini söylediğinde kocası onu dinlerdi.

Anlattığım gibi her şey onun usulünde yapılmalıydı. Hem de nasıl! Bu fikirleri nereden edindiğini bilmiyorum, ama onların esiri olduğunu biliyorum. Eğer işler belirli biçimde yapılmazsa, ya başı ya da karnı ağrırdı. Günün büyük bölümünü her şeyi kontrol ederek geçirdiği için, çoğu zaman, eğer vazgeçip ev işlerini kendisi yapsa daha huzurlu olacağını düşünürdüm.

Bütün küvetler *Spic and Span*'la ovulmalıydı, bu bir. Ne Lestoil ne *Top Job* ne de *Mr. Clean*. Yalnızca *Spic and Span*'le.

Eğer seni küvetlerden birini başka bir şeyle ovarken yakalarsa, Tanrı yardımcın olsun.

Ütü yaparken, gömleklerin ve bluzların yakalarına özel bir kola sıkmak zorundaydın ve kolayı püskürtmeden önce yakanın üzerine bir tülbent sermen gerekiyordu. O evde en azından on bin gömlek ve bluz ütülemiş olmalıyım, ama bana kalırsa o lanet olası tülbent hiçbir işe yaramıyordu. Ancak ütü odasına gelir de gömleklerin yakalarını o küçük tülbent parçasını koymadan ütülediğini ya da onun ütü tahtasının kenarında asılı durduğunu görürse, Tanrı yardımcın olsun.

Eğer mutfakta bir şey kızartırken aspiratörü açmayı unutmuşsan, Tanrı yardımcın olsun.

Garajdaki çöp kovaları ise başka bir dertti.

Altı tane çöp kovası vardı. Sonny Quist haftada bir çöpü almaya gelirdi ve evin işlerini yapan hizmetçilerden hangisi boşsa o gittikten bir dakika bile değil, bir saniye sonra onları yeniden garaja götürmek zorundaydı. Hem onları öylece sürükleyip bir köşeye bırakamazdın; garajın doğuya bakan duvarının kenarına ikişer ikişer, kapakları üstlerine ters çevrilmiş olarak dizmeliydin. Eğer aynen böyle yapmayı unutursan, Tanrı yardımcın olsun.

Sonra bir de "hoş geldin" paspasları vardı. Biri ön kapıda, biri teras kapısında ve biri de geçen yaz ben sıkılıp da indirinceye kadar üzerinde "satıcı girişi" yazan arka kapıda olmak üzere üç paspas vardı. Haftada bir o paspasları alıp arka bahçenin dibinde yüzme havuzunun bence yaklaşık kırk metre kadar uzaklığındaki büyük kayanın üstüne koymam ve bir süpürgeyle dövmem gerekiyordu. Bütün tozunu çıkarmam şarttı. Eğer yavaş yaparsan seni yakalardı. Paspasları her dövdüğünde değil ama çoğunlukla izlerdi. Elinde kocasının dürbünüyle terasta ayakta dikilirdi. Bir de, paspasları yeniden eve götürdüğünde, "hoş geldin" yazısının

doğru yöne baktığından emin olman gerekiyordu. Doğru yön kapılardan birine gelenlerin yazıyı doğru okuması demekti. Paspasın birini ters koyarsan, Tanrı yardımcın olsun.

Bunun gibi en az elli farklı şey olmalıydı. Gündüz temizlikçisi olarak başladığım eski günlerde, markette Vera Donovan'la ilgili bir sürü dedikodu duyardım. Donovan'lar çok misafir ağırlarlardı ve ellili yıllar boyunca evde bir sürü kişi çalışmıştı, en çok dedikoduyu da yarım gün çalışması için işe alınan ama sonra kurallardan birini üç kez arka arkaya unuttuğu için kovulan küçük bir kız yapıyordu. Dinlemek isteyen herkese Vera Donovan'ın sivri dilli, kötü ve kafadan çatlak ihtiyar bir yarasa olduğunu söylerdi. Evet, belki de o deliydi, belki de değildi ama size bir tek şey söyleyebilirim: Eğer hatırlarsanız, kimseye haksızlık etmediğini söylemiştim. Ben şöyle düşünüyorum: Öğleden sonraları gösterilen pembe dizilerde kimin kiminle yattığını hatırlayan biri, küvetlerde *Spic and Span* kullanmayı ve paspasları doğru yönde yerleştirmeyi hatırlayabilmelidir.

Ama iş çarşaflara gelince... Asla yanlış yapmamayı isteyeceğiniz tek kural buydu. İpin üzerinde bile kusursuz ve kenarları karşı karşıya gelecek biçimde asılmalıydı ve her birinde altı mandal kullanmalıydınız. Asla dört değil, daima altı. Eğer birini çamura değdirirseniz, bir kuralı üç kez unutacağım diye endişe etmenize gerek kalmazdı. İpler daima onun yatak odasının penceresinin hemen altındaki bahçede asılıydı. Her zaman o pencereye gider ve bana bağırırdı: "Altı mandal, Dolores! Beni dinle şimdi! Altı, dört değil. Sayıyorum ve gözlerim de her zamankinden daha iyi görüyor!" O...

Ne var, tatlım?

Aman zırvalama. Andy, rahat bırak kızı. Bu çok doğru bir soru, hiçbir erkeğin de bunu soracak kadar aklı yoktur.

Dinle, Maine Kennebunk'tan Nancy Bannister. Evet, kurutma makinesi vardı, büyük, güzel bir makine, ama hava tahminleri beş gün boyunca yağmur yağacağını bildirmedikçe onu kullanmamız yasaktı. "İnsanın yatağına sereceği çarşaf, dışarıda kurutulmuş olmalıdır," derdi Vera, "çünkü onlar güzel kokar. Kendilerini savuran rüzgârın birazını yakalayıp tutarlar, o koku da sizi güzel rüyalara götürür."

Bir sürü konuda saçmalardı ama çarşaflardaki güzel koku konusunda tamamen haklı olduğunu düşünürdüm. Bir Maytag kurutma makinesinde kuruyanla sağlam bir güney rüzgârında kuruyanın arasındaki farkı herkes anlayabilir. Doğruca Atlantik'ten gelen rüzgârın sert ve nemli, havanın da on derece olduğu pek çok kış sabahı vardı. Öyle sabahlarda o tatlı kokudan hiç tartışmadan vazgeçebilirdim. O acı soğukta çarşaf asmak bir çeşit işkenceydi. Bunu ancak yapan bilir ve bir kere yaparsan asla unutmazsın.

İplerin yanına götürdüğün sepetin üstünden dumanlar tüter, ilk çarşaf ılıktır ve –daha önce bunu denemediysen– bu çok kötü değilmiş, dersin. Ama kenarları karşı karşıya gelecek şekilde ve altı mandalla birinciyi astığında, duman artık tütmez. Hâlâ ıslaktır ama artık soğuktur da. Ve parmakların da ıslak ve soğuktur. Ama sen bir sonrakine geçersin, sonra bir daha ve bir daha. Artık parmakların kızarmış ve yavaşlamıştır, omuzların ağrır, o kahrolası çarşafları düzgünce asabilmek için ellerin boş kalsın diye mandalları tutmaktan ağzın uyuşur, ama asıl acı parmaklarındadır. Eğer hissizleşirlerse tamam. Keşke dersin. Ama yalnızca kızarırlar ve eğer çok fazla çarşaf varsa, kırmızıyı geçip bazı zambakların kenarları gibi soluk mor olurlar. İşin bittiğinde artık ellerin yalnızca birer pençedir. Ancak en kötüsü, sonunda o boş sepetle içeri girip de ellerine sıcak vurunca ne olacağını bilmendir. Sızlamaya başlarlar, sonra eklemler zonklar, ancak bu öyle derin bir duygu-

dur ki zonklamaktan çok ağlamayı andırır. Keşke tarif edebilsem bunu sana, Andy, ama edemem. Nancy Bannister sanki bunu biliyor gibi, en azından biraz, ama kışın çamaşırlarını şehirde dışarıya asmakla, adada asmak arasında dünyalar kadar fark vardır. Parmakların yeniden ısınmaya başladığında içlerinde bir arı kovanı varmış gibi hissedersin. Onun için onları bir el kremiyle iyice ovalarsın ve kaşıntının geçmesini beklerken, satın alınan bir kremle ya da koyun yağıyla ovmanın hiç farkı olmadığını bilirsin. Şubat sonunda ellerinde hâlâ o kadar derin çatlaklar olacaktır ki yumruğunu her sıktığında açılacak ve kanayacaktır. Bazen, yeniden ısındıktan, hatta yatağa girdikten sonra bile, o ağrının anısıyla ağlayan ellerin gece yarısı seni uyandıracaktır. Şaka yaptığımı mı sanıyorsun? İstediğin kadar gülebilirsin, ama ben hiç gülmüyorum. Sanki annesini bulamadığı için ağlayan çocukların sesleri gibi gelir kulağına. Ta derinlerden gelir ve sen orada yatıp yakında yeniden aynı şekilde dışarı çıkacağını, hiçbir şeyin buna engel olamayacağını bilerek dinlersin onları. Bu erkeklerin asla bilmedikleri ve bilmek istemedikleri kadınca işlerin bir bölümüdür.

Sen ellerin uyuşmuş, parmakların morarmışken, omuzların ağrıyorken ve burnundan akan sümüklerin üstdudağına sülük gibi yapışmışken bunları yaparsın ve o çoğunlukla penceresinin önünde ayakta ya da oturarak durup seni izler. Alnını kırıştırmış ve dudaklarını sarkıtarak gergin gergin ellerini ovuştururken, sanki kış rüzgârında çarşafların asılışını değil de, hastanede çok zor bir ameliyatı izliyormuş gibidir. Onun kendine hâkim olmaya, bu kez o koca ağzını tutmaya çalıştığını görürsün ama bir süre sonra daha fazla dayanamaz ve pencereyi açıp soğuk doğu rüzgârı sırtına vuruncaya kadar eğilerek seslenir: "Altı mandal! Altı mandal kullanmayı unutma! Sakın rüzgârın iyi çarşaflarımı bahçenin öbür ucuna sürüklemesine izin verme! Dinle beni! Dinlersen iyi olur, çünkü izliyorum ve sayıyorum!"

Mart geldiğinde, seksi aptalla birlikte (o ölmeden önce tabii, sonra bunu yalnız başıma yaptım) küçük baltayı alıp mutfak sobası için odun kesmeyi ve o geveze kaltağın iki kaşının tam ortasına küt diye vurmayı hayal ederdim. Bazen gerçekten yaptığımı görebiliyordum, işte o kadar kızdırıyordu beni. Ama sanırım onun da içinde böyle bağırmaktan, benim işitmekten nefret ettiğim kadar nefret eden bir parça olduğunu her zaman biliyordum.

Buna engel olamamak onun cadılığının ilk kısmıydı. Özellikle felç geçirdikten sonra, bu konu onu benden çok daha fazla üzüyordu. Artık çok daha az çamaşır çıkıyordu ama o, odaların çoğu kapatılmış ve misafir yataklarının çarşafları naylonlara sarılarak dolaplara yerleştirilmiş olsa da, titizliği hiç bırakmamıştı.

1985'te insanları şaşırttığı günler geride kalmıştı, sadece dolaşabilmek için bile bana muhtaçtı artık. Onu kaldırıp tekerlekli iskemlesine oturtmak için yanında değilsem, yatakta kalırdı. Çok şişmanlamış, altmışlarının başında elli dokuz kilodan seksen beş kiloya çıkmıştı ve bu yüzden her tarafında bazı yaşlılarda görülen kat kat sarımsı bir yağ vardı. Kollarından, bacaklarından, kalçalarından bir sopanın üzerindeki hamur gibi sarkıyordu. Bazı insanlar ileri yaşlarda zayıflayıp kururlar ama Vera Donovan öyle değildi. Doktor Freneau böbrekleri çalışmadığı için böyle olduğunu söylüyordu. Bence de öyleydi, ama çoğu zaman sırf beni sinir etmek için o kadar kilo aldığını düşünürdüm.

Sadece şişmanlık da değildi sorun. Neredeyse tümüyle kör olmak üzereydi. Felçler neden olmuştu buna. Kalan görme kabiliyeti de gidip geliyordu. Bazı günler sol gözüyle biraz, sağ gözüyle oldukça iyi görürdü ve bunun gri kalın bir perdenin ardından bakmak gibi olduğunu söylerdi. Her şeyi göz önünde bulundurmak isteyen biri olduğu için bunun onu delirttiğini anlayabilirsiniz sanırım. Birkaç kez bu yüzden ağladı bile, onun gibi katı bir bebe-

ği ağlatmanın kolay olmadığına inanmak istersiniz... Hatta yıllar onu çökerttikten sonra dahi, o hâlâ sert bir bebekti.

Ne var, Frank?

Bunama mı?

Emin değilim, doğru söylüyorum. Sanmıyorum. Eğer bunadıysa da bu, diğer yaşlıların bunamasına benzemiyordu. Bunadığı anlaşılırsa, yargıç muhtemelen onun vasiyetnamesiyle burnunu siler. Bana kalırsa kıçını bile silebilir, tek arzum beni soktuğu bu lanet olasıca durumdan kurtulmak.

Ama yine de bence en sonunda bile aklı tamamen gitmemişti. Belki çok azı kalmıştı ama hepsi gitmemişti.

Böyle söylememin asıl nedeni bazı günler zekâsının eski günlerdeki kadar keskin olmasıydı. Bunlar çoğunlukla biraz görebildiği, yatağında oturtmam için bana yardım edebildiği, belki de bir çuval gibi sürüklenmektense, yatağından tekerlekli iskemlesine oturmak için iki adım atabildiği günlerdi. Yatağını değiştirebileyim diye onu tekerlekli iskemleye oturturdum, yan bahçeyi ve ilerideki limanı görebildiği penceresine gidebilmek için oturmak isterdi. Bir keresinde günlerce yatakta yatıp sadece tavana bakmak zorunda kalırsa aklını kaybedeceğini söylemişti. Ona inanmıştım.

Aklının karışık olduğunu günler vardı, doğru. Kim olduğumu, hatta kendini bile bilmediği günler. O günlerde limandan ayrılıp başıboş kalmış bir gemi gibi olurdu, ama üstünde sürüklendiği okyanus zamandı. Sabah 1947'de öğleden sonra 1974'te olduğunu zannederdi. Ama iyi günleri de vardı. Zaman geçtikçe ve yaşlıların şok dediği küçük felçler geldikçe o iyi günler azaldı. Onun iyi günleri çoğunlukla benim kötü günlerimdi, çünkü eğer fırsat verirsem eski cadılıklarını yapmaya başlardı.

Huysuzlaşırdı. Cadılığının ikinci safhası buydu. O kadın istediği zaman kedi pisliği gibi kötü olabilirdi. Zamanının çoğunda

yatakta olmasına, altı bağlanıp lastik don giymesine rağmen feci kokabilirdi. Temizlik günlerinde altına yapması söylediklerimin bir örneğidir. Bunu her hafta yapmazdı ama sık sık sadece perşembe günleri yapması bir tesadüf olamazdı.

Perşembeler Donovan'larda temizlik günüydü. Ev çok büyüktü –gerçekten içinde dolaşmadıkça ne kadar büyük olduğunu anlayamazsınız– ama birçok bölümü kapatılmıştı. Başlarını bağlamış altı yedi kızın orayı burayı cilaladığı, pencereleri sildiği, her yerdeki örümcek ağlarını aldığı günler yirmi ya da daha fazla yıl öncesinde kalmıştı. Bazen örtülerle kapatılmış eşyalara bakarak o kasvetli odalarda dolaşır, evin ellilerdeki halini, yaz partisi verdiklerinde bahçede her zaman bulunan rengârenk Japon fenerlerini çok iyi hatırlar, garip bir şekilde ürperirdim. Sonunda o parlak renkler her zaman insanın hayatından çıkıyor, hiç fark ettiniz mi bunu? Sonunda her şey çok kez yıkanmış bir giysi gibi griye dönüyor.

Son dört yıldır evin sadece mutfağı, ana girişi, yemek odası, terasa bakan limonluğu ve yukarıdaki dört yatak odası –onunki, benimki ve iki misafir odası– açıktı. Misafir odaları kışın çok ısıtılmaz ama çocukları gelir de orada kalırlarsa diye hazır olurdu.

Bu son yıllarda bile, temizliğe yardım etmeleri için kasabadan iki kız çağırıyordum. Orada her zaman çok iş olurdu, kızlar çok sık değiştirilse de, 1990'dan beri Shawna Wynham ve Frank'ın kardeşi Susy geliyordu. Onlarsız yapamasam da, yine işin çoğunu ben yapıyordum ve perşembe öğleden sonra saat dörtte kızlar evlerine gittikten sonra kendimi ölesiye yorgun hissediyordum. Hâlâ yapacak bir sürü iş olurdu: Sona kalan ütüler, yazılması gereken cuma alışveriş listesi ve tabii hanımefendinin akşam yemeği. Kötülere dinlenmek yok, derler ya.

Sanki bunlar yetmiyormuş gibi, bir de diğer pislikleriyle başa çıkmak zorundaydım. Çoğunlukla tuvalet ihtiyacı düzenliydi. Üç

saatte bir altına oturağı sürerdim ve o da çişini yapardı. Ama öğleden sonra çoğu kez bir de büyük tuvaleti izlerdi bunu.

Perşembelerin dışında yani.

Her perşembe değil ama aklının başında olduğu perşembelerde, beladan ve beni gece yarısına kadar uyutmayacak olan bel ağrılarından kurtulamayacağımdan emin olurdum. Son zamanlarda ağrı kesiciler bile kesmezdi ağrıyı. Hayatım boyunca at gibi sağlıklıydım, hâlâ da öyleyim, ama altmış beş yaş yine de altmış beş yaştır. Her şeyi eskisi gibi atlatamazsın artık.

Perşembe günü, sabah altıda yarım oturak dolusu idrar yerine yalnızca birkaç damla olurdu. Dokuzda yine aynı şey. Sonra öğle vakti biraz idrar ve dışkı yerine, boş olurdu. O zaman başıma gelecekleri anlardım. Çarşamba öğleden sonra da hiçbir şey olmadıysa bundan kesinlikle emin olurdum.

Gülmemeye çalıştığını görüyorum, Andy ama ziyanı yok, istiyorsan rahatça gül. O zamanlar buna gülemiyordum ama artık bitti, tüm düşündüklerin tümüyle doğru. O pis yaşlı cadının bok birikimi vardı ve sanki bazı haftalar faiz alabilmek için onu bankaya yatırırdı... Ancak her zaman bankadan çekimi ben yapardım. İstesem de istemesem de.

Perşembe öğleden sonralarımı, onu zamanında yakalayabilmek için üst kata koşup durarak geçirir ve arada sırada bunu başarırdım. Ama gözlerinin durumu ne olursa olsun, kulaklarında hiçbir sorun yoktu ve kasabadan gelen kızların salondaki Aubusson halısını elektrik süpürgesiyle süpürmelerine asla izin vermeyeceğimi bilirdi. Böylece oradan gelen elektrik süpürgesinin sesini duyunca, yorgun fabrikasını çalıştırır ve bok hesabı faiz vermeye başlardı.

Sonra onu yakalamak için bir yol buldum. Yüksek sesle kızlara seslenip birazdan salonu elektrik süpürgesiyle süpüreceğimi söylüyordum. Hemen yandaki yemek odasında olsalar bile bağırı-

yordum. Süpürgeyi çalıştırıyordum, tamam, ama onu kullanmak yerine, merdivenlerin ayağına gidiyor ve bir ayağım alt basamakta ve elim tırabzanın direğinde, hakemin başla sinyali vermek için tabancayı ateşlemesini bekler gibi duruyordum.

Birkaç kez çok erken gittim. Bu işe yaramadı. Acele start yapan koşucunun yarıştan atılması gibi oldu. O motorunu durduramayacak kadar hızlı çalıştırıp boşaltmaya başladığı, ancak daha giydiği o kocaman lastik donların içini dolduramadığı sırada orada olmak gerekiyordu. Bu işte adamakıllı iyiydim. Eğer yanlış zamanlama yaptıysanız, seksen beş kiloluk ihtiyar bir kadını evirip çevireceğinizi bilirseniz, siz de benim gibi olurdunuz. Patlayıcılar yerine pislik dolu bir el bombasıyla başa çıkmaya çalışmak gibi bir şeydi bu.

Yukarı çıktığımda o hastane yatağında yüzü kıpkırmızı, ağzı büzülmüş, dirseklerini şilteye bastırıp yumruklarını sıkmış bir halde, “Iıııhhh! Iıııhhhh! Iıııııghhhhhh!” diye inleyerek yatıyor olurdu. Size bir şey söyleyeceğim, bir tek tavandan sarkan sinek kâğıtları ve kucağında Sears kataloğu eksikti.

Aman Nancy, dudaklarının içini ısırmaktan vazgeç, keyfince gül, gülüp de utancına katlanmak kendini tutup da acı çekmekten iyidir derler. Hem komik bir yanı da yok değil, bok böyledir. Hangi çocuğa sorarsan sor. Artık bittiği için ben bile komik buluyorum, bu da bir şeydir değil mi? Başım ne kadar belada olursa olsun, Vera Donovan’ın boklu perşembeleri bitti artık.

İçeri girdiğimi görünce nasıl da kızardı! Bir eli arı kovanına sıkışan ayı kadar kızgın olurdu. Bir şeytanlık yapmaya başladığında onu yakaladığım zaman, sanki hâlâ ailesinin yedi kız kardeşi de yolladığı Vassar mıdır, Holy Oaks mıdır nedir, o okullardan birine gidiyormuş gibi kendini beğenmiş bir tavırla, “Ne işin var burada?” diye sorardı. “Bugün temizlik günü, Dolores! Sen işinin başına git! Seni çağırmadım ve sana ihtiyacım yok!”

Beni hiç korkutamazdı. "Bence bana ihtiyacın var," derdim. "Kıçından burnuma gelen Chanel 5 kokusu değil, değil mi?"

Çarşaf ve battaniyeyi çekip açtığımda bazen ellerime vurmaya bile çalışırdı. Eğer gitmezsem gözleriyle beni taşa çevirmeye çalışır gibi bakar ve okula gitmek istemeyen bir çocuk gibi dudaklarını sarkıtırdı. Ancak bunların hiçbiri durduramazdı beni. Patricia Claiborne'un kızını kimse durduramazdı. Üç saniyede çarşafı açıp, ellerime vurmaya çalışsa da çalışmasa da, donunu aşağı çekerek, bezlerin bantlarını açmam beş saniyeden fazla sürmezdi. Çoğu zaman birkaç denemeden sonra vurmaktan vazgeçerdi, nasıl olsa yakalanmıştı, bunu ikimiz de bilirdik. Vera'nın donanımı o kadar eskimişti ki bir başlayınca durması imkânsızdı. Oturağı güzelce altına sürerdim ve gerçekten elektrik süpürgesiyle süpürmek için yeniden aşağı inerken, o liman işçileri gibi küfretmeye başlardı. O zaman hiç de Vassar okulundan çıkmış bir kıza benzemezdi. Bu kez oyunu kaybettiğini bilirdi ve Vera en çok bundan nefret ederdi. İhtiyarlığında bile kaybetmeye asla dayanamazdı.

İşler bir süre böyle gitti, ben de çarpışmaları değil tüm savaşı kazandığımı düşünmeye başladım. Ama öyle olmadığını bilmeliydim.

Bir buçuk yıl önce, bir temizlik gününde yine üst kata koşup onu yakalamaya hazırdım. Hatta bundan biraz hoşlanmaya bile başlamıştım, geçmişte pek çok kez o kazanmıştı ve sanki şimdi o günleri telafi ediyordum. Bu kez büyük bir pislik fırtınası planladığını hissediyor ve kazanır mı acaba diye düşünüyordum. Bunun bütün işaretleri ortadaydı. Mesela, aklı sadece bir gün değil bütün hafta pırıl pırıldı, hatta eski günlerdeki gibi Büyük Saat fal oyunu oynamak için iskemlesinin kollarının üstüne tahta koymamı istedi. Bağırsakları ise müthiş kuru bir dönemdeydi, hafta sonundan beri hiçbir şey yapmamıştı. Özellikle o perşembe bana yalnız vadeli hesabını değil lanet olası Noel hesabını da vermeyi planladığını tahmin ediyordum.

O temizlik günü öğle vakti oturağı altından aldığım zaman kupkuru olduğunu görünce ona, "Biraz daha gayret edip bir şey yapamaz mısın, Vera?" diye sordum.

"Ah Dolores," dedi, Mary'nin küçük kuzusu kadar masum soluk mavi gözleriyle bana bakarak. "Elimden geldiğince gayret ettim, o kadar zorlandım ki canım yandı. Sanırım kabız oldum."

Hemen kabullendim bunu. "Galiba öyle, eğer çabuk düzelmezse, canım, bağırsaklarını yumuşatmak için sana bir kutu Ex-Lax veririm."

"Bence kendi kendine düzelir," diyerek gülümsedi bana. Tabii o zaman dişleri yoktu ve iskemlesinde oturmadıkça öksürürken boğazına kaçar da boğulur diye alt dişlerini takamıyordu. Gülümsediği zaman yüzü, ortasında ufak bir budak deliği olan eski bir ağaç kütüğünü andırıyordu. "Beni bilirsin, Dolores, doğal haline bırakmayı tercih ederim."

"Seni iyi bilirim," diye mırıldandım, arkamı dönerken.

"Ne dedin, canım?" diye sordu, o kadar tatlıydı ki şeker gibi eriyecekti neredeyse.

"Büyük tuvaletini yapacaksın diye burada böyle bekleyemem," dedim. "İşim var. Biliyorsun bugün temizlik günü."

"Aaa, öyle miydi?" diye sordu, sanki sabah uyandığından beri bilmiyormuş gibi. "O halde devam et, Dolores. Eğer bağırsaklarımı boşaltmam gerekirse seni çağırırım."

Eminim çağırırsın, diye düşünüyordum, *ama yapmadan beş dakika önce.* Ama söylemedim bunu, sadece aşağı indim.

Elektrikli süpürgeyi mutfak dolabından çıkardım, salona götürüp fişe taktım. Ancak hemen başlatmadım, birkaç dakika tozunu aldım. Artık içgüdülerime güveniyor ve içimde bir sesin doğru zamanı bana söylemesini bekliyordum.

O içimdeki ses konuşup zamanın geldiğini haber verince, Susy ve Shawna'ya seslenip salonu süpüreceğimi söyledim. Öyle

yüksek sesle bağırmıştım ki, yukardaki ana kraliçenin yanı sıra adanın yarısı da beni duymuş olmalıydı. Kirby makineyi çalıştırıp merdivenlerin ayağına gittim. O gün fazla süreceğini sanmıyor, ona en fazla otuz kırk dakika veriyordum. Zorla dayandığından emindim. Onun için basamakları ikişer ikişer atlayarak yukarı çıktım ve ne gördüm dersiniz?

Hiçbir şey!

Hiç... bir... şey...

Bana bakışı dışında. Ancak bu kadar sakin ve tatlı olabilirdi.

"Bir şey mi unuttun, Dolores?" diye cıvıldadı.

"Öyle," dedim ben de, "beş yıl önce bu işten ayrılmayı unuttum. Artık son ver bunlara, Vera."

Sanki söylediklerim hakkında hiçbir fikri yokmuş gibi gözlerini kırpıştırarak, "Neye son vereyim, canım?" diye sordu.

"Bu oyuna bir son verelim, diyorum. Bana açıkça söyle. İhtiyacın var mı, yok mu?"

"Yok," dedi, en güzel, en dürüst sesiyle. "Söyledim bunu sana!" Ve sadece gülümsedi. Tek kelime etmedi ama söylemesi gerekmiyordu da. Yüzünden okunuyordu zaten. *Kandırdım seni, Dolores*, diyordu. *Fena kandırdım seni*.

Ama daha tükenmemiştim. Bağırsak patlatıcı bir birikintiyi tuttuğunu biliyordum ve eğer ben altına oturağı süremeden başlarsa bunu çok kötü ödeyeceğimin de farkındaydım. Onun için aşağı indim ve süpürgenin yanında durup beş dakika bekledim, sonra yeniden koşarak yukarı çıktım. Ancak bu defa ben içeri girdiğimde gülümsememişti. Yan dönüp derin bir uykuya dalmıştı... Ya da ben öyle düşündüm. Buna inandım gerçekten. Beni resmen kandırdı ve ne derler bilirsiniz, beni bir kez kandırırsan sana ayıp, iki kez kadırırsan bana ayıp.

İkinci defa aşağı indiğimde, salonu bu kez gerçekten süpürdüm. İş bitince, Kirby'yi yerine kaldırdım ve onu yoklamaya git-

tim. Örtüleri üstünden atmış, lastik donunu sarkık dizlerine indirmiş, bezini açmıştı ve tamamen uyanık olarak yatağın içinde oturuyordu. Oraları batırmış mıydı? Aman Tanrım! Yatak pislikle doluydu, kendisi pislik içindeydi ve halıda, tekerlekli iskemlede, duvarlarda pislik vardı. Pislik perdelere bile bulaşmıştı. Anlaşılan bir avuç alıp çocukların su birikintilerinde yüzerken yaptıkları gibi, fırlatmıştı.

Kızmış mıydım? Hem de nasıl!

"Ah, Vera! Ah seni pis kaltak!" diye bağırdım. Onu ben öldürmedim, Andy, ama öldürecek olsaydım, o gün o rezilliği görüp, odanın kokusunu duyduğumda yapardım. Aklının ona oyun oynadığı zamanlardaki o şaşkın bakışıyla bakıyordu bana... Ama ben gözlerinde şeytanın dans ettiğini gördüm ve o zaman bu oyunun kime oynandığını çok iyi anladım. İki kez kandırılmıştım, artık bana ayıptı.

"Kim o?" diye sordu. "Brenda, sen misin, canım? İnekler yine dışarı mı kaçtı?"

"Buranın üç kilometre civarında 1955'ten beri bir tek inek bile olmadığını biliyorsun!" diye bağırdım. Büyük adımlarla odanın ortasına kadar geldim ama bu bir hataydı, pisliğe bastım ve küt diye sırtüstü yere düştüm. Onu öldürmeye niyetim olsaydı, sanırım o an gerçekten öldürmüş olurdum; kendimi durdurmayı kesinlikle başaramazdım. O sırada ben cehennemi ateşe verip kükürt biçecek haldeydim.

"Bilmiyoruuuum," dedi, çoğu gün gerçekten olduğu gibi acınası bir yaşlı kadın gibi konuşmaya çalışıyordu. "Bilmiyoruuuum! Göremiyorum ve midem çok bulanıyor. Kusacağım galiba. Sen misin, Dolores?"

"Tabii benim, seni ihtiyar yarasa!" dedim, ciğerlerimin tüm gücüyle haykırmaya devam ederek. "Seni öldürebilirim!"

Sanırım o sırada Susy Proulx ve Shawna Wyndham merdivenlerin dibinde durmuş bizi dinliyordu ve galiba sen onlarla konuştun ve beni ipe götürdüler bile. Bana evet ya da hayır deme, Andy, yüzünden okuyabiliyorum.

Vera beni kandıramadığını anlamıştı, onun için kötü hallerinden birindeymiş gibi davranmaktan vazgeçip sinirlenerek kendini savunmaya geçti. Galiba onu biraz da korkutmuştum. Geriye bakınca, aslında kendimi de korkuttuğumu düşünüyorum, ama Andy, o odayı bir görmeliydin! Cehennemde yemek vakti gibiydi.

"Bence öldüreceksin de!" diye bağırdı bana. "Bir gün gerçekten öldüreceksin, seni çirkin, kötü huylu kocakarı! Kocanı öldürdüğün gibi, beni de öldüreceksin!"

"Hayır, hanımefendi," dedim. "Tam öyle değil. Senin hakkından gelmeye hazır olduğumda, kazaymış gibi gösterme zahmetine bile katlanmayacağım, sadece pencereden seni iteceğim ve dünyadan pis kokulu bir cadı daha eksilecek."

Onu belinden yakalayıp süper kadınmışım gibi kaldırdım. Size söyleyeyim, o gece bunun acısını belimde hissettim, fena ağrım vardı. Machias'taki sınıkçıya gittim, bir şeyler yapıp beni biraz iyileştirdi ama o günden sonra asla tam iyileşemedim. Ancak o sırada hiçbir şey hissetmiyordum. Sanki ben küçük, kızgın bir kızmışım ve o da lahana bebekmiş gibi yataktan çekip kaldırdım onu. Tepeden tırnağa titremeye başladı, onun gerçekten korktuğunu anlamam yeniden kendimi toplamama yardımcı oldu, ama korktuğu için mutlu olmadım desem yalan söylemiş olurum.

"Aaahh," diye çığlık atıyordu. "Oyyyy, yapmaaaa! Beni pencereye götürme! Beni dışarı atma, sakın! Yere koy beni! Canımı yakıyorsun, Dolores! Aaaaaah yere koy beniiiiii!"

"Kes havlamayı," dedim ve onu tekerlekli iskemlenin üstüne dişlerini takırdatacak kadar sertçe bıraktım, takırdayacak dişi ol-

saydı tabii. "Yaptığın pisliğe bak. Bunu da göremediğini söyleme sakın, çünkü görebildiğini biliyorum. Sadece bak!"

"Üzgünüm, Dolores," dedi. Ağlamaya başladı ama gözlerinin içinde o küçük kötü ışığın dans ettiğini tekrar gördüm. Hani bir kayıkta dizlerinin üstünde durup aşağı bakarsın ve berrak suda balıkları görürsün ya, işte öyle gördüm. "Üzgünüm, böyle pislik yapmak istememiştim, sadece yardım etmeye çalışıyordum." Ne zaman yatağı pisletip içinde biraz debelense böyle söylerdi... Ancak ilk kez o gün parmak boyası da yapmaya karar vermişti. *Yalnızca yardım etmeye çalışıyordum, Dolores*'miş, ben de çok inandım!

"Otur orada ve çeneni kapat," dedim. "Eğer gerçekten o pencereden küt diye aşağı atılarak kestirme yoldan taşlı bahçeye inmek istemiyorsan, sözümü dinlesen iyi olur." O kızların da merdivenin dibinde durup, söylediğimiz her kelimeyi dinlediğinden hiç kuşkum yoktu. Ama o sırada böyle bir şeyi düşünecek halde değildim.

Vera'nın beni dinleyip susacak kadar aklı vardı ama aynı zamanda tatmin olmuş gibiydi de. Neden olmasın? Yapmak istediğini yapmıştı, bu kez çatışmayı o kazanmıştı ve savaşın daha bitmediğini de gayet iyi anlatmıştı. Ortalığı eski haline getirebilmek için işe koyuldum, iki saat kadar sürdü ve bitirdiğimde sırtım ağrıdan "Ave Maria" okumaya başlamıştı.

Çarşafların ne halde olduğunu anlatmıştım, yüzlerinizdeki ifadeden bunun birazını anladığınızı görebiliyorum. Onun yaptıklarını anlamak bundan daha zordur. Yani, pislik beni korkutmaz. Hayatım boyunca pislik temizlediğim için manzarasına alışığım. Tabii ki çiçek bahçesi gibi kokmaz ayrıca sümük, tükürük, kan gibi de hastalık taşır ama yıkarsın ve gider. Anne olan herkes pisliğin yıkandığını bilir. Bu yüzden asıl kötü olan o değildi.

Asıl sorun bu konudaki hainliğiydi galiba. Çok sinsiydi. Zamanını bekler ve eline fırsat geçince, ona fazla zaman vermeyeceği-

mi de bildiği için, yapabildiği kadar çok pisliği elinden geldiğince hızlı yapardı. Kasıtlı olarak kötülük yapardı, ne dediğimi anlıyor musunuz? Karışık aklının izin verdiği kadar plan yapardı. Arkasından pisliğini temizlerken işte bu yüzden kalbim sıkışır, dünyaya bakışım kararırdı. Yatağını sökerken; pislenmiş yatak alezini, pis çarşaflarını ve pislenmiş yastık kılıflarını çıkarıp çamaşırlık penceresine götürürken, yerleri, duvarları, pencere pervazlarını silerken, perdeleri söküp yerine temizlerini takarken, yeniden yatağını yaparken, belimi çıkarmamak için dişlerimi sıkarak onu temizleyip temiz gecelik giydirir ve iskemlesinden kaldırıp yeniden yatağına yatırırken (ve istese yardım edebileceği günlerden biri olduğunu bildiğim halde hiç kımıldamadan kollarımda ceset gibi ağır yatarken), yerleri silerken, üstündeki pislikler o sırada kurumuş olduğu için lanet olası tekerlekli iskemlesini iyice ovarak temizlerken, işte tüm bunları yaparken içim daralır ve dünyam kararırdı. O da bunu bilirdi.

Bunu bilir ve mutlu olurdu.

O gece eve gidince ağrıyan sırtım için bir ağrı kesici aldım, yatağa girip tortop oldum ama bu da sırtımı ağrıttı ve sonra ağladım, ağladım, ağladım. Duramıyordum. Joe olayından beri kendimi asla bu kadar kederli ve umutsuz hissetmemiştim. Ya da bu kadar yaşlı.

Bu da cadılığının, kötülüğünün bir parçasıydı.

Ne dedin, Frank? Bir daha yapıp yapmadığını mı soruyorsun?

Elbette. Ertesi hafta ve ondan sonraki hafta. Her ikisi de ilk macera kadar kötü değildi. O kadar çok faiz biriktirememişti ve ben artık hazırlıklıydım. İkinci kez olduğunda yine belimdeki ıstırapla, yatağımda tekrar ağlayarak yatarken, oradan ayrılmaya karar verdim. Ona ne olacak, kim bakacak bilmiyordum ama umurumda bile değildi. İsterse pis yatağında açlıktan ölsün, beni ilgilendirmezdi.

Uykuya daldığımda hâlâ ağlıyordum, çünkü ayrılma fikri, onun kazanmış olması, kendimi daha kötü hissettirmişti. Ama uyandığımda, iyiydim. İnsan uyuduğunu sansa da beyninin uyumadığı doğru galiba. Beyin düşünmeye devam ediyor ve bazen de kafası yapması gereken işlerle; öğle yemeğine ne hazırlamalı, televizyonda ne izlemeli gibi şeylerle dolu olmayınca, daha doğru düşünebiliyor. Bu doğru olmalı çünkü uyandığımda Vera'nın beni nasıl kandırdığını anladığım için kendimi iyi hissediyordum. Bunu daha önce görememememin nedeni, ne kadar sinsi olduğunu bile bile onu hafife almamdı. Bir kere numarasını anlayınca artık bununla nasıl başa çıkacağımı da biliyordum.

Perşembe kızlarından birinin, özellikle de Shawna Wyndham'ın, Aubusson halısını süpürmesi fikri, dedemin dediği gibi tüylerimi diken diken ediyordu. Onun ne kadar sakar olduğunu bilirsin, Andy, bütün Wyndham'lar sakardır ama bu ötekilerden çok daha beter. Bu kız eşyaların yanından geçerken gövdesinin her yerinde onlara çarpacak çıkıntılar oluşur sanki. Bu onun suçu değil, kanında var ama Shawna'nın, salonda Vera'nın Tiffany'yi bile kıskandıracak kadar güzel antika cam eşyalarının arasında dolaşacağı düşüncesine dayanamıyordum.

Yine de, bir şey yapmam gerekiyordu –biliyorsun beni iki kez kandırırsan, o benim ayıbım olur– ve elimde Susy vardı. O da balerin değildi tabii, ama ertesi yıl Aubusson halısını o süpürdü ve hiçbir şey kırmadı. O iyi bir kız, Frank ve damat buralı olmasa da düğün davetiyesini alınca ne kadar mutlu olduğumu anlatamam sana. Nasıl iyiler mi? Ne yapıyorlarmış?

Eh bu iyi. İyi. Onun için mutluyum. Daha çocuk filan yok sanırım, değil mi? Bugünlerde insanlar doğurmak için neredeyse huzurevine gitmeye hazır oluncaya kadar bekliyorlar.

Evet, Andy, anlatacağım! Burada hayatımı anlattığımı hatırlasan iyi olur, lanet olası hayatımı! Onun için neden kıçını o eski

iskemlene koyup ayaklarını yukarı kaldırarak rahatlamıyorsun? Eğer böyle devam edersen fıtık olacaksın.

Neyse, Frank, ona iyi dileklerimi ve 1991 yazında Dolores Claiborne'un hayatını kurtardığını söyle. Ona perşembe günlerinin boklu fırtınalarını ve buna nasıl son verdiğimin hikâyesini de anlatabilirsin. Onlara işin aslını asla söylemedim, kesin olarak bildikleri tek şey, haşmetmeap ile inatlaştığımdı. Şimdi olup biteni onlara anlatmaktan utandığımı fark ediyorum. Sanırım ben de en az Vera kadar kaybetmekten hoşlanmıyordum.

Bütün iş elektrik süpürgesindeydi. O sabah uyandığımda fark etmiştim bunu. Vera'nın kulaklarında hiçbir sorun olmadığını anlatmıştım. O da süpürgenin sesinden, gerçekten salonu mu süpürüyorum yoksa merdivenlerin dibinde hazır mı bekliyorum, anlıyordu. Elektrik süpürgesi hep aynı noktada duruyorsa tek bir ses çıkarır. Yalnızca vuuuuu, o kadar. Ama bir halıyı süpürdüğünde, farklı sesler çıkarır ve o sesler dalgalar halinde alçalıp yükselir. İterken başka ses çıkarır, çekerken başka.

Siz ikiniz kafalarınızı kaşımayı bırakın da Nancy'nin yüzündeki gülümsemeye bakın. Birinin eline elektrik süpürgesi alıp almadığını anlamak için tek yapman gereken yüzlerine bakmaktır. Eğer o kadar önemliyse, Andy, kendin dene. Hemen sesi duyacaksın, ama Maria içeri girip de senin oturma odasının halısını süpürdüğünü görürse düşüp ölebilir.

O sabah Vera'nın, artık bunun işe yaramadığını anladığı için elektrik süpürgesinin sesini dinlemekten vazgeçtiğini fark ettim. Süpürgenin çalışırken çıkardığı sesin iniş çıkışlı olup olmadığını dinliyordu. Süpürgenin hareket eden seslerini işitinceye kadar pis numarasını çekmiyordu.

Yeni fikrimi denemek için çıldırıyordum ama hemen deneyemedim, çünkü o sırada durumu kötüleşti ve bir süre sadece oturağı kullandı, bazen de biraz bezini ıslattı. Ben de bu kez aklı

geri gelmeyecek diye korkmaya başladım. Biliyorum aklı başında değilken her şey çok daha kolay olduğu için bu komik gelecek ama, insanın benimki gibi bir düşüncesi varsa, bunu denemek istiyor. Hem biliyorsunuz, o cadıyı boğmak istesem de onu sevmiyor değildim. Kırk yıllık tanışıklıktan sonra bu olmasa garip olurdu. Biliyor musunuz, durumu çok kötüleşmeden yıllar önce bana bir battaniye örmüştü, hâlâ yatağımın üstünde durur ve rüzgârın kudurduğu şubat akşamlarında beni epey sıcak tutar.

O fikrin aklıma gelmesinden bir buçuk ay kadar sonra, Vera yeniden toparlanmaya başladı. Yatak odasında *Jeopardy* izliyor ve İspanya-Amerika Savaşı sırasında kimin başkan olduğunu ya da *Rüzgâr Gibi Geçti*'de Melanie'yi kimin oynadığını bilemezlerse yarışmacılara ağzına geleni söylüyordu. Eskisi gibi, çocuklarının belki İşçi Bayramı'ndan önce kendisini görmeye gelecekleriyle ilgili söylenmeye başlamıştı. Tabii, bu arada çamaşır asarken beni izleyip dört değil altı mandal kullandığımdan emin olabilmek için pencere önünde oturmak istiyordu.

Sonra bir perşembe öğle vakti oturağı altından aldığımda kupkuru ve bir satıcının verdiği sözler kadar boş olduğunu gördüm. O boş oturağı gördüğümde nasıl mutlu olduğumu anlatamam. *Başlıyoruz, seni sinsi ihtiyar tilki*, diye düşündüm. Şimdi göreceğiz bakalım. Aşağı inip Susy Proulx'u salona çağırdım.

"Bugün burayı süpürmeni istiyorum, Susy," dedim ona.

"Tamam, Bayan Claiborne," dedi. İkisi de bana öyle derdi, Andy, ona bakarsan adadakilerin çoğu da öyle seslenir. Kilisede ya da başka bir yerde hiç sözünü etmedim bunun, ama böyle işte. Sanki inişli çıkışlı hayatımda bir süre Claiborne adında bir adamla evli olduğumu düşünüyorlardı... Ya da belki de ben, bir sürü insanın hâlâ Joe'yu hatırladığını tahmin etmeme rağmen, kimsenin onu hatırlamadığına inanmak istiyordum. Aslında öyle ya da böy-

le, önemli olmasa da, sanırım canımın istediğine inanmak benim hakkım. Hem o piçle evli olan bendim.

"Benim için fark etmez," diye devam etti Susy, "ama neden fısıldıyorsunuz?"

"Aldırma," dedim, "sadece sen sessiz ol. Sakın bir şey kırma, Emma Susy Proulx, sakın ha."

İtfaiye arabası gibi kıpkırmızı oldu kız, aslında biraz komikti bu. "Göbek adımın Emma olduğunu nasıl biliyorsunuz?"

"Seni ilgilendirmez," dedim. "Little Tall'da bir ömür geçirdikten sonra bildiğim şeylerin ve tanıdığım insanların sonu yoktur. Sen sadece, Bayan Tanrı'nın antika cam vazolarının etrafındayken –özellikle geri geri giderken– dirseklerine hâkim ol, o zaman endişelenmene gerek kalmaz."

"Çok dikkatli olacağım," dedi kız.

Kirby'yi ona verip hole çıktım, ellerimi ağzımın yanına koyup bağırdım: "Susy! Shawna! Şimdi salonu süpüreceğim."

Susy hemen orada dikilmiş duruyordu ve tüm suratı bir soru işareti halini almıştı. Elimi, sen bana bakma, işine git, der gibi şöyle bir salladım. O da gitti.

Parmaklarımın ucuna basarak merdivenin dibine gittim ve eski yerimde durdum. Bunun aptalca olduğunu biliyorum ama babam beni on iki yaşındayken ilk kez ava götürdüğünden beri bu kadar heyecanlanmamıştım. O zamankiyle aynı duyguydu bu; kalbim fırlayacakmış gibi çarpıyor, damarlarım boynumda zonkluyordu. Salondaki pahalı cam eşyaların dışında, kadının düzinelerce değerli antika eşyası vardı ama, onların arasında dervişler gibi dönen Susy Proulx'u düşünmüyordum bile. Buna inanabiliyor musunuz?

Dayanabildiğim kadar, sanırım bir buçuk dakika kadar durdum orada. Sonra birden fırladım. Odasına girdiğimde, kıpkırmızı yüzü, çizgiye dönünceye kadar sıktığı gözleri ve sıktığı yumrukla-

rıyla "ıhh! ıııııhh! Iııııııhh! diye ıkınıyordu. Ancak yatak odasının kapısının küt diye açıldığını duyunca hemen gözlerini açtı. Ah, keşke bir fotoğraf makinem olsaydı, muhteşemdi.

"Dolores, hemen çık buradan!" diye ciyakladı. "Uyumaya çalışıyorum ve her yirmi dakikada bir azmış boğa gibi içeri dalarsan uyumam mümkün değil!'

"Tamam," dedim, "gideceğim ama önce sanırım şu eski oturağı altına koyacağım. Kokuya bakarsan kabızlık sorununu halletmen için biraz korkutulman gerekiyormuş."

Ellerime vurup bana küfretti, canı istediğinde çok kötü küfredebiliyordu ve bunu biri onu kızdırdığı zaman yapmak isterdi, ama ben ona aldırmadım. Çabucacık oturağı altına koydum ve dedikleri gibi, her şey düzgün gitti. Bitince ona baktım, o da bana baktı ama ikimizin de bir şey söylemesi gerekmedi. Birbirimizi eskiden beri tanıyorduk.

İşte, seni huysuz ihtiyar karı, diyordum ifademle. *Seni yine yakaladım, nasıl hoşuna gitti mi?*

Pek de değil, Dolores, diyordu onun ifadesi, *ama ziyanı yok, bir kez yakaladın diye hep yakalayacak değilsin.*

Ama bu sefer yakalamıştım. Birkaç defa daha etrafı batırdı ama perdelere bile pislik bulaştırdığı günkü gibi değildi. Bu gerçekten son zaferiydi. Ondan sonra, aklı giderek daha az açılmaya başladı ve artık daha kısa sürüyordu. Bu beni sırt ağrılarından kurtardı ama aynı zamanda üzdü de. O bir baş belasıydı ama ona alışmıştım, anlıyor musunuz beni?

Bir bardak su daha alabilir miyim, Frank?

Teşekkür ederim. Konuşmak susatıyor. Eğer Jim Beam şişesini de biraz hava aldırmak için çekmecenden çıkarırsan, Andy, kimseye söylemem.

Hayır mı? Tamam, senin gibilerden bunu beklerim zaten.

Şimdi, nerede kalmıştım?

Ah, biliyorum. Onun nasıl biri olduğuna gelince. Cadılığının üçüncü safhası en kötüsüydü. Hayatı boyunca tanıdığı yerler ve insanlardan uzaktaki bir adada, evin üst katındaki odasında ölmekten başka yapacak işi kalmayan üzgün, yaşlı bir kadın olduğu için cadıydı artık. Bu zaten kötüydü, ama bunları yaparken aklını da kaybediyordu... Bir taraftan da dereye kaymaya hazırlanan altı oyulmuş bir toprak parçası gibi olduğunu biliyordu.

Yalnızdı ve ben bunu anlamıyordum. Önceleri bu adaya gelmek için tüm hayatını neden bir kenara attığını asla anlamadım. En azından düne kadar. Ama korkuyordu da ve bunu gayet iyi anlıyordum. Buna rağmen, son ana kadar tacından vazgeçmeyen bir kraliçe gibi, ürkütücü, korkunç bir gücü vardı. Sanki Tanrı birer birer parmaklarının açıp elinden alacaktı onu.

Size söylediğim gibi, iyi günleri de vardı kötü günleri de. Nöbet dediğim şeyleri, bunların arasında gelirdi: bir iki günlük aklı başında halleri yerini birkaç haftalık bulanıklığa bırakırken ya da aklı tekrar başına gelirken. Bu değişimi yaşadığı zamanlarda, sanki hiçbir yerde olmazdı... Bir yanıyla bunu da biliyordu. İşte o zamanlar sanrıları başlıyordu.

Tabii eğer hepsi sanrıysa. Bundan eskisi kadar emin değilim. O bölümü size belki anlatırım belki anlatmam, zamanı geldiğinde kendimi nasıl hissedeceğime bağlı bu.

Sanırım o sanrılar daima pazar öğleden sonra ya da gece yarısı gelmiyordu. O zaman olanları daha iyi hatırlıyorum, çünkü ev çok sessiz olurdu ve Vera'nın çığlıkları beni çok korkuturdu. Sıcak bir yaz gününde birinin üzerinize bir kova buzlu su atması gibiydi. Çığlıkları başladığında kalbimin duracağını düşünür ve odasına gidince onu ölü bulacağımı zannederek korkardım. Korktuğu şeyler daima anlamsızdı. Yani, korktuğunu ve nelerden korktuğunu bilirdim, ama asla niçin korktuğunu bilemezdim.

Bazen odasına girdiğimde, "Teller!" diye bağırıyor olurdu. Ellerini göğüslerinde kavuşturmuş, küçücük ağzı gerilmiş bir halde titreyerek yatağın içinde büzülüp otururdu. Bir hayalet kadar solgun olur ve gözyaşları gözlerinin altındaki kırışıklardan süzülürdü. "Teller, Dolores, durdur telleri!" Her zaman aynı yeri, uzak köşedeki süpürgeliği işaret ederdi.

Orada bir şey yoktu tabii, ancak Vera için vardı. Duvardan çıkıp kendisine doğru gelen telleri görürdü, en azından ben öyle gördüğünü düşünüyorum. Hemen aşağı koşup mutfak rafındaki kasap bıçaklarından birini alır ve sonra yukarı çıkardım. Köşeye ya da eğer teller yatağa oldukça yaklaşmış gibi davranıyorsa yatağın yanına çömelir, onları kesiyormuş gibi yapardım. O ağlamayı kesinceye kadar, güzelim akağaçtan parkeleri çizmemek için bıçağı yumuşak bir şekilde yere indirirdim.

Sonra yanına gider, önlüğümle veya daima yastığının altına sıkıştırdığı kâğıt mendille yüzündeki yaşları silerdim ve birkaç kez öperek, "İşte, canım, yok oldular. O adi tellerin hepsini kestim. Bak da gör," derdim.

Bakardı (ama o durumdayken hiçbir şey göremediğini söyleyeyim) sonra biraz daha ağlar ve bana sarılarak, "Teşekkür ederim, Dolores. Bu kez beni yakalayacaklarını sanmıştım," derdi.

Bazen de teşekkür ederken Brenda derdi bana. Brenda, Baltimore'daki evlerindeki yardımcılarıydı. Başka zamanlarda da 1958'de ölen kız kardeşinin adıyla seslenir, Clarice derdi.

Bazı günler odasına çıktığımda yataktan yarı sarkmış, çığlıklarla yastığının altında bir yılan olduğunu söylerken bulurdum onu. Başka bir zaman battaniyeleri kafasına çekip bağırarak, pencerelerin güneş ışığını büyüttüğünü ve onu yakacağını söylerdi. Bazen saçlarının tutuşmaya başladığına yemin ederdi. İsterse dışarıda yağmur yağsın ya da bir sarhoşun beyni kadar dumanlı olsun fark etmezdi. Güneşin kendisini canlı canlı kızartacağına inanırdı, bu

yüzden perdeleri tamamen kapatır ve ağlaması kesilinceye kadar sarılırdım ona. Bazen sarılmaya devam ederdim, çünkü susmasına rağmen kötü çocukların hırpaladığı bir kedi yavrusu gibi titrediğini hissederdim. Tekrar tekrar herhangi bir yeri su toplamış mı diye derisine bakmamı isterdi. Durmadan su toplamadığını söylerdim ve bir süre böyle devam ettikten sonra uyurdu. Bazı zamanlarsa uyumazdı, sadece dalgınlaşır ve mırıldanarak orada olmayan kişilere bir şeyler anlatırdı. Bazen Fransızca konuşurdu ama öyle *palavradan* Fransızca değil. O ve kocası Paris'i çok severlerdi ve her fırsatta bazen çocuklarla, bazen yalnız Paris'e giderlerdi. Çok canlı olduğu günlerde, kafeleri, gece kulüplerini, galerileri ve Seine Nehri'ndeki tekneleri anlatırdı, ben de onu dinlemeye bayılırdım.

En büyük korkusu toz yumaklarıydı. Bilirsiniz, yatakların altında, köşelerde ve kapıların arkasında biriken toz birikintileri. İpekotu topaklarına benzerler. O söyleyemese bile ben ne olduklarını bilirdim ve çoğunlukla sakinleştirebilirdim onu. Ama bir topak hayalet pisliğinden neden korkardı, ne olduklarını zannederdi, bunu bilemiyorum. Ama bir kez aklıma bir fikir geldi. Gülmeyin ama bunu rüyamda gördüm.

Neyse ki toz yumakları olayı, tenini yakan güneş ya da köşedeki teller kadar sık olmazdı, ama olduğu zaman başımın dertte olduğunu bilirdim. Gece yarısı odamda kapım kapalı derin uykudayken bile çığlık atmaya başladığında anlardım toz yumakları olduğunu. Başka şeylerle ilgili kafası karıştığında...

Ne var, şekerim?

Ah, öyle?

Hayır, sevimli minik kayıt makineni yaklaştırmana gerek yok, yüksek sesle konuşmamı istiyorsan, konuşurum. Çoğunlukla rastlayabileceğin en gürültücü cadı benimdir. Joe, ben evdeyken kulaklarına pamuk tıkamak istediğini söylerdi. Ama Vera'nın toz

yumaklarına tepkisi tüylerimi diken diken ederdi ve eğer sesimi kıstıysam bu üzerimde hâlâ aynı etkiyi yaptığının kanıtıdır. O ölmüş olsa bile, hâlâ ürkütüyorlar beni. Bazen bu konuda azarlardım onu. "Niçin böyle saçmalıyorsun, Vera?" derdim. Ama saçmalama değildi bu. En azından Vera için değildi. Kaç kere sonunda dayanamayacak ve bu lanet olası toz yumakları yüzünden kendini öldürecek diye düşünmüştüm. Şimdi düşünüyorum da aslında pek de gerçekdışı değilmiş bu.

Yastık kılıfındaki yılan, güneş, teller gibi başka şeylerden korktuğu zaman çığlık attığını anlatıyordum. Toz yumakları olunca feryat ederdi. Hiçbir kelime yoktu bu feryadında. Öyle uzun ve öyle yüksek sesle bağırırdı ki, insanın yüreği buz tutuyormuş gibi olurdu. Koşarak içeri girdiğimde cadı gibi saçlarını yoluyor ya da tırnaklarıyla yüzünü parçalıyor olurdu. Az pişmiş yumurta gibi açılmış gözleriyle bir köşeye ya da diğerine bakardı.

Bazen, *"Toz yumakları, Dolores! Aman Tanrım, tozlar!"* diyebilirdi. Diğer zamanlarda sadece ağlar ve nefesi tıkanırdı. Elleriyle bir iki saniye kadar gözlerini kapatır ama sonra hemen indirirdi onları. Sanki bakmaya da bakmamaya da dayanamıyor gibiydi. Sonra yeniden tırnaklarıyla yüzünü kazımaya başlardı. Tırnaklarını elimden geldiğince kısa keserdim ama o yine çoğunlukla yüzünü kanatırdı ve her seferinde bu kadar şişman ve yaşlı olmasına rağmen buna nasıl dayanıyor diye merak ederdim.

Bir keresinde yataktan yere düştü ve bir bacağı altında kıvrılarak kaldı orada. Ödüm koptu. Koşarak içeri girdim, yerde yumruklarıyla tahtalara vuruyor ve tavanı delecek gibi çığlık atıyordu. Onca yılda sadece bir kere Doktor Freneau'yu gecenin bir yarısında eve çağırdım. Jonesport'dan Collie Violette'nin hız motoruyla geldi. Onu çağırdım, çünkü Vera'nın gövdesinin altındaki bacağın şeklinden kırıldığını ve şok yüzünden öleceğini düşünmüştüm. Ama kırılmamıştı, nasıl olduğunu bilmiyorum ama

Doktor Freneau yalnızca burkulduğunu söyledi. Ertesi gün Vera yeniden parlak dönemine girdi ve bununla ilgili hiçbir şey hatırlamadı. Dikkati biraz yerindeyken birkaç kez toz yumaklarını sordum ona ve bana sanki delirmişim gibi baktı. Neden söz ettiğim hakkında hiçbir fikri yoktu.

Bu birkaç kez tekrarlandıktan sonra, artık ne yapacağımı biliyordum. O şekilde çığlık attığını duyar duymaz yatağımdan fırlayıp kapıdan çıkıyordum, yatak odam onunkinden iki kapı ilerdeydi, biliyorsunuz aramızda çamaşır dolabı vardı.

Bu toz yumakları olayını çıkardıktan sonra, koridorda bir faraş ve bir süpürge bırakmaya başlamıştım. Sanki lanet olası bir posta trenine bayrakla işaret verir gibi süpürgeyi havada sallayarak odaya dalıyor, beni duymasının tek yolu bu olduğu için, çığlık atıyordum.

"Onları yakalayacağım, Vera!" diye bağırıyordum. *"Onları yakalayacağım, sen sadece biraz bekle!"*

Hangi köşeye bakıyorsa orayı ve ne olur ne olmaz diye diğer köşeyi de süpürürdüm. Bazen bundan sonra sakinleşirdi ama çoğunlukla yatağın altında başkalarının da olduğunu söyleyerek bağırmaya başlardı. Ben de dizlerimin ve ellerimin üzerine çömelir ve orayı da süpürür gibi yapardım. Bir keresinde o acınacak haldeki yaşlı aptal, kendisi görmek için eğilmişti ve az kalsın üstüme düşüyordu. Muhtemelen bir sinek gibi ezerdi beni. Ne komik olurdu ama!

Onu korkutan her yeri süpürünce ona boş faraşı göstererek, "İşte, canım, gördün mü? O pis şeylerin hepsini topladım," derdim.

Önce faraşa, sonra kendi gözyaşlarının içinde boğulup bir ırmaktaki taşlar gibi yüzen gözleriyle, tepeden tırnağa titreyerek bana bakar ve fısıldardı, "*Ah, Dolores, ne kadar griler! Ne kadar kötüler!* Götür onları. Lütfen götür onları!"

Süpürge ve faraşı bir sonraki olayda el altında olsunlar diye kapımın dışına bırakır, onu elimden geldiğince yatıştırmak için yeniden yanına giderdim. Tabii kendimi de yatıştırmak için. Benim de yatıştırılmaya ihtiyacım olmadığını sanıyorsanız, gece yarısı, dışarda rüzgâr içerde deli bir kadın çığlıklar atarken büyük bir müzede tek başınıza uyanmayı deneyin. Kalbim deli gibi atardı, nefes alabilmek için zorlanırdım... Ama onun nasıl olduğumu görmesine izin veremezdim yoksa benden kuşkulanmaya başlardı ve sonra artık ne yapardık bilemem.

Böyle bir mücadelenin ardından, çoğu zaman saçlarını fırçalardım, sanki onu en çabuk bu sakinleştirirdi. Önceleri inleyip ağlar ve bazen kollarını uzatıp bana sarılır, yüzünü karnıma dayardı. Toz yumağı krizlerinden sonra yanaklarının ve alnının nasıl sıcak olduğunu ve gözyaşlarıyla geceliğimi nasıl ıslattığını hatırlıyorum. Zavallı yaşlı kadın! Buradaki hiçbirimizin, o kadar yaşlı olmayı ve arkamızda kendimize bile açıklayamadığımız şeytanlar olmasının nasıl bir şey olduğunu bildiğimizi sanmıyorum.

Bazen saç fırçalamak yarım saatten bile kısa sürede işe yarardı. Durmadan arkamdaki köşeye bakar ve arada bir nefesini tutarak inlerdi. Ya da elini yatağın altındaki karanlığın içinde sallar, oradaki bir şeyin kendisini ısırmasını beklermiş gibi hemen geri çekerdi. Birkaç defa ben bile orada bir şey gördüğümü sandım ve çığlık atmamak için elimle ağzımı kapatmam gerekti. Gördüğüm sadece onun elinin gölgesiydi tabii, bunu biliyorum ama bu onun beni ne hale getirdiğini gösteriyor, değil mi? Evet, genelllikle ağzı kalabalık olduğu kadar kalın kafalı olan beni bile.

Böyle zamanlarda başka işim yoksa, onun yanına yatardım. Kollarını bana dolayıp sarılır, başını göğsüme koyardı. Ben de ona sarılırdım ve o uykuya dalıncaya kadar öylece dururdum. Sonra onu uyandırmamak için yavaşça yataktan sıvışarak yeniden kendi odama giderdim. Bunu bile yapmadığım zamanlar

oldu. O zaman –gece yarısı uluyarak beni uyandırdığında– onun yanında uyuyakalırdım.

O gecelerden birinde toz yumaklarını ben de rüyamda gördüm. Ancak rüyamdaki ben değildim. Ben Vera'ydım, o hastane yatağında, onu yardım olmadan döndüremeyeceğim kadar şişmandı ve her zaman alt tarafı ıslak olduğu için hiç direnci olmayan ve asla iyileşemeyen bir idrar yolu yangısıyla döl yolum içerilere kadar yanıyordu. Gelen her mikrop veya virüse hoş geldin diyen doğru yerleştirilmiş bir paspas vardı orada.

Köşeye baktım ve orada tozlardan oluşmuş kafa gibi bir şey gördüm. Gözleri yukarı bakıyordu, ağzı açıktı ve tozlardan oluşan eğri büğrü dişlerle doluydu. Yavaş yavaş yatağa doğru gelmeye başladı, yüzünü çevirip bana baktığında onun Vera'nın kocası Michael Donovan olduğunu gördüm. İkinci kez döndüğündeyse benim kocamdı. Yüzünde kötü bir gülümseme ve kapatıp açtığı bir sürü uzun toz dişleri olan, Joe St. George'du bu. Üçüncü kez döndüğünde tanımadığım biri olmuştu ama canlıydı ve açtı. Beni yiyebilmek için bana doğru yuvarlanarak gelmekti niyeti.

Öyle ani bir hareketle uyandım ki neredeyse ben de yataktan düşüyordum. Sabahın erken saatiydi, güneş yeni doğmuştu. Vera hâlâ uyuyordu. Kolumun üstüne salyaları akmıştı ama onu silecek kadar takatim yoktu. Orada öylece terler içinde titreyerek kendimi uyanık olduğuma ve gerçekten kötü bir kâbustan sonra olduğu gibi, her şeyin düzeldiğine inandırmaya çalışarak yattım. Bir süre orada, yatağın yanında, kocaman boş gözleri, uzun tozlu dişleriyle duran o tozdan kafayı hâlâ görebiliyordum. Rüya işte o kadar kötüydü. Sonra gitti, artık yer ve odanın köşeleri her zamanki kadar boş ve temizdi. Ama o zamandan beri acaba o rüyayı bana Vera mı gönderdi, çığlıklar attığında gördüklerini ben de mi gördüm diye merak ederim. Belki de onun korkusu bana bulaşmıştı. Böyle olaylar gerçek hayatta olur mu, yoksa yalnızca

bakkalda satılan ucuz gazetelerde mi olur? Bilmiyorum... Ama o rüyanın ödümü koparttığını biliyorum.

Neyse, aldırmayın. Pazar öğleden sonraları ve gece yarısı çığlıklar atmasının, cadılığının üçüncü aşaması olduğunu söylemek yeterli olur. Bütün cadılıklarının altında hüzün olmasına rağmen, bazen onun kafasını bir örekeye geçirip makara gibi döndürmek gelirdi içimden. Bunu o lanet olası Jan Dark'tan başkasının anlayacağını da sanmıyorum. Galiba o gün Susy ve Shawna ya da başkaları, onu öldürmek istediğimi duyduğunda... Veya birbirimize kötü sözlerle bağırdığımızı duyunca... Sonunda öldüğünde mezarının üzerinde eteklerimi kaldırıp dans edeceğimi düşünmüş olmalılar. Sanırım sen de dün ya da bugün onlardan duydun, değil mi, Andy? Cevap vermene gerek yok, cevabı yüzünden okuyorum zaten. Yüzün bir ilan panosu gibi. Hem, insanların dedikodu yapmayı çok sevdiklerini de bilirim. Benimle Vera hakkında konuştular, bazen o ölmeden, hatta öldükten sonra bile. Benimle Joe hakkında da bol bol gevezelik ettiler. Burası gibi geri kalmış yerlerde en ilginç olay birinin aniden ölmesidir, hiç fark ettiniz mi bunu?

İşte şimdi Joe'ya geldik.

Bu kısımdan ödüm kopuyordu ve sanırım bu konuda yalan söylememin faydası yok. Onu öldürdüğümü söylemiştim zaten, bu tamam ama en zor kısmı geliyor: Nasıl? Neden? Ve neden o zaman?

Bugün Joe'yu çok düşündüm, Andy. Doğrusunu istersen Vera'dan çok onu düşündüm. Aslında onunla neden evlendiğimi hatırlamaya çalıştım ve önce hatırlayamadım. Bir süre sonra Vera'nın yastığında yılan gördüğünü sandığında geçirdiği gibi bir panik geçirdim. Sonra sorunun ne olduğunu hatırladım. Ben, Vera'nın haziranda işe aldığı, ancak kurallarını uygulamayı beceremedikleri için yazın sonunu beklemeden kaldığı o aptal kızlardan biriymişim gibi aşk arıyordum. Ben aşkı arıyordum ama daha

1945'te ben on sekiz, Joe on dokuz yaşındayken ve dünya daha yeniyken bile ortalıkta pek az aşk vardı.

Bugün merdivenlerde götüm donarak durup işin aşk kısmını hatırlamaya çalışırken aklıma bir tek ne geldi biliyor musun? Joe'nun çok hoş bir alnı vardı. İkinci Dünya Savaşı sırasında, aynı lisede okurken etüt salonunda yanında oturmuş, alnının ne kadar düzgün olduğunu ve tek bir sivilce bile bulunmadığını görmüştüm. Yanaklarında ve çenesinde sivilceler vardı, burnunun yanında da siyah benekler olurdu ama alnı krema kadar düzgündü. Ona dokunmak istediğimi hatırlıyorum... Rüyamda ona dokunduğumu görürdüm, göründüğü kadar düzgün mü diye bakmak isterdim. Sonra beni lise balosuna davet ettiğinde hemen kabul ettim ve alnına dokunma fırsatım oldu. Alnı, arkaya taradığı güzel dalgalı saçlarıyla, göründüğü kadar düzgündü. Samoset Oteli'nin balo salonunda orkestra "Moonligut Cocktail"i çalarken ben karanlıkta onun düzgün alnını ve saçlarını okşuyordum. O çürük merdivenlerde oturup titredikten birkaç saat sonra, sonunda bunu hatırladım, gördüğünüz gibi bir şeyler vardı orada. Tabii daha birkaç hafta geçtikten sonra alnından daha başka yerlerine de dokunduğumu hatırladım ve işte hatayı orada yapmıştım.

Bir şeyi açığa kavuşturalım: Hayatımın en güzel yıllarını, yedi numaralı etüt salonunda, ışık yüzüne vurduğunda alnı güzel görünüyordu diye onunla geçirdiğimi söylemeye çalışmıyorum. Lanet olsun, hayır. Size bugün hatırlayabildiğim tek aşkın bu olduğunu ve kendimi kötü hissettiğimi söylemeye çalışıyorum.

Doğu Yakası'ndaki o merdivenlerde oturup eski zamanları düşünmek... Çok zordu. İlk kez kendimi çok ucuza satmış olabileceğimi gördüm ve belki bizim gibiler için, ucuzdan iyisi olmayacağını düşündüğümden bunu yapmıştım. Sevilmeyi, Joe St. George'un (kendinden başka) birini sevebileceğinden daha fazla hak ettiğimi düşünmeye ilk kez cesaret ettiğimi biliyorum. Belki

de benim gibi kaba saba birinin aşka inandığını düşünemezsiniz, ama doğrusunu isterseniz inandığım tek şey odur.

Bunun onunla evlenmemle pek ilgisi yok, bunu hemen söylemeliyim. Evet, kabul ediyorum, ona kendisini sevdiğimi ve ölüm bizi ayırana kadar da seveceğimi söylediğimde, karnımda altı haftalık bir kız bebek vardı. Bu da akıllıca olan kısmıydı... Üzücü ama doğru. Gerisi aptalca nedenlerdi ve hayatımda öğrendiğim bir şey de, aptalca nedenlerin aptal evliliklere sebep olmasıdır.

Annemle kavga etmekten yorulmuştum.

Babamın durmadan beni azarlamasından bıkmıştım.

Bütün arkadaşlarım evleniyor, kendi evlerine kavuşuyorlardı ve ben de onlar gibi büyümek istedim; küçük aptal bir kız olmaktan bıkmıştım.

Joe istediğini söyledi ve ben de ona inandım.

Beni sevdiğini söyledi ve ben de ona da inandım... Kendisi için aynı şeyleri hissedip hissetmediğimi sorduğunda, nezaketen evet dedim.

Eğer demeseydim başıma geleceklerden korkuyordum, nereye giderdim, ne yapardım, ben çalışırken bebeğime kim bakardı?

Bunları yazarken sana çok aptalca gelebilir, Nancy, ama daha da aptalcası, tanıdığım ve birlikte okula gittiğim onlarca kadın aynı nedenlerle evlendi ve çoğu hâlâ evli. Pek çoğu da adam ölsün de gömüp, bira yüzünden çıkardığı gazların kokusunu çarşaflarımdan sonsuza kadar temizleyeyim diye umutla bekliyor.

Alnının düzgünlüğünü 1952'de iyice unutmuştum, 1956'daysa geri kalan kısımları da işime yaramıyordu ve sanırım Kennedy başkanlığı İke'dan aldığında, artık ondan nefret etmeye başlamıştım, ama onu öldürmek henüz aklıma gelmemişti. Çocuklarımın bir babaya ihtiyacı olması dışında, onunla kalmam için başka hiçbir nedenim yoktu. Komik değil mi? Ama doğrusu bu. Yemin ederim öyle. Bir şeye daha yemin ederim, eğer Tanrı bana ikinci

bir fırsat verse, sonsuza kadar cehennemde yanacak bile olsam, ki kesin öyle olur, onu bir kere daha öldürürdüm.

Galiba buraya yeni gelmiş olanlar dışında Little Tall'da yaşayan herkes onu öldürdüğümü bilir ve çoğu da, beni nasıl dövdüğünü gördüğünden, neden öldürdüğümü bildiğini sanıyor. Ama başına gelenlerin nedeni beni dövmesi değildi. Doğrusu, ada halkı o sırada ne düşünmüş olursa olsun, evliliğimizin son üç yılında elini bile sürmedi bana. O deliliğini 1960 ya da 1961'in başında tedavi etmiştim.

O zamana kadar beni çok dövdü, evet. Bunu inkâr edemem. Ama kaşındım da, onu da inkâr edemem. İlki evlendiğimizin ikinci gecesiydi. Hafta sonu, balayımız için Boston'a gitmiş ve Parker House'da kalmıştık. O süre boyunca dışarı çok az çıkmıştık. Bir çift taşra faresiydik biliyorsunuz ve kaybolmaktan korkuyorduk. Joe, otele geri dönüş yolunu bulamayacak olursak, ailemin harçlık olarak verdiği yirmi beş doları taksiye binmek için asla vermeyeceğini söylemişti. Tanrım, ne aptal adam! Tabii ben de... Ama Joe'da olup da bende olmayan bir şey vardı o da onun kuşkucu doğasıydı. Tüm insanların onu kandırmaya çalıştığına inanırdı Joe, ben de çoğu zaman gözü açık uyuyamayacağı için sarhoş olduğunu düşünürdüm.

Neyse geldi geçti. Ben söze, o cumartesi gecesi aşağıdaki yemek salonuna indiğimizi, güzel bir yemek yediğimizi ve yeniden odamıza çıktığımızı anlatmak için başlamıştım. Koridorda yürürken Joe'nun iyice sendelediğini hatırlıyorum, öğleden sonra içtiği dokuz veya on tane biraya yemekte dört ya da beş bira eklemişti. Odaya girince orada durup bana o kadar uzun baktı ki açıkta bir şey görüp görmediğini sordum.

"Hayır," dedi, "ama aşağıda restoranda eteğinin altına bakan bir adam gördüm, Dolores. Gözleri yerinden fırlamış gibiydi. Sen de onun sana baktığını biliyordun, değil mi?"

Neredeyse ona Gary Cooper köşede Rita Hayworth'la birlikte oturuyor olsa bile bilemezdim, diyecektim, sonra, *ne uğraşacağım*, diye düşündüm. İçtiğinde Joe'yla tartışmanın yararı yoktu. O evliliğe gözlerim tamamen kapalı dalmamıştım ve öyle olduğunu söyleyip sizi kandıracak değilim.

"Eğer bir adam eteğimin altına baktıysa, neden gidip ona gözlerini kapatmasını söylemedin, Joe?" diye sordum. Bu yalnızca bir şakaydı, belki de ona takılmak istiyordum, hatırlamıyorum, ama o şakayı anlamadı. Bunu hatırlıyorum. Joe şaka anlayacak bir adam değildi. Hatta hiç mizah anlayışı olmadığını söyleyebilirim. Evlenirken bunu bilmiyordum. O zamanlar mizah anlayışının bir burun gibi ya da bir çift göz gibi olduğunu düşünürdüm, bazıları diğerlerinden iyi çalışmasına rağmen, herkeste bulunurdu.

Beni yakaladı, dizlerine yatırdı ve ayakkabısıyla dövdü. "Hayatının geri kalan kısmında, iç çamaşırının rengini benden başka hiç kimse bilmeyecek, Dolores," dedi "Duyuyor musun bunu? Benden başka hiç kimse."

Aslında bunun bir tür aşk oyunu olduğunu, beni kıskanıyormuş gibi yaptığını düşünmüştüm. İşte böyle saftım. Kıskançlıktı, tamam, ama aşkla hiç ilgisi yoktu. Daha çok, patisini bir kemiğin üstüne koyan bir köpeğin yanına yaklaştığınızda hırlaması gibiydi. O zamanlar bunu bilmiyordum, onun için dayandım. Daha sonra bir adamın arada sırada karısını dövmesinin, evliliğin bir parçası olduğunu sandığım için dayandım. Güzel bir parça değildi bu ama, tuvalet temizlemek de evliliğin güzel bir parçası değildir, ancak çoğu kadın gelinliği ve duvağı tavan arasına kaldırır kaldırmaz bundan nasibini alır. Öyle değil mi, Nancy?

Babam da arada sırada annemi döverdi ve sanırım bunun normal olduğunu bu yüzden düşünmüştüm, katlanılması gereken bir şeydi bu. Babamı çok severdim ve annemle babam da birbirlerini

çok severlerdi ama annem damarına bastı mı babam ellerini kullanmaktan kaçınmazdı.

Hatırlarım, bir keresinde, dokuz yaşlarında filan olmalıydım, babam West End'de Richard'ın tarlasında ot biçmekten geldiğinde, annem daha yemeği hazırlamamıştı. Neden hazırlamadığını hatırlamıyorum ama babam geldiğinde neler olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Üstünde yalnızca tulumu vardı, saman dolu oldukları için çizmelerini ve çoraplarını eşikte çıkarmıştı, yüzü ve omuzları kıpkırmızı yanmıştı. Saçları terden şakaklarına yapışmıştı ve alnının tam ortasındaki kırışıkların üstünde bir saman parçası vardı. Sıcaklamış, yorgun ve patlamaya hazır bir haldeydi.

Mutfağa girince masanın üzerinde içinde çiçekler olan bir sürahi olduğunu gördü. Anneme döndü ve, "Yemeğim nerede, salak?" dedi. Annem ağzını açtı ama daha bir şey söyleyemeden babam elini onun yüzüne koyarak onu köşeye doğru itti. Ben mutfağın girişinde duruyordum ve hepsini gördüm. Babam, başı eğik ve saçları gözlerinin üzerine düşmüş bir halde bana doğru yürüdü. Ne zaman yorgun, elinde sefertasıyla işten eve dönen bir adam görsem babam gelir aklıma. Biraz korkmuştum. Beni de iteceğini hissettiğim için yolundan çekilmek istedim ama bacaklarım sanki ağırlaşmıştı. O sıcak kocaman elleriyle beni kaldırdı, kenara koydu ve yeniden dışarı çıktı. Odun kırma kütüğünün üstüne oturdu, başı önüne eğik, elleri kucağındaydı, sanki onlara bakıyordu. Önce tavuklar ürküp kaçtılar ama bir süre sonra yaklaşıp onun çizmelerinin çevresinde dolaşmaya başladılar. Tavukları tekmeleyecek, tüylerini uçuşturacak sandım ama onu da yapmadı.

Bir süre sonra dönüp anneme baktım. Hâlâ köşede oturuyordu. Yüzüne kapattığı bir bulaşık bezinin altında ağlıyordu. Kollarını göğsünde kavuşturmuştu. Neden bilmiyorum, en iyi bunu, göğsünde kavuşturduğu kollarını hatırlıyorum. Yanına gittim, ona

sarıldım ve kollarımı hissedince o da bana sarıldı. Sonra bulaşık bezini yüzünden çekip gözlerini silmek için kullandı, bana da gidip babama bir bardak limonata ya da bir şişe bira ister mi diye sormamı söyledi.

"Yalnızca iki şişe bira olduğunu söylemeyi unutma," dedi. "Eğer daha fazla isterse ya dükkâna gidip alsın ya da hiç başlamasın."

Dışarı çıktım ve söyledim ona, o da bira istemediğini ama bir bardak limonatanın çok iyi geleceğini söyledi. Koşarak almaya gittim. Annem onun yemeğini hazırlıyordu. Yüzü ağlamaktan hâlâ şişti ama bir şarkı mırıldanıyordu ve o gece her gece yaptıkları gibi yatağın yaylarını zıplattılar. Bununla ilgili başka hiçbir şey yapılmadı ve söylenmedi. O günlerde bu gibi şeylere ev terbiyesi denirdi, bu bir erkeğin görevleri arasındaydı ve sonradan ne zaman aklıma gelse, annemin buna biraz ihtiyacı olduğunu yoksa babamın asla böyle bir şey yapmayacağını düşünürdüm.

Annemi terbiye ettiğini birkaç kez daha gördüm ama en iyi bunu hatırlıyorum. Joe'nun bazen bana yaptığı gibi yumruğuyla anneme vurduğunu hiç görmedim. Ama bir kere ıslak bir çuval parçasıyla bacaklarına vurduğunu gördüm ve bu da çok fena acıtmış olmalıydı. Bıraktığı kırmızı izlerin bütün öğleden sonra yok olmadığını biliyorum.

Artık kimse bundan ev terbiyesi diye söz etmiyor, bildiğim kadarıyla bu deyim konuşmalardan çıktı ve çok da iyi oldu. Ama ben kadınlar ve çocuklar düz yoldan çıkınca, onları geri getirmenin erkeklerin görevi olduğu düşüncesiyle büyüdüm. Size bu fikirle büyüdüğüm için bunu doğru bulduğumu söylemeye çalışmıyorum. O kadar kolay kanmayı yediremem kendime. Bir erkeğin bir kadını dövmesinin terbiyeyle ilgisi olmadığını biliyordum... Ama uzun bir süre Joe'nun bunu yapmasına izin verdim yine de. Sanırım eve bakmaktan, yazlıkçılara temizlik yapmaktan, ailemi

yetiştirmekten ve Joe'nun komşularla çıkardığı sorunları temizlemekten o kadar yorulmuştum ki buna aldırmıyordum.

Joe ile evli olmak... Çok kötüydü! Herhangi bir evlilik nasıldır? Sanırım hepsi farklıdır ama hiçbirinin dışarıdan göründüğü gibi olmadığını söyleyebilirim size. Bir evliliğe dışarıdan bakınca görünenle içeride olup bitenin genellikle ilgisi yoktur. Bazen bu korkunçtur bazen komik, ama genellikle hayatın diğer yönlerinde olduğu gibi, ikisi de aynı anda vardır.

İnsanlar Joe'nun sarhoş olduğunda beni ve muhtemelen çocukları da döven bir alkolik olduğunu düşünür. Onun fazla ileri gittiğini ve benim de onun biletini kestiğimi sanırlar. Joe'nun içtiği ve bazen de Jonesport'taki Adsız Alkolikler toplantılarına gittiği doğrudur ama o benden daha alkolik değildi. Dört beş ayda bir, çoğunlukla Rick Thibodeau ya da Stevie Brooks gibi gerçekten alkolik pisliklerle birlikte sarhoş olur, ama sonra geceleri eve geldiğinde aldığı bir iki yudum dışında içki içmezdi. Bir iki yudumdan fazla içmezdi, çünkü bir şişe açınca onun uzun süre dayanmasını isterdi. Zamanında tanıdığım gerçek alkolikler, öyle şişe dayansın filan diye düşünmezlerdi, ne Jim Beam ne Old Duke, hatta bir tülbentten geçirilmiş antifriz. Gerçek bir sarhoş yalnızca iki şeyle ilgilenir: elindeki sürahidekini bitirmek ve daha fazla içki bulmak.

Hayır, o alkolik değildi ama insanların öyle olduğunu düşünmelerine de aldırmazdı. Bu özellikle yaz aylarında iş bulmasını sağlardı. İnsanların Adsız Alkolikler hakkındaki düşünceleri yıllar geçtikçe değişti –şimdi bu konuda eskisinden daha çok söz ediyorlar– ama değişmeyen tek şey insanların kendine yardım etmeye çalışan kişilere yardım etmeleridir. Joe bir yıl içmedi – ya da içiyordu da söylemiyordu– ve onun için Jonesport'da bir parti düzenlediler. Bir pasta yaptılar ve ona bir madalyon verdiler. Bu yüzden yazlıkçılardan biri işçi aradığında, hemen onlara iyileşmekte olan bir alkolik olduğunu söylüyordu. "Eğer bunun

için beni işe almak istemezseniz, kırılmam," diyordu, "ama bunu söylemek zorundayım. Bir yıldır Adsız Alkolikler toplantılarına gidiyorum ve eğer dürüst olmazsak ayık kalamayacağımızı söylüyorlar."

Sonra altın madalyonunu çıkarıp gösterirken, sanki bir aydır pazar günleri oruç tutuyormuş gibi görünüyordu. Joe onlara nasıl her gün zorlanmadan biraz daha gayret ettiğini ve –ona göre her on beş dakikada bir– içme arzusu duyunca, Tanrı'nın yardımına sığındığını anlattığında sanırım birkaçı ağladı. Genellikle onu işe almak için birbirleriyle yarışırlar ve niyet ettiklerinden elli sent hatta bir dolar fazlasını verirlerdi. Bu numaranın İşçi Bayramı'ndan sonra tutmayacağını düşünebilirsiniz, ama insanların onu her gün gördüğü ve ne mal olduğunu bilmeleri gerektiği bu adada bile şaşırtıcı şekilde işe yarıyordu.

Aslında bana vurduğu zaman, çoğunlukla tamamen ayık olurdu. Küp gibi içtiğinde hiçbir şekilde aldırmazdı bana. Bir gece, 1960 ya da 1961'de Charlie Dispenzieri'nin kayığını kıyıya çekmesine yardım ettikten sonra eve geldiğinde, buzdolabından bir kola almak için yere eğilince pantolonunun arkasının boydan boya yırtılmış olduğunu gördüm. Güldüm. Elimde değildi. Hiçbir şey söylemedi ama lahanayı kontrol etmek için –o akşam yemeği için sebzeli yahni yapıyordum, daha dün gibi aklımdadır– sobanın üstüne eğildiğimde odun kutusundan sert bir meşe kütüğü alıp sırtıma vurdu. Çok canım yandı. Biri böbreklerinizin üstüne vurduysa ne demek istediğimi anlarsınız. Böbrekleriniz sanki küçülüyor, ısınıyor ve ağırlaşıyor, sanki onları yerlerinde her ne tutuyorsa ondan kopuyor ve bir kovaya düşen kurşun gibi çöküyorlar.

Masaya kadar topallayarak gittim ve iskemlelerden birine oturdum. İskemle biraz daha uzakta olsa yere düşecektim. Orada ağrı geçecek mi diye bekleyerek öylece oturdum. Ağlamadım, kesinlikle, çünkü çocukları korkutmak istemedim ama yine de gözyaş-

larım yüzümden aşağı süzülüyordu. Durduramıyordum. Ağrının neden olduğu, hiç kimse ya da hiçbir şey için engel olamayacağın gözyaşlarıydı bunlar.

"Bir daha asla gülme bana, kaltak," dedi Joe. Bana vurduğu kütüğü yeniden odun kutusuna koydu, sonra oturup *Ellsworth American*'ı okumaya başladı. "Bunu on yıl önce bilmeliydin."

O iskemleden ancak on dakika sonra kalkabildim. Soba oturduğum yerden dört adım uzaktaydı ama yahninin altını kapatması için Selena'yı çağırmak zorunda kaldım.

"Neden sen söndürmedin, anne?" diye sordu kızım bana. "Joe'yla birlikte çizgi film izliyordum."

"Dinleniyorum," dedim ona.

"Bu doğru," dedi Joe gazetesinin arkasından, "yoruluncaya kadar ağzını kullandı." Sonra da güldü. Bu işi bitirdi, o kahkaha her şeye yetmişti. Tam o anda bedelini ağır bir şekilde ödemeyi göze almadan bir daha asla bana vurmayacağına karar verdim.

Her zamanki gibi yemeğimizi yedik, ardından her akşam olduğu gibi televizyon izledik, büyük çocuklarla ben divandaydık ve Küçük Pete büyük koltukta oturan babasının kucağındaydı. Pete, her zaman olduğu gibi, saat yedi buçuk civarında uyukladı orada ve Joe onu kucağında yatağına götürdü. Joe Junior'ı bir saat sonra gönderdim ve Selena dokuzda yattı. Ben çoğunlukla saat on gibi yatardım, Joe arada bir uyuklayarak biraz televizyon izler, gazetede ilk baktığında gözden kaçırdığı yerleri okur ve burnunu karıştırarak belki de gece yarısına kadar otururdu. Onun için gördüğün gibi, Frank, o kadar da kötü değilsin; bazı insanlar büyüdüklerinde bile huylarından vazgeçmezler.

O gece her zamanki gibi yatağa gitmedim. Onun yerine Joe'yla oturdum. Sırtım daha iyi gibiydi. En azından yapacağım iş için yeteri kadar iyileşmişti. Belki de korkuyordum, ama öyle olsa

bile hatırlamıyorum. Daha çok onun uyumasını bekliyordum. Ve sonunda uyumuştu.

Ayağa kalkıp mutfağa gittim ve masanın üzerindeki küçük yağ kâsesini aldım. Özellikle onu aramıyordum, o gece masayı toplamak Joe Junior'ın göreviydi ve onu buzdolabına koymayı unutmuştu. Joe Junior her zaman –yağ kâsesini kaldırmak, tereyağ kabının cam kapağını kapatmak, üstteki dilim gece boyunca sertleşmesin diye ekmekliğin kenarını altına katlamak gibi– bir şey unuturdu. Şimdi onu televizyon haberlerinde, bir konuşma veya bir röportaj yaparken görünce en çok bunu düşünürüm... Şayet Demokratlar, Maine senatosunun çoğunluk liderinin on bir yaşındayken mutfak masasını asla tamamen toplayamadığını bilseler ne düşünürlerdi diye merak ederim. Ancak onunla gurur duyuyorum. Sakın asla, asla başka türlü düşünmeyin. Lanet olası bir demokrat olmasına rağmen, onunla gurur duyuyorum.

Her neyse, o gece doğru şeyi unutmayı başardı. Yağ kâsesi biraz ağırdı ve tam elime göreydi. Odun kutusunun yanına gittim, hemen üzerindeki rafta duran kısa saplı baltayı aldım. Sonra yeniden Joe'nun uyuduğu oturma odasına gittim. Yağ kâsesini sağ elimde tutuyordum, kaldırıp çevirdim ve suratının yan tarafına hızla vurdum. Neredeyse bin parçaya ayrıldı.

Bunun üzerine Joe birden fırlayıp oturdu, Andy. Suratını görmeliydin. Çıkardığı sesi de duymalıydın. Yüksek mi? Tanrım hem de nasıl!

Hayaları bahçe kapısına sıkışan bir boğa gibi bağırıyordu. Gözleri ardına kadar açıldı ve elini kanamaya başlayan kulağına götürdü. Yanağında küçük yağ damlaları vardı ve favorilerinden aşağı süzülüyordu.

"Biliyor musun, Joe?" dedim. "Artık yorgun hissetmiyorum kendimi."

Selena'nın yataktan fırladığını duydum ama dönüp bakmaya cesaretim yoktu. Eğer dönseydim, başım belaya girerdi, Joe istediğinde çok sinsi olabiliyordu. Baltayı sol elimde, önlüğümün gizleyeceği şekilde aşağıda tutuyordum. Joe ayağa kalkmaya başlayınca kaldırıp gösterdim. "Eğer bunu kafanın içinde istemiyorsan, Joe, otursan iyi edersin," dedim.

Bir an için ne olursa olsun ayağa kalkacak sandım. Eğer kalksaydı, o an onun sonu olurdu, çünkü şaka yapmıyordum. O da gördü bunu ve oturduğu yerden bir karış havada donup kaldı.

"Anneciğim?" diye seslendi Selena odasının kapısından.

"Sen git yat, tatlım," dedim, gözlerimi Joe'dan bir saniye bile ayırmadan. "Babanla küçük bir tartışma yapıyoruz."

"Her şey yolunda mı?"

"Tabii," dedim. "Öyle değil mi, Joe?"

"Hı hı," dedi o. "Her şey yolunda."

Selena'nın birkaç adım geri gittiğini işittim ama bir süre odasının kapısının kapatıldığını duymadım –on ya da on beş saniye– ve onun orada durup bize baktığını anladım. Joe bir eli koltuğun kolunda ve kıçı koltuktan bir karış havada, olduğu gibi duruyordu. Sonra Selena'nın kapısının kapandığını duyduk ve sanki bu, Joe'nun gövdesinin yarısı koltukta yarısı havadayken diğer eli kulağının üstüne kapanmış ve yüzünden yağlar süzülürken ne kadar komik göründüğünü fark etmesine neden oldu.

Koltuğa oturup elini kulağından çekti. Hem eli hem de kulağı kan içindeydi, eli değil ama kulağı şişmişti. "Ah kaltak, bunu ödeyeceksin," dedi.

"Öyle mi?" dedim. "O halde, şunu hatırlasan iyi olur, Joe St. George: Bana ne ödetirsen iki katıyla geri alacaksın."

Duyduklarına inanamıyormuş gibi sırıtıyordu bana. "O halde seni öldürmem gerekecek, değil mi?"

Daha sözü bitmeden baltayı eline tutuşturdum. Bunu yapmak aklımda yoktu ama baltayı onun elinde görünce yapabileceğim tek şeyin bu olduğunu anladım.

"Hadi," dedim. "Tek seferde bitir ki acı çekmeyeyim."

Önce baltaya sonra bana baktı. Eğer durum bu kadar ciddi olmasaydı, yüzündeki ifade komik olacaktı.

"Sonra, iş bitince, yemeği ısıtıp biraz daha yesen iyi olur," dedim ona. "Patlayıncaya kadar ye çünkü hapse gideceksin ve duyduğuma göre hapishanede ev yemeği filan vermiyorlarmış. Önce Belfast'a gideceksin, sanırım. Eminim o turuncu elbiselerden senin ölçülerinde olan vardır."

"Kapat çeneni, kaltak," dedi.

Ama kapatmadım. "Ondan sonra herhalde Shawshank'a gidersin ve oradaki yemekleri masaya sıcak getirmediklerini biliyorum. Cuma geceleri biracı arkadaşlarınla poker oynamaya da göndermezler. Tek isteğim bunu çabuk yapman ve bitince de ortalığın karışıklığını çocuklara göstermemen."

Sonra gözlerimi kapattım. Yapmayacağından oldukça emindim, ama oldukça emin olmak hayatın pamuk ipliğine bağlıyken pek işe yaramıyor. O gece bir tek bunu öğrendim. Orada gözlerim kapalı, karanlıktan başka bir şey görmeden, balta burnum, dudaklarım ve dişlerimi parçalarken ne hissedeceğimi merak ederek durdum. Ölmeden önce baltadaki kıymıkların tadını duyacağımı ve bir iki gün önce baltayı bileylettiğime sevindiğimi hatırlıyorum. Eğer beni öldürecekse, bunun kör bir baltayla olmasını istemiyordum.

Sanki o şekilde on yıl durdum orada. Sonra, hırçın ve kızgın bir ses duyurdu: "Yatmaya hazırlanacak mısın, yoksa açık saçık rüya gören Helen Keller gibi orada duracak mısın?"

Gözlerimi açtım ve baltayı koltuğun altına koyduğunu gördüm –baltanın sapını görebiliyordum. Gazetesi ayaklarının üstünde

sanki bir çadır gibi duruyordu. Eğildi, gazeteyi yerden aldı ve sallayarak düzeltti– sanki hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalışıyordu, ama kulağından yanağına doğru kan sızıyordu ve elleri gazete sayfalarını biraz haşırdatacak kadar titriyordu. Ön ve arka sayfalarda da kırmızı parmak izleri bırakmıştı. Çocuklar görüp neler olduğunu merak etmesinler diye, o yatmadan önce gazeteyi yakmaya karar verdim.

"Birazdan geceliğimi giyeceğim ama önce bunu halletmeliyiz, Joe."

Başını kaldırıp baktı ve kısık dudaklarının arasından, "Çok yüzsüzleşme, Dolores. Bu çok çok fena bir hata olur. Bana sakın sataşma."

"Sataşmıyorum," dedim. "Bana vurduğun günler sona erdi, bir tek bunu söylemek istedim. Eğer bunu bir kere daha yaparsan, birimiz hastaneyi boylarız. Ya da morgu."

Uzun bir süre baktı bana, Andy, ben de ona baktım. Baltayı elinden bırakıp koltuğun altına koymuştu ama bu önemli değildi. Eğer ondan önce gözlerimi yere indirirsem, boynuma ve sırtıma indirilen darbeler asla sona ermeyecekti. Ama uzun bir süre sonra yeniden gazetesine baktı ve mırıldandı. "Bir işe yara, kadın. Başka bir şey yapamıyorsan, bari başım için bir havlu getir. Lanet olası gömleğimin üstü kan içinde kaldı."

Bu beni son dövüşü oldu. Aslında ona ne o zaman ne de başka bir zaman o kelimeyi söylemedim ama, o bir korkaktı. Bu çok tehlikeliydi, çünkü sanırım bir korkak, ne olduğunun anlaşılmasındansa ölmeyi tercih eder.

Tabii onun korkak tarafını bilirdim ben. Eğer kazanma şansımın olduğunu bilmeseydim, o kâseyle ona vurmaya asla cesaret edemezdim. Hem, o bana vurduktan sonra iskemlede oturup böbreklerimin ağrısının geçmesini beklerken bir şey fark etmiş-

tim: Eğer o sırada ona karşı çıkmasaydım, asla çıkamazdım. Onun için yaptım bunu.

Biliyor musunuz, kâseyle ona vurmak işin en kolay kısmıydı. Bunu yapabilmem için önce babamın annemi yere itmesi ve bacaklarının arkasına o ıslak bezle vurmasının anısını aşmalıydım. O anılarla başa çıkmak zordu, çünkü ikisini de çok severdim ama sonunda muhtemelen… bunu yapmam gerektiği için başardım. Bunu başardığım için çok mutluyum, şimdi Selena annesini mutfağın bir köşesinde oturup yüzünde bulaşık beziyle ağlarken hatırlamayacak. Babam ona ıslak bezle vurduğunda annem sesini çıkarmadı, ama ben ikisini de yargılamıyorum. O zamanlar her şey farklıydı –çoğu kişi ne kadar farklı olduğunu anlamıyor– ama bu baştan onunla evlenecek kadar salak olduğum için Joe'nun yaptıklarına susmam gerektiği anlamına gelmez. Bir evde terbiye vermek bir erkeğin yumruklarıyla ya da odun kutusundan aldığı odunla bir kadını dövmesiyle olmaz. Ben de sonunda, Joe St. George ya da onun gibilerin bunu yapmasına izin vermeyeceğime karar verdim.

Bana elini kaldırdığı zamanlar oldu, ama sonra fikrini değiştirdi. Bazen eli havadayken, canı vurmak isteyip de cesaret edemediği zamanlarda, bakışlarından kâseyi, hatta baltayı hatırladığını anlardım. Sonra sanki başını kaşıması veya alnını silmesi gerekiyormuş gibi yapardı. Bu bir defada hatırladığı bir dersti. Belki de tekti.

Bana sopayla vurduğu, benim de kâseyle ona vurduğum o gecenin sonucu olan bir şey daha vardı. Bundan söz etmek istemiyorum –ben yatak odası kapısının ardında olanların orada kalması gerektiğine inanan eski kafalılardanım– ama sanırım söz etsem daha iyi olur, çünkü belki olanlarda bunun kısmen payı vardı.

Sonraki iki yıl evli kaldığımız ve aynı çatının altında yaşadığımız halde –üç yıla yakın da olabilir, tam hatırlamıyorum– ancak birkaç kere beraber olma hakkını kullanmayı denedi. O…

Ne dedin, Andy?

Tabii ki iktidarsızdı demek istiyorum! Başka neden söz edebilirim ki, canı çektiğinde benim iç çamaşırımı giyme hakkından mı? Hiç karşı koymadım ona, ama o yapamamaya başladı. Başlangıçta bile öyle her gecelik diyebileceğiniz bir adam değildi, uzatmazdı da, her zaman bam bum ve teşekkürlerden fazlası değildi. Yine de, haftada bir iki kez üstüme çıkacak kadar ilgiliydi... Yani kâseyle kafasına vuruncaya kadar.

Bu kısmen içkidendi herhalde –son yıllarda daha fazla içiyordu– ama hepsinin sebebi bu değildi. Bir gece yirmi dakika süren yararsız uflayıp puflamadan sonra küçük şeyinin hâlâ orada şehriye gibi sarktığını hatırlıyorum. Bunun size anlattığım geceden ne kadar sonra olduğunu bilmiyorum, ama sonra olduğunu biliyorum, çünkü orada böbreklerim zonklarken yattığımı ve biraz sonra kalkıp ağrıyı dindirmek için bir aspirin almayı düşündüğümü hatırlıyorum.

"İşte," demişti, ağlamaklı bir sesle, "umarım tatmin olmuşsundur, Dolores. Değil mi?"

Hiçbir şey söylemedim. Bazen bir kadın bir erkeğe ne söylerse söylesin yanlış olacaktır.

"Oldun mu?" dedi. "Tatmin oldun mu, Dolores?"

Hâlâ susuyordum, orada öylece tavana bakarak yattım ve dışarıdaki rüzgârın sesini dinledim. O gece doğudan esiyordu, içindeki okyanusu duyabiliyordum. Bu sesi hep sevdim. Beni sakinleştirir.

Bana doğru döndü, nefesindeki ekşi ve bayat bira kokusunu duyabiliyordum. "Işığı söndürmek işe yarıyordu," dedi, "ama artık yaramıyor. Karanlıkta bile çirkin suratını görebiliyorum." Elini uzattı, göğsümü tutup salladı. "Bir de bu," dedi. "Gevşek ve pide gibi yassı. Organın daha da beter. Tanrım, daha otuz beş bile olmadın ama seni becermek bir çamur birikintisini becermek gibi."

Eğer çamur birikintisi gibi olsaydı, seninki kolayca girerdi içeri, Joe, kafan da rahat ederdi, demeyi düşündüm, ama ağzımı açmadım. Patricia Claiborne, size söylediğim gibi, aptal yetiştirmemişti.

Bir süre daha sessizlik oldu, tam onu uyutmaya yetecek kadar kötü söz söylediğine karar vermiştim ve aspirinimi almak için yavaşça yataktan kalkmayı düşünüyordum ki yeniden konuştu... Ve bu kez, ağladığından eminim.

"Keşke yüzünü hiç görmeseydim," dedi, "Neden o baltayla bunu kesip atmıyorsun, Dolores. Sonuç aynı olurdu."

İşte görüyorsunuz, kâseyle kafasına vurulmuş olmasının –ve evde her şeyin değişeceğinin söylenmesinin– sorunuyla ilgisi olabileceğini düşünen yalnız ben değildim. Ancak hâlâ bir şey söylemiyor, uyuyacak mı yoksa yine bana vuracak mı diye bekliyordum. Orada çıplak yatıyordu ve bunu denerse ilk önce nereye vuracağımı çok iyi biliyordum. Biraz sonra horladığını duydum. Benim üzerimde erkek olmayı son deneyişi miydi bilmiyorum, ama değilse de çok yakındı.

Arkadaşlarının hiçbirinin olup bitenlerden en ufak bir haberi yoktu tabii. Karısının kâseyle kafasına vurduğunu ve kuşunun artık kafasını kaldıramadığını söylemeyeceği kesindi. Ona göre değildi bu. Onun için diğerleri karılarını nasıl terbiye ettikleriyle övünürken, Joe da terbiyesizlik ettiğim ya da ona sormadan –sanki bisküvi kutusundan para almak çok normalmiş gibi– Jonesport'tan bir elbise aldığım için bir tane patlattığını söylerdi.

Nereden mi biliyorum? Çünkü ağzımın yerine kulaklarımı açtığım zamanlar var. Bu gece beni dinlerken buna inanmak zor, ama doğru.

Bir defasında Marshall'larda yarım gün çalışırken –John Marshall'ı hatırlıyor musun, Andy, her zaman şehre bağlanacak bir köprü inşa etmekten söz ederdi– kapı çaldı. Evde yalnızdım, ka-

pıyı açmak için aceleyle giderken ayağım küçük bir kilime takıldı ve şöminenin köşesine çarptım. Hemen dirseğimin üstünde kocaman bir yer morardı.

Üç gün sonra, o morluk hep olduğu gibi, koyu kahverengiden sarımsı bir yeşile dönmeye başladığında, köyde Yvette Anderson'a rastladım. Bakkaldan çıkıyordu ben de içeri giriyordum. Kolumdaki morluğa baktı, benimle konuşurken bana acıdığını sesinden anlayabiliyordum. Yalnız böyle bir şey gören bir kadın, çamura düşen bir domuzdan daha mutlu olup böyle acımayla dolar. "Erkekler çok kötüler, değil mi, Dolores?"

"Bazen kötüdürler ve bazen de değildirler," dedim. Neden söz ettiğini hiç anlamamıştım, tek ilgilendiğim ucuzluk günündeki domuz pirzolalarını hepsi bitmeden alabilmekti.

Şefkatle kolumu –morarmayanı– okşayarak, "Güçlü ol, şimdi. Her şey iyi olacak. Ben yaşadığım için bilirim. Senin için dua edeceğim, Dolores," dedi. Sanki bana bir milyon dolar verecekmiş gibi söyledi bunları ve yoluna devam etti. Hâlâ hiçbir şey anlamamış olarak dükkâna girdim. Aklını kaybettiğini düşünürdüm ama Yvette'le biraz zaman geçirmiş olan herkes, onun kaybedecek fazla aklı olmadığını bilir.

Aklım başıma geldiğinde alışverişimi bitirmiştim. Sepetim kolumda, Yvette'e aldırmamaktan başka yapacak hiçbir şey olmadığından, başımı arkaya atıp kahkahayla gülerek Skippy Porter'ın pirzolalarımı tartmasını izledim. Skippy dönüp bana bakarak, "İyi misiniz, Bayan Claiborne?" dedi.

"İyiyim," dedim. "Yalnızca aklıma komik bir şey geldi." Sonra yeniden güldüm.

"Öyle oldu herhalde," dedi Skippy ve terazisine döndü yeniden. Tanrı razı olsun Porter'lardan, Andy, onlar durdukça, adada işini bilen en azından bir aile olacak. Aynı zamanda, gülmeye devam ediyordum. Birkaç kişi daha deliymişim gibi baktı bana ama

aldırmadım. Bazen hayat o kadar komiktir ki gülmek kaçınılmaz olur.

Yvette, Tommy Anderson'la evlidir, Tommy ellilerin sonunda ve altmışların başında, Joe'nun bira ve poker arkadaşıydı. Kolumun morarmasından bir iki gün sonra Joe'nun en son aldığı eski bir Ford pikabı çalıştırmak için birkaç arkadaşı bize gelmişti. İzinli günümdü ve en azından güneş batıncaya kadar arpa suyundan uzak duracaklarını umarak, onlara bir sürahi dolusu buzlu çay götürdüm.

Tommy çayı koyarken çürüğü görmüş olmalıydı. Belki de ben uzaklaştıktan sonra ya da ertesi gün sözünü etmişti. Hangisiyse artık. Joe St. George, en nihayetinde, böyle bir fırsatı kaçıracak bir adam değildi. Marketten eve dönerken düşündüğümde sadece, Joe'nun Tommy ve diğerlerine, suçumu ne olarak anlattığını merak ettim. Yatak odası terliklerini giydiğinde sıcak olsun diye sobanın altına koymayı unuttuğumu fark etmişti, belki de cumartesi gecesi fasulyeleri fazla pişirmiştim. Her neyse, Tommy eve gitti ve Yvette'e Joe St. George'un karısına biraz terbiye vermesi gerektiğini söyledi. Oysa benim tek yaptığım kapıya kimin geldiğine bakmak için koşarken, Marshall'ların şöminesinin köşesine kolumu çarpmaktı.

Evliliğin iki yüzü olduğunu söylerken bunu kastetmiştim, içi ve dışı. Ada halkı beni ve Joe'yu bizim yaşımızdaki diğer çiftler gibi görüyordu: Çok mutlu değil, çok mutsuz değil, çoğunlukla bir arabayı çeken iki at gibi... Artık eskiden olduğu gibi birbirlerini fark etmiyor, fark ettiklerinde de eskisi gibi iyi geçinemiyorlar, ama ikisine de yan yana koşum takılmış, birbirlerini ısırmadan veya serserice dolaşmadan ya da kamçıyı hak edecek bir şey yapmadan yollarında gidiyorlar.

Ama bazen dışarıdan öyle görünse de, ne insanlar attır ne de evlilik bir arabayı çekmektir. Ada halkı, yağ kâsesi ya da Joe'nun karanlıkta ağlamasıyla ve bana keşke senin çirkin yüzünü hiç gör-

meseydim demesiyle ilgili bir şey bilmiyordu. En kötüsü de bu değildi. En kötüsü bir yıl sonra yatakta işimizi bitirdikten sonrasına kadar başlamadı. İnsanların bir şeye bakıp neden olduğuyla ilgili tamamen yanlış bir sonuç çıkarmaları ne komik, değil mi? Ama evliliğin içi ve dışının genellikle aynı olmadığını hatırlarsanız, bu çok doğaldır. Şimdi size bizim evliliğimizin içini anlatacağım. Bugüne kadar bunu anlatacağımı hiç düşünmemiştim.

Geriye bakınca, sorunun aslında 1962'de başladığını düşünüyorum. Selena şehirdeki liseye yeni başlamıştı. Çok güzelleşmişti ve birinci sınıftan sonraki yaz, babasıyla son iki yılda olduğundan çok daha iyi geçiniyordu. Büyüdükçe babasının fikirlerini sorgulayacağını ve Joe'nun, kızının üzerindeki haklarının giderek artmasıyla ilgili tartışmaların başlayacağını önceden görebildiğim için, Selena'nın ergenlik yıllarından ödüm kopuyordu.

Onun yerine, Selena dışarı çıkıp babasının eski arabalarıyla uğraşmasını izliyor ya da geceleri televizyon seyrederken onun yanında oturuyor ve ikisinin arasında kısa bir huzur, dinginlik ve sevgi dönemi yaşanıyordu. Küçük Pete'in bu durumdan çok mutlu olmadığını ve reklam aralarında babasına sorular sorduğunu söyleyebilirim. Joe alışmadığım, ama sanki biraz hatırladığım, sakin ve düşünceli bir tavırla ona cevap verirdi. Onu ilk tanımaya başladığım ve flört ettiğimiz zamanlardan, lise yıllarından hatırlıyordum bunu.

Bunların olurken Selena benden uzaklaştı. Ona verdiğim işleri yapıyor ve bazen de okuldaki gününden söz ediyordu... Ama eğer işe gidiyorsam ağzından laf alabiliyordum. Aramızda daha önce olmayan bir soğukluk vardı ve ancak bir süre sonra olayları birleştirmeye başladım. O gece yatak odasından çıkıp babasını elini kulağına kapatmış ve parmaklarının arasından kan sızarken annesini de onun tepesine dikilmiş, elinde bir baltayla dururken gördüğünde başladığını anladım.

Joe'nun bazı fırsatların elinden kaçmasına izin veren bir adam olmadığını anlatmıştım size ve bu da öyle bir fırsattı. Tommy Anderson'a bir hikâye anlatmıştı, kızına anlattığı ise aynı şeyin farklı bir yorumuydu. İlk önceleri aklında kinden başka bir şey yoktu; Selena'yı çok sevdiğimi biliyordu ve ona benim ne kadar adi ve kötü huylu, hatta tehlikeli olduğumu anlatmak iyi bir intikam olur diye düşünmüş olmalıydı. Kızımı benden soğutmaya çalıştı ve bunu asla tam olarak başaramamasına rağmen, küçüklüğünden beri kızıyla ilk kez çok yakınlaştı. Neden olmasın? Selena her zaman yumuşak kalpliydi. Joe kadar kendine acındırmasını bilen başka bir erkeğe de hiç rastlamadım.

Bir kere kızının hayatına girdikten sonra, onun ne kadar güzelleştiğini fark etmiş olmalıydı. Artık ondan istediği, konuştuğunda kendisini dinlemesi veya eski bir kamyonun motoruna eğilmişken bir alet istediğinde vermesi değildi. Bütün bunlar olurken ve değişiklikler başladığında, ben dört ayrı işte çalışıyor ve faturaları önceden ödeyip, her hafta bir miktar parayı çocukların üniversite eğitimi için çorap içlerinde biriktiriyordum. Neredeyse çok geç oluncaya kadar hiçbir şey anlamadım.

Selena'm çok canlı, konuşkan bir kızdı ve insanları mutlu etmeyi severdi. Bir şey getirmesini istersen yürümez, koşardı. Büyüdükçe, çalıştığım zamanlarda akşam yemeklerini hazırlamaya başladı ve bunu asla söylemem gerekmezdi. İlk zamanlar yemeği biraz yaktığında Joe mızıldanır ya da alay ederdi –kaç defa ağlayarak odasına gönderdi onu– ama o zamanlarda onunla dalga geçmekten vazgeçmişti. Eskiden, 1962 bahar ve yazında, sanki kızın pişirdiği her pasta altı çimento gibi olsa bile tanrıların yemekleri gibiymiş, her rulo köfte sanki Fransız mutfağından çıkmış gibi numara yapıyordu. Selena onun övgülerinden, herkesin olacağı gibi, çok mutluydu ama kendini beğenmişlik yapmıyordu. Öyle bir kız değildi. Ancak size bir şey söyleyeyim: Selena sonun-

da evden ayrıldığında, benim en iyi günümde olduğumdan çok daha iyi bir aşçı olmuştu.

Evde yardıma gelince... Hiçbir anne daha iyi bir kıza sahip olmamıştır. Özellikle gününün büyük bölümünü başka insanların pisliğini temizleyen bir anne. Selena sabahları okula giden Joe Junior ve Küçük Pete'in öğle yemeklerini asla unutmaz ve her yılın başında onların defterlerini kaplardı. En azından Joe Junior bunu kendi de yapabilirdi ama Selena asla ona fırsat vermezdi.

Lise birinci sınıftayken onur öğrencisiydi, ama o yaştaki akıllı çocukların hep yaptığı gibi, eve olan ilgisini azaltmadı. On üç, on dört yaşındaki çocukların çoğu otuz yaşını geçen herkesin yaşlı bir budala olduğunu düşünür ve o aptallar kapıdan girdikten iki dakika sonra o kapıdan çıkıp giderler. Ama Selena böyle yapmazdı. Onlara kahve yapar ya da bulaşığa filan yardım eder, sonra Franklin sobasının yanındaki iskemleye oturur ve büyüklerin konuşmalarını dinlerdi. Ben ve bir iki arkadaşım ya da Joe'nun üç dört arkadaşı bir araya geldiğinde oturur, dinlerdi. Eğer izin versem o ve arkadaşları poker oynarken de kalırdı. Ancak izin vermezdim, çünkü çok ağzı bozuk konuşurlardı. O çocuk sohbetleri bir farenin peynir parçasını yediği gibi didiklerdi ve yiyemediğini de depoya atardı.

O değişti. Bu değişimin ne zaman başladığını bilmiyorum, ama Selena ikinci sınıfa başladığında gördüm bunu. Eylül sonuna doğruydu herhalde.

İlk dikkatimi çeken şey her okul gününün sonunda yaptığı gibi feribota binip erkenden eve gelmemesi oldu. Bir yıl önce bu işine geliyordu halbuki. Oğlanlar gelmeden odasında ev ödevini bitiriyor, sonra temizlik ve akşam yemeği hazırlamaya başlıyordu. Saat ikideki feribot yerine, saat dörtte şehirden ayrılana binmeye başlamıştı.

Ona sorduğumda, sadece ev ödevini okuldan sonra etüt salonunda yapmaktan hoşlandığına karar verdiğini söyledi ve artık bundan söz etmek istemiyormuş gibi benden gözlerini kaçırdı. O bakışta utanma ve belki de bir yalan gördüm. Bunlar beni endişelendirdi, ama gerçekten bir şeylerin iyi gitmediğini kesinlikle anlayıncaya kadar uzatmadım. Onunla konuşmak zordu yani. Uzaklaştığımızı hissettim ve bunun neden kaynaklandığını tahmin edebiliyordum: Joe kanlar içinde yarı oturur halde kanepede ve ben baltayla onun yanında duruyorum. İlk kez Joe'nun belki de bununla ve başka şeylerle ilgili Selena'yla konuştuğunu fark ettim. Olayları kendine göre anlatarak tabii.

Okuldan geç gelişinin nedeniyle ilgili olarak Selena'nın başının etini yeseydim aramız daha da kötü olacaktı. Soracağım sorular daima, "*Neler çeviriyorsun, Selena,*" gibi gelecekti ona ve eğer benim gibi otuz beş yaşındaki bir kadına böyle geliyorsa, düşünün, on beş yaşındaki bir kıza nasıl gelirdi? O yaştaki çocuklarla konuşmak çok zordur; yerde duran bir kavanoz nitrogliserine yapacağınız gibi, çevrelerinde parmaklarınızın ucunda dolaşmalısınız.

Okul başladıktan kısa bir süre sonra Ebeveyn Gecesi diye bir toplantı düzenlenir, ben de gitmeye dikkat ederdim. Selena'nın öğretmeninin çevresinde de Selena'ya yaptığım gibi tedbirli davranmıyordum. Doğruca yanına gidip bu yıl Selena'nın okul çıkışında feribota daha geç binmesi için özel bir neden olup olmadığını biliyor mu diye sordum. Sınıf öğretmeni bilmediğini söyledi, ama Selena'nın ödevini bitirmesi için olduğunu tahmin ediyordu. Ben de, *geçen yıl ödevini odasındaki küçük masasında pekâlâ yapıyordu, o halde bu yıl ne değişti*, diye düşündüm. Öğretmenin bana verecek cevabı olduğunu düşünsem söylerdim, ama olmadığı açıkça belliydi. Lanet olsun, muhtemelen zil çalar çalmaz kendisi de çekip gidiyordu.

Diğer öğretmenleri de yardımcı olmadı. Selena'yı göklere çıkaran övgülerini dinlemek benim için zor değildi, sonra durumda hiçbir ilerleme olmadan eve döndüm.

Feribottaki kabinde pencere önüne oturdum ve Selena'dan çok büyük olmayan bir kızla bir oğlanın, el ele tutuşup okyanusun üstündeki ayın yükselişine bakışlarını izledim. Oğlan kıza dönüp onu güldüren bir şey söyledi. *Böyle bir fırsatı kaçırırsan delisin oğlum*, diye düşündüm, ama kaçırmadı, kıza doğru eğildi, diğer elini de tuttu ve güzelce öptü onu. *Hey, aptal mısın sen*, dedim kendi kendime, onları izlerken. Ya öyleydim ya da on beş yaşında olmanın nasıl olduğunu, bütün sinirlerinin bütün gün ve muhtemelen bütün gece Roma mumları gibi tutuştuğunu hatırlayamayacak kadar yaşlıydım. Selena bir oğlanla tanışmıştı, işte bu kadar. Bir oğlanla tanıştı ve belki de ödevlerini o odada birlikte yapıyorlardı. Kitaplardan çok birbirlerini okuyorlardı herhalde. Biraz rahatladığımı söyleyebilirim size.

Sonraki birkaç gün bunu çok düşündüm –çarşaf yıkayıp gömlek ütülerken ve halıları süpürürken düşünmek için çok vaktiniz oluyor– ve düşündükçe bu rahatlık azaldı. Oğlandan hiç söz etmiyordu ve hayatında olup bitenlerle ilgili konuşmamak Selena için normal değildi. Bana eskiden olduğu gibi açık ve arkadaşça davranmıyordu tamam, ama aramızda da bir sessizlik duvarı yoktu. Ayrıca her zaman Selena bir gün âşık olursa herhalde gazeteye ilan verir diye düşünürdüm.

Önemli olan –ürkütücü olan– bana bakışıydı. Bir kız bir oğlana tutulduğu zaman, sanki gözlerinin arkasında el feneri yanıyormuş gibi parladığını hep fark ederdim. Selena'nın gözlerinde o ışığı aradığımda, orada olmadığını gördüm... Ama kötü olan kısmı bu değildi. Daha önce onun gözlerinde olan ışık da kaybolmuştu, kötü olan buydu. Onun gözlerine bakmak, sanki insanların per-

deyi çekmeyi unutarak terk ettikleri bir evin pencerelerine bakmak gibiydi.

Sonunda bunu görmek açtı gözlerimi ve daha önce görmem gereken bir sürü şeyi fark etmeye başladım. Eğer bu kadar çok çalışmıyor olsaydım ve Selena'nın babasını incittiğim için bana kızdığına o kadar kesin inanmasaydım bunu görürdüm.

İlk gördüğüm şey yalnız benden değil, Joe'dan da uzaklaşmış olduğuydu. Birilerinin eski motorlarının üstünde çalışırken onunla konuşmaya gitmekten ve geceleri televizyon izlerken yanında oturmaktan vazgeçmişti. Eğer oturma odasında oturuyorsa, kucağında bir örgüyle ta ilerdeki sobanın yanında duran salıncaklı iskemleye oturuyordu. Çoğu gece oturmuyordu da. Odasına gidiyor ve kapıyı kapatıyordu. Joe sanki aldırmıyor, hatta fark etmiyordu. Koltuğunda, kucağında küçük Pete'le onun yatma vakti gelinceye kadar oturuyordu.

Bir de saçları vardı, eskisi gibi her gün yıkamıyordu onları. Bazen içinde yumurta kızartacak kadar yağlı görünüyordu. Bu Selena değildi. Yüzü her zaman çok güzeldi –muhtemelen Joe'nun ailesinden aldığı o şeftali ve krema rengi teni vardı– ama İşçi Bayramı'ndan sonra yüzünde ekim ayı papatyaları gibi sivilceler belirdi. Rengi ve iştahı da kaçmıştı.

Hâlâ en yakın iki arkadaşı Tanya Caron ve Laurie Langill'i arada bir görmeye gidiyordu, ama asla ortaokulda olduğu kadar sık değildi bu görüşmeler. Bu durum, okul başladığından, hatta galiba geçen ay ya da yaz tatilinden beri, ne Tanya'nın ne de Laurie'nin bizim eve gelmediklerini fark etmemi sağladı. Bu beni korkuttu, Andy, ve kızıma daha yakından bakmama neden oldu. Gördüklerimse beni daha da korkuttu.

Mesela giysilerindeki değişiklik. Bir kazak yerine diğerini ya da bir etek yerine bir elbiseyi değiştirmek değildi bu; bütün giyim şeklini değiştirmişti ve bütün değişiklikler kötüydü. Mesela

vücudunun şeklini göremiyordun artık. Okula etek ya da elbiseyle gideceğine çoğunlukla kazak üstüne şekilsiz, kolsuz, bol elbiseler giyiyordu. Bunlar onu şişman gösteriyordu ama Selena şişman değildi.

Evde dizlerine kadar gelen kocaman kazaklar giyiyordu ve onu asla kot pantolonsuz ya da çizmesiz görmedim. Ne zaman dışarı çıksa başına, alnından aşağı inen ve gözlerini sanki bir mağaradan bakan iki hayvan gibi gösteren çirkin bir eşarp takıyordu. Küçük bir oğlan çocuğu gibiydi ama bunu on iki yaşında çoktan aşmıştı. Bir gece kapıyı çalmayı unutarak odasına girdiğimde; çıplak olmadığı, üzerinde gömleği olduğu halde, dolaptan sabahlığını almak için neredeyse bacaklarını kıracaktı.

Ama en kötüsü çok az konuşuyordu. Üstelik sadece benimle de değil, bizim durumumuzda bunu anlayabilirdim, herkesle konuşmayı kesmişti. Akşam yemeği sofrasında, uzattığı kâkülleri gözlerine örterek başını önüne eğip oturuyordu. Onunla konuşmaya, okulda gününün nasıl geçtiğini ve bunun gibi şeyleri sormaya çalıştığımda, eskisi gibi uzun cümlelerle değil, yalnız "iyi" ve "sanırım" gibi tek kelimeyle cevap veriyordu. Joe Junior da denedi ve aynı taş duvara çarptı. Birkaç kez şaşkın şaşkın bana baktı. Sadece omuz silktim. Yemek biter bitmez, bulaşıklar yıkandığında, kapıdan fırlayıp odasına gidiyordu.

Tanrım affetsin, aklıma ilk gelen bir oğlan değil de *marihuana* oldu... Sakın bana öyle ağzımdan çıkanı kulağım duymuyormuş gibi bakma, Andy. O günlerde ya *marihuana* ya da esrar deniyordu, ama hepsi aynı şeydi ve adadaki bir sürü insan sanki ıstakozun fiyatı düşmüş gibi –hatta fiyatın düşmediğini bilseler bile– bunların etrafında dolaşıyordu... Şimdi olduğu gibi o zamanlar da, yakınlardaki adalardan pek çok esrar gelir ve bir kısmı burada kalırdı. Hiç kokain yoktu ki bu da bir şanstı, ama eğer esrar içmek istersen, her zaman elde edebilirdin. Daha o yaz, Marky

Benoit sahil muhafaza tarafından tutuklanmış, *Maggie'nin Keyfi* adlı teknesinin ambarında dört balya esrar bulunmuştu. Herhalde oradan aklıma geldi bu, ama şimdi, bunca yıl sonra bile, o kadar basit bir konuyu nasıl o kadar karmaşık hale getirmeyi başardığımı merak ederim. Genellikle yıkanması ve tıraş olması gereken asıl sorun, her gece karşımda oturuyor ve ben de ona –Little Tall Adası'nın güya her şeyden anlayan ama hiçbir şeyi doğru dürüst bilmeyen, en büyük sahtekârı Joe St. George'a– bakıyor ve belki de benim iyi kızım öğleden sonraları lisede keyif sigaraları içiyordur diye düşünüyordum. Bir de annemin aptal yetiştirmediğini söyleyip duruyordum. Zırvalıyormuşum.

Selena'nın odasına gidip dolabına ve çekmecelerine bakmayı düşünmeye başlamıştım ama sonra kendimden iğrendim. Pek çok şey olabilirim, Andy, ama umarım hiç sinsi olmamışımdır. Yine de bu düşünce bile, sorun kendi kendine hallolur ya da Selena kendiliğinden bana gelir diye, olup bitenin kıyısında dolaşmanın bana çok zaman kaybettirdiğini gösterdi.

Bir gün –Cadılar Bayramı'ndan kısa süre sonraydı, çünkü Küçük Pete'in girişteki pencereye kâğıttan bir cadı koyduğunu hatırlıyorum– öğle yemeğinden sonra Strayhorn'lara gitmem gerekiyordu. Ben ve Lisa McCandless aşağıdaki o çok değerli İran halılarını ters çevirecektik. Bunu, halılar solmasın ya da solarlarsa her yeri eşit solsun diye her altı ayda bir yapmalısın. Paltomu giydim ve kapıya varmadan düğmelerini iliklerken *seni aptal şey bu ağır paltoyla ne yapacaksın,* diye düşündüm. Dışarısı en az yirmi derece, tam bir pastırma yazı. O sırada kafamdaki ses, dışarısı yirmi değil on beş olacak, nemli de üstelik diyordu. Böylece o öğleden sonra Strayhorn'lara gitmeyeceğim belli oldu. Onun yerine feribota atlayıp Jonesport'a gidecek ve kızımla konuşacaktım. Lisa'yı aradım, ona halıları başka bir gün ters çevireceğimizi söyledim ve feribot iskelesine gitmek üzere yola çıktım. İki

on beş feribotunu tam zamanında yakaladım. Eğer kaçırsaydım, Selena'yı da kaçıracaktım ve kim bilir olaylar nasıl gelişecekti.

Feribottan ilk ben indim –iskeleye ayak bastığımda hâlâ ipi sonuncu kazığa bağlıyorlardı– doğru liseye gittim. Yolda giderken, öğretmen ne derse desin, aklıma onu etüt salonunda bulamayacağım fikri geldi, diğer serserilerle birlikte el işi odasında gülerek birbirlerinin kıçlarını avuçluyor, belki de bir kese kâğıdında ucuz bir içki dolaştırıyor olacaklardı. Eğer böyle bir durum hiç başınıza gelmediyse, ne olduğunu bilemezsiniz ve ben de size tarif edemem. Size sadece, orada, kendinizi kırık bir kalbe hazırlamanın bir yolu olmadığını bulduğumu söyleyebilirim. İlerlemek ve böyle olmamasını ümit etmek zorundasınızdır.

Ama etüt odasının kapısını açıp içeriye göz attığımda, orada, pencerenin yanında başını önündeki cebir kitabına eğmiş oturuyordu. Önce beni görmedi ve ben ona bakarak orada durdum. Korktuğum gibi kötü arkadaşlarla birlikte değildi ama yine de içim biraz acıdı, Andy, çünkü yapayalnızdı ve bu daha da kötü değil midir? Belki de sınıf öğretmeni bir kızın okuldan sonra o kocaman odada tek başına ders çalışmasında bir yanlışlık görmemişti, hatta belki de çok takdir edilecek bir şey olduğunu düşünmüştü. Ben bunda takdir edilecek bir şey görmediğim gibi, sağlıklı da bulmadım. Arkadaşlık edebileceği cezalı çocuklar bile yoktu yanında, çünkü Jonesport Lisesi'nde cezalıları kütüphaneye koyarlar.

"Merhaba, Selena," dedim. Bir tavşan gibi ürktü ve ona selam verenin kim olduğunu görmek için dönerken kitaplarını masadan yere düşürdü. Gözleri o kadar kocaman açılmıştı ki sanki yüzünün üst yarısını kaplıyorlardı ve görebildiğim kadarıyla yanaklarıyla alnı beyaz bir fincandaki süt kadar solgundu. Yani yeni sivilcelerinin olmadığı kısımlar. Onlar, parlak kırmızı yanıklar gibiydiler.

Sonra beni gördü. Dehşet yok oldu ama onun yerine bir gülümseme gelmedi. Sanki yüzüne bir pancur kapanmıştı... Ya da

bir kaledeydi ve asma köprüyü yeni yukarı çekmişti. Evet, öyleydi. Ne söylemeye çalıştığımı anlıyor musunuz?

"Anne!" dedi. "Burada ne yapıyorsun?"

Seni feribotla eve götürmeye ve senden bazı cevaplar almaya geldim, canım, demeyi düşündüm, ama bir şey o odada, ondaki sorunu tebeşir ve kırmızı talaş kokusunu aldığım kadar açıkça koklayabildiğim o boş odada, bunun yanlış olacağını söyledi. O kokuyu alabiliyordum ve ne olduğunu bulmaya kararlıydım. Görünüşüne göre çok bile beklemiştim. Artık esrar olduğunu düşünmüyordum ama her neyse karnı açtı ve kızımı diri diri yiyordu.

Ona öğleden sonraki işi atlatmaya ve biraz vitrin bakmaya karar verdiğimi ama hoşuma giden bir şey bulamadığımı söyledim. "Onun için belki seninle birlikte feribotla döneriz diye düşündüm," dedim. "Bir sakıncası var mı, Selena?"

Sonunda gülümsedi. İnanın, bin dolar verirdim o gülümseme için... Sadece bana ait olan o gülümseme için, "Ah, tabii ki anneciğim," dedi. "Yanımda bir arkadaş olması çok güzel olur."

Böylece birlikte feribot iskelesine doğru yürüdük ve ona bazı derslerini sorduğumda, haftalardır ilk kez bir sürü şey anlattı. Bana o ilk bakışından –iri bir kediye bakan köşeye sıkışmış bir tavşan gibi– sonra sanki aylardır olmadığı kadar kendisi gibiydi, umutlanmaya başlamıştım.

Nancy, Little Tall ve Dış Adalar'a giden dört kırk beş feribotunun ne kadar boş olduğunu bilmez ama sanırım sen ve Frank bilirsiniz, Andy. Şehirde yaşayan çalışanların çoğu eve beş otuz feribotuyla gider ve dört kırk beşle çoğunlukla posta, UPS ve markete giden mallar gelir. Onun için –tahmin ettiğim gibi soğuk ve nemli değildi– çok güzel bir sonbahar öğleden sonrası olmasına rağmen, güverte neredeyse tamamen bize aitti.

Bir süre orada, geminin dümen suyunun yeniden şehre serpilmesini izleyerek durduk. Güneş, suyun üzerinde bir iz bırakarak

batıya geçmişti ve dümen suyu onu kırıyor ve altın parçacıkları haline getiriyordu. Küçük bir kızken, babam bana onun altın olduğunu ve bazen denizkızlarının gelip onları aldığını söylerdi. "Onlar bu akşamüstü güneşini denizin altındaki şatolarının kiremitleri olarak kullanırlar," derdi. Suyun üzerinde o kırılmış güneş ışığını görünce, hep denizkızlarını beklerdim ve babam orada olduklarını söylediği için, neredeyse Selena'nın yaşına gelinceye kadar, onların varlığından hiç kuşku duymadım.

O gün deniz, ekimde yalnız sakin günlerde görebileceğiniz koyu bir maviydi ve dizel motorlarının sesi insanı dinlendiriyordu. Selena başına sardığı eşarbı çıkardı ve kollarını kaldırıp güldü. "Çok güzel değil mi, anne?" diye sordu.

"Evet," dedim, "öyle. Sen de güzeldin, Selena. Neden artık değilsin?"

Bana baktı, sanki iki farklı maske takmıştı. Üstteki yüzü şaşkındı ve sanki gülüyordu... Ama altında dikkatli, kuşku dolu bir bakış vardı.

O alttaki maskede, o ilkbahar ve yazın kendisinden de uzaklaşmaya başlamadan önce, Selena'ya söylediği her şeyi gördüm. *Hiç dostum yok*, o alttaki yüz böyle diyordu bana. *Kesinlikle ne sen ne de Joe*. Birbirimize baktığımız süre uzadıkça, alttaki yüz üste çıkmaya başladı.

Gülmeyi kesti ve dönüp suya bakmaya başladı. O an kendimi çok kötü hissettim, Andy, ama sonuç ne kadar üzücü olursa olsun, ilerde Vera'nın cadılıklarını yanına bırakmadığım gibi, bunun da beni daha fazla durdurmasına izin veremezdim. Aslında, iyi olabilmek için bazen acımasız olmamız gerekebilir. Bir doktorun ağlayacağını ve anlamayacağını bildiği halde bir çocuğa iğne yapması gibi. Kendi içime baktım ve eğer gerekirse böyle acımasız olabileceğimi gördüm. Bunu bilmek o zaman beni korkuttu, şimdi de biraz korkutuyor. Gerektiği kadar katı olabileceğinizi ve

sonradan asla geriye bakıp kendinizi yargılamayacağınızı bilmek korkutuyor insanı.

"Ne demek istediğini bilmiyorum, anne," dedi, ama kuşkuyla bakıyordu bana.

"Değiştin," dedim. "Görünüşün, giyinişin, davranışın. Bütün bunlar başının dertte olduğunu gösteriyor."

"Her şey yolunda," dedi, ama bunu söylerken benden uzaklaşıyordu. Ulaşamayacağım kadar geri gitmeden ellerini tuttum onun.

"Hayır, yolunda değil," dedim, "ne olduğunu bana anlatıncaya kadar ikimiz de bu feribottan inmiyoruz."

"Hiçbir şey yok!" diye bağırdı. Ellerini çekmeye çalıştı ama bırakmadım. "Hiçbir şey yok, bırak artık! Bırak beni g*ideyim!"*

"Daha değil," dedim. "Bulaştığın her neyse sana olan sevgimi değiştirmez, Selena, ama ne olduğunu söylemeden sana yardım edemem."

O zaman çabalamaktan vazgeçip sadece yüzüme baktı. O zaman o iki maskenin altında, hiç hoşuma gitmeyen kurnaz, perişan, üçüncü bir yüz gördüm. Rengi dışında benim aileme çekmiştir Selena, ama o sırada aynı Joe'ya benziyordu.

"Önce bir şey söyle bana," dedi.

"Söyleyebileceğim bir şeyse söylerim," dedim ona.

"Neden vurdun ona?" diye sordu. "O gün neden vurdun ona?"

Aslında biraz zaman kazanmak için, "Hangi gün?" demek için ağzımı açtım, ama birdenbire bir şeyi anladım, Andy. Nasıl olduğunu sorma bana, bir önsezi ya da kadınca bir sezgiydi veya bir şekilde uzanıp kızımın aklını okumuştum, ama anladım. Eğer bir saniye için bile olsa, duraklarsam, belki yalnız o gün için ama daha çok ebediyen, onu kaybedecektim. Bunu biliyordum ve bir saniye bile duraklamadım.

"Çünkü o akşam bir odunla sırtıma vurdu," dedim. "Neredeyse böbreklerimi parçalıyordu. Sanırım artık buna izin vermeyecektim. Bir daha asla."

Biri elini kaldırıp üstünüze yürüse yapacağınız gibi gözlerini kırpıştırdı ve ağzı şaşkınlıktan kocaman açıldı.

"Sana böyle anlatmadı, değil mi?"

Başını salladı.

"Ne dedi? İçkisi mi?"

"O ve poker oyunları," dedi, çok alçak bir sesle. "Onun ya da kimsenin eğlenmesini istemezmişsin. Bu yüzden poker oynamasını istemiyormuşsun ve bu yüzden geçen yıl Tanya'lardaki gece yarısı partisine gitmeme izin vermemişsin. Herkesin senin gibi haftada sekiz gün çalışmasını istediğini söyledi. Sana karşı geldiğinde de kafasına kâseyle vurmuş ve eğer buna karşılık bir şey yaparsa kafasını keseceğini söylemişsin. Bunu o uyurken yapacakmışsın."

Eğer çok korkunç olmasa gülerdim, Andy.

"İnandın mı ona?"

"Bilmiyorum," dedi. "O baltayı düşünmek beni öyle korkuttu ki ne düşüneceğimi bilemedim."

Kalbime bir bıçak saplanmış gibi oldu ama asla belli etmedim. "Selena," dedim, "sana anlattıklarının hepsi yalandı."

"*Rahat bırak beni!*" dedi, benden uzaklaşarak. Yüzünde o köşeye kıstırılmış tavşan ifadesi belirmişti yine ve utandığı ya da endişe ettiği için saklamıyordu, bir şeyden ölesiye korkuyordu. "Kendim hallederim! Senin yardımını istemiyorum, onun için rahat bırak beni!"

"Kendin halledemezsin, Selena," dedim. Dikenli tellere takılan bir at ya da bir kuzuya yaptığın gibi sakinleştirici bir sesle konuşuyordum. "Eğer yapabilseydin, zaten yapardın. Şimdi beni dinle. Beni elimde baltayla gördüğün için üzgünüm, o gece gör-

düğün ve duyduğun her şey için üzgünüm. Eğer seni üzeceğini ve korkutacağını bilseydim, ne kadar kışkırtırsa kışkırtsın ona karşı çıkmazdım."

"Buna son veremez misin?" diye sordu sonra ellerini ellerimden çekerek kulaklarını kapattı. "Artık başka bir şey duymak istemiyorum. Daha fazla *dinlemeyeceğim."*

"Son veremem çünkü oldu geçti ve artık ulaşamam," dedim, "ama bu geçmedi. Onun için bırak yardım edeyim, canım benim. Lütfen," ona sarılmaya ve kendime çekmeye çalıştım.

"Yapma! Yapma, sakın vurma bana! Hatta sakın dokunma bana, kaltak!" diye çığlık attı ve geriye doğru attı kendini. Korkuluklarda tökezledi, takla atacak ve denize düşecek sandım. Kalbim neredeyse duruyordu ama Tanrı'ya şükür ellerim durmadı. Uzandım, paltosunun ön tarafından onu yakaladım ve kendime doğru çektim. Islak yerde ayağım kaydı ve neredeyse düşüyordum. Ama dengemi korudum ve başımı kaldırdığımda gerilerek suratıma bir tokat attı.

Hiç aldırmadım, yalnızca onu yeniden tutup sarıldım ona. Selena'nın yaşındaki bir çocuğu böyle bir zamanda terk edersen, aranızdaki her şey biter gider. Hem o tokat hiç acıtmadı. Yalnızca onu kaybetmekten korkuyordum, üstelik sadece kalbimden de değil. Bir an, başı aşağıda ve ayakları yukarıda korkuluk demirinin üstünden denize düşeceğinden emindim. Bunu göreceğimi biliyordum. O anda saçlarımın neden ağarmadığını merak ediyorum.

Sonra ağlamaya ve üzgün olduğunu, asla bana vurmak istemediğini, asla bunu istemediğini söylemeye başladı, ona bunu bildiğimi söyledim. "Sus biraz," dedim ve buna karşılık söyledikleri karşısında donup kaldım. "Beni bıraksaydın da düşseydim, anneciğim," dedi. "Bırakmalıydın."

Onu biraz kendimden uzaklaştırdım, artık ikimiz de ağlıyorduk, "Hiçbir şey bunu yaptıramaz bana, canım," dedim.

Başını öne arkaya sallıyordu. "Artık dayanamıyorum, anneciğim... dayanamıyorum. Kendimi çok kirli hissediyorum ve aklım karışık ve ne kadar gayret edersem edeyim, mutlu olamıyorum."

"Ne var?" dedim, yeniden korkmaya başlamıştım. "Ne var, Selena?"

"Eğer sana anlatırsam," dedi, "herhalde beni korkuluklardan aşağı kendin itersin."

"Öyle olmadığını biliyorsun," dedim. 'Sana bir şey daha söyleyeyim, canım, bana her şeyi açıklayıncaya kadar karaya ayak basmayacaksın. Bütün yıl boyunca bu feribotta gidip gelmemiz gerekse bile, bunu yapacağız... Yalnız sanırım kasım sonuna doğru, eğer daha önce şu büfede satılan bozuk gıdalardan ölmezsek, ikimiz de donmuş oluruz."

Bunun onu güldüreceğini düşünmüştüm ama gülmedi. Onun yerine başını eğdi, güverteye bakıyordu ve çok alçak sesle bir şey söyledi. Rüzgâr ve makinelerin sesinden söylediklerini pek iyi duyamadım.

"Ne dedin, canım?"

Bir daha söyledi ve bu kez daha yüksek sesle konuşmamasına rağmen, ne dediğini duydum. Birden her şeyi anladım. O andan itibaren, Joe St. George'un günleri sayılıydı artık.

"Ben asla bir şey yapmak istemedim. O yaptırdı," demişti.

Bir an öylece kalakaldım sonra elimi ona uzattığımda irkilip uzaklaştı. Yüzü çarşaf gibi bembeyaz olmuştu. Sonra feribot –adı *Ada Prensesi*'ydi– sallandı. Dünyam zaten sarsılmıştı, eğer Selena uzanıp belimden tutmasaydı, yaşlı, sıska kıçımın üstüne düşecektim. Bir saniye sonra ona sarılmıştım ve boynuma yüzünü gömmüş ağlıyordu.

"Hadi," dedim. "Buraya gel ve yanıma otur. Bu geminin bir yanından öteki yanına yeteri kadar gidip geldik, değil mi?"

Birbirimize sarılıp bir çift sakat gibi ayaklarımızı sürüyerek güverteye açılan kapının yanındaki sıraya doğru yürüdük. Selena'nın kendisini sakat gibi hissedip hissetmediğini bilmiyorum ama ben öyle hissediyordum. Gözlerimden yaşlar boşanıyordu ama Selena öyle çok ağlıyordu ki, sakinleşmezse ciğerlerini yerlerinden sökecekti. Onun öyle ağladığını duyduğum için mutluydum. Hıçkırdığını duyup gözlerinden akan yaşların yanaklarından süzüldüğünü gördüğümde, gözlerindeki ışık ve giysilerinin içindeki vücut gibi, duygularının çoğunun da yok olduğunu fark ettim. Ağlamasındansa gülmesini duymak isterdim ama buna da razıydım.

Sıraya oturduk ve bir süre daha ağlamasına izin verdim. Sonunda biraz hafiflemeye başlayınca, çantamdaki mendili verdim ona. Önce kullanmadı bile. Sırılsıklam yanakları ve altı koyu kahverengi olmuş gözleriyle bana bakarak, "Benden nefret etmiyor musun, anneciğim? Gerçekten etmiyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedim. "Ne şimdi, ne sonra. Bütün kalbimle söz veriyorum. Ama şunu söylemeliyim. Bana her şeyi olduğu gibi anlatmanı istiyorum. Yüzünden bunu yapamayacağını düşündüğünü anlıyorum ama yapabileceğini biliyorum. Şunu da unutma, eğer istemiyorsan bir daha asla, kendi kocana bile anlatmak zorunda kalmayacaksın. Bu bir kıymık çıkarır gibi olacak. Bütün kalbimle söz veriyorum. Anlıyor musun?"

"Evet, anneciğim, ama o dedi ki eğer anlatırsam... Dedi ki... Bazen öyle kızıyormuşsun ki... O gece kâseyle ona vurduğun gibi... Eğer anlatmak gelirse içimden baltayı hatırlamalıymışım... ve..."

"Hayır, böyle değil," dedim. "Baştan başlamalı ve hepsini sırayla anlatmalısın. Ama ilk önce bir şeyi çok iyi anlamalıyım. Baban senden yararlandı, değil mi?"

Yalnızca başını öne eğdi ve hiçbir şey söylemedi. Bu cevap bana yetiyordu ama bunu yüksek sesle söylemeye ihtiyacı vardı.

Parmağımı çenesinin altına koyup göz göze gelinceye kadar başını yukarı kaldırdım. "Yararlandı, değil mi?"

"Evet," dedi ve yeniden hıçkırmaya başladı. Bu kez ne o kadar uzun sürdü ne de o kadar derindendi. Bir süre ağlasın diye bıraktım, çünkü nasıl devam edeceğimi düşünmem biraz sürdü. "Sana ne yaptı?" diye soramazdım, çünkü olup bitenden emin olmadığını düşünüyordum. Önce aklıma tek gelen, "Seni becerdi mi," demekti ama böyle kabaca söylesem bile, kesin olarak bileceğinden emin değildim. Hem o ses kafamın içinde öyle çirkindi ki.

Sonunda, "Senin vücuduna penisini soktu mu, Selena? İçine girdi mi?" dedim.

Başını salladı. "İzin vermedim." Hıçkırığını yuttu. "Daha değil, en azından."

Bundan sonra ikimiz de, en azından birbirimize karşı, biraz rahatlayabildik. İçimde saf hiddet vardı. Sanki içimde o günden önce hiç bilmediğim bir göz vardı ve onunla sadece Joe'nun çatlamış dudaklarını, sararmış takma dişlerini ve elmacıkkemiklerinin üstüne çıkan çatlak yanaklarıyla at suratını görebiliyordum. Artık öteki iki gözüm kapansa bile içimdeki o göz hiç kapanmadığından Joe'nun suratını daima çok yakından görebilecektim. O ölünceye kadar da o gözün kapanmayacağını anlamaya başladım. Sanki, içeriden dışarıya doğru, tersine âşık olmak gibiydi.

O sırada, Selena hikâyesini baştan sona anlatıyordu. Dinledim ve bir kez bile araya girmedim, tabii her şey Joe'ya kâseyle vurduğum ve Selena'nın da kapıya gelip onu eliyle kanayan kulağını tutarken ve beni elimdeki baltayı sanki kafasını kesmeye niyetliymişim gibi dururken görmesiyle başlamıştı. Tek istediğim onu durdurmaktı, Andy, ve bunu yapmak için hayatımı tehlike-

ye atmıştım, ama Selena bunların hiçbirini görmedi. Gördükleri ondan yanaydı. Cehenneme giden yollar iyi niyet taşlarıyla döşelidir, derler ve bunun doğru olduğunu biliyorum. Acı tecrübelerimle biliyorum. Ancak *neden* olduğunu, neden iyilik yapmaya çalışmanın çoğunlukla kötülükle sonuçlandığını bilmiyorum. Bu benden daha akıllı olanların bileceği bir şey sanırım.

Selena'ya saygımdan değil, uzun olduğu ve çok acıttığı için bütün hikâyeyi burada anlatmayacağım. Ama size onun ilk sözlerini söyleyeceğim. Olayların nasıl göründüğüyle ve aslında nasıl olduğu arasındaki fark beni çok şaşırttığı için bunu hiç unutmayacağım.

"O kadar üzgün görünüyordu ki," dedi. "Parmaklarının arasından kan sızıyordu ve gözleri yaşlıydı, çok üzgün görünüyordu. Kan ve gözyaşlarından çok o bakış yüzünden nefret ettim senden, anneciğim ve ben bunu telafi etmeye karar verdim. Yatmaya gitmeden önce dizlerimin üstüne çöktüm ve dua ettim. 'Tanrım,' dedim, 'eğer annemin onu incitmesini engellersen, ben bunu telafi edeceğim. Yemin ederim yapacağım. Amin.'"

Bu olayın kapandığını düşündükten bir yıl filan sonra kızımın ağzından bunları işitince ne hale geldiğimi anlayabilir misiniz? Sen anlıyor musun, Andy? Frank? Hayır, anlamadığınızı görüyorum. Hiçbir zaman anlamamanız için Tanrı'ya dua ediyorum.

Selena artık ona iyi davranıyor, arka taraftaki kulübede birilerinin kar arabasının ya da dış motorunun üzerinde çalışırken ona özel yiyecekler getiriyor, geceleri hepimiz televizyon izlerken, terasta tahta yontan Joe'nun yanında oturuyor, her zamanki gibi, Joe St. George'un –Kennedy'nin nasıl Yahudilerin ve Hıristiyanların her şeyi yönetmesine izin verdiği, komünistlerin güneydeki siyahileri okullara, yemek odalarına girmelerini sağlamaya çalıştığı ve çok yakında ülkenin batacağı– siyaset saçmalıklarını dinliyordu. Dinliyor, şakalarına gülüyor, elleri çatladığında krem sürü-

yordu ve kapısına gelen fırsat da Joe'nun gözünden kaçmıyordu. Politikayı kesip beni çekiştirmeye, kızdırıldığımda nasıl delirdiğimi ve evliliğimizde ters giden her şeyi ona anlatmaya başlamıştı. Ona göre suç benimdi.

Ona babaca olmayan şekilde dokunmaya başladığında 1962 yazıydı. Önceleri sadece divanda birlikte oturduklarında ve ben odada yoksam, hafifçe bacağını okşamalar, dışardaki kulübeye birasını getirdiğinde arkasına hafifçe vurmalardı. Orada başladı ve oradan devam etti. Temmuz ortalarında, zavallı Selena benden korktuğu kadar ondan da korkmaya başlamıştı. Sonunda şehre gidip ondan bazı cevaplar almaya karar verdiğimde, bir erkeğin yatmadan bir kadına yapabileceği neredeyse her şeyi yapmıştı ona... Ve korkutarak kendine de bir şeyler yaptırmıştı.

Eğer Joe Junior ve Küçük Pete okulda değil de ayak altında olmasalardı, İşçi Bayramı'ndan önce onun bekâretini de bozmuş olacaktı. Küçük Pete sadece orada olduğu için engeldi ama sanırım Joe Junior olup bitenin oldukça farkındaydı ve olacaklara engel olmaya çalışıyordu. Eğer yaptıysa Tanrı kutsasın onu, başka bir şey diyemem. Bana gelince, günde on iki saat bazen de on dört saat çalıştığım için kesinlikle faydam yoktu. Benim yokluğumda, Joe, ona dokunarak, öpmeye çalışarak, kendi özel yerlerine (onlara öyle derdi) dokunmasını isteyerek ve başka çaresi olmadığını, istemek zorunda kaldığını, onun kendisine iyi davrandığını benimse davranmadığımı, bir erkeğin bazı ihtiyaçları olduğunu söyleyerek çevresinde dolaşıyordu. Kız bunları anlatamıyordu. Eğer konuşursa benim ikisini de öldüreceğimi söylemişti. Durmadan ona kâseyi ve baltayı hatırlatıyordu. Ona benim ne kadar soğuk, kötü huylu bir cadı olduğumu ve bir erkeğin bazı ihtiyaçları olduğundan buna engel olamadığını söylüyordu. Kız yarı deli hale gelinceye kadar bunları beynine kazıdı, Andy. O...

Ne dedin, Frank?

Evet, çalışıyordu, ama onun çalışması kızını kovalamasını engelleyecek türden değildi. Her şeyi bilen, derdim ona. Bazı yazlıkçıların işlerini yapar ve iki eve bakardı (umarım onu tutan aileler eşyalarının sayımını yapmışlardır). Dört beş balıkçı işleri çok olduğu zamanlar onu çağırırlardı –Joe eğer sarhoş değilse en iyileriyle birlikte balık tuzağı çekerdi– tabii ek olarak da küçük motorlar vardı. Anlayacağınız, diğer adalı erkekler gibi (ancak onlar kadar ağır işlerde değil) biraz orada biraz burada çalışırdı. Öyle bir adam saatlerini istediği gibi ayarlayabilir. O yaz ve sonbaharın başında Joe, saatlerini ben evde yokken evde olacak şekilde ayarlamıştı. Tabii Selena'nın çevresinde olabilmek için.

Anlamanızı istediğim şeyi anlayabildiniz mi, merak ediyorum. Kızın çamaşırının içine girme çabaları kadar beynine girmeye çalıştığını da görebiliyor musunuz? Sanırım beni elimde baltayla görmesi kızımın üzerindeki en büyük etkendi, onun için en çok onu kullanıyordu. Kızın sevgisini kazanmak için onu daha fazla kullanamayacağını anlayınca, korkutmak için kullanmaya başladı. Eğer ikisinin yaptıklarını öğrenirsem kızı evden atacağımı durmadan tekrar ediyordu.

Yaptıkları şey! Aman Tanrım.

Selena yapmak istemediğini söylemiş, ama adam artık durmak için çok geç olduğunu söylemişti. Kıza, onu delirtinceye kadar tahrik ettiğini ve tecavüzlerin işte bu yüzden olduğunu ve iyi kadınların (benim gibi kötü huylu, balta sallayanları kastediyordu) bunu bildiğini söylemişti. Joe kız konuşmadıkça kendisinin de konuşmayacağını söylüyordu durmadan. "Ama," diyordu, "anlamalısın, bebeğim, eğer birazı ortaya çıkarsa, hepsi çıkar."

Kız bu sözlerle onun ne demek istediğini, öğleden sonra adama bir bardak buzlu çay götürmenin ve Laurie Langill'in yeni köpek yavrusunu anlatmanın; canı ne zaman ve nerede isterse uzanıp kızın bacaklarının arasına elini sokabileceği fikrini nasıl

verdiğini anlamıyordu. Ama bu kadar kötü şeyler yapması için kendisinin de bir şey yaptığına inanmıştı ve bu yüzden utanıyordu. Sanırım en kötüsü de korku değil bu utançtı.

Bir gün tüm bu hikâyeyi rehberlik danışmanı Bayan Sheets'e anlatmaya karar verdiğini söyledi. Bir randevu bile almış ama ofisinin önünde beklerken içerideki bir kızın görüşmesi uzayınca, cesareti kırılmış. Bu bir ay önce, okul açıldıktan hemen sonra olmuş.

"Bunun nasıl görüneceğini düşünmeye başladım," dedi, orada güverte kapısının yanında otururken. O sırada yarı yola gelmiştik, öğleden sonra güneşiyle aydınlanan Doğu Yakası'nı görebiliyorduk. Selena sonunda ağlamayı kesmişti. Arada bir burnunu çekiyordu ve mendilim sırılsıklam olmuştu, ama kendini adamakıllı toplamıştı ve ben de onunla gurur duyuyordum. Elimi hiç bırakmıyordu. Konuştuğumuz süre boyunca sımsıkı tuttu. Ertesi gün çürükler vardı elimde. "Oturup, 'Bayan Sheets, babam bana, ne olduğunu bilirsiniz, işte ondan yapmaya çalışıyor,' demeyi düşündüm. O kadar kalın kafalı ve o kadar yaşlıdır ki, muhtemelen, 'Hayır, ne olduğunu bilmiyorum, Selena. Neden söz ediyorsun?' diyecekti. O üstelik neden söz ediyoğsun, diyecekti kibirli tavrını takınıp. Sonra ben de öz babamın beni becermeye çalıştığını söyleyecektim ve bana inanmayacaktı, çünkü onun geldiği yerlerde insanlar böyle şeyler yapmazlar."

"Bence dünyanın her yerinde oluyor bu," dedim. "Üzücü ama gerçek. Bence, eğer aptalın biri değilse, bir rehberlik danışmanı da bilir bunu. Bayan Sheets aptalın biri mi, Selena?"

"Hayır," dedi Selena. "Sanmıyorum, anneciğim, ama..."

"Canım başına böyle şeyler gelen ilk kız olduğunu mu sanıyorsun?" diye sordum ve Selena bir şey söyledi ama o kadar alçak sesle konuşmuştu ki duyamadım. Yeniden söylemesini istemek zorunda kaldım.

"Öyle olup olmadığımı bilmiyordum," dedi ve sarıldı bana. Ben de ona sarıldım. "Neyse," diye devam etti sonunda, "orada otururken söyleyemeyeceğimi anladım. Belki oraya gittiğimde hemen içeri girmiş olsaydım söyleyebilirdim, ama orada oturup kafamda tekrar edince ve belki de babam haklıydı ve benim kötü bir kız olduğumu düşünecektin..."

"Asla öyle düşünmezdim," dedim ve ona tekrar sarıldım.

Bana o kadar sıcak gülümsedi ki kalbim ısındı. "Bunu biliyorum ama çok emin değildim. Orada oturup camdan Bayan Sheets'in benden önceki kızla konuşmasının bittiğini görünce, içeri girmemek için iyi bir neden buldum."

"Ya?" diye sordum. "Neydi o?"

"Şey," dedi, "okulla ilgili değildi."

Bu bana komik geldi ve kıkırdamaya başladım. Biraz sonra Selena da benimle birlikte gülmeye başlamıştı. Sonunda biz, çiftleşme mevsimindeki bir çift dalgıç kuşu gibi orada, sıranın üzerinde el ele oturmuş kahkahalarla gülüyorduk. O kadar gürültü yapıyorduk ki aşağıda atıştırmalıklar ve sigara satan adam bir an başını kaldırıp iyi olup olmadığımızı anlamak için bize baktı.

Dönüş yolunda Selena, biri ağzıyla diğeri gözleriyle iki şey söyledi. Sesli söylediği eşyalarını toplayıp kaçmayı düşündüğüydü, bu en azından bir çare gibi görünmüştü. Ama eğer çok incitilmişsen bu, sorunlarını çözmez –nereye gidersen git, kafanı ve kalbini birlikte taşırsın– ve gözlerinde gördüğümse intihardı ve sadece aklından geçmemişti.

Kızımın gözlerinde gördüğüm intihar fikrini düşünüyor ve sonra içimdeki o gözle, Joe'nun yüzünü daha net görüyordum. Kızı durmadan taciz ederken, kendini korumak için kot pantolondan başka bir şey giymemeye başlayıncaya kadar elini eteğinin altına sokmaya çalışırken, denemediğinden değil, sadece kızın şansı, onun şansızlığı yüzünden istediğini elde edemediğinde, nasıl

göründüğünü hayal edebiliyordum. Eğer Joe Junior birkaç kez Willy Bramhall'la oyununu kısa kesip eve dönmeseydi ya da ben sonunda gözlerimi kızıma dikkatli bakacak kadar açmasaydım, neler olabileceğini düşündüm. En çok da kızı nasıl zorlayacağını düşündüm. Kötü kalpli bir adamın elindeki bir kırbaç ya da değnekle bir atı zorladığı gibi zorlayacak ve bir kez bile, ne sevgiden ne de merhametten ayaklarının dibinde ölü yatıncaya kadar hiç durmayacaktı... Muhtemelen orada elindeki değnekle başında duracak ve neden böyle oldu bu diye merak edecekti. İşte, göründüğü gibi pürüzsüz mü diye alnına dokunmak istemem buraya getirmişti beni. Bununla başlamıştı her şey. Gözlerim sonuna kadar açıldı ve kolunun uzanabildiği, eliyle kavrayabildiği her şeyi, hatta kızını bile alabileceğini zanneden sevgisiz, acımasız bir adamla yaşadığımı gördüm.

Düşüncelerimde buraya kadar gelmiştim ki ilk kez onu öldürme fikri aklıma geldi. Bunu yapmaya o zaman karar vermedim, hayır ama bu düşüncenin sadece bir hayal olduğunu söylersem yalan olur. Bir hayalden çok daha fazlasıydı.

Selena birazını gözlerimde görmüş olmalıydı, çünkü elini koluma koyarak, "Bir olay çıkacak mı, anneciğim? Lütfen çıkmayacağını söyle... Benim söylediğimi anlayacak ve çok kızacak!" dedi.

Ona duymak istediklerini söyleyip rahatlatabilirdim, ama yapamadım. Olay çıkacaktı, ne büyüklükte ve ne kadar kötü olacağı muhtemelen Joe'ya bağlıydı. Ona kâseyle vurduğum gece pes etmişti, ama bu aynı şeyi yine yapacağı anlamına gelmiyordu.

"Ne olacağını bilmiyorum," dedim, "ama sana iki şey söyleyeceğim, Selena, bunların hiçbiri senin suçun değil ve onun seni elleyip rahatsız ettiği günler artık sona erdi. Anlıyor musun?"

Gözleri yine yaşlarla doldu ve bir damlası yanağından aşağı süzüldü. "Bela çıksın istemiyorum sadece," dedi. Bir an durdu, ağzını oynattı, sonra patladı: "Ah! Bundan nefret ediyorum! Ne-

den vurdun ona sanki? Neden o bana bunları yapmaya başladı? Neden her şey eskisi gibi kalmadı?"

Elini tuttum. "Hiçbir şey kalmaz, tatlım, bazen her şey bozulur ve düzeltilmeleri gerekir. Bunu biliyorsun, değil mi?"

Başıyla onayladı. Yüzünde acı gördüm ama kuşku yoktu. "Evet," dedi. "Sanırım biliyorum."

Artık iskeleye yanaşıyorduk ve konuşmaya vakit yoktu. Bundan mutluydum. Her çocuk gibi, her şeyin düzgün gitmesini ve hiç kimsenin kırılmamasını, acı çekmemesini arzu ederek, o yaşlı gözleriyle bana bakmasını, tutabileceğimi sanmadığım sözler vermemi arzulamasını istemiyordum. İçimdeki o gözün, o sözleri tutmama izin vereceğinden emin değildim. Aramızda tek kelime bile geçmeden feribottan indik, bu da işime geliyordu.

O gece Joe, arka bahçelerine bir teras yaptığı Cartaris'lerden eve geldiğinde, üç çocuğu da çarşıya yolladım. Selena'nın araba yolunun sonuna varıncaya kadar dönüp bana baktığını gördüm, yüzü bir bardak süt kadar soluktu. Başını her çevirip bakışında, Andy, gözlerinde kaç kez o lanet olasıca baltayı gördüm. Ama bir şey daha gördüm orada: ferahlama. En azından, *her şey eskisi gibi olacak*, diye düşünmüş olmalıydı. Korkusuna rağmen, bir yandan da böyle düşündüğünü sanıyorum.

Joe her akşam yaptığı gibi sobanın yanında oturmuş *Ellsworth American*'ı okuyordu. Odun kutusunun yanında durdum ve o göz daha da açıldı sanki. *Şuna bak*, diye düşüdüm, *orada paşa gibi oturuyor. Orada sanki pantolonunu giyerken bizler gibi bacaklarını sırayla sokmuyormuş gibi oturuyor.* Ellerini tek kızının üstünde gezdirmek sanki dünyadaki en olağan şeymiş ve bir adam bunu yaptıktan sonra rahatça uyuyabilirmiş gibi oturuyordu. Lise mezuniyet balosundan şimdi olduğumuz hale nasıl geldiğimizi düşündüm. O sobanın yanında yamalı eski salopetiyle ve kirli termal fanilasıyla oturmuş gazete okuyor, bense odun

kutusunun yanında ayakta duruyor, onu öldürmek istiyor ama yapamıyordum. Sanki büyülü bir ormandaymışsın da, arkana baktığında geldiğin yolun kaybolduğunu görüyormuşsun gibiydi.

O sırada, içimdeki göz giderek daha fazlasını görüyordu. Yağ kâsesiyle vurduğumda kulağında oluşan zik zak çizgileri, burnunun içindeki küçük eğri büğrü sinirleri, sanki daima surat asıyormuş gibi ileriye çıkan altdudağını, kaşlarındaki kepekleri ve burun deliklerindeki kılları çektiğini, arada sırada da pantolonunun ağını düzelttiğini görüyordu.

O gözün bütün gördükleri kötüydü ve onunla evlenmenin hayatımın en büyük hatası olmaktan daha fazlası olduğunu anlıyordum. Bu önemli olan tek hataydı, çünkü sonunda bunu ödeyen yalnızca ben değildim. Şimdi Selena onu meşgul ediyordu ama arkadan iki oğlan geliyordu. Eğer ablalarına tecavüz etmeye çalışıyorsa, onlara neler yapmazdı ki?

Başımı çevirdim ve o göz, odun kutusunun üzerinde her zamanki yerinde duran baltayı gördü. Elimi uzattım ve parmaklarımı sapının üzerine kapatırken, *bu kez bunu senin eline vermeyeceğim, Joe*, diye düşündüm. Sonra araba yolundan yürürlerken dönüp bana bakan Selena geldi aklıma ve ne olursa olsun, o lanet baltanın bunun parçası olmayacağına karar verdim. Eğildim ve onun yerine odun kutusundan kalın bir odun aldım.

Balta veya odun, neredeyse fark etmiyordu, Joe'nun hayatının o an ve orada sona ermesi pamuk ipliğine bağlıydı. Orda pis gömleğiyle oturmuş burnundaki kılları çekiştirip komik sayfaları okurken ona baktıkça, Selena'ya yaptıklarını düşünündüm. Bunu düşündükçe kızgınlığım daha çok arttı, kızgınlığım arttıkça oraya gidip kafasını bir odunla parçalamaya daha çok yaklaştım. İlk vurduğum yeri görebiliyordum. Saçları, özellikle arkada çok azalmaya başlamıştı ve iskemlenin yanındaki lamba orayı parlatıyordu. Kalan saçların arasındaki birkaç çili görebiliyordum. *Tam orası*,

diye düşündüm, *tam o nokta*. Kan lambanın üstüne fışkıracaktı, ama umurumda değildi, zaten eski püskü çirkin bir şeydi. Bunu düşündükçe kanın o abajurun üstüne fışkırışını görmeyi daha fazla istedim. Sonra kan damlalarının ampulün üzerine de küçük bir cızırtı çıkaracağını düşündüm. Bütün bunları düşündüm ve düşünmeye devam ettikçe, parmaklarım o kütüğün üzerine daha çok abanıp daha iyi kavramaya başladı. Bu delilikti, ah evet, gözlerimi ondan alamıyordum, alsam bile içimdeki o gözün onu görmeye devam edeceğini biliyordum.

Eğer bunu yaparsan Selena'nın ne hisseceğini düşün, dedim kendime. En büyük korkuları gerçekleşecekti, ama bu da işe yaramadı. Kızımı ne kadar seversem seveyim ve saygısını ne kadar istersem isteyeyim, faydası olmadı. O göz sevgi için fazla güçlüydü. Eğer Joe ölürse ve onu öldürdüğüm için Güney Windham Hapishanesi'ne girersem o üçüne ne olacağını merak etmek bile içimdeki gözü kapatamadı. Ardına kadar açık kaldı ve giderek Joe'nun yüzünde daha çok çirkinlik gördü. Traş olurken yanaklarından beyaz pullar kazıyışı. Çenesinde akşam yemeğinden kalan bir hardal parçası. İnternetten getirttiği ve ağzına uymayan at gibi takma dişleri. O gözle gördüğüm her farklı şeyde parmaklarım oduna biraz daha sıkı sarılıyordu.

Son anda başka bir şey düşündüm. Bunu şimdi burada yaparsan, Selena için yapıyor olmayacaksın. Oğlanlar için yapıyor da olmayacaksın. Üç aydır burnunun dibinde kızı elliyor ve daha fazlasını yapıyordu, sense bunu fark etmeyecek kadar aptaldın. Eğer onu öldürüp hapse girecek ve çocuklarını yalnız cumartesi öğleden sonraları göreceksen, bari bunu neden yaptığını anlamalısın. Selena'ya sarkıntılık ettiğinden değil, seni kandırdığı için yapıyorsun bunu. Sen de bir şekilde Vera gibisin. Her şeyden çok aptal yerine koyulmaktan nefret ediyorsun.

Sonunda bu durdurdu beni. İçimdeki göz kapanmadı ama gücü biraz azaldı. Elimi açmaya ve odunu bırakmaya çalıştım ama o kadar sıkı tutmuştum ki bırakamıyordum. Yeniden odun kutusuna düşmesi için diğer elimle iki parmağımı açmam gerekti, diğer üç parmağım kapalı kaldı. Yeniden normal hale gelebilmesi için elimi iki üç kere açıp kapatmak zorunda kaldım.

Sonra, Joe'nun yanına gidip omzuna vurdum. "Seninle konuşmak istiyorum," dedim.

"Konuş öyleyse," dedi gazetenin arkasından. "Seni durduran mı var."

"Ben konuşurken bana bakmanı istiyorum" dedim. "O paçavrayı elinden bırak."

Gazeteyi kucağına bırakıp bana baktı. "Bugünlerde çenen pek düştü," dedi.

"Ben ağzımın çaresine bakarım," dedim, "sen ellerinin çaresine bak. Eğer bakmazsan, seni bir yıl da pazarları başa çıkabileceğin belalardan daha fazlasına sokacaklar."

Kaşları havaya kalktı ve bunun ne anlama geldiğini sordu.

"Selena'yı rahat bırakmanı istediğim anlamına geliyor," dedim.

Sanki dizimle aile mücevherlerine vurmuşum gibi baktı bana. Bu olayın en iyi kısmı, yakalandığını anladığı andı, Andy. Rengi soldu, ağzı açıldı ve o iğrenç sallanan koltuktaki vücudu, bazen insan uykuya dalarken irkilip, kötü bir şeyler düşündüğü andaki gibi titredi.

Sanki sırtında bir kas seğirmiş gibi geçiştirmeye çalıştı ama ikimizi de kandıramadı. Biraz da kendinden utanmış gibiydi ama bu beni etkilemedi. Tavuk kümesinden yumurta çalarken yakalanan aptal bir av köpeği bile utanmış görünecek kadar akıllıdır.

"Neden söz ettiğini bilmiyorum," dedi.

"O halde neden şeytan pantolonunun içine elini sokmuş da hayalarını sıkıyormuş gibi görünüyorsun?" diye sordum ona.

O zaman kaşlarında bir fırtına belirtisi başladı. "Eğer o lanet olası Joe Junior sana benim hakkımda yalanlar söylüyorsa..." diye başladı.

"Joe Junior seninle ilgili ne evet, ne hayır, ne de belki demiyor," dedim, "ama sen numara yapmaktan vazgeç, Joe. Selena söyledi bana. Bana her şeyi anlattı... Kâseyle başına vurduğum geceden sonra sana nasıl iyi davranmaya çalıştığını, bunu ona nasıl ödediğini ve eğer anlatırsa neler olacağını söylediğini anlattı."

"O küçük bir yalancı!" dedi Joe, sanki bu kanıtlayacakmış gibi, gazeteyi yere fırlattı. "Küçük bir yalancı ve lanet olası bir tahrikçi! Kemerimi alacağım ve suratını yeniden gösterdiğinde, eğer suratını bir daha burada göstermeye cesaret ederse..."

Ayağa kalkmaya çalıştı. Bir elimle yeniden ittim onu. Sallanan koltuktan kalkmaya çalışan birini geri itmek çok kolaymış, şaşırdım buna. Tabii üç dakika önce neredeyse kafasını odunla kırmak üzere olmamın da etkisi vardır bunda.

Gözleri iyice kısıldı ve benimle uğraşmasam iyi olacağını söyledi. "Bunu daha önce de yaptın," dedi, "ama bu her seferinde aynı şeyi yapabileceğin anlamına gelmiyor."

Bunu kısa süre önce ben de düşünüyordum ama ona söylemenin zamanı değildi tabii. "Bu büyük laflarını arkadaşlarına sakla sen," dedim onun yerine. "Şimdi konuşmayacak dinleyeceksin... Ve söylediklerimi duyacaksın, çünkü her kelimesini içten söylüyorum. Eğer bir daha Selena'yla uğraşırsan seni, bir çocuğu taciz etmekten ya da tecavüze yeltenmekten eyalet hapishanesine tıktırırım. Artık hangisi seni daha uzun süre o delikte tutacaksa."

Bu afallattı onu. Ağzı açıldı yine ve bir dakika kadar orada bana bakarak oturup kaldı.

"Sen asla," diye söze başladı ama sonra durdu. Çünkü bunu yapacağımı görmüştü. Onun için altdudağını iyice uzatarak, "Sen

hep onun tarafını tutarsın, değil mi?" dedi. "Benim tarafıma yanaşmazsın bile, Dolores."

"Senin tarafın var mı ki?" diye sordum ona. "Neredeyse kırk yaşına girecek bir adam on dört yaşındaki kızından, ne kadar tüyü olduğunu görebilmek için külotunu çıkarmasını isterse, o adamın bir tarafı olduğu söylenebilir mi?"

"Gelecek ay on beş olacak," dedi sanki bu her şeyi değiştirebilirmiş gibi. Tuhaf bir adamdı doğrusu.

"Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu?" diye sordum ona.

Biraz daha baktı bana sonra eğildi ve yerden gazetesini aldı. "Rahat bırak beni, Dolores," dedi, en iyi *zavallı ben* sesiyle. "Bu makaleyi bitirmek istiyorum."

O lanet gazeteyi elinden çekip almak ve suratına fırlatmak geldi içimden ama ondan sonra kan çıkacaktı ve çocukların –özellikle Selena'nın– böyle bir şeyi görmesini istemiyordum.

Onun için uzandım ve başparmağımla yavaşça gazetenin üst kısmını aşağı çektim.

"Önce bana Selena'yı rahat bırakacağına söz vereceksin," dedim, "böylece bu berbat olayı arkamızda bırakacağız. Bir daha hayatın boyunca asla ona o şekilde dokunmayacağına söz ver bana."

"Dolores, sen..." diye söze başladı.

"Söz ver, Joe, yoksa hayatını cehenneme çeviririm."

"Bunun beni korkutacağını mı sanıyorsun?" diye bağırdı. "Son on beş yıldır hayatımı zaten cehenneme çevirdin, seni kaltak... Huyun çirkin suratından bin beter! Eğer bugünkü halimi beğenmiyorsan, kendini suçlamalısın!"

"Sen cehennemin ne olduğunu bilmiyorsun," dedim, "ama eğer onu rahat bırakmaya söz vermezsen, öğrenmeni sağlayacağım."

"Tamam!" diye bağırdı. "Tamam, söz veriyorum! İşte! Oldu! Tatmin oldun mu?"

"Evet," dedim ama tatmin olmadım. Bir daha asla beni tatmin edemeyecekti. İsa'nın beş somun ekmek ve iki balıkla binlerce insan doyurduğu gibi bir mucize gerçekleştirse bile, bir işe yaramayacaktı. Yıl sona ermeden çocukları evden çıkarmak ya da onun öldüğünü görmek niyetindeydim. Hangisi olursa olsun fark etmezdi benim için, ama başına bir şey geleceğini anlamasını istemiyordum.

"İyi," dedi. "O halde anlaştık ve susuyoruz, değil mi, Dolores?" Ama bana gözlerinde hiç hoşuma gitmeyen garip bir parıltıyla bakıyordu. "Çok akıllı olduğunu sanıyorsun, değil mi?"

"Bilmiyorum," dedim. "Eskiden oldukça zeki olduğumu sanırdım, ama bak sonunda kiminle aynı evdeyim."

"Ah, hadi sen de," dedi, suratında hâlâ o garip yarı ukala bakış vardı. "O kadar akıllı olduğunu düşünüyorsun ki temizlemeden önce kıçın tutuşmuş mu diye dönüp omzundan geriye bakıyorsun. Ama her şeyi bilmiyorsun."

"Ne demek istiyorsun?"

"Sen anla," dedi ve borsanın o gün kendisini çok hırpalamadığından emin olmak isteyen zengin bir adam gibi, gazetesini sallayarak açtı. "Senin gibi bir ukala için zor olmasa gerek."

Bundan hoşlanmadım ama üstüne düşmedim. Kısmen, arı kovanına gerektiğinden fazla çomak sokarak daha fazla zaman harcamak istemediğimdendi bu, ama hepsi bu kadar değildi. Akıllı olduğumu, en azından ondan daha akıllı olduğumu düşünüyordum. Bana bir oyun oynamaya kalkarsa, o başlamadan beş dakika önce görürüm diye düşündüm. Gururdu bu, saf ve basit gurur. Bir şeyler yapmaya başlamış olduğu fikri aklımın ucundan bile geçmemişti.

Çocuklar çarşıdan döndüklerinde, oğlanları eve yolladım ve Selena'yla arka tarafa yürüdüm. Orada, yılın bu mevsiminde yapraksız kalan kocaman bir böğürtlen çalısı vardır. Esen hafif bir rüzgâr onu hışırdatıyordu. Çok hüzünlü bir sesti bu. Biraz da ürkütücüydü. Yerde büyük beyaz bir kaya vardır, biz de onun üstüne oturduk. Doğu Yakası'nın üstüne yarım ay doğmuştu, ellerimi tuttuğunda Selena'nın ellerinin o yarım ay kadar soğuk olduğunu fark ettim.

"İçeri girmeye cesaretim yok, anneciğim," dedi, sesi titriyordu. "Tanya'lara gideyim, olur mu? Lütfen izin ver."

"Hiçbir şeyden korkman gerekmiyor, canım," dedim. "Her şey halledildi."

"Sana inanmıyorum," dedi fısıltıyla, yüzü buna her şeyden çok inanmak istediğini anlatıyordu.

"Doğru," dedim. "Seni rahat bırakacağına söz verdi. Verdiği sözleri her zaman tutmaz, ama artık kendisini izlediğimi ve senin susmayacağını bildiği için bu sözü tutacak. Ayrıca korkusundan ölüyor."

"Korkudan ölü... neden?"

"Çünkü sana bir kötülük yaparsa onu hapishaneye tıktıracağımı söyledim."

Yutkundu ve elleri yine ellerimin üstüne kapandı. "Anneciğim, yapmamışsındır bunu!"

"Evet, yaptım ve kesin konuştum," dedim. "Senin iyiliğin için bunu bilmesi gerek, Selena. Ama ben olsam çok endişe etmem, Joe bundan sonra muhtemelen senin on adım yakınına bile gelmeyecektir... O zamana kadar da sen üniversitede olacaksın. Dünyada saygı duyduğu tek şey kendi kalın derisidir."

Yavaşça ama güvenle bıraktı ellerimi. Yüzünde umut belirdiğini gördüm ve bir şey daha: Yüzüne yeniden gençlik geliyordu ve ay ışığında o böğürtlen çalısının yanında oturuncaya kadar, o sonbaharda ne kadar yaşlı göründüğünü fark etmemiştim.

"Beni kemerle dövmeye filan kalkmaz, değil mi?" diye sordu bana.

"Hayır," dedim, "O iş bitti."

Sonra hepsine inandı ve başını omzuma koyup ağlamaya başladı. Bunlar saf ve yalın, rahatlama gözyaşlarıydı. O şekilde ağlamasıyla, Joe'dan daha fazla nefret ettim. Sanırım sonraki birkaç gece, evimde son üç ay ya da daha uzun süredir olmadığı kadar rahat uyuyan bir genç kız vardı... Ama ben uyanık yatıyordum. Yanımda yatan Joe'nun horlamasını dinliyor ve içimdeki o gözle bakıyordum. Dönüp dişlerimle o lanet olası gırtlağını söküp çıkarmak istiyordum. Ama artık, neredeyse o odunu kafasına geçireceğim zamanki gibi deli değildim. O zaman, çocukları ve eğer cinayetten tutuklanırsam onlara ne olacağını düşünmenin, içimdeki o göz üzerinde gücü yoktu. Ama sonradan, Selena'ya güvende olduğunu söyledikten ve biraz sakinleştikten sonra, o güç geldi. Yine de, Selena'nın en çok istediği şeyin, –her şeyin babası onu taciz etmeye başlamadan önceki gibi olması– artık olamayacağını biliyordum. Sözünü tutup bir daha asla ona dokunmasa bile her şey eskisi gibi olamazdı... Ve Selena'ya söylediklerime rağmen, sözünü tutacağından kesin olarak emin değildim. Er veya geç, Joe gibi adamlar genellikle bir sonraki sefer bunun yanlarına kalacağına, biraz daha dikkatli olurlarsa, canları ne isterse elde edeceklerine kendilerini inandırırlar.

Orada karanlıkta, sonunda sakinleştiğim zaman cevap çok basit göründü: Çocukları alıp şehre taşınacak ve bunu çok yakın bir zamanda yapacaktım. O sırada oldukça sakindim, ama böyle kalmayacağımı biliyordum, iç gözüm buna izin vermeyecekti. Gelecek sefer kızdığımda, daha iyi görecekti, Joe daha da çirkin görünecek ve dünyada bunu yapmamı engelleyecek hiçbir düşünce bulunmayacaktı. Bu en azından benim için, yeni bir çılgınlık biçimiydi ve eğer izin verirsem ne gibi bir zarar vereceğini görecek

kadar aklım vardı. Bu çılgınlık açığa çıkmak için bir yol bulmadan önce Little Tall'dan uzaklaşmamız şarttı. Bu yöndeki ilk hareketi yaptığımda, Joe'nun gözündeki o yarı bilmiş ifadenin ne anlama geldiğini keşfettim. Hem de nasıl!

Bir süre durumun yatışmasını bekledim sonra bir cuma sabahı feribota binip şehre gittim. Çocuklar okuldaydı ve Joe da Mike Stargill ve kardeşi Gordon'la ıstakoz sepetleriyle oyalanıyordu, güneş batıncaya kadar da gelmezdi.

Çocukların banka defterlerini yanıma almıştım. Doğduklarından beri üniversite için para biriktiriyorduk... Yani ben biriktiriyordum, üniversiteye gitmeleri Joe'nun umurunda bile değildi. Konu ne zaman açılsa –tabii açan daima bendim– o suratı *Ellswort American*'ın arkasında, o pis sallanan koltuğunda oturuyor olurdu ve sadece, "Tanrı aşkına neden bu çocukları üniversiteye göndermeyi aklına taktın, Dolores? Ben gitmedim ve gayet de iyi oldu."

Eh, tartışamayacağın bazı konular vardır, değil mi? Eğer Joe gazete okumanın, burnunu karıştırmanın ve onları koltuğunun kollarına yapıştırmanın "iyi olmak" olduğunu düşünüyorsa, zaten baştan ümitsiz vakadır bu.

Kasaba yol ekibiyle çalıştığında olduğu gibi iyi bir iş yapınca kendi payını da ödediği zaman, ülkedeki bütün üniversitelerin komünistler tarafından yönetildiğini düşünmesi umurumda bile değildi. Şehirde yol ekibiyle birlikte çalıştığı kış, banka hesabına beş yüz dolar koydurmuştum ve köpek yavrusu gibi inlemişti. Tüm kârını aldığımı söylüyordu. Öyle olmadığını biliyordum tabii, Andy. Eğer o geri zekâlı iki bin belki de iki bin beş yüz kazanmadıysa o kış, ben de Dolores değilim.

"Neden hiç durmadan başımın etini yiyorsun böyle, Dolores?" diye sorardı.

"Eğer çocuklar için doğru olanı yapan bir adam olsan, başının etini yemem gerekmezdi," derdim ve o durmadan söylenirdi. Za-

man zaman fena halde bıkardım bundan, Andy, ama çocukların geleceği için gerekeni ondan neredeyse alıyordum. Bundan da usanamazdım, çünkü ulaşacakları o geleceği sağlayacak başka kimseleri yoktu.

O hesapta bugünün ölçülerine göre fazla para yoktu –Selena'nınkinde yaklaşık iki bin, Joe Junior'ınkinde yaklaşık sekiz yüz, Küçük Pete'nkinde yaklaşık dört ya da beş yüz kadar ama bu 1962'deydi ve o günlerde bu oldukça büyük paraydı. Oradan uzaklaşmamız için gerekenden fazlaydı bile. Küçük Pete'inkini nakit olarak çekmeyi ve ötekilerini çek olarak almayı düşünmüştüm. Oradan tamamen kopmaya karar vermiştim; ta Portland'a gidecek, yaşayacak bir yer ve düzgün bir iş bulacaktım. Hiçbirimiz kent hayatına alışık değildik ama gerekince insan her şeye alışabilir. Hem, Portland o zamanlar büyük bir kasabadan çok farklı değildi. Şimdiki gibi değildi.

Bir kere yerleşince, almak zorunda kaldığım parayı yeniden biriktirmeye başlayabilirdim ve bunu yapabileceğimi düşündüm. Eğer yapamazsam bile, onlar akıllı çocuklardı ve burs diye bir şeyin varlığını biliyordum. Eğer burs alamazlarsa, birkaç yere kredi almak için başvuramayacak kadar da gururlu değildim. En önemli şey onları oradan uzaklaştırmaktı, o sırada bunu yapmak üniversiteden daha öncelikli geliyordu bana. Joe'nun eski Farmall traktörünün üzerinde, "en önemliyi öne al," yazardı.

Selena'dan kırk beş dakikadan fazla söz ettim ama Joe'nun zarar verdiği bir tek o değildi. En kötüsünü o çekti ama Joe Junior'ın çok kötü günleri oldu. 1962'de bir oğlan çocuğu için en önemli yaşta, on iki yaşındaydı, ama ona bakınca bunu anlayamazdınız. Çok az gülümser ya da gülerdi ve bu da şaşılacak bir şey değildi. Daha odaya girer girmez babası civcive saldıran bir sansar gibi üstüne gidip gömleğini içeri sokmasını, saçını taramasını, kambur durmamasını, büyümesini, durmadan burnunu bir kitaba sokup

muhallebi çocuğu gibi davranmamasını, erkek olmasını söylerdi. Selena'nın başına gelenleri öğrenmeden önceki yaz Joe Junior Küçük Yıldızlar takımına giremediğinde, babasına bakarsan, sanki doping yaptığı için Olimpiyatlardan kovulduğunu zannederdin. Ayrıca babasının kız kardeşine ne yapmaya çalıştığını görünce de, çok daha kötü olmuştu. Bazen Joe Junior'ın babasına bakışında sadece, saf ve basit bir nefret görürdüm. Cebimde o hesap defterleriyle şehre gitmeden bir iki hafta önce, babası konusunda, Joe Junior'ın da bir iç gözü olduğunun farkına varmıştım.

Küçük Pete'e gelince. Dört yaşına geldiğinde pantolonunun beli babasınınki gibi yukarı çekilmiş, aynı Joe'nun yaptığı gibi burnunu ucunu ve kulaklarını çekiştirerek onun arkasında sallanarak yürürdü. Küçük Pete'in çekecek kılları yoktu orada tabii, onun için yalnızca taklit ederdi. Birinci sınıfa başladığı ilk gün, pantolonunun arkası yırtık ve yanağında bir çizikle eve geldi. Onunla birlikte teras merdivenlerine oturdum, kolumu omzuna koydum ve ne olduğunu sordum. Lanet olası Yahudi Dicky O'Hara'nın kendisini itip yere düşürdüğünü söyledi. Lanet olası sözünün kötü bir söz olduğunu ve söylememesi gerektiğini anlattım, sonra Yahudi'nin ne demek olduğunu bilip bilmediğini sordum. Ağzından çıkacakları çok merak ediyordum, doğrusu.

"Tabii, biliyorum," dedi. "Yahudi Dicky O'Hara gibi aptal bir sersemdir." Ona bunun yanlış olduğunu söyledim ve o da bana o halde ne demek olduğunu sordu. "Boş ver," dedim, artık bu şekilde konuşmasını istemiyordum. Orada dudağını sarkıtıp öylece oturdu. Aynı babasına benziyordu. Selena babasından korkuyordu, Joe Junior ondan nefret ediyordu ama beni en çok Küçük Pete korkutuyordu, çünkü Küçük Pete büyüyünce aynı onun gibi olmak istiyordu.

Böylece onların hesap cüzdanlarını küçük takı kutumun alt çekmecesinden aldım (onları orada saklıyordum çünkü o sıra-

da kilidi olan tek şey oydu, anahtarı daima bir zincirle boynumda asılıydı) ve saat yarım sularında Jonesport'taki Kuzey Sahil Bankası'na girdim. Sıram geldiğinde cüzdanları gişe memuruna uzatarak üç hesabı da kapatacağımı söyledim ve parayı ne şekilde istediğimi anlattım.

"Bir dakika Bayan St. George," dedi kız ve hesapları çıkarmak için gişenin arka tarafına geçti. Bu bilgisayarlardan çok önceydi tabii ve pek çok şeyi arayıp taramak zorundaydılar.

Üç hesabı da aldığını gördüm ve sonra açıp baktı. Alnının ortasında bir çizgi belirdi ve diğer kadınlardan birine bir şey söyledi. Sonra bir süre ikisi de bakarken, ben gişenin arkasında kendime korkmak için bir neden olmadığını söyleyerek ama feci halde korkarak bekledim.

Sonra gişe memuru yanıma geleceğine, ofis dedikleri o küçük kabinlerden birine girdi. Duvarları cam olduğu için gri elbiseli ve siyah kravatlı ufak tefek saçsız bir adamla konuştuğunu görebiliyordum. Gişeye geri geldiğinde artık elinde hesap dosyaları yoktu. Onları saçsız adamın masasına bırakmıştı.

"Bence siz çocuklarınızın hesaplarını Bay Pease'le görüşün, Bayan St. George," dedi ve hesap cüzdanlarını tekrar bana uzattı. Onlara sanki mikropluymuş ve eğer uzun süre dokunursa ona bulaşacakmış gibi elinin kenarıyla itmişti.

"Neden?" diye sordum. "Ne var ki onlarda?" Artık korkacak bir şey olmadığı düşüncesinden vazgeçmiştim. Kalbim göğsümde deli gibi çarpıyordu ve ağzım kupkuru olmuştu.

"Gerçekten, ben bir şey söyleyemem, ama Bay Pease düzeltecek hemen onu," dedi ama gözlerime bakmıyordu ve söylediklerine de inanmıyordu.

Her ayağımda yirmi kilo çimento varmış gibi yürüyerek o ofise gittim. Ne olduğunu zaten anlamış gibiydim ama nasıl olduğunu anlayamıyordum. Hesap cüzdanları bendeydi, değil mi? Joe

onları takı kutusundan çıkarıp yeniden yerine koymuş olamazdı, çünkü kilit kırılmış olurdu ama kırılmamıştı. Herhangi bir şekilde açtıysa bile (fasulyeleri yarısını kucağına dökmeden tabağından ağzına götüremeyen adam için komik olurdu bu) cüzdanlar paranın çekildiğini ya da bankanın kullandığı kırmızı mürekkeple yaptığı HESAP KAPATILDI damgasını gösterirdi... Her ikisi de yoktu.

Yine de, Bay Pease bana kocamın bir halt karıştırdığını söyleyecekti ve odasına girer girmez söyledi de. Joe Junior ve Küçük Pete'in hesaplarının iki ay ve Selena'nın hesabının da iki hafta önce kapatıldığını söyledi. Joe bunları o zamanlarda yapmıştı çünkü, Noel masraflarını karşılamak için mutfağın üst rafındaki çorba tenceresinin içine yeterince para biriktirdiğini düşününceye kadar, çocukların hesabına para yatırmadığımı bilir.

Pease bana muhasebecilerin kullandığı yeşil kâğıtları gösterdi ve Joe'nun, Selena'nın hesabına yatırdığımız en büyük para olan beş yüz doları da aşırdığını gördüm. Selena'ya yaptıklarını ona söylediğim ve sallanan iskemlesinde otururken bana her şeyi bilmediğimi söylediği günün hemen ertesinde yapmıştı bunu. Her şeyi bilmediğimde haklıydı, evet.

Hesapların üzerinden pek çok kez geçtim ve başımı kaldırıp baktığımda, Bay Pease'in karşımda oturmuş, endişeli bir yüzle ellerini ovuşturduğunu gördüm. Saçsız alnındaki küçük ter tanecilerini görebiliyordum. Olup biteni en az benim kadar o da biliyordu.

"Gördüğünüz gibi Bayan St. George, o hesaplar kocanız tarafından kapatılmıştır ve..."

"Bu nasıl olabilir?" diye sordum ona. Üç cüzdanı masasının üstüne fırlatıp attım. Tokat atar gibi bir ses çıkardılar ve adam gözlerini kırpıştırarak hızla geri çekildi. "Lanet olası cüzdanlar işte buradayken nasıl olabilir bu?"

"Şey," dedi, dudaklarını yalayıp, bir taşın üzerinde güneşlenen bir kertenkele gibi gözlerini kırpıştırarak, "bakın Bayan St. George, onlar bizim 'ebeveyn kontrollü hesap' dediğimiz hesaplardır. Bu, adına hesap açılmış olan çocuğun sizin ya da kocanızın da imzalamasıyla bu parayı çekebileceği anlamına gelir. Ayrıca ebeveyn olarak, sizler de istediğiniz zaman para çekebileceksiniz demektir. Eğer para orada olsaydı, bugün sizin de yapabileceğiniz gibi."

"Ama burada para çekildiği görülmüyor ki!" dedim ve anlaşılan bağırıyordum, bankadaki insanlar bize bakıyorlardı. Cam duvarlardan görebiliyordum onları. "Lanet olası cüzdanlar olmadan nasıl aldı ki paraları?"

Ellerini giderek daha hızla ovuşturuyordu. Sanki aralarında kuru bir dal varmış gibi hışırdıyorlardı, bıraksanız tablanın içindeki sakız kâğıtlarını tutuşturabilecek gibiydiler. "Bayan St. George, sizden alçak sesle konuşmanızı rica etsem..."

"Sesim beni ilgilendirir," dedim daha yüksek sesle. "Bu berbat bankanın iş yapma şeklinden endişe et sen, arkadaş! Gördüğüme göre, endişelenmen için çok neden var."

Masasından bir kâğıt çıkarıp baktı ona. "Buna göre, kocanız cüzdanların kaybolduğunu söylemiş," dedi sonunda. "Yenilerinin çıkarılmasını istedi. Bu bilinen bir..."

"Bilinene lanet olsun!" diye bağırdım. "Beni aramadınız! Bankadan hiç kimse aramadı beni! Bu hesaplar ikimizin arasında yapılmıştı, Selena ve Joe Junior'a 1951'de açtığımızda bana böyle açıklandı, aynı şey 1954'te Peter'a hesap açtığımızda da söylendi. Şimdi bana o zamandan beri kuralların değiştiğini mi söylüyorsunuz?"

"Bayan St. George..." diye söze başladı ama bir ağız dolusu krakerle konuşsa daha iyiydi. Ben bildiğimi okuyacaktım.

"Size bir peri masalı anlattı ve siz de inandınız, yeni hesap defterleri istedi ve siz de verdiniz. Tanrı aşkına! O parayı baştan kim koydu bankaya sanıyorsunuz? Eğer Joe St. George olduğunu düşünüyorsanız, göründüğünüzden de aptalsınız!"

Artık, bankadaki herkes kendi işleriyle meşgul oluyormuş gibi görünmekten bile vazgeçmişti. Oldukları yerde durmuş bize bakıyorlardı. Yüzlerindeki ifadeye göre, çoğu herhalde bunun çok güzel bir gösteri olduğunu düşünüyordu, ama koca kıçlı bir kuş gibi uçup giden para kendi çocuklarının üniversite parası olsaydı bu kadar eğlenirler miydi acaba? Bay Pease babasının eski tahıl ambarının duvarı kadar kızarmıştı. Terli kel kafası bile parlak kırmızıydı.

"Lütfen, Bayan St. George," dedi. O sırada sanki ağlamak üzereydi. "Sizi temin ederim ki, yaptığımız sadece standart banka işlemidir ve kesinlikle kanunlara uygundur."

O zaman sesimi alçalttım. Kavga etmeye gücümün kalmadığını hissedebiliyordum. Joe beni kandırmıştı, tamam iyi kandırmıştı ve bu ikinci kez olduğu için utanmayı beklemeyecektim.

"Belki kanunidir belki değildir," dedim. "Sizi mahkemeye verip hangisi olduğunu öğrenmem gerekirdi ama benim ne zamanım ne de param var. Hem, beni batıranın kanuni olması ya da olmaması değil sorumuz... Sorumuz o paraya ne olduğuyla başka birinin de ilgileneceğini asla düşünmemiş olmanız. 'standart banka işlemi' bir telefon etmenize izin vermiyor muydu? Yani telefon numaram orada, o evraklarda yazıyor ve değişmiş de değil."

"Bayan St. George, çok üzgünüm, ama..."

"Eğer bunun aksi olsaydı," dedim, "eğer cüzdanların kaybolduğu masalını ben anlatsaydım ve yenilerini isteseydim, eğer biriktirmesi on bir, on iki yıl süren o parayı çekmeye çalışan ben olsaydım... Joe'yu aramaz mıydınız? Eğer o para, bugün geldiğim nedenle, çekebilmem için burada olsaydı, ben kapıdan çıkar

çıkmaz, sadece nezaketen, karısının ne yaptığını bildirmek için Joe'ya telefon etmez miydiniz?"

Bunu bekliyordum çünkü, Andy, bu yüzden onun Stargill'lerle birlikte dışarda olduğu günü seçmiştim. Adaya geri dönmek, çocukları toplamak ve Joe bir elinde altılı bira paketi öbür elinde sefertasıyla araba yolunda görünmeden çok önce çekip gitmek istiyordum.

Pease bana bakıp konuşmak için ağzını açtı. Sonra yeniden kapattı ve hiçbir şey söylemedi. Söylemesi gerekmiyordu. Cevap yüzündeydi zaten. Tabii o ya da bankadan başka biri, arardı Joe'yu ve sonunda ulaşana kadar aramaya devam ederdi. Neden? Çünkü, Joe evin erkeğiydi. Kimsenin bana söylemeye zahmet etmemiş olması da benim onun karısı olmam yüzündendi. Dizlerimin üstünde yerleri ve tuvaletleri temizleyerek kazanmamın dışında, paradan ne anlardım ben? Eğer evin erkeği çocukların üniversite parasını çekmeye karar verdiyse, çok iyi bir nedeni var demekti, olmasa bile, önemli değildi, çünkü o evin erkeğiydi ve evden o sorumluydu. Karısı mı? O küçük bir kadındı ve ancak yer tahtaları, klozetler ve pazar günü öğleden sonraki tavuk yemeklerinden sorumluydu.

"Eğer bir sorun varsa, Bayan St. George," diyordu Pease, "çok üzgünüm, ama..."

"Eğer bir kere daha üzgün olduğunuzu söylerseniz, kıçınıza öyle bir tekme atarım ki, ömrünüzün sonuna kadar kambur kalırsınız," dedim, ama böyle bir tehlike olmadığı belliydi. Çünkü o sırada bir bira kutusunu bile tekmeyle yolun karşı tarafına fırlatacak gücüm olmadığını hissediyordum. "Bana bir şey söyleyin ve sizi rahat bırakayım: Bu para harcandı mı?"

"Hiçbir şekilde bunu bilemem!" dedi o kadınsı küçük şaşkın sesiyle. Sanki kendisininkini gösterirse ben de benimkini gösteririm demiştim ona.

"Bu Joe'nun hayatı boyunca iş yaptığı banka," dedim. "Yolun aşağısındaki Machia ya da Columbia Falls bankalarından birine gidip oraya koyabilirdi, ama çok aptal ve tembeldir, bildiğinden de şaşmaz. Hayır, parayı ya Mason kavanozlarından birine tıktı ve toprağa gömdü ya da buraya geri getirdi. Kocamın son iki ayda burada yeni bir hesap açıp açmadığını bilmek istiyorum." Aslında bilmem gerekiyor gibi geliyordu bana, Andy. Beni nasıl kandırdığını bilmek midemi bulandırıyordu ve bu çok kötüydü. Ama o paranın hepsini boşa harcadıysa... İşte o beni öldürürdü.

"Ama bu... Bu gizli bilgidir!" dedi ve o zaman görseniz, eğer benimkine dokunursan ben de seninkine dokunurum, dediğimden kesinlikle emin olurdunuz.

"Tamam," dedim. "Öyle olduğunu tahmin etmiştim. Sizden bir kurala uymamanızı istemiyorum. Size bakınca bunu sık sık yapan bir adam olmadığınızı anlıyorum. Bunun inançlarınıza aykırı düşeceğini de görüyorum. Ama bu çocuklarımın parasıydı, Bay Pease ve o bu parayı çekmek için yalan söyledi. Öyle olduğunu biliyorsunuz, kanıt orada, masanızın üstünde. Eğer bu banka, bankanız, bir telefon etme nezaketini gösterseydi, bu yalan bu bankada işe yaramazdı."

Boğazını temizleyip söze başladı. "Bizim böyle bir şey yapmamız gerekmiyor..."

"Biliyorum gerekmediğini," dedim. Onu tutup sarsmak istiyordum, ama onun gibi bir adamda bunun işe yaramayacağını gördüm. Hem annem daima balı kullanarak, sirkeyle yakalayacağından daha fazla sinek yakalayabileceğimi söylerdi ve doğru olduğunu da öğrenmiştim. "Bunu biliyorum, ama bir telefonunuzla beni üzüntüden ve kalbimin kırılmasından kurtarabilirsiniz. Yapmanız gerekmediğini biliyorum, ama bunu telafi etmek için, lütfen, burada bir hesap açıp açmadığını söyleyin. Yoksa gider

gitmez orayı burayı kazmaya başlayacağım. Lütfen, asla kimseye söylemem. Tanrı adına yemin ederim ki söylemem."

Orada parmaklarıyla o yeşil muhasebeci kâğıtlarına vurarak oturup bana baktı. Tırnakları çok temizdi ve sanki profesyonel manikür yaptırmış gibi duruyordu ama en nihayetinde 1962'nin Jonesport'undan söz ediyoruz. Sanırım karısı yapmıştı. O düzgün temiz tırnaklar kâğıtların üzerine her indiğinde boğuk tıkırtılar çıkarıyordu ve ben, *bu adam benim için bunu yapmayacak*, diye düşünüyordum. Ada halkı ve sorunları onu neden ilgilendirsindi ki. Kendi kıçı güvendeydi ve umrunda olan tek şey buydu.

Sonra konuşmaya başlayınca, genelde erkekler ve özellikle onunla ilgili düşüncelerimden utandım.

"Böyle bir şeyi siz burada otururken araştıramam, Bayan St. George," dedi. "Neden şuradaki pastaneye gidip kendinize bir tatlı çörek ve sıcak bir fincan kahve ısmarlamıyorsunuz? İhtiyacınız var gibi görünüyor. On beş dakika sonra size katılırım. Hayır, yarım saat olsun, daha iyi olur."

"Teşekkür ederim," dedim. "Çok teşekkür ederim."

İçini çekti ve kâğıtları toparlamaya başladı. "Aklımı oynatıyor olmalıyım," dedi ve sonra sinirli bir şekilde güldü.

"Hayır," dedim ona. "Siz başvuracak başka yeri olmayan bir kadına yardım ediyorsunuz, hepsi bu."

"Sıkıntıda olan kadınlar hep zayıf noktam olmuşlardır," dedi. "Bana yarım saat verin. Belki biraz daha fazla."

"Ama geleceksiniz, değil mi?"

"Evet," dedi, "geleceğim."

Geldi de, ama yarım saat değil, kırk beş dakika sonra. Ve en sonunda pastaneye geldiğinde, *haberler kötü*, diye düşündüm. Bunu onun yüzünden okumuştum.

Birkaç saniye kapıda durdu ve bankada çıkardığım kavgadan sonra birlikte görülürsek başına bela açacak birileri var mı diye

bakarak iyice etrafı inceledi. Sonra oturduğum köşedeki masaya gelip karşıma oturarak, "Para hâlâ bankada. En azından çoğu. Üç bin doların biraz altında," dedi.

"Tanrı'ya şükür," diye cevap verdim.

"Şey," dedi, "bu iyi haber. Kötü haberse yeni hesap yalnız onun adına."

"Tabii öyle," dedim. "İmzalamam için bana hesap cüzdanı vermedi. Bu çevirdiği dolaplar konusunda uyandırırdı beni, değil mi?"

"Pek çok kadın anlamaz bunu," dedi. Boğazını temizledi, kravatını çekiştirdi, sonra kapının üstündeki çıngırak çaldığında kim geldi diye hızla dönüp baktı. "Pek çok kadın kocalarının önlerine koyduğu her şeyi imzalar."

"Ben, pek çok kadından biri değilim," dedim.

"Farkındayım," dedi, biraz soğuk bir sesle. "Neyse, istediğinizi yaptım ve şimdi gerçekten bankaya dönmem gerek. Sizinle kahve içecek zamanım olmasını isterdim."

"Biliyor musunuz," dedim, "bundan biraz kuşkuluyum."

"Aslında, ben de," dedi. Ama bir erkeğe yapacağı gibi, tokalaşmak için elini uzattı ve ben de bunu iltifat kabul ettim. O gidinceye kadar orada oturdum, garson kız gelip taze bir fincan kahve isteyip istemediğimi sorunca, "Hayır teşekkür ederim birincisi bile midemde asit yaptı," dedim. Gerçekten asit vardı midemde ama nedeni kahve değildi.

İşler ne kadar kötü giderse gitsin, insan her zaman şükredecek bir şey bulabilir. Feribotla geri dönerken, en azından eşyaları toplamadığım için şükrettim. Bu şekilde yeniden açmak için uğraşmam gerekmeyecekti. Selena'ya söylemediğim için de şükrettim. Söylemeye karar vermiştim ama sonunda bu sırrın ona çok fazla geleceğini ve arkadaşlarından birine söyleyebileceğini düşündüm. Bunun belki de Joe'nun kulağına gitmesinden korktum. Hatta

belki de inat edeceği ve gitmek istemeyeceği bile geçti aklımdan. Joe ne zaman yanına gelse ürküp geri çekildiği için, bunun olabileceğini pek düşünmedim, ama ergen bir kızla uğraşıyorsan her şey mümkündür. Her şey.

Şükredeceğim şeyler de vardı ama ne yapacağıma dair hiçbir fikrim yoktu. Joe'yla birlikte olan hesabımızdaki parayı çekebilirdim, orada kırk altı dolar vardı. Vadesiz hesabımızsa daha da komikti, eksiye düşmediysek bile, buna ramak kalmıştı. Çocukları alıp gitmeyecektim de. Hayır bayım, hayır hanımefendi. Eğer bunu yapsaydım, Joe sırf bana inat bütün parayı harcardı. Bunu adım gibi biliyordum. Bay Pease'e göre, zaten üç yüz dolarını harcamıştı bile... Geri kalan üç bin doların en az iki bin beş yüzünü ben koymuştum. Yerleri ve camları silerek, tüm yaz boyunca o lanet olası cadı Vera Donovan'ın çarşaflarını –altı mandal, dört değil– asarak kazanmıştım bu parayı. Kışın olduğu kadar kötü değildi bu ama yine de parkta bir gün geçirmek gibi de değildi.

Çocuklarla ben yine de gidecektik, bu konuda kararım kesindi, ama asla beş parasız gitmeyecektik, bunu da biliyordum. Çocuklarım paralarını alacaktı. Yüzüme vurup saçlarımı şakaklarımdan geriye iten temiz deniz havasında *Prenses*'in güvertesinde ayakta durmuş, adaya geri dönerken, bu parayı ondan geri alacağımı biliyordum. Yalnızca nasıl yapacağımı bilmiyordum.

Hayat devam ediyordu. Karşıdan baktığında sanki hiçbir şey değişmemiş gibiydi. Adadaki hayat asla değişmiş gibi görünmez... Eğer karşıdan bakıyorsan tabii. Ama o sonbaharda her şey, en azından benim için, karşıdan bakıldığından bütünüyle farklıydı. Benim olaylara bakışım değişmişti ve sanırım en büyük fark da buydu. Şimdi o üçüncü gözden söz etmiyorum. Küçük Pete'in kâğıttan cadısı yerinden indirilip, yerine hindiler konduğunda, ihtiyacım olan her şeyi kendi sağlam iki gözümle görebiliyordum.

Mesela, bazen Selena sabahlığıyla dolaşırken ya da bir bulaşık bezi almak için musluğun altına eğildiğinde, Joe'nun o aç gözlü domuz bakışıyla onun arkasına bakışını. Selena'nın odasına gitmek için oturma odasından geçerken eğer Joe koltuğundaysa onun yanından nasıl uzaklaşarak geçtiğini. Yemek masasında bir yemeği uzatırken onun eline değmemek için nasıl uğraştığını. Utanç ve merhamet yüreğimi acıtıyordu ama o kadar kızmıştım ki günlerce midem bulanarak dolaştım. Onun *babasıydı*, Tanrı aşkına, damarlarında kendi kanı dolaşıyordu, kızında onun siyah İrlanda saçları ve çift eklemli küçük parmakları vardı ama kızın sutyen askısı biraz koluna kaydığında gözleri kocaman açılıyordu.

Joe Junior'ın ondan uzak durmaya çalıştığını görüyordum. Joe ondan bir şey istediğinde yapmadan geçiştirebilirse cevap vermiyor, mırıldanarak yapamayacağını söylüyordu. Joe Junior'ın Başkan Roosevelt'le ilgili yazdığı raporu bana getirdiği günü hatırlıyorum. Öğretmen tam puan vermiş ve kâğıdın ön yüzüne, yirmi yıldır ilk kez bir tarih kâğıdına tam not verdiğini ve bu yazının bir gazetede yayımlanacak kadar iyi olduğunu yazmıştı. Joe Junior'a onu *Ellsworth American*'a veya belki *Bar Harbor Times*'a göndermeyi denemek isteyip istemediğini sordum. Posta parasını memnuniyetle ödeyeceğimi söyledim. Başını sallayıp güldü yalnızca. Bu gülüş hoşuma gitmemişti, aynı babasının gülüşü gibi sert ve alaycıydı. "Ondan sonra altı ay babamın dırdırını mı dinleyeyim?" diye sordu. "Hayır, teşekkürler. Babamın ondan Franklin D. Sheenyvelt (Yahudi) diye söz ettiğini hiç duymadın mı?"

Şimdi o hali gözümün önünde, Andy. Yalnızca on iki yaşında ama neredeyse bir seksen üç boyunda, arka terasta ellerini ceplerine sokmuş ayakta dikiliyor, elimde tam puan almış kâğıtla dururken, bana yukarıdan bakıyordu. Dudaklarının köşelerindeki küçük gülümsemeyi hatırlıyorum. O gülümsemede ne iyi bir ni-

yet, ne iyi bir mizah duygusu, ne de mutluluk vardı. Kendisine hiç söyleyemezdim ama aynı babası gibi gülümsüyordu.

"Bütün başkanların içinde babam en çok Roosvelt'ten nefret eder," dedi bana. "Bu yüzden onunla ilgili yazdım. Şimdi lütfen geri ver onu bana, sobada yakacağım."

"Hayır yakmayacaksın," dedim, "ve eğer kendi annen tarafından parmaklığın üzerinden aşırtılıp bahçeye atılmak istemiyorsan, benden uzaklaşmaya çalışsan iyi edersin."

Omuz silkti. Bunu da Joe gibi yapmıştı ama gülümsemesi genişledi ve bu babasının hayatı boyunca yaptığından çok daha tatlıydı. "Tamam," dedi. "Yalnızca onun görmesine izin verme, tamam mı?"

"Göstermem," dedim, koşarak arkadaşı Randy Gigeure'le top oynamaya gitti. Elinde raporuyla koşarken izledim onu ve aramızda biraz önce geçenleri düşündüm. En çok öğretmeninin yirmi yıldır ilk kez verdiği tam puanı nasıl aldığını ve raporunu yazmak için babasının en nefret ettiği başkanı nasıl seçtiğini düşündüm.

Sonra her zaman altdudağını sarkıtmış, kıçını sallayarak dolaşan ve insanlara Yahudi diyen ve her beş günden üçünde başını belaya soktuğu için öğleden sonra cezaya bırakılan Küçük Pete vardı. Bir keresinde gidip onu almam gerekmişti, çünkü kavga etmiş ve bir çocuğun başına o kadar sert vurmuştu ki onun kulağını kanatmıştı. O gece babası bununla ilgili olarak, "Sanırım bir dahaki sefere geldiğini görünce yolundan çekilecektir, değil mi, Petey?" demişti. Joe bunu söylediğinde oğlanın gözlerinin parladığını ve bir saat kadar sonra Joe'nun onu yatağına götürürken ne kadar şefkatli davrandığını görmüştüm. O sonbaharda, en çok istediğim şey dışında her şeyi görebiliyordum sanki... Ondan nasıl kurtulacağımı.

Sonunda bana cevabı kim verdi dersiniz? Vera. Bu doğru. Vera Donovan'ın ta kendisi. Şu ana kadar yaptığım şeyi bilen ve bana bu fikri veren tek kişi oydu.

Elliler boyunca Donovan'lar, en azından Vera ve çocukları, en sadık yazlıkçılar oldular. Anma Günü'nün hafta sonunda gelir, yaz boyunca adadan hiç ayrılmaz ve İşçi Bayramı'nın hafta sonunda Baltimore'a geri dönerlerdi. Saatinizi onlara göre ayarlayabileceğinizi sanmam ama takviminizi onlara göre ayarlayabilirdiniz. Onlar gittikten sonraki çarşamba günü temizlik ekibimi alıp içeri girer, yatakları söker, eşyaların üstünü örter, çocukların oyuncaklarını toplar ve yap-bozları bodruma indirerek evi yukardan aşağı temizlerdim. Sanırım 1960'ta evin beyi öldüğünde, orada karton parçalarının arasına koyulmuş ve küflenmekte olan üç yüzden fazla yap-boz vardı. Ertesi yılki Anma Günü'ne kadar o eve hiç kimsenin ayağını atmayacağını çok iyi biliyordum.

Birkaç istisna vardı tabii. Küçük Pete'in doğduğu yıl adaya gelip Şükran Günü'nü orada kutlamışlardı. Ev tepeden tırnağa kışlık durumuna geçirilmişti ve bu da bize komik gelmişti, ama yazlıkçılar genellikle komiktirler zaten. Birkaç yıl sonra da Noel için gelmişlerdi. Donovan'ların çocuklarının, Selena ve Joe Junior'ı Noel günü öğleden sonra kızak kaymaya götürdüklerini, Selena'nın üç saat sonra eve geldiğinde yanaklarının elma gibi kızarmış olduğunu ve gözlerinin elmas gibi parladığını hatırlıyorum. Sekiz ya da dokuz yaşından fazla değildi ama bir kamyonetin büyüklüğüne ve Donald Donovan'a aynı derecede âşık olduğundan eminim.

Böylece bir yıl Şükran Günü'nü, bir yıl da Noel'i adada geçirdiler ama hepsi bu kadardı. Onlar yazlıkçılardı... En azından Michael Donovan ve çocukları öyleydiler. Vera ise sonunda en az benim kadar adalı olmuştu. Belki de daha çok.

Vera'nın kocası bir yıl önce araba kazasında ölmesine rağmen, her şey 1961'de de diğer yıllarda olduğu gibi başladı. Vera ve çocuklar Anma Günü'nde geldiler ve Vera örgü örmeye ve yap-boz yapmaya, deniz kabukları toplamaya, sigara içmeye, saat beşte başlayıp dokuz buçuğa kadar süren,Vera Donovan

usulü kokteyl saatlerine başladı. Ama her şey aynı değildi, sadece ücretli bir hizmetkâr olmama rağmen ben bile görebiliyordum bunu. Çocuklar durgun ve sessizdiler, sanırım hâlâ babalarının yasını tutuyorlardı ve Dört Temmuz'dan kısa süre sonra, Harborside Restoranı'nda yemek yerlerken üçü büyük bir ağız kavgasına giriştiler. Masaya bakan Jimmy DeWitt'in arabayla ilgili olduğunu söylediğini hatırlıyorum.

Her neyse, ertesi gün çocuklar geri döndüler. O seksi aptal onları kendi motoruyla şehre götürdü ve başka bir hizmetkâr da onları orada karşıladı. O zamandan beri hiçbirini görmedim. Vera kaldı. Mutlu olmadığını görebiliyordunuz ama kaldı. O yaz onun çevresinde olmak için iyi bir zaman değildi. İşçi Bayramı gelmeden önce onlarca yardımcı kızı kovmuş olmalı ve onu *Prenses*'in güvertesinde giderken gördüğümde, iddia ederim gelecek yaz gelmeyeceğini düşünmüştüm, belki de daha sonraki yıllarda da. Çocuklarıyla arasını düzeltecek –bunu yapmak zorundaydı, çünkü artık onlardan başka kimsesi yoktu– ve eğer onlar Little Tall'dan bıkmışlarsa, onlara boyun eğecek ve başka yere gidecekti. Hem, artık onların zamanı geliyordu ve bunun farkına varması gerekiyordu.

Bu da o zamanlar Vera Donovan'ı ne kadar az tanıdığımı gösteriyor. O kedicik söz konusu olduğunda, eğer canı istemezse, Jack fasulyelerden oluşan bir tepenin üstüne pislese bile onu tanımak zorunda olmazdı. 1962'de Anma Günü'nde bir öğleden sonra feribotta ortaya çıktı ve İşçi Bayramı'na kadar adada kaldı. Tek başına geldi, bana ya da başkasına söyleyecek tek bir iyi sözü yoktu, eskisinden çok içiyordu ve çoğu günler ölümün büyükannesi gibi görünüyordu. Ama geldi, kaldı, yap-bozlarını yaptı ve tek başına sahile indi, eskiden yaptığı gibi kıyıdan deniz kabuklarını topladı. Bir kez bana Donald ve Helga'nın ağustosu Pinewood'da geçireceklerini söyledi, (onlar eve bu adı vermişler-

di, muhtemelen bunu biliyorsun, Andy, ama Nancy'nin bildiğinden emin değilim) ama bir daha hiç görünmediler.

Vera düzenli olarak gelmeye 1962'de İşçi Bayramı'ndan hemen sonra başladı. Ekim ortasında aradı ve evi açmamı istedi, ben de açtım. Üç gün kaldı, o seksi aptal da onunla geldi ve garajın üstündeki odada kaldı, sonra hemen gitti. Gitmeden önce bana telefon edip Dougie Tappert'in şömineyi kontrol etmesini ve çarşafları eşyaların üstüne örtmememi söyledi. "Kocamın işleri sonunda halledildiği için beni daha çok göreceksin," dedi. "Belki de istediğinden çok, Dolores. Umarım çocukları da görürsün." Ama sesindeki bir şeyden bunun sadece bir dilek olarak kalacağını bildiğini hissettim.

Sonra bir daha kasım sonuna doğru, Şükran Günü'nden bir hafta sonra geldi ve hemen beni arayıp yerleri süpürmemi ve yatakları yapmamı istedi. Okul zamanı olduğu için tabii çocuklar birlikte olmayacaklardı, ama son dakikada hafta sonunu okul yerine kendisiyle geçirmeye karar verebileceklerini söyledi. Bunun olmayacağını bilecek kadar akıllıydı ama Vera yüreğinde bir izciydi, her şeyin hazır olması gerektiğine inanır ve ona göre davranırdı.

Benim işimi yapanlar için adada işlerin az olduğu bir zamandı, ben de hemen gittim. Soğuk yağmurda başım önüme eğik ve çocukların parasına olanları öğrendiğimden beri günlerdir olduğu gibi sinirlerim tepemde, yürüdüm. Bankaya gidişimin üzerinden neredeyse bir ay geçmişti ve bu olay o zamandan beri, pillerin asitinin elbiselerde ya da teninizde bir delik açacağı gibi, içimi oyuyordu.

Doğru dürüst yemek yiyemiyor, bir kâbus uyandırmadan önce üç saatten fazla uyuyamıyor, kendi iç çamaşırımı değiştirmeyi bile zor hatırlıyordum. Joe'nun Selena'yla yaptıkları, bankadan yürüttüğü para ve onu nasıl geri alacağıma dair fikirler hiç aklımdan çıkmıyordu. Bir çözüm buluncaya kadar –eğer bulabilirsem,

kendiliğinden bir tane gelirse– bunları düşünmekten vazgeçmem gerektiğini anladım, ama yapabilecek gibi değildim. Aklım bir süre başka şeylere kaysa bile, en ufak şeyde onun yeniden eski deliğe yuvarlanmasına neden oluyordu. Tek vitese takılmıştım, bu da beni delirtiyordu ve sanırım Vera'yla olup biteni konuşmamın gerçek nedeni de buydu.

Aslında onunla konuşmaya niyetli değildim. Kocası öldükten sonraki mayıs ayında geldiğinde, pençesine kıymık batmış dişi bir aslan kadar kızgındı ve tüm dünyanın pisliği üstüne bulaşmış gibi davranan bir kadına derdimi dökmeye meraklı değildim. Ama o gün işe geldiğimde havası sonunda yumuşamıştı.

Mutfakta, *Boston Globe*'un ön sayfasından kestiği bir makaleyi kiler kapısının yanındaki ilan tahtasına raptiyeliyordu. "Şuna bak, Dolores," dedi, "eğer şanslıysak ve hava yardım ederse, gelecek yaz çok şaşırtıcı bir şey göreceğiz."

Bu kadar yıl sonra o makalenin başlığını kelimesi kelimesine hatırlıyorum, çünkü onu okuduğumda, sanki içimde bir şey dönüyor gibi olmuştu. GELECEK YAZ NEW ENGLAND GÖĞÜ TAM GÜNEŞ TUTULMASIYLA KARARACAK, diyordu. Maine'in hangi bölümünün güneş tutulmasında kararacağını gösteren küçük bir harita vardı ve Vera, Little Tall'un olduğu yeri kırmızı kalemle işaretlemişti.

"Gelecek yüzyıla kadar başka olmayacak," dedi. "Torunlarımızın torunları belki görür bunu, Dolores, ama biz çoktan gitmiş olacağız... Onun için bunun kıymetini bilelim!"

"Muhtemelen pis bir yağmur yağar o gün," dedim birdenbire ve kocası öldüğünden beri kötü bir ruh hali içinde olan Vera'nın beni tersleyeceğini düşündüm. Onun yerine güldü ve şarkı mırıldanarak yukarı çıktı. Havasının gerçekten değiştiğini düşündüğümü hatırlıyorum. Sadece şarkı mırıldanmıyor, hiç akşamdan kalma gibi de görünmüyordu.

İki saat kadar sonra odasında, son yıllarda çaresiz bir halde yatarak zaman geçirdiği yatağı yapıyordum. O pencerenin yanındaki koltukta oturmuş hâlâ şarkı mırıldanarak battaniye örüyordu. Şömine yanıyordu ama daha ısıtmaya başlamadığından –o büyük evler kış görsede görmese de zor ısınır– pembe şalını omuzlarına almıştı. Rüzgâr batıdan esiyordu ve pencereye vuran yağmurun sesi sanki cama bir avuç kum atılmış gibi geliyordu. O pencereden baktığımda, seksi aptalın o küçük dairesinde, halının içindeki böcek gibi oturduğunu gösteren ışığı görebiliyordum.

Her zamankinden farklı olarak Joe ve çocukları düşünmeden alt çarşafın kenarlarını sıkıştırıyordum –Vera Donovan'a lastikli çarşaf kesinlikle olamaz– ve altdudağım titremeye başladı. *Kes şunu*, dedim kendime. *Hemen kes şunu*. Ama dudağım vazgeçmedi. Sonra üstdudak da dans etmeye başladı. Birden gözlerim yaşlarla doldu ve bacaklarımın takati kesilerek yatağın üstüne oturarak ağladım.

Hayır. Hayır.

Eğer doğruyu anlatacaksam, hepsini anlatayım bari. Gerçek şu ki, sadece ağlamadım, önlüğümü yüzüme kapattım ve feryat ettim. Yorgundum ve aklım karışmıştı, artık düşünemiyordum. Haftalardır çok az uyumuştum ve nasıl dayanacağımı hiçbir şekilde bilemiyordum. *Galiba yanılıyorsun, Dolores*, diye düşünüyordum. *Galiba sen yine de Joe ve çocukları düşünüyordun.* Tabii öyleydi. O hale gelmiştim ki başka hiçbir şey düşünemiyordum ve onun için ağlıyordum.

Öyle ne kadar ağladım bilmiyorum ama sonunda durduğumda bütüm yüzüme sümük bulaşmıştı ve burnum öyle tıkanmıştı ki sanki bir yarışta koşmuş gibi nefes alamıyordum. Önlüğümü indirmekten de korkuyordum çünkü indirince Vera'nın, "Bu harika bir gösteriydi, Dolores. Son maaş zarfını cuma günü alabilirsin. Kenopensky" –hah işte seksi aptalın adı buydu, Andy, sonunda buldum– "verir onu sana," diyeceğini sanıyordum. Bu yakışırdı

ona. Ancak, her şey ona yakışırdı. O eski günlerde, beyni daha erimeden Vera'nın ne yapacağını kestirebilirdin.

Sonunda önlüğümü yüzümden çektiğimde, örgüsü kucağında pencerenin yanında oturmuş, sanki yeni tür bir böcekmişim gibi bana bakıyordu. Pencere camlarından inen eğri büğrü gölgelerin onun yanaklarına yansıdığını hatırlıyorum.

"Dolores," dedi, "lüfen birlikte yaşadığın o adi ruhlu yaratığın sana yeniden dokunmasına izin verecek kadar dikkatsiz davranmadığını söyle bana."

Bir an ne söylediğini hiç anlamadım, dokunması derken aklıma hemen, onun bana odunla ve benim de ona kâseyle vurduğumuz gün geldi. Sonra jeton düştü ve kıkırdamaya başladım. Birkaç saniye içinde biraz önce ağladığım kadar yoğun bir şekilde gülüyordum ve deminkini durduramadığım gibi, bunu da durdurmaya gücüm yetmiyordu. Bunun korkutucu olduğunu biliyordum –Joe tarafından yeniden hamile bırakılmak düşünebileceğim en korkunç şeydi ve artık bebek yapılan işi yapmadığımız gerçeği de bunu değiştirmiyordu– ama neye güldüğümü bilmem de onu durdurmaya yetmedi.

Vera bir iki saniye baktı bana, sonra sakin bir şekilde örgüsünü kucağından aldı. Hatta şarkı mırıldanmaya bile başladı. Sanki yardımcısının onun açık yatağının üstüne oturup haykırarak ağlıyor olması, onun için dünyadaki en normal olaydı. Eğer öyleyse, anlaşılan Donovan'ların Baltimore'da çok garip yardımcıları vardı.

Biraz sonra, rüzgâr doğru yönden estiğinde yağmurun kısa bir süreliğine karaya dönmesi gibi, gülmem yeniden ağlamaya dönüştü. Sonra tamamen bitti ve orada onun yatağının üstünde yorgun ve kendimden utanarak oturdum... Ama temizlenmiştim de bir şekilde.

"Üzgünüm, Bayan Donovan," dedim. "Gerçekten üzgünüm."

"Vera," dedi.

"Ne dediniz?" diye sordum ona.

"Vera," diye tekrarladı. "Bugünden sonra yatağımın üstünde sinir krizi geçiren tüm kadınların bana adımla seslenmelerinde ısrar ediyorum."

"Bana ne oldu bilemiyorum," dedim.

"Öyle mi," dedi, "Bence biliyorsun. Temizle kendini, Dolores, yüzün bir kâse ıspanağa bulanmış gibi. Banyomu kullanabilirsin."

Yüzümü yıkamaya içeri geçtim ve orada uzun bir süre kaldım. Gerçek şu ki, dışarı çıkmaya korkuyordum. Bayan Donovan yerine Vera dememi istediği zaman beni kovacağını düşünmekten vazgeçmiştim. Beş dakika sonra göndereceğin insana böyle davranmazsın. Ama onun ne yapacağını bilmiyordum. O acımasız olabilirdi. Eğer anlattıklarımdan en azından bunu anlamadınızsa, zamanımı boşa harcamışım demektir. Ne zaman ve nerede canı isterse sizi iğneleyebilirdi ve bunu yaptığında da genellikle çok fena yapardı.

"Boğuldun mu orada, Dolores?" diye seslendi ve daha fazla oyalanamayacağımı anladım. Suyu kapattım, yüzümü kuruladım ve yeniden yatak odasına gittim. Hemen özür dilemeye başladım ama eliyle geçiştirdi bunu. Hâlâ daha önce hiç görmediği bir böcekmişim gibi bakıyordu bana.

"Biliyorsun, beni fena korkuttun, kadın," dedi. "Tüm bu yıllar boyunca senin ağlayabileceğinden emin değildim, belki de taştan yapılmışsındır diye düşünüyordum."

Son zamanlarda iyi dinlenemediğim filan gibi bir şeyler mırıldandım.

"Öyle olduğunu görebiliyorum," dedi. "Gözlerinin altında bir Louis Vuitton bavul seti var ve ellerin garip bir şekilde titriyor."

"Gözlerimin altında *ne* var?" diye sordum.

"Boş ver," dedi. "Anlat bana sorun nedir? Bu kadar beklenmeyen bir patlamaya ancak karnında büyüyen yeni bir tohumun

neden olacağını düşünmüştüm ama itiraf etmeliyim ki hâlâ aklıma bir tek bu geliyor. Onun için aydınlat beni, Dolores."

"Yapamam," dedim ve lanet olayın yeniden, babamın eski Model A serisi Ford'unun çevirme kolunu sıkı tutmazsan tekmelediği gibi, beni sarsmasına izin verirsem Tanrı kahretsin beni. Eğer dikkat etmezsem kısa sürede yine önlüğüm suratımda, onun yatağının üzerinde oturuyor olurum.

"Yapabilirsin ve yapacaksın," dedi Vera. "Tüm günü ağlayarak geçirebilirsin. Bu başımı ağrıtır ve aspirin almak zorunda kalırım. Aspirin almaktan nefret ederim. Midemi rahatsız ediyor."

Yatağın kenarına oturup ona baktım. Ne çıkacağından en ufak bir fikrim olmadan ağzımı açtım. Şunlar çıktı: "Kocam kendi kızını becermeye çalışıyor, ben de onu ve oğlanları alıp uzaklaşmak için çocukların üniversite parasını bankadan almaya gittiğimde, parayı onun aşırdığını gördüm. Hayır, ben taştan yapılmadım. Asla taştan yapılmadım ben."

Yeniden ağlamaya başladım ama deminki kadar çok değil ve bu sefer yüzümü önlüğüme saklamıyordum. Sadece burnumu çekmeye başladığımda Vera, başından başlayıp hiçbir şeyi bile atlamadan bütün hikâyeyi anlatmamı istedi.

Ben de anlattım. Bu hikâyeyi kimseye; hele de parası, Baltimore'da bir evi ve yalnızca arabasını kullanması için tutmadığı evcil seksi bir aptalı olan Vera Donovan'a anlatabileceğimi düşünmezdim, ama anlattım ve her kelimeyle üstümdeki ağırlığın azaldığını hissettim. Onun söylediği gibi hepsini ortaya döktüm.

"Ve şimdi sıkışıp kaldım," diye bitirdim. "Bu yavşak herife ne yapabileceğimi düşünüyorum. Sanırım çocukları alıp pılımı pırtımı toplayarak şehre gidersem bir iş bulabilirim –ağır işten hiç korkmadım– ama sorun bu değil."

"Sorun nedir o halde," diye sordu bana. Ördüğü battaniye bitmek üzereydi, şimdiye kadar gördüğüm en hızlı parmaklara sahipti.

"Kendi öz kızına tecavüz etmek dışında her şeyi yaptı," dedim. "Kızı o kadar korkutmuş ki Selena asla bunu atlatamayacak. Üstelik bu kötü davranışı için kendini aşağı yukarı üç bin dolarla ödüllendirdi. Bunun onun yanına kalmasına izin vermeyeceğim, lanet olası sorun bu işte."

"Öyle mi?" dedi o yumuşak sesiyle ve örgü şişleri yine tık tık çalışmaya başladı. Yağmur pencere camlarından aşağı süzülüyor, gölgeler onun yanağında ve alnında siyah damarlar gibi görünüyordu. Ona bakarken büyükannemin yıldızlarda oturup kaderimizi ören üç kız kardeşle ilgili anlattığı hikâye geldi aklıma... Biri çeviriyor, diğeri tutuyor ve biri de canı istediği zaman her ipi kesiyormuş. Sonuncunun adı galiba Atropos'tu. Değilse bile, o ad daima tüylerimi diken diken emiştir.

"Evet," dedim ona, "ama ona bunun bedelini ödetebileceğim bir yol bulamıyorum."

Tık tık tık. Yanında bir fincan vardı ve arada bir çayını yudumlamak için duruyordu. Çayı kulağından içmeye çalışacağı ve kafasına dökeceği zamanlar gelecekti, ama 1962'deki o gün aklı, hâlâ babamın usturası kadar keskindi. Bana baktığında sanki bakışları kafamı delip arkaya geçiyordu.

"En kötüsü nedir, Dolores?" dedi sonunda, fincanı yerine koyup yeniden örmeye başlamıştı. "En kötüsü ne dersin? Selena ya da oğlanlar için değil, senin için?"

Düşünmek için durmam bile gerekmedi. "O adi herifin bana gülmesi," dedim. "Benim için en kötüsü bu. Bazen yüzünden anlıyorum bunu. Ona hiç söylemedim ama bankayı araştırdığımı ve oradan öğrendiklerimi de çok iyi biliyor."

"Bu yalnızca senin hayal gücün olabilir," dedi.

"Öyle olsa bile umrumda değil," dedim hemen. "Ben böyle hissediyorum."

"Evet," dedi, "senin ne hissettiğin önemli. Aynı fikirdeyim. Devam et, Dolores."

Devam et derken ne demek istiyorsun? diye soracaktım. Hepsi bu kadar. Ama anlaşılan değildi, çünkü birden sanki kutudan fırlayan palyaço gibi aklıma başka bir şey geldi. "Eğer kaç kez onu tahtalı köye göndermeye yaklaştığımı bilse," dedim, "bana gülemezdi."

Yüzünde birbirini kovalayan ve onları okuyamayayım diye gözlerine giren o karanlık ince gölgelerle öylece bana bakarak oturdu: Aklıma yine yıldızlarda oturan kızlar, özellikle elinde makas tutan kız gelmişti.

"Korkuyorum," dedim. "Ondan değil, kendimden korkuyorum. Eğer çocukları çok yakında uzaklaştırmazsam, kötü bir şey olacak. Olacağını biliyorum. İçimde bir şey var ve giderek daha kötü oluyor."

"Bu bir göz mü?" dedi sakin bir sesle. Birden ürperdim! Sanki kafamın içinde bir pencere bulmuştu ve düşüncelerime bakmak için onu kullanıyordu. "Göz gibi bir şey mi?"

"Bunu nasıl bildin?" diye fısıldadım. Orada otururken tüylerim diken diken oldu ve titremeye başladım.

"Biliyorum," dedi ve yeni bir sıra örmeye başladı. "Hepsini biliyorum, Dolores."

"Şey... Eğer dikkat etmezsem onu haklayacağım. İşte bundan korkuyorum. Sonra parayı tamamen unutabilirim. Her şeyi unutabilirim."

"Saçmalık," dedi ve şişler kucağında yine tık tık tık yapmaya başladı. "Kocalar her gün ölüyor, Dolores. Şimdi bile, biz burada oturup konuşurken, muhtemelen biri daha ölüyor. Ölüyorlar ve paralarını karılarına bırakıyorlar." Ördüğü sırayı bitirdi ve başını kaldırıp bana baktı ama yağmurun yüzüne düşürdüğü gölgeler yüzünden hâlâ gözlerini göremiyordum. Gölgeler yüzünde bir yılan

gibi sinsi sinsi dolaşıyordu. "Bilmeliyim, değil mi?" dedi. "Sonunda, bak benimkine ne oldu."

Hiçbir şey söyleyemedim. Dilim damağıma sineğin kâğıda yapıştığı gibi yapışmıştı.

"Bir kaza," dedi, bir öğretmenin berrak sesiyle, "mutsuz bir kadının en iyi dostudur."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordum. Sadece fısıldamıştım ama onu bile nasıl çıkarabildiğime şaşırmıştım.

"Aklına ne gelirse," dedi. Sonra sırıttı, gülümsemedi, sırıttı. Doğrusunu istersen, Andy, bu kanımı dondurmuştu. "Senin olan her şeyin onun ve onun olan her şeyin de senin olduğunu unutma. Eğer bir kaza geçirirse, mesela, bankadaki hesabında tuttuğu para senin olur. Bu harika ülkemizdeki kanun böyledir."

Gözleri gözlerime kilitlenmişti, gölgeler bir saniye kadar kaybolunca, gözlerinin içini çok net görebildim. Gördüğüm şey hemen bakışlarımı kaçırmama neden oldu. Dışarıdan bakınca, Vera bir buz kütlesinin üzerinde oturan bir bebek kadar sakin görünüyordu, ama çok daha sıcak gibiydi, bir orman yangınının tam ortasındaki kadar sıcak olduğunu tahmin edebilirdim. Benim gibilerin uzun süre bakamayacağı kadar sıcak olduğundan eminim.

"Kanun harika bir şeydir, Dolores," dedi. "Ve kötü bir erkek kaza geçirirse, bu da harika olabilir."

"Şey mi demek istiyorsunuz..." diye söze başladım. Sesim fısıltıdan biraz daha yüksekti, o da zaten kesilmişti.

"Ben hiçbir şey söylemiyorum," dedi. O günlerde Vera bir konuyu bitirmeye karar vermişse, onu bir kitap gibi hızla kapatırdı. Örgüsünü yeniden sepetine koyup ayağa kalktı. "Ancak sana şunu söyleyeceğim, sen üstünde oturdukça o yatak asla yapılamayacak. Ben aşağı inip çaydanlığı ateşe koyacağım. Belki burada işin bitince, aşağı gelip şehirden getirdiğim elmalı turtadan

bir dilim denemek istersin. Eğer şansın varsa, üstüne de bir top vanilyalı dondurma koyarım."

"Tamam," dedim. Kafam karmakarışıktı ve Jonesport Pastanesi'nden gelen o elmalı turtanın bir diliminin tam da gereken şey olduğundan emindim. Dört haftadır ilk kez gerçekten acıkmıştım, içimi dökmek bir şekilde bunu başarmıştı.

Vera kapıya kadar gitti sonra dönüp bana baktı. "Sana hiç acımıyorum, Dolores," dedi. "Onunla evlendiğinde hamile olduğunu söylemedin bana, ama söylemen de gerekmedi. Benim gibi matematikten anlamayan biri bile toplama çıkarma bilir. Ne kadarlıktı, üç ay mı?"

"Altı hafta," dedim. Sesim yine fısıltıya dönüşmüştü. "Selena biraz erken geldi."

Vera başıyla onayladı. "Sıradan adalı bir kız yüklü olduğunu anlayınca ne yapar? Açıkça belli tabii... Ama aceleyle evlenenler, senin de anladığın gibi, çoğunlukla pişman olurlar. Merhum annenin sana bunu öğretmemesi yazık olmuş, Dolores. Ama sana bir şey söyleyeceğim, eğer o pis kokulu yaşlı keçi kızının bekâretini bozmayı ya da çocukların parasını harcamayı gerçekten aklına koyduysa, başına önlüğünü çekip gözlerin kör oluncaya kadar ağlamanın buna bir yararı olmaz. Ama bazen erkekler, özellikle içkici erkekler kaza geçirirler. Merdivenden düşerler, banyo küvetinde ayakları kayar ve bazen de metreslerinin Arlington Heights'taki evlerinden dönerken, frenleri tutmaz ve BMW'leriyle meşe ağacına toslarlar."

Sonra dışarı çıkıp kapıyı arkasından kapattı. Yatağı yaparken onun söylediklerini düşündüm... Kötü bir adamın kötü bir kaza geçirmesinin bazen harika olabileceğini. Her zaman gözümün önünde olan şeyi, eğer aklım tavan arasında kapalı kalan bir serçe gibi kör bir panikle uçuşuyor olmasaydı çok daha önce görmem gereken şeyi görmeye başladım.

Pastamızı bitirip onu öğle uykusu için yukarı çıkardıktan sonra, bu işin yapılabilirliği konusunda şüphem kalmamıştı. Joe'dan kurtulmak, çocuklarımın parasını geri almak ve en çok da, hepimize, özellikle Selena'ya çektirdiklerini ona ödetmek istiyordum. Eğer o alçak herif bir kaza, uygun bir kaza geçirirse bütün bunlar olabilirdi. Bir süre alamadığım para o ölünce bana kalırdı. Bir kere o parayı alabilmem için geberecekti, beni mirasından çıkaracağı bir vasiyet yapmadan geberecekti. Bu akılla ilgili değildi –o parayı alış biçimi, sandığımdan daha akıllı olduğunu gösteriyordu– ama onun kafasının çalışma şekli böyleydi. Eminim ki, aslında Joe St. George bir gün ölebileceğini asla düşünmüyordu.

Ayrıca, karısı olarak her şeyin bana kalacağını da.

O öğleden sonra Pinewood'dan ayrıldığımda yağmur dinmişti ve eve çok yavaş yürüyerek gittim. Odunluğun arkasındaki eski kuyuyu hatırladığımda daha yarı yola bile gelmemiştim.

Eve vardığımda yalnızdım, oğlanlar oynamaya gitmiş, Selena Bayan Devereaux'un çamaşırlarını yıkamasına yardım etmeye gittiğini söyleyen bir not bırakmıştı. O günlerde Harborside Oteli'nin bütün çarşaflarını o yıkıyordu. Joe'nun nerede olduğuyla ilgili hiçbir fikrim yoktu ve bu umurumda da değildi. Önemli olan, kamyonun gitmiş olmasıydı ve susturucusu incecik bir iple bağlı olduğundan, gelişini uzaktan bile duyabilecektim.

Bir an Selena'nın notuna bakarak orada durdum. Küçük şeylerin insanı sonunda bir karar vermeye, yapabilirdimden yapabilirime ve yapacağıma itmesi ne gariptir. O gün eve döndüğümde Joe'yu öldürmeye gerçekten niyetli miydim şimdi bile emin değilim. Kuyuyu incelemek istiyordum, evet, ama bu çocukların rol yapma oyunundan başka bir şey olamazdı. Eğer Selena o notu bırakmasaydı, bunu belki de asla yapmazdım... Ve bu işin sonunda ne olursa olsun, Andy, Selena bunu asla bilmemeli.

Not şöyle bir şeydi: "Anne, Cindy Babcock'la birlikte Bayan Devereaux'ya yardıma gidiyorum. Hafta sonunda beklediklerinden çok müşteri gelmiş ve Bayan D.'nin romatizmasının ne kadar kötüleştiğini biliyorsun. Kadıncağız aradığında aklını oynatmak üzereydi. Akşam yemeğine yardıma geleceğim. Sevgiler, öperim, Sel."

Selena'nın en fazla beş ya da yedi dolarla geleceğini, ama bundan çok mutlu olacağını biliyordum. Eğer Bayan Devereaux veya Cindy yine telefon ederse geri gitmek isteyeceğini ve eğer gelecek yaz otelde yarı zamanlı oda hizmetçisi olarak çalışması önerilirse, muhtemelen beni izin vermeye ikna etmek isteyeceğini biliyordum. Para ne de olsa paradır ve o günlerde takas usulü adada hâlâ geçerliydi ve nakit bulmak çok zordu. Bayan Devereaux yine arayacaktı ve Selena isterse, çok iyi bir işçi olduğu, ağır işlerden ve ellerini kirletmekten çekinmediği için ona bir otel referansı yazmaktan çok mutlu olacaktı.

Yani aynı benim o yaşlarda olduğum gibiydi ve ben bakın ne hale geldim. Sadece, yürürken kalıcı bir kamburu ve ilaç dolabında sırtı için bir sürü ağrı kesici olan sıradan bir temizlikçi. Selena bunda bir kötülük görmüyordu ama daha yeni on beş olmuştu ve on beş yaşında bir kız gözünü dikip baksa bile ne gördüğünü anlayamaz. O notu defalarca okudum ve lanet olsun, onun sonunun benim gibi, otuz beşinde tükenip bitmiş olmaması gerektiğini düşündüm. Bu yolda ölsem bile onun bunu yapmasını engelleyecektim. Ama ne var biliyor musun, Andy? İşlerin bu kadar ileri gideceğini düşünmemiştim. Belki de çevremizdeki ölme işini Joe yapardı.

Notu yeniden masanın üstüne koydum, yağmurluğumun çıtçıtlarını ilikledim ve lastik çizmelerimi ayağıma çektim. Sonra arka tarafa geçtim. O gece Selena'yla orada otururken, ona artık Joe'dan korkmamasını, onu rahat bırakmaya söz verdiğini söylediğim büyük beyaz taşın yanında durdum. Yağmur durmuştu ama

evin arkasındakı böğürtlen çalısının derinlerinde damlayan suyun sesini hâlâ duyabiliyor ve çıplak dallardan su damlalarının sarktığını görebiliyordum. Vera Donovan'ın damla elmas küpelerini andırıyorlardı ama o kadar büyük değillerdi.

Arazi yarım dönümün büyük bölümünü kapsıyordu ve iç tarafa geldiğimde yağmurluk ve çizmelerimi giydiğim için mutluydum. Islaklık o kadar kötü değildi de o dikenler insanı öldürüyordu. Kırklı yıllarda, o arazide çiçeklerle tarla otları vardı ve kuyu baraka tarafındaydı ama Joe'yla evlenip oraya yerleştiğimizde –öldüğünde Freddy Amca bırakmıştı ona– kuyu kurudu. Joe, evin batı tarafında yeni bir kuyu kazması için Peter Doyon'u çağırdı. O zamandan beri de hiç su sorunumuz olmadı.

Biz eski kuyuyu kullanmaktan vazgeçince, o böğürtlen çalıları barakanın arkasındaki arazide göğüs hizasına kadar büyüdü ve ben kuyunun tahta kapağını aramak için ileri geri dolaşırken dikenleri yağmurluğuma takılıp onu yırttı. Ellerim üç dört yerden kesildikten sonra, yağmurluğun kollarını ellerimin üstüne indirdim.

Sonunda, lanet şeyi bulduğumda neredeyse içine düşüyordum. Gevşek ve biraz süngerimsi bir şeyin üstüne bastım, ayağımın altında bir çıtırtı oldu ve üstüne bastığım tahta tam kırılırken geri adım attım. Eğer şansım olmasaydı öne düşerdim ve kapak muhtemelen çökerdi. Ding dong ziller çalsın kadın kuyuya düştü.

Dizlerimin üstüne çöktüm, böğürtlen dikenleri yanaklarımı ya da gözlerimi çizmesin diye bir elimi yüzümün önünde siper ettim ve yakından iyice baktım. Kapak yaklaşık bir metre eninde ve bir buçuk metre uzunluğundaydı. Tahtalar tamamen beyazlaşmış, eğilmiş ve çürümüştü. Birini elimle ittim, bu sanki bir meyan kökü çubuğuna basmak gibiydi. Ayağımı koyduğum tahta aşağı doğru eğilmişti ve dik duran taze kıymıkları görebiliyordum. Evet, o günlerde elli dört kilo olan ben kuyunun içine düşebilirdim. Joe benden en az yirmi beş kilo daha ağırdı.

Cebimde bir mendil vardı. Aceleyle aradığımda bulabileyim diye onu kapağın yanındaki bir çalılın tepesine bağladım. Sonra yeniden eve döndüm. O gece kuzu gibi uyudum ve ilk kez rüyamda Selena ve babası Sevimli Prens'in ona yaptıklarını görmedim.

Bu kasımda oluyordu ve bir süre bir şey yapmak niyetinde değildim. Neden böyle düşündüğümü size anlatmaya gerek yok ama yine de söyleyeceğim. Eğer feribottaki konuşmamızdan hemen sonra ona bir şey olursa, Selena benden kuşkulanabilirdi. Bunun olmasını istemiyordum, çünkü bir tarafı hâlâ babasını seviyordu, muhtemelen her zaman da sevecekti. Olanlardan sonra neler hissedeceği beni korkutuyordu. Benimle ilgili ne hissedeceğinden tabii, bunu söylemeye bile gerek yok sanırım, ama asıl kendisiyle ilgili duyguları beni kaygılandırıyordu. Nasıl geliştiğine gelince... Şimdilik aldırmayın. Sonra oraya geleceğim, herhalde.

Böylece, bir karar verdiğim zaman benim için çok zor olsa da bekledim. Yine de, günler her zamanki gibi haftalara döndü. Arada bir Selena'ya, "Baban rahat duruyor mu?" diye sordum ama ikimiz de gerçekten ne sorduğumu biliyorduk. O her zaman evet dedi ve ben rahatladım, çünkü eğer Joe yine başlarsa, risklere ve sonuçlarına rağmen, ondan hemen kurtulmam gerekecekti.

Noel geçip de 1963 yılı başladığında beni zorlayan başka sorunlar vardı. Bunlardan biri paraydı, her sabah ya gidip parayı harcamaya başlarsa diye korkuyla uyanıyordum. Bunun için endişelenmeyip de ne yapacaktım? İlk üç yüz doları hemen harcamıştı ve ben zaman geçirmeye çalışırken, onun Adsız Alkolikler toplantılarında söyledikleri gibi, gerisini işer gibi bitirmesini engelleme imkânım yoktu ki. O parayla kendi hesabını açtığında ona verilen o lanet olasıca defteri kaç kez aradım anlatamam, ama asla bulamadım. Bu yüzden eve yeni bir testere ya da bileğinde pahalı bir saatle gelmesini beklemek ya da hepsini her hafta sonu Ellsworth ve Bangor'da olduğunu iddia ettiği, yüksek bahisli bir

poker oyununda kaybetmesin diye dua etmekten başka bir şey gelmiyordu elimden. Hayatım boyunca kendimi bu kadar aciz hissetmemiştim.

Sonra bu işi ne zaman ve nerede yapacağım sorusu vardı... Tabii, yapabilecek cesareti gösterebilirsem. Eski kuyuyu tuzak çukuru olarak kullanma fikri iyiydi. Sorun, kuyunun yeteri kadar yakın olmamasıydı. Eğer televizyondaki insanlar gibi, düzgünce ve temiz ölürse, her şey iyi giderdi. Ama otuz yıl önce bile işlerin televizyondaki gibi gitmediğini bilecek kadar hayatı tanıyordum.

Düşün, ya oraya düşer de bağırmaya başlarsa? Ada şimdi olduğu gibi değildi ama yine de Doğu Yolu'nda, komşularımız olan Caron'lar, Langill'ler ve Jolander'ler vardı. Evimizin arkasındaki böğürtlen çalılarından gelen çığlıklarını duymayabilirlerdi, ama duyabilirlerdi de... Özellikle rüzgâr kuvvetliyse ve doğru şekilde esiyorsa. Hepsi bu da değildi. Köyle Doğu Yakası arasında uzanan Doğu Yolu oldukça kalabalık olabilirdi. Evimizin yanından, kamyonlar ve arabalar geçerdi, şimdiki kadar olmasa da benim düşündüğüm şeyleri düşünen bir kadını endişelendirecek kadar çoktular.

Tam kuyuyu onu haklamak için kullanamayacağıma, çok fazla risk taşıdığına karar veriyordum ki, cevap geldi. Cevabı yine Vera verdi ama kendisinin bunu bildiğini sanmıyorum.

Vera güneş tutulmasına bayılıyordu. Mevsimin büyük bölümünü adada geçiriyordu ve kış sonuna doğru mutfaktaki ilan tahtasında yeni bir gazete kupürü belirirdi. İlkbahar her zamanki rüzgârlar ve soğuk dalgalarıyla başlayınca adada daha fazla kalırdı ve o kupürler gün aşırı görülürdü. Yerel gazetelerden, uzaklardaki *Globe* ve *New York Times* gibi gazetelerden ve *Scientific American* gibi dergilerden olurdu bu kupürler.

Güneş tutulmasının Donald ve Helga'yı, Pinewood'a geri getireceğinden –bana kaç kez söyledi– emin olduğu için ve tabii kendisi için heyecanlanırdı. Mayısın ortalarında, hava sonunda

ısınmaya başlayınca, artık tamamen buraya yerleşmiş gibiydi Baltimore'dan hiç söz etmiyordu. O lanet olası güneş tutulması tek konusuydu. Girişteki dolapta dört tane fotoğraf makinesi vardı –hem de Brownie Starflash gibilerinden söz etmiyorum bile– üç tanesi tripotlara yerleştirilmişti bile. Sekiz ya da dokuz özel güneş gözlüğü, "güneş tutulması gözleyici" dediği özel yapım açık kutular, içlerinde özellikle renklendirilmiş aynalar olan periskoplar ve daha neler neler vardı.

Sonra, mayıs sonuna doğru geldim ve ilan tahtasına asılı olan makalenin bizim yerel gazeteden olduğunu gördüm, *The Weekly Tide.* Başlığında, HARBORSIDE ADALILAR VE YAZLIKÇILAR İÇİN "GÜNEŞ TUTULMASI" MERKEZİ OLACAK yazıyordu. Resim, Jimmy Gagnon ve Harley Fox'u otelin o zaman da şimdiki gibi dümdüz olan çatısında bir çeşit marangozluk yaparken gösteriyordu. Ve ne oldu biliyor musunuz? Güneş tutulmasıyla ilgili ilk makaleyi gördüğüm zaman olduğu gibi, içimde yeniden bir şeylerin kıpırdadığını hissettim.

Haberde, Harborside Oteli sahiplerinin güneş tutulmasının olduğu gün, otelin çatısını bir çeşit açık hava gözlemevine çevirmeyi planladıkları ve üç yüz elli özel "güneş tutulması bileti" satmayı düşündükleri yazıyordu... Ancak bu bana eski iş, yeni etiket gibi geldi. Çatının bu olay için "özellikle yenilendiği" söyleniyordu ve eğer düşünürseniz, Jimmy Gagnon ve Harley Fox'un bir şeyi yenilemesi fikri çok komikti. İlk seçme hakkı yazlıkçıların ve sonra tüm adalılarındı. Fiyat oldukça ucuzdu, bir bilet iki dolardı, ama tabii yemek servisi yapacaklardı ve bir bar olacaktı. Bunlar otellerin her zaman halkı kazıkladıkları yerlerdir. Özellikle de bar.

Vera içeri girdiğinde hâlâ makaleyi okuyordum. Onu duymadım ve konuşunca sıçradım.

"Şey, Dolores," dedi, "hangisi olacak? Harborside'ın çatısı mı yoksa *Ada Prensesi*'mi?"

"*Ada Prensesi* de nereden çıktı?" diye sordum.

"Güneşin tutulacağı öğleden sonra için onu kiraladım," dedi.

"Gerçekten mi?" dedim, ama daha bu ağzımdan çıkarken yapmış olduğunu biliyordum, Vera boş konuşmaz, boşa övünmezdi. Yine de *Prenses* kadar büyük bir feribotu kiralama düşüncesi nefesimi kesti.

"Kiraladım," dedi. "Bana çok pahalıya patlıyor, Dolores, çoğu o gün *Prenses*'in muntazam seferlerini yapacak olan yedeği için, ama gerçekten kiraladım. Eğer gezime gelirsen, gezi ve bütün içkiler de bedava olacak." Sonra gözlerinin altından bana bakarak, "Bu sonuncusu kocanın da hoşuna gider, değil mi?" dedi.

"Tanrım," dedim, "neden bu lanet olası feribotu kiraladınız, Vera?" Ona adıyla seslenmek hâlâ garip geliyordu bana ama artık şaka yapmıyordu. Bazen ağzımdan kaçsa da istesem bile artık ona Bayan Donovan diyemiyordum. "Yani, güneş tutulmasının sizi heyecanlandırdığını biliyorum, ama Vinalhaven'e kadar aynı büyüklükte bir gezi teknesiyle gidebilirdiniz ve muhtemelen aynı fiyata gelirdi."

Hafifçe omuzlarını silkti ve aynı anda uzun siyah saçlarını geriye attı, bunun umrumda değil bakışı olduğunu biliyordum. "Onu kiraladım çünkü o bodur şişko kaltağa bayılıyorum," dedi. "Little Tall Adası benim dünyada en sevdiğim yer, Dolores, bunu biliyor muydun?"

Aslında biliyordum, onun için başımla onayladım.

"Tabii biliyorsun. Beni neredeyse her seferinde buraya *Prenses* getiriyor, sallanarak yüzen, şişman, komik *Prenses*. Dört yüz kişiyi rahatça ve güvenle taşıyabileceğini söylediler, yani otelin çatısından elli kişi daha fazlasını, ben de benimle ve çocuklarla gelmek isteyen herkesi alacağım." Sonra sırıttı, yaşadığı için mutlu olan bir kızın sırıtmasıydı bu. "Bir şey daha var biliyor musun, Dolores?" diye sordu bana.

"Yok," dedim. "Afallamış haldeyim."

"Kimsenin karşısında eğilmek ve yerleri kazımak zorunda olmayacaksın, eğer sen..." Sonra durdu ve bana garip bir şekilde baktı. "Dolores? İyi misin?"

Ama hiçbir şey söyleyemedim. Dünyanın en korkunç, en harika tablosu beynimi doldurmuştu. İnsanların başlarını arkaya yatırmış durdukları Harborside Oteli'nin çatısını ve yine o tabloda, şehir ile ada arasındaki nehir kolunda hareketsiz duran, güverteleri başlarını kaldırıp yukarı bakan insanlarla dolu *Prenses*'i ve gündüz yıldızlarıyla dolu gökyüzünde çevresini ateş sarmış kocaman siyah bir daire görüyordum. Bir ölünün bile tüylerini diken diken edecek bir tabloydu bu ama bana mideme yumruk yemiş gibi hissettiren bu değildi. Böyle hissettiren adanın geri kalan kısmını düşünmekti.

"Dolores?" diye sordu Vera ve elini omzuma koydu. "Kramp mı girdi? Bayılacak gibi mi oluyorsun? Buraya, masanın yanına gel ve otur, sana bir bardak su getireyim."

Kramp girmemişti ama birden biraz bayılır gibi olmuştum, onun için istediği yere gittim... Ancak bacaklarım adeta kauçuğa döndüğünden iskemleye düşer gibi oturdum. Onun bana su getirişini izlerken geçen kasımda söylediği bir söz geldi aklıma, "Matematikten hiç anlamayan bir aptal bile toplama çıkarma bilir," demişti. Benim gibi biri bile otelin çatısındaki üç yüz elli kişiyle *Ada Prensesi*'ndeki dört yüz kişiyi toplayıp yedi yüz elliyi bulabilirdi. Temmuz ayında adadakilerin hepsi değildi, ama çoğu demekti, Tanrı aşkına. Geri kalanların da ya balık tuzaklarını çekeceğini ya da çatılarda ve kasaba iskelelerinde güneş tutulmasını izliyor olacağını tahmin edebiliyordum.

Vera'nın getirdiği suyu bir dikişte içtim. Karşıma oturup endişeyle yüzüme baktı. "İyi misin, Doleres?" diye sordu. "Yatmak ister misin?"

"Gerek yok," dedim. "Bir anlığına bayılır gibi oldum, hepsi bu."

Doğruydu. Kocanı hangi gün öldüreceğini birden anladığında böyle olması çok normaldi.

Üç dört saat sonra çamaşırı bitirip alışverişi yapmış, halıları süpürmüş, tek başına yiyeceği akşam yemeğini buzdolabına yerleştirmiş (arada yatağını o seksi aptal herifle paylaşabilirdi, ama onu sofrasına aldığını bir kere bile görmemiştim), gitmek üzere eşyalarımı topluyordum. Vera mutfaktaki masanın başında gazetenin bulmacasını çözüyordu.

"Temmuzun yirmisinde bizimle gelmeyi düşün, Dolores," dedi. "Deniz, o sıcak çatıdan çok daha keyifli olacaktır, bana inan."

"Teşekkür ederim, Vera," dedim. "Ama o gün izinliysem ikisine de gideceğimi sanmıyorum, evde otururum daha iyi."

"Bunun çok aptalca bir şey olacağını söylesem alınır mısın?" dedi yüzüme bakarak.

Sen benim alınıp alınmadığımı ne zamandan beri umursuyorsun, sümüklü kaltak, diye düşündüm, ama tabii ki bir şey söylemedim. Gerçi bayılacağımı sandığından gerçekten kaygılanmış gibiydi. Hoş bunun nedeni bir gün önce cilaladığım mutfak parkelerine burun üstü düşersem ortalığı kana bulacağımı düşünmesi de olabilirdi.

"Hayır," dedim. "Ben zaten aptalın tekiyim, Vera."

O anda bana garip garip baktı. "Öyle misin gerçekten?" dedi. "Kimi zaman ben de öyle düşünürüm... Ama bazen de sadece merak ederim..."

Kafamdaki fikri durmadan düşünüp, boşluklar arayarak veda ettim ve eve gittim. Hiçbir boşluk bulamamıştım... Belkiler vardı sadece ve belkiler hayatın bir parçasıdır, değil mi?

Kötü şans her zaman olabilir ama eğer insanlar çok fazla endişelenirlerse, hiçbir şey de yapılamaz. *Hem*, diye düşündüm, *eğer işler ters giderse, vazgeçerim. Sonuna kadar bu işten cayabilirim.*

Mayıs geçti, Anma Günü gelip geçti ve okul tatili yaklaştı. Eğer Harborside'da çalışmak için ısrar ederse Selena'yı oyalamaya hazırdım, ama bu konuda onunla ilk tartışmamızı yaşamadan önce harika bir şey oldu. O sıralarda metodist rahibi olan Rahip Huff benimle ve Joe'yla konuşmaya geldi. Winthrop'daki Metodist Kilisesi kampının, ileri düzeyde yüzme bilen iki kız danışmana ihtiyacı olduğunu söyledi. Selena ve Tanya Caron balık gibi yüzerlerdi, Huffy de bunu bilirdi ve hikâyeyi uzatmadan söyleyeyim, okul kapandıktan bir hafta sonra Melissa Caron'la ben, iskeleden el sallayarak ve deliler gibi ağlayarak kızlarımızı feribotla yolcu ettik. Selena yolculuk için pembe güzel bir tayyör giymişti, onun ilerde nasıl bir kadın olacağını ilk kez orada görür gibi oldum. Adeta kalbimi parçaladı bu, hâlâ da parçalıyor. Birinizde kâğıt mendil var mı?

Teşekkürler, Nancy. Çok teşekkürler. Şimdi, nerede kalmıştım? Ah, evet.

Selena tamamdı. Şimdi oğlanlar vardı. Joe'ya New Gloucester'deki kız kardeşini arattırdım, onun ve kocasının temmuzun son üç haftası ve ağustosun ilk haftasında oğlanları alıp alamayacaklarını sormasını istedim. Biz onların haylaz çocuklarını daha önce bir aylığına yanımıza almıştık. Joe'nun Küçük Pete'i göndermek istemeyeceğini düşünmüştüm, ama gönderdi, sanırım onlar gidince evin ne kadar sessiz olacağını düşünüp bu fikirden hoşlandı.

Alicia Forbert –bu onun evlendikten sonraki soyadıydı– oğlanları almaktan mutlu olacaklarını söyledi. Jack Forbert'in biraz daha az mutlu olacağını düşündüm ama Alicia onu parmağının ucunda oynattığı için, en azından orada sorun yoktu.

Sorun şu ki ne Joe Junior ne de Küçük Pete gitmek istiyordu. Aslında onları suçlayamazdım, Forbert'lerin iki çocuğu da yaşça büyüktü ve bizimkiler gibi bir çift kendini beğenmiş oğlana ayıracak bir günleri bile yoktu. Ancak, bu beni durduramayacaktı,

durdurmasına izin veremezdim. Sonunda onları gitmeye zorladım. Joe Junior daha çetin ceviz çıktı. Sonunda onu kenara çekip "Bunu babanızdan uzaklaşma tatili olarak düşünün," dedim. Başka bir şey onu razı edemezdi ama bu etti ve düşünürseniz aslında bunun ne kadar üzücü bir şey olduğunu görürsünüz, değil mi?

Oğlanların yaz ortasındaki gezisi ayarlandıktan sonra onların gitmesini beklemekten başka yapacak bir şey yoktu ve sanırım gidecekleri için oldukça mutluydular. Joe Dört Temmuz'dan beri çok içiyordu ve Küçük Pete bile onun yanlarında olmasından hoşnut değildi.

İçmesi sürpriz değildi benim için, buna ben yardımcı oluyordum. Evyenin altındaki dolabı açıp da orada beşte biri dolu yeni bir şişe viski olduğunu görünce, çok garipsemiş, hatta kafama taş düşüp düşmediğini sormuştu. Ancak sonra böyle şeyler sormayı bıraktı. Neden sorsundu ki? Joe St. George Dört Temmuz'dan ölünceye kadar, bazı günler tamamen ve çoğunlukla da yarı sarhoştu ve bu durumdaki bir adamın, bu iyi talihini anayasal haklarından biri olarak görmesi çok uzun sürmezdi... Özellikle Joe gibi birinin.

Bana göre hava hoştu ama Dört Temmuz'dan sonra –oğlanların gitmesinden bir hafta önce ve bir hafta kadar da sonra– çok hoş değildi yine de. O yatakta, ekşi peynir gibi kokarak ve havaya dikilmiş saçlarıyla horlayarak yanımda yatarken, ben saat yedide Vera'ya gidiyordum. Saat iki ya da üçte eve gelirdim. O terasta, dışarıya taşıdığı eski, pis, sallanan koltuğuna çökmüş, bir elinde *Ellsworth American* diğerinde günün ikinci ya da üçüncü içkisiyle oturuyor olurdu. Asla içkisini paylaşacak biri olmazdı yanında, benim Joe'mun yüreği paylaşmayı kaldırmazdı.

O temmuzda *Ellsworth American*'da aşağı yukarı her gün güneş tutulmasıyla ilgili bir makale vardı ama sanırım, durmadan gazete okumasına rağmen, Joe'nun aynı ay içinde olağandışı bir

şey olacağından haberi bile yoktu. Anlayacağınız böyle şeylere aldırmazdı. Joe ancak komünistler ve özgürlük süvarileri (ancak o bunlara Greyhound zencileri derdi) ve Beyaz Saray'daki Yahudi sevicisi Katolik'le ilgilenirdi. Eğer dört ay sonra Kennedy'ye ne olacağını bilseydi, eminim mutlu ölürdü. İşte o kadar kötü biriydi.

Yine de yanında oturur ve gazetede o gün onun tüylerini diken diken eden haberlerle ilgili zırvalamasını dinlerdim. Eve geldiğimde yanında olmama alışmasını istiyordum ama bunun kolay olduğunu söylersem yalan söylemiş olurum. Eğer içtiğinde daha keyifli olsaydı, içmesine bu kadar aldırmazdım. Bazı erkeklerin keyifli olduğunu biliyorum ama Joe onlardan biri değildi. İçki içindeki kadını dışarı çıkarıyordu ama Joe'nun içindeki kadın regline iki gün kalmış bir kadındı.

Büyük gün yaklaştıkça, evdeki pis kokulu sarhoş bir kocaya gidiyor olsam bile, Vera'yı bırakmak huzur vermeye başlamıştı. Tüm haziranı etrafta koşuşturarak, hızlı hızlı oradan buradan konuşarak, güneş tutulması donanımını durmadan yoklayarak ve insanlara telefon ederek geçirdi. Haziranın son iki haftasında feribot gezisini kiralayan şirketi günde en az iki kez arıyordu ve bu günlük listesindekilerin sadece biriydi.

Haziranda yanımda altı ve Dört Temmuz'dan sonra ise sekiz kız çalıştı. Bu kocası sağken de, öldükten sonra da Vera'nın yanında çalışan en kalabalık yardım ekibiydi. Ev tepeden tırnağa, parlayacak kadar temizlendi ve her yatak yapıldı. Lanet olsun, limonluğa ve ikinci kat terasına bile geçici yataklar kurduk. Güneş tutulması haftasında en az on ve hatta yirmi kadar yatılı konuk bekliyordu. Bir gündeki saatler ona yetmiyor, motosiklete binmiş Musa gibi yarışıyordu, ama mutluydu.

Sonra, temmuzun onu ya da on birinde olacak, güneş tutulmasından bir hafta önce, ben oğlanları Alicia Teyze ve Jack Amca'larına gönderdiğim sıralarda, morali birden bozuldu.

Bozuldu mu? Lanet olsun, hayır. Bu doğru değil. İğne batırılan bir balon gibi, patladı. Bir gün jet uçağı gibi bir oraya bir buraya uçuyordu, ertesi gün ağzının kenarları üstüne basacak kadar aşağı inmiş, yüzüne adada yalnız yaşamaya başladığından beri çok sık gördüğüm o kötü ve tekin olmayan bakış yerleşmişti. O gün, biri oturma odasının camını silerken mindere bastığı için, diğeri mutfakta yemek getirenlerden biriyle güldüğü için, iki kızı kovdu. Bu ikincisi daha fenaydı çünkü kız ağlamaya başladı. Vera'ya o genç adamı liseden tanıdığını ve o zamandan beri görmediği için eski günleri anmak istediğini anlattı. Özür diledi ve kovmaması için yalvardı, eğer kovulursa annesinin buna çok kızacağını söyledi.

Bu Vera'yı hiç etkilemedi. "İşin güzel yanına bak, canım," dedi en cadı sesiyle. "Annen belki kızacak ama sevgili Jonesport Lisesi'ndeki eski günlerde ne kadar eğlendiğinizi konuşacak bol vaktin olacak."

Kız, Sandra Mulcahey, başı önüne eğik, hıçkıra hıçkıra ağlayarak araba yolundan yürüyüp gitti. Vera holde, ön kapının yanındaki pencerenin önünde onu izleyebilmek için biraz eğilerek durdu. Öyle durduğunu görünce ayağım ona tekme atmak için seğirdi... Ama onun için üzüldüm de. Ruh halini neyin değiştirdiğini anlamak zor değildi ve çok geçmeden bundan emin de oldum. Feribot kiralansın ya da kiralanmasın, çocukları güneş tutulmasını izlemek için gelmiyordu. Belki de, çocukların hep yaptıkları gibi, ebeveynlerinin duygularını hiç düşünmeden yalnızca başka planlar yapmışlardı ama bence aralarında her ne geçtiyse, hâlâ etkisini yitirmemişti.

Ayın on altı ve on yedisinde ilk konukları gelmeye başlayınca Vera'nın morali biraz düzeldi ama ben yine de her gün oradan ayrılmaktan mutlu oluyordum ve ayın on sekizinde bir kızı daha, Karen Jolander'i de kovdu. Büyük suçu zaten çatlak olan bir tabağı kırmaktı. Karen araba yolundan aşağı yürürken ağlamıyordu

ama ilk tepeyi geçer geçmez kendini bırakacağını anlayabiliyordunuz.

Sonra gidip aptalca bir şey yaptım, ama o sırada benim de çok gergin olduğumu hatırlamalısınız. Karen gözden kayboluncaya kadar beklemeyi başarmıştım en azından, sonra gidip Vera'yı aradım. Onu arka bahçede buldum. Hasır şapkasını kenarlarını kulaklarına dokunacak kadar aşağı çekmişti ve makasıyla öyle hızlı çalışıyordu ki onun oturma ve yemek odaları için gül kesen Vera Donovan değil de, Paris'te kafaları kesen Bayan Durfarge olduğunu sanırdınız.

Hemen ona doğru yürüyerek, "Çok kötü bir şey yaptınız kızcağızı o şekilde kovarak," dedim.

Ayağa kalkarak bana o "malikânenin hanımefendisi" tavrıyla baktı. "Öyle mi düşünüyorsun? Senin fikrini aldığım için çok mutluyum, Dolores. Fikirlerini almak için can atıyorum. Her gece yatağa yatıp günü gözden geçirdiğimde, olaylar gözümün önünden geçiyor ve hep aynı soruyu soruyorum kendime: 'Acaba Dolores St. George bu durumda ne yapardı?'

İşte bu beni daha da delirtti. "Size Dolores Claiborne'un ne yapmayacağını söyleyeyim," dedim, "o bir hayal kırıklığı yaşadığında acısını başkasından çıkarmaz. Sanırım bunu yapmak için yeteri kadar burnu havada bir cadı değilim."

Çenesi, sanki biri onu tutan sürgüleri çekmiş gibi açıldı. Sanırım onu ilk kez gerçekten şaşırtmıştım ve Vera ne kadar korktuğumu anlayamadan hızla yürüyüp uzaklaştım. Mutfağa girdiğimde bacaklarım o kadar titriyordu ki oturmam gerekti, *onun damarına böyle bastığın için delisin sen, Dolores*, diye düşündüm. Evyenin üstündeki pencereden bakabilmek için ayağa kalktım, ama sırtı bana dönüktü ve makasıyla canını dişine takmış öyle hızlı çalışıyordu ki güller, ölü askerlerin kanlı kafaları gibi sepete düşüyorlardı.

O öğleden sonra eve gitmeye hazırlanıyordum ki arkamdan gelip bir dakika beklememi, benimle konuşmak istediğini söyledi. Kalbimin ayakkabılarımın içine kadar düştüğünü hissettim. Zamanımın geldiğinden hiç kuşkum yoktu. Artık hizmetlerime ihtiyaç kalmadığını söyleyecek ve son kez kıçımı öp bakışı atacaktı ben de son kez bu yoldan aşağı yürüyecektim. Ondan kurtulacağım duygusunun beni rahatlatacağını düşünebilirsiniz ama buna rağmen, yüreğimde bir acı hissettim. Otuz altı yaşındaydım, on altı yaşından beri çok çalışıyordum ve hiçbir zaman bir işten kovulmamıştım. Yine de, herkesin karşı koyabileceği saçma bir davranış vardır ve ben, ona bakmak için dönerken bütün gücümle bunu yapmaya hazırlanıyordum.

Ancak yüzünü görünce beni kovmaya gelmediğini anladım. O sabah yüzündeki bütün makyaj silinmişti ve gözkapaklarının şişliğinden ya uyuduğunu ya da odasında ağladığını anlamıştım. Elinde kahverengi bir kesekâğıdı vardı ve onu bana iter gibi uzattı. "İşte," dedi.

"Bu ne?" diye sordum ona.

"İki güneş tutulması gözlüğü ve iki yansıtıcı kutu," dedi. "Joe ve sen bundan hoşlanırsınız belki diye düşündüm. Bende vardı..."

O sırada birden sustu ve tekrar yüzüme bakmadan önce sıktığı yumruğunun içine doğru öksürdü. Bir şeye hayran oldum, Andy. Ne söylerse söylesin ve bu onun için ne kadar zor olursa olsun, bunları söylerken yüzüne bakardı. "Bende her birinden ikişer tane vardı," dedi.

"Ya?" dedim, "üzüldüm buna."

Sinek kovalar gibi elini salladı, sonra o ve grubuyla birlikte feribota gelip gelmeyeceğimi sordu.

"Hayır," dedim. "Sanırım kendi terasımda Joe'yla birlikte izleyeceğim. Ya da o tatsızlık yaparsa, Doğu Yakası'na giderim."

“Tatsızlıktan söz etmişken,” dedi, hâlâ bana bakıyordu, “Bu sabah için özür dilemek... ve Mabel Jolander’i arayıp fikrimi değiştirdiğimi söylemeni istiyorum.”

Bunu söylemek onun için çok zordu, Andy, sen onu benim kadar tanımıyorsun, bu yüzden sözüme güvenmelisin, çok çok zordu. İş özür dilemeye gelince, Vera Donovan tam bir ketumdu.

“Tabii söylerim,” dedim nazikçe. Neredeyse uzanıp eline dokunacaktım ama dokunmadım. “Yalnız, adı Karen, Mabel değil. Mabel burada altı ya da yedi yıl önce çalışmıştı. Bugünlerde New Hampshire’da olduğunu söyledi annesi, bir telefon şirketinde çalışıyormuş ve durumu iyiymiş.”

“Karen, o halde,” dedi. “Onu çağır. Yalnız fikrimi değiştirdiğimi söyle, Dolores, başka bir şey söyleme. Anlıyor musun?”

“Evet,” dedim. “Ve güneş tutulması aletleri için teşekkürler. Çok işe yarayacaklarından eminim.”

“Bir şey değil,” dedi. Dışarı çıkmak için kapıyı açtım ve o, “Dolores?” diye seslendi.

Omzumun üstünden arkama baktım, sanki bilmemesi gereken şeyleri biliyormuş gibi garip bir şekilde başını salladı.

“Bazen her şeye rağmen yaşayabilmek için burnu havada bir cadı olmak gerekir,” dedi. “Bazen bir kadının cadılıktan başka tutunacağı bir şey kalmayabilir.” Sonra kapıyı yüzüme kapattı... Ama yavaşça. Küt diye değil.

Tamam, işte güneş tutulması günü geldi ve size olanları, bütün olup bitenleri, anlatacağım ama bu kuruyan ağzımla değil. Saatime göre tam iki saattir konuşuyorum, bu da herkesin katlanabileceğinden fazla ve daha bitirmeme de çok var. Onun için bak ne diyeceğim, Andy, ya masanın çekmecesindeki Jim Beam’in birazına veda edersin ya da bu gecelik paydos. Ne dersin?

Tamam, teşekkür ederim. Oh, bu ilaç gibi geldi! Hayır, kaldır yerine. Bir teki, tulumbanın silindirine su dökmeye yeter, iki tek boruları tıkamaktan başka bir işe yaramaz.

Tamam, işte devam ediyoruz.

Ayın on dokuzunda gece yatağa yattığımda endişeden midem ağrıyordu, çünkü radyo büyük ihtimalle yağmur yağacağını söylemişti. Yapacağım şeyi planlamak ve yapabilmek için cesaretimi toplamaya çalışmakla o kadar meşguldüm ki, yağmur yağma düşüncesi aklıma bile gelmemişti. Yatağa yatarken, *bütün gece dönüp duracağım*, diye düşündüm. Sonra da, *hayır öyle olmayacak, Dolores, ve sana nedenini de söyleyeyim*, dedim. *Hava durumu için hiçbir şey yapamazsın ve zaten önemi de yok. Bütün gün hiç durmadan yağsa bile niyet ettiğin şeyi yapacaksın ona.* Artık vazgeçmek için çok geçti. Bunu biliyordum onun için gözlerimi kapattım ve hemen uyudum.

Cumartesi, 20 Temmuz 1963 geldiğinde hava sıcak, nemli ve bulutluydu. Radyo, öğleden sonra birkaç gök gürültülü yağış dışında yağmur yağmayacağını ama gün boyunca havanın bulutlu olacağını ve kıyı bölgelerinin güneş tutulmasını gerçekten görme ihtimalinin yüzde elli olduğunu söyledi.

Yine de omuzlarımdan ağır bir yük kalkmış gibi oldu. Planladığı sabah kahvaltısı ve öğle yemeği karışımı büyük davette hizmet etmek için Vera'ya gittiğimde, kafam sakindi ve endişelerim geride kalmıştı. Havanın bulutlu olması önemli değildi, arada bir yağarsa bile fark etmezdi. Yağmur şakır şakır yağmadıkça,bir daha yaşamları boyunca –en azından Maine'de– gerçekleşmeyecek olan olayı görebilmek için, otel halkı damda, Vera'nın konukları feribotta, bulutlarda yeteri kadar aralık olması umuduyla bekleceklerdi. Umut insan doğasında büyük bir güçtür, kimse bunu benden iyi bilemez.

Hatırladığıma göre o cuma gecesi, Vera'nın on sekiz konuğu vardı ama cumartesi sabah sofrasında en azından otuz ya da kırk oldular. Onunla feribotta gidecek olanların geri kalanı (bunların çoğu dışardan değil, ada halkıydı) saat bir sularında kasaba is-

kelesinde toplanacaklardı ve yaşlı *Prenses* saat iki gibi hareket edecekti. Güneş tutulması, saat dört gibi gerçekten başladığında, ilk iki üç fıçı bira herhalde bitmiş olurdu.

Vera'yı sinirle kendi derisinin içinden kaçıp uçmaya hazır halde bulacağımı sanıyordum, ama bazen beni şaşırtma mesleğinde çok başarılı olduğunu düşünüyorum. Giydiği kırmızı beyaz bol pelerini andıran giysi, elbiseden çok kaftan dedikleri şeye benziyordu ve saçını, o günlerde yaptığından daha farklı bir biçimde toplamış, geriye çekip atkuyruğu yapmıştı.

Arka taraftaki gül bahçesinin yanına kurulmuş olan büfenin çevresinde durmadan dolaşıyor, sesleri ve görünüşlerine göre çoğu Baltimore'dan olan arkadaşlarının yanına gidiyor, onlarla gülüyordu ama son bir haftadır olduğundan daha farklıydı. Jet uçağı gibi bir oraya bir buraya gittiğini anlatmıştım, hatırlıyor musun? Ayın tutulacağı günde, bitkilerin üstünde gezen bir kelebeği andırıyordu ve çok yüksek, cırtlak bir sesle kahkaha atıyordu.

Bir tepsi sahanda yumurtayla geldiğimi gördü ve talimat vermek için hızla yanıma geldi ama son birkaç gündür yürüdüğü gibi yürümüyor, sanki gerçekten koşmak istiyordu ve yüzünde sabit bir gülümseme vardı. *O mutlu, hepsi bu*, diye düşündüm. Çocuklarının gelmeyeceğini kabullenmişti ve yine de mutlu olmaya karar vermişti. Ve hepsi buydu... Eğer onu tanıyor ve Vera Donovan'ın mutlu olmasının ne kadar az görülen bir şey olduğunu biliyorsan, sana bir şey söyliyeyim, Andy. Onu neredeyse otuz yıldır tanıyordum, ama onu bir daha mutlu gördüğümü sanmıyorum. Hoşnut evet ve kabullenmiş, ama mutlu? Bir yaz akşamında çiçek tarlasında dolaşan bir kelebek gibi ışıl ışıl ve mutlu? Sanmıyorum.

"Dolores!" dedi. "Dolores Claiborne!" Aradan çok zaman geçinceye kadar, Joe'nun o sabah daha iyi ve hayatta olmasına rağmen, daha evvel hiç yapmadığı gibi, bana kızlık soyadımla

seslendiğini fark etmedim. Fark ettiğimde, gömüleceğin mezarın başında bekliyormuş gibi tepeden tırnağa ürperdim.

"Günaydın Vera," dedim. "Bugün hava bu kadar bulutlu olduğu için üzgünüm."

Başını kaldırıp alçakta duran nemli yaz bulutlarına baktı, sonra gülümsedi. "Saat üçte," dedi.

"Sanki bunun için bir iş emri vermiş gibi konuşuyorsunuz," dedim.

Sadece şaka yapıyordum tabii, ama o başıyla ciddi ciddi onayladı: "Evet, öyle yaptım. Şimdi mutfağa koş, Dolores ve yemekleri getiren o salağın hâlâ neden sıcak ve taze kahve getirmediğine bak."

Onun istediklerini yapmak için harekete geçtim ama daha mutfak kapısına doğru dört adım atmadan, iki gün önce, bazen bir kadının yaşayabilmesi için bir cadı olması gerektiğini söylediği zaman yaptığı gibi arkamdan seslendi. Aynı şeyi yeniden söyleyeceğini düşünerek geri döndüm. Ancak söylemedi. Çadır gibi bol kırmızı beyaz güzel elbisesinin içinde, elleri belinde ve atkuyruğu saçı bir omzuna düşmüş bir şekilde, orada dururken sabah ışığında, yirmi bir yaşından bir gün büyük durmuyordu.

"Saat üçte, Dolores!" dedi. "Bak yanılacak mıyım!"

Saat on birde yemek işi bitti, yemekleri getirenler ikinci perdeye hazırlanmak için *Ada Prensesi*'ne gittikleri için, mutfak kızlarla bana kalmıştı. Vera, oldukça geç, on iki çeyrek civarında, dostlarından geride kalan üç dört kişiyi, adada bıraktığı kendi eski Ford Ranch Wagon'uyla iskeleye götürdü. Aşağı yukarı saat bire kadar bulaşıkla uğraştım, sonra o gün benim yardımcım gibi olan Gail Lavesque'ye, biraz başımın ağrıdığını ve midemin bulandığını, artık dağınıklığın çoğu da toparlandığından eve gideceğimi söyledim. Çıkarken, Karen Jolander bana sarılıp teşekkür etti. Yine ağlıyordu. Yemin ederim ilk tanıdığım günden beri o kızın gözlerinden yaş akmadığını hiç görmedim.

"Sana kim ne dedi bilmiyorum, Karen," dedim, "ama bana teşekkür etmen için neden yok, ben hiçbir şey yapmadım."

"Kimse bir şey söylemedi bana," dedi, "ama sizin olduğunuzu biliyorum, Bayan St. George. Başka hiç kimse yaşlı ejderhaya karşı gelemez."

Yanağına bir öpücük kondurdum ve başka tabak kırmadıkça korkacak bir şeyi olmadığını söyledim. Sonra eve doğru yola çıktım.

Olanların hepsini hatırlıyorum Andy, hepsini, ama Vera'nın araba yolundan çıkıp Center Drive'a girdiğim andan itibaren her şey, sanki ömründe gerçeğe en yakın rüyayı hatırlar gibi, en net haliyle gözümün önünde. Sanki ancak yeteri kadar uğraşırsam bir çiviyi kalın bir tahtaya çakacakmışım gibi kafama sokmaya çalışarak, hiç durmadan, aralıksız, *"Eve kocamı öldürmeye gidiyorum, eve kocamı öldürmeye gidiyorum,"* diye düşündüm. Ama şimdi geriye bakınca, bunun aslında daima aklımda olduğunu görüyorum.

Köye ulaştığımda saat daha biri çeyrek geçiyordu ve güneş tutulmasının başlamasına hâlâ üç saatten fazla olmasına rağmen sokaklar insanı ürkütecek kadar boştu. Bu bana eyaletin güneyinde hiç kimsenin yaşamadığını söyledikleri küçük köyü düşündürdü. Sonra başımı kaldırıp Harborside'ın çatısına baktım ve o daha da ürkütücüydü. Orada ekim zamanı çiftçilerin yaptığı gibi dolaşan ve gökyüzünü araştıran en az yüz kişi vardı. İskeleye doğru baktım, orada da güverte iskelesi indirilmiş ve otomobil güvertesi araba yerine insanlarla dolu olan *Prenses*'i gördüm. Ellerinde içkilerle dolaşıyor ve kendilerine büyük bir açık hava kokteyli yapıyorlardı. Rıhtım da insanlarla doluydu ve nehir kolunda, o güne kadar gördüklerimden çok fazla, beş yüz kadar küçük tekne demir atmış bekliyordu. İster otelin çatısında ister rıhtımda gördüğün herkes, siyah gözlük takmış ve elinde renkli camlı bir güneş tutulması gözleyici ya da yansıtıcı bir kutu taşıyor gibiydi. Adada ne bundan önce ne de sonra böyle bir gün olmadı

ve eğer aklımda, yapacağımı düşündüğüm şey olmasaydı, sanırım bir rüya gibi gelirdi bana.

Bakkal güneş tutulması olsun ya da olmasın açıktı, bana kalırsa o herif kıyamet günü sabahında bile iş yapar. İçeri girdim, bir şişe Johnnie Walker Red alıp Doğu Yolu'ndan eve doğru yürüdüm.

Önce Joe'ya şişeyi verdim, hiçbir şey demeden kucağına bıraktım. Sonra eve girdim ve Vera'nın verdiği, içinde gözleyici ve yansıtıcı kutu olan torbayı aldım. Yeniden terasa çıktığımda, şişeyi havaya kaldırmış rengini görmeye çalışıyordu.

"Onu içecek misin, yoksa sadece hayranlıkla izleyecek misin?" diye sordum.

Bana kuşkulu bir bakış atarak "Bu nereden çıktı, Dolores?" dedi.

"Güneş tutulmasını kutlamak için bir armağan," dedim. "Eğer istemiyorsan, musluğa dökebilirim."

Almak için elimi uzatır gibi yaptım ama hızla geri çekti.

"Son zamanlarda bana bir sürü armağan verir oldun," dedi. "Güneş tutulması olsun ya da olmasın, bunlara gücümüz yetmez." Ancak bu cebinden çakısını çıkarıp kapağın çevresindeki kâğıdı kesmesini engellemedi, hatta yavaşlatmadı bile.

"Şey, doğrusunu söylemek gerekirse, güneş tutulması için değil," dedim. "Kendimi o kadar iyi ve rahatlamış hissediyorum ki mutluluğumu paylaşmak istedim. Seni mutlu eden şeylerin çoğunun bir şişeden çıktığını fark ettiğim için..."

Kapağı açıp bir yudum alırken izledim onu. Eli biraz titriyordu, bunu görünce üzülmedim. Ne kadar bitik olursa işim o kadar daha kolay olacaktı.

"Neden kendini iyi hissediyorsun ki?" diye sordu. "Biri çirkinliği giderecek bir ilaç mı keşfetti?"

"Sana en iyisinden bir şişe viski alan birine söylenecek çok kötü bir laf bu," dedim. "Belki de gerçekten geri almalıyım." Yeniden elimi uzattım ve o yine geriye çekti.

"Yok öyle şey," dedi.

"O halde kibar ol," dedim. "Adsız Alkolikler toplantısında öğrenmiş olman gereken minnettarlığa ne oldu?"

Hiç aldırmadı buna, biri acaba sahte bir onluk mu verdi diye kuşkuyla bakan tezgâhtar gibi bakmaya devam etti bana. "Neden kendini iyi hissediyorsun ki?" diye yeniden sordu. "Çocuklar, değil mi? Evden gönderdin diye."

"Hayır, şimdiden özledim onları," dedim ve bu gerçekti.

"Ya, öyledir," diyerek ve içkisini içti. "Peki nedir o halde?"

"Daha sonra söyleyeceğim sana," dedim ve ayağa kalkmaya yeltendim.

Kolumu yakalayarak, "Şimdi söyle, Dolores. Laubali olmandan hoşlanmadığımı bilirsin," dedi.

Başımı indirip ona baktım, "Elini çeksen iyi olur, yoksa o pahalı içki şişesi kafanda kırılabilir. Seninle kavga etmek istemiyorum, Joe, özellikle bugün. İyi bir salam, biraz İsveç peyniri ve kraker var," dedim.

"Kraker!" dedi. "Aman Tanrım, kadın!"

"Aldırma," dedim. "Kendimize Vera'nın konuklarının feribotta yiyecekleri gibi güzel bir tepsi *hors d'oeuvres* yapacağım."

"Öyle lüks gıdalar bağırsaklarıma dokunuyor," dedi. "Boş ver öyle at yumurtalıklarını da bana bir sandviç yap."

"Tamam," dedim. "Yaparım."

O sırada muhtemelen aklına feribotu soktuğumdan, altdudağını çirkin çirkin sarkıtarak, nehre doğru bakıyordu. Orada ilk kez bu kadar çok tekne vardı ve bence üstlerinde gökyüzü biraz açılmıştı. "Bak şunlara!" dedi, en küçük oğlunun da taklit etmek için çabaladığı o küçümser tavrıyla. "Güneşin üstünden bir bulut geçmesinden başka bir şey olmayacak ama kıçlarını yırtıyorlar. Umarım yağmur yağar! Umarım öyle çok yağar ki senin emrinde çalıştığın o karıyı ve diğerlerini de boğar!"

"İşte benim Joe'm," dedim. "Her zaman neşeli, her zaman hayırsever."

Viski şişesini koca bir parça bal taşıyan ayı gibi bağrına basarak, başını çevirip bana baktı. "Tanrı aşkına ne zırvalayıp duruyorsun, kadın?"

"Hiçbir şey," dedim. "Yemek hazırlamak, sana bir sandviç bana da biraz *hors d'oeuvres* yapmak için içeri gidiyorum. Sonra oturur ikişer kadeh içer ve güneş tutulmasını izleriz. Vera bize birer gözleyici ve yansıtıcı kutu gönderdi, bitince beni bugün neyin bu kadar mutlu ettiğini anlatırım sana. Sürpriz bu."

"Lanet olasıca sürprizleri sevmem," dedi.

"Sevmediğini biliyorum," dedim ona. "Ama buna bayılacaksın, Joe. Bin yıl düşünsen tahmin edemezsin bunu." Sonra bakkaldan ona aldığım şişeye iyice dalabilsin diye mutfağa gittim. Onun tadını çıkarsın istiyordum. Ne de olsa, içeceği son içkiydi bu. Onu bundan uzaklaştırmak için Adsız Alkolikler de lazım değildi artık. Gittiği yerde gerekmeyecekti.

Bu hayatımdaki en uzun ve en garip öğleden sonraydı. Joe terasta sallanan koltuğunda, bir elinde içki diğerinde gazeteyle oturmuş, açık mutfak penceresinden bana demokratların Augusta'da yapmaya çalıştıklarıyla ilgili bir şeyler zırvalıyordu.

Neden mutlu olduğum konusunu da güneş tutulmasını da tamamen unutmuştu. Ben mutfakta bir şarkı mırıldanarak ona bir sandviç hazırlarken, *Güzel olsun, Dolores, yeteri kadar keskin kokulu olması için onun sevdiği kırmızı soğandan da koy. Güzel olsun çünkü bu son yemeği olacak,* diye düşünüyordum.

Durduğum yerden, odunluğun yanına doğru bakınca beyaz taşı ve böğürtlen çalılarını görebiliyordum. Çalıların üstüne bağladığım mendil hâlâ oradaydı, onu da görebiliyordum. Rüzgârda sallanıyordu. Her sallandığında, altındaki süngerimsi kuyu kapağını düşünüyordum.

O öğleden sonra kuşların nasıl öttüğünü hatırlıyor, nehir kenarında insanların bazılarının birbirlerine bağırdıklarını duyabiliyordum. İnce ve uzak sesler sanki radyodan geliyor gibiydi. Hangi şarkıyı mırıldandığımı bile hatırlıyorum: *Amazing Grace, how sweet the sound*. Kendi kraker ve peynirimi hazırlarken mırıldanmaya devam ettim (aslında yemek filan istemiyordum ama Joe'nun neden bir şey yemediğimi merak etmesini de istemiyordum).

Saat ikiyi çeyrek filan geçiyor olmalıydı, onun için bir elimde garson gibi tepsiyi dengeleyerek ve diğerinde Vera'nın verdiği torbayla yeniden terasa gittim. Gökyüzü hâlâ bulutluydu ama biraz daha açılmıştı. Görünüşe göre yemek iyiydi. Joe iltifat etmez ama onu yerken gazetesini bırakıp da sandvice bakışından beğendiğini anladım. Bir kitapta okuduğum ya da bir filmde gördüğüm bir şey hatırladım: *Mahkum doyurucu bir yemek yedi*. Bu aklıma girince bir daha ondan kurtulamadım.

Ancak bu kendi yemeğime dalmamı engellemedi, başlayınca da peynir ve krakerler bitinceye kadar devam ettim ve bir şişe de kola içtim. Birkaç kez, *cellatların çoğunun, işlerini yapacakları günlerde iştahları açılıyor mı* acaba diye düşündüğümü fark ettim. İnsan bir şey yapmak için kendini cesaretlendirirken beyin neler düşünüyor, ne komik değil mi?

Tam yemeğimizi bitirirken güneş bulutların arasından çıktı. O sabah Vera'nın söylediklerini düşündüm, saatime bakıp gülümsedim. Saat tam üçtü. Aynı saatlerde, o günlerde postayı getiren, Dave Pelletier, aklında sadece seçimle, arkasında bir toz bulutu bırakarak kasabaya doğru gidiyordu. Hava kararıncaya kadar Doğu Yolu'nda başka araba görmedim.

Tabakları ve boş gazoz şişemi tepsinin üzerine koymak için eğildim ve daha doğrulamadan, Joe yıllardır yapmadığı bir şeyi yaptı, elini enseme koyup beni öptü. Daha iyilerini de görmüştüm. Ağzı içki, soğan ve salam kokuyordu, traş olmamıştı ama

yine de bir öpücüktü, hiçbir adilik, yarım yamalaklık ya da aksilik taşımıyordu. Sadece güzel bir öpücüktü, gözlerimi kapatıp beni öpmesine izin verdim. Gözlerimi kapatıp dudaklarını dudaklarımda ve güneşi alnımda hissettiğimi hatırlıyorum. İkisi de birbirinden sıcak ve güzeldi.

"Bu hiç de kötü değildi, Dolores," dedi, ondan gelince büyük övgüydü bu. Orada bir an duraksadım, şimdi inkâr edemem bunu. O an Selena'yı taciz eden Joe değildi. 1945'te etüt salonunda alnının görünüşü, şimdi öptüğü gibi beni öpmesini isteyişim, *eğer şimdi beni öperse elimi uzatıp alnına dokunurum, gerçekten göründüğü kadar düzgün mü,* diye düşünüşüm geldi gözümün önüne.

Yıllar önce, daha acemi bir genç kızken yapmayı hayal ettiğim gibi elimi uzatıp alnına dokundum o an ve dokunur dokunmaz içimdeki göz eskisinden de kocaman açıldı. Eğer izin verirsem, yalnızca Selena'dan istediğini alacak olması veya çocukların banka hesaplarından çaldığı parayı harcaması değil, onlarla uğraşmasını gördüm. Küçük Joe'yu aldığı notlardan ve tarih sevgisinden ötürü küçümsemesini, Pete ne zaman birinden Yahudi ya da sınıf arkadaşlarından tembel zenci diye söz ederse sırtını sıvazlamasını, durmadan onlarla uğraşmasını gördüm. Eğer izin verirsem onlar kırılıncaya ya da perişan oluncaya kadar devam edecekti ve eğer izin verirsem, sonunda ölecek ve bize faturalarla kendisini gömeceğimiz bir çukurdan başka bir şey bırakmayacaktı.

Onun için, iki metrelik değil on metrelik ve dibi toprak yerine taşlarla kaplanmış bir çukurum var. Elbette bir çukurum vardı ve üç yıl sonra bir öpücük belki de beş öpücük bunu değiştirmeyecekti. Ne de küçük şeyine dokunmamdan daha fazla başımı belaya sokan alnına dokunuş... Ama yine de bir kez daha dokundum daha, bir parmağımı üstünde gezdirdim ve Samoset İnn Oteli'nde orkestra "Moonlight Cocktail"i çalarken beni nasıl öptüğünü ve

öperken yanaklarından nasıl babasının kolonyasının kokusunu aldığımı düşündüm.

Sonra kalbim katılaştı.

"Mutlu oldum," dedim ve tepsiyi aldım yeniden. "Ben şu birkaç bulaşığı yıkarken neden o gözleyiciler ve yansıtıcı kutu neymiş diye bakmıyorsun?"

"O zengin karının sana verdikleri beni ilgilendirmiyor," dedi, "o lanet güneş tutulması da umurumda değil. Daha önce karanlığı gördüm. Her gece oluyor."

"Tamam," dedim. "Canın nasıl isterse."

Ben kapıya kadar gittiğimde, "Belki de seninle daha sonra seninle oynaşırız," dedi. "Ne dersin, Dee?"

"Belki," dedim, *bolca oynaşma olacak zaten*, diye düşünerek. O gün ikinci kez hava kararmadan, Joe St. George hayal edemeyeceği kadar çok oynaşacaktı.

Muslukta dikilip bulaşıkları yıkarken bir gözüm hep ondaydı. Yıllardır yatakta uyumak, horlamak, gaz çıkarmaktan başka bir şey yapmamıştı ve o da buna benim çirkin suratım kadar, belki de daha fazla, içkinin neden olduğunu biliyordu. Daha sonra keyfinin yerine getirileceği fikri Johnnie Walker şişesinin kapağını yeniden kapattırabilir diye korkuyordum, ama neyse böyle bir şanssızlık olmadı. Joe için, düzüşmek (kusura bakma, Nancy) beni öpmesi gibi bir hevestir. Şişe onun için daha gerçektir. Şişe hemen orada elinin altındaydı. Güneş tutulması gözleyicilerden birini eline almış, içinden geçen güneş yüzünden gözlerini kısarak bir o yana bir bu yana çeviriyordu. Bir zamanlar televizyonda gördüğüm, bir radyoyu ayarlamaya çalışan bir maymunu hatırlattı bana. Sonra onu elinden bıraktı ve kendine bir içki daha doldurdu.

Elimde dikiş sepetimle terasa geldiğimde gözlerinin kızarmaya başlamasından, çakırkeyiflikten tamamen zom olmaya geçmek

üzere olduğunu gördüm. Yine de ona sataşıp sataşmayacağımı anlamak için oldukça net baktı bana.

"Bana aldırma sen," dedim, tatlılıkla, "Ben şurada oturup biraz kıyafetleri onarılacak ve güneş tutulmasının başlamasını bekleyeceğim. Güneşin çıkmış olması çok hoş değil mi?'

"Tanrı aşkına, Dolores, bugünü doğum günüm sanıyorsun galiba," dedi. Sesi kalınlaşmaya ve dili dolanmaya başlamıştı.

"Şey, onun gibi bir şey belki de," dedim ve Küçük Pete'in kot pantolonundaki yırtığı dikmeye başladım.

Sonraki bir buçuk saat, ben küçük bir kızken Cloris Teyzem'in beni Ellsworth'ta ilk kez sinemaya götürmeye söz verdiğinden bu yana geçirdiğim en yavaş saatlerdi. Küçük Pete'in kot pantolonunu bitirdim, Joe Junior'ın iki çift keten pantolonuna (o zamanlar bile o çocuk kot giymezdi, sanırım büyüdüğünde politikacı olmaya daha o zaman karar vermişti bile) yama yaptım ve Selena'nın eteklerinin uçlarını tamir ettim. En son da Joe'nun iki üç pantolonunun fermuarlarını yeniledim. Eskimişlerdi ama tamamen yıpranmamışlardı. *Cenaze için iyidir,* diye düşündüğümü hatırlıyorum.

Sonra, tam artık olmayacak diye düşünürken, ellerime düşen ışığın azalmaya başladığını fark ettim.

"Dolores," dedi Joe. "Senin ve diğer aptalların beklediği oluyor galiba."

"Evet," dedim, "Sanırım öyle." Ön bahçedeki ışık temmuz öğle sonrası sarısından soluk bir güle dönmüş ve evin araba yolundaki gölgesi, daha önce de sonradan da hiç görmediğim kadar incelmişti.

Yansıtıcı kutularından birini torbadan çıkardım, geçen hafta Vera'nın yüz defa filan gösterdiği gibi tuttum, bunu yapınca garip bir şey geldi aklıma: *O küçük kız da böyle yapıyor*, diye düşündüm. Babasının kucağında oturan kız. O da aynı şeyi yapıyor.

O anda bunun ne anlama geldiğini anlamadım, Andy ve şimdi de gerçekten bilmiyorum, ama yine de anlatıyorum sana, çünkü sana her şeyi anlatmaya karar verdim, çünkü o kızı daha sonra da düşündüm. Ancak sonraki birkaç saniye yalnız onu düşünüp onu görüyordum. İnsanları rüyada gördüğün gibi, Eski Ahit'te peygamberlerin mucizelerinde gördükleri gibi görüyordum. On yaşlarında elinde yansıtıcı kutu tutan küçük bir kız. Kırmızı ve sarı çizgili, kısa, askılı bir elbise giyiyordu ve akide şekeri renginde ruj sürmüştü. Saçları sarıydı, sanki daha büyük görünmek istediğinden onları arkada toplanmıştı. Bir şey daha gördüm, Joe'yu düşünmeme neden olan bir şey: Babasının eli kızın bacağında, çok yukarılardaydı. Olması gerektiğinden çok yukarıda belki de. Sonra bitti.

"Dolores?" dedi Joe. "İyi misin?"

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum. "Tabii iyiyim."

"Bir an çok garip göründün."

"Sadece güneş tutulması," dedim ve gerçekten de öyle olduğunu düşündüm, Andy, ama o zaman ve daha sonra gördüğüm o küçük kız, gerçek bir küçük kızdı ve ben Joe'yla arka terasta otururken, o da güneş tutulması sırasında bir yerlerde babasıyla beraber oturuyordu.

Kutunun içine baktım ve küçücük beyaz bir güneş gördüm, öyle parlaktı ki bir yanında siyah bir eğri olan, tutuşmuş bir elli sente bakıyormuş gibiydim. Bir süre ona ve sonra Joe'ya baktım. Gözleyicilerden birini almış içine bakıyordu.

"Lanet olsun," dedi. "Gerçekten gözden kayboluyor."

Tam o sırada otların arasında cırcırböcekleri ötmeye başladı, galiba güneş erken battığına ve ötme zamanları geldiğine karar vermişlerdi. Nehir kolundaki teknelere doğru baktım ve daha koyu bir mavinin üstünde yüzdüklerini gördüm, ürkütücü ama aynı zaman harikulade bir görünüşleri vardı. Beynim o karanlık

ve acayip yaz göğünün altında duran tüm teknelerin bir sanrı olduğuna inanmaya çalışıyordu.

Saatime baktım neredeyse beşe on vardı. Bu, sonraki bir saatte tüm adalıların bundan başka hiçbir şey düşünmeyecekleri ve izlemeyecekleri anlamına geliyordu. Doğu Yolu tamamen boştu, komşularımız ya *Ada Prensesi*'nde ya da otelin çatısındaydılar ve eğer gerçekten Joe'yu haklamak niyetindeysem, zaman, gelmişti. Bağırsaklarım yay gibi birbirinin içine girmişti ve gördüğüm şeyi, babasının kucağında oturan küçük kızı, bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Ama bunların beni durdurmasına, hatta bir saniye bile dikkatimi dağıtmasına izin veremezdim. O sırada doğru yapmazsam, bir daha asla başaramazdım.

Yansıtıcı kutuyu dikiş sepetimin yanına koyup, "Joe," dedim.

"Ne var?" diye sordu bana. Güneş tutulmasını küçümsemişti önce ama başladıktan sonra sanki gözlerini alamıyordu ondan. Başını geriye atmıştı ve içinden baktığı gözleyici, yüzüne garip soluk gölgeler düşürüyordu.

"Sürpriz zamanı geldi," dedim.

"Ne sürprizi?" diye sordu ve bana bakmak için, bir çerçeveye geçirilmiş olan çift katlı özel polarize camdan oluşan güneş tutulması gözleyicisini indirince, bu halinin tamamen güneş tutulmasına olan büyülenmesinden kaynaklanmadığını gördüm. Çok sarhoş olmak üzereydi ve öyle sersemlemişti ki biraz korktum. Eğer dediklerimi anlamıyorsa, planım daha başlamadan çökmüştü. Peki sonra ne yapacaktım? Bilmiyordum. Tek bildiğim bunun beni feci korkuttuğuydu. Vazgeçmeyecektim. İşler ne kadar ters giderse gitsin ya da daha sonra ne olursa olsun vazgeçmeyecektim.

Sonra elini uzattı, beni omuzlarımdan yakalayıp sarstı. "Tanrı aşkına neden söz ediyorsun, kadın?" dedi.

"Çocukların banka hesabındaki parayı biliyorsun ya?" diye sordum.

Gözleri biraz kısıldı ve düşündüğüm kadar sarhoş olmadığını anladım. Başka bir şeyi daha anladım, o öpücük hiçbir şeyi değiştirmemişti. Ne de olsa herkes birini öpebilirdi, Judas Iscariot kimin İsa olduğunu, Romalılara bir öpücükle göstermişti.

"Ne olmuş?" dedi.

"Sen aldın?"

"Hadi oradan!"

"Ah, evet," dedim. "Selena'yla oynaştığını fark ettikten sonra bankaya gittim. Parayı çekmek ve sonra çocukları alıp senden uzaklaştırmak niyetindeydim."

Bir anda ağzı açık kaldı ve birkaç saniye öylece bana baktı. Sonra gülmeye başladı, sallanan koltuğunda geriye yaslandı ve gün çevresinde kararırken durmadan güldü. "Kandırıldın, değil mi?" dedi. Sonra kendine biraz daha viski koydu ve yeniden gözleyiciden güneş tutulmasını izlemeye başladı. Artık yüzündeki gölgeler zor seçiliyordu. "Yarısı gitti, Dolores!" dedi. "Yarısı, belki biraz daha fazlası gitti."

Kendi yansıtıcı kutuma baktım ve haklı olduğunu gördüm, o elli sentin yarısı yok olmuştu ve diğer kısmı da yavaş yavaş gidiyordu. "Evet," dedim. "Yarısı gitmiş, öyle. Paraya gelince, Joe..."

"Onu unut sen," dedi bana. "Küçük sivri kafanı yorma onunla. Para iyi durumda."

"Ah, ben onun için endişe etmiyorum," dedim. "Hiç etmiyorum. Ancak beni kandırış biçimin, işte o beynimi yoruyor."

Anladığını hatta acımı paylaştığını göstermek ister gibi ciddi ve düşünceli bir şekilde başıyla onayladı, ama bu ifadeyi çok koruyamadı. Biraz sonra, öğretmeninden azar işiten ama ondan biraz bile korkmayan küçük bir çocuk gibi yeniden kahkahalara boğuldu. Öyle çok gülüyordu ki ağzından gümüş bir tükürük bulutu fışkırdı.

"Üzgünüm, Dolores," dedi, yeniden konuşabildiğinde, "Gülmek istememiştim ama seni iyi kandırdım, değil mi?"

"Ah, evet," diye onayladım onu. Ne de olsa doğruydu bu.

"Fena kandırdım seni," dedi, biri gerçekten dizlerine vurduracak kadar komik bir şey söylediğinde yapacağın gibi, gülerek ve başını sallayarak.

"Evet," dedim ben de ona, "ama ne derler bilirsin."

"Hayır," dedi. Gözleyiciyi kucağına bıraktı ve bana bakmak için döndü. Öyle çok gülmüştü ki, domuzu andıran kan oturmuş küçük gözlerinde yaşlar vardı. "Her olay için bir deyiş söylersin sen, Dolores. Her işe karışan ukala karılarına sonunda bir kazık atan kocalar için ne derlermiş?"

"Bir kez aldatırsan beni, sen utan; iki kez aldatırsan ben utanmalıyım," dedim. "Beni Selena konusunda aldattın ve sonra parayla ilgili de aldattın, ama sanırım sonunda sana yetiştim."

"Belki yetiştin belki yetişemedin," dedi, "ama harcandı mı diye endişe ediyorsan, vazgeçebilirsin, çünkü..."

Orada sözünü kestim. "Endişe etmiyorum," dedim. "Bunu sana zaten söyledim. Hiç endişe etmiyorum."

O zaman dikkatle baktı bana, Andy, gülümsemesi giderek siliniyordu. "Yüzünde yine o hiç sevmediğim kurnaz ifade var," dedi.

"Vah vah," dedim.

Kafamdan neler geçtiğini anlamaya çalışarak uzun bir süre bana baktı, ama sanırım yüzümdeki bir şey ilk kez böyle anlaşılmaz gelmişti ona. Yine dudağını sarkıttı ve öyle derin bir nefes verdi ki alnına düşen saçı havalandı.

"Çoğu kadın parayla ilgili hiçbir bir şey bilmez, Dolores," dedi, "sen de bu kuralın dışında değilsin. Daha çok faiz alabilmek için, parayı tek bir hesabın altında topladım, hepsi bu. Sana anlatmadım, çünkü senin cahilce saçmalamalarını dinlemek istemiyordum. Yine de birazını dinlemek zorunda kaldım, her zaman oldu-

ğu gibi, ama yeter artık." Sonra konunun kapandığını göstermek için yeniden güneş tutulması gözleyicisini kaldırdı.

"Kendi adına bir hesap," dedim.

"Öyleyse ne olmuş?" diye sordu. O sırada artık sanki derin bir alacakaranlıkta oturuyorduk, ufuktaki ağaçlar gözden kaybolmaya başlamıştı. Evin arka tarafında bir çobanaldatan kuşunun, başka bir yerde de bir gece kuşunun öttüğünü duyabiliyordum. Hava da soğumaya başlamıştı sanki. Bunlar bana garip hissettirdi... Sanki nasıl olduysa gerçeğe dönüşen bir rüyada yaşıyordum. "Neden benim adıma olmasın? Ben onların babasıyım, değil mi?"

"Evet, senin kanın var onlarda. Eğer bu seni baba yapıyorsa, sanırım öylesin."

Bu yakalayıp çekiştirebileceği bir konu mu diye düşündüğünü ve olmadığına karar verdiğini görebiliyordum. "Artık bundan söz etmesen iyi olur, Dolores," dedi. "Seni uyarıyorum."

"Şey, belki azıcık daha," dedim, gülümseyerek. "Sürprizi tamamen unuttun, bak."

Yeniden kuşkuyla baktı bana. "Ne geveliyorsun ağzında, Dolores?"

"Jonesport'taki Kuzey Sahil Bankası'nın vadeli hesap bölümünde çalışan bir adamı görmeye gittim," dedim. "Bay Pease adında kibar bir adam. Olanları açıkladım, özellikle, senin kaybolduklarını söylediğin, asıl hesap cüzdanlarını gösterdiğimde, çok üzüldü."

İşte o zaman Joe güneş tutulmasına karşı olan azıcık ilgisini de kaybetti. O pis eski sallanan koltuğunda gözlerini fal taşı gibi açıp bana bakarak oturdu kaldı. Alnında fırtınalar esiyordu ve dudaklarını ince beyaz bir çizgi haline gelinceye kadar sıkmıştı. Gözleyiciyi yeniden kucağına aldı, elleri çok yavaş bir şekilde açılıp kapanıyordu.

"Anlaşılan bunu yapmaman gerekiyormuş," dedim ona. "Bay Pease paranın hâlâ bankada olup olmadığını araştırdı. Bankada olduğunu öğrenince, ikimiz de rahatlayıp derin bir nefes aldık. Olup biteni anlatmak için polis çağırmak isteyip istemediğimi diye sordu. Yüzünden, hayır dememi umduğunu görebiliyordum. Ona parayı benim adıma geçirebilir mi diye sordum. Bir kitaba baktı ve yapabileceğini söyledi. Onun için ben de, 'O halde öyle yapalım,' dedim. O da yaptı. İşte bunun için çocukların parasıyla ilgili endişem yok, Joe, artık para bende. Bu harika bir sürpriz, değil mi?"

"Yalan söylüyorsun!" diye bağırdı ve öyle hızlı ayağa kalktı ki neredeyse koltuğunu deviriyordu. Güneş tutulması gözleyici kucağından yere düştü ve teras zeminine çarpıp paramparça oldu. Keşke o halinin bir fotoğrafını çekebilseydim. Bıçağı ona saplamıştım, evet, ve ta sapına kadar batmıştı. O pis adi herifin yüzündeki ifade, Selena'yla feribotta geçirdiğim günden beri başıma gelen her şeye değmişti. "Bunu yapamazlar!" diye bağırıyordu. "O paranın bir kuruşuna bile dokunamazsın, lanet olası hesap defterine bakamazsın bile..."

"Ya öyle mi?" dedim. "O halde nasıl oluyor da paranın üç yüz dolarını harcadığını bile biliyorum? Daha fazlasını harcamadığın için mutlu oldum ama yine de ne zaman düşünsem deli oluyorum. Sen bir hırsızdan başka bir şey değilsin, Joe St. George, çocuklarından bile çalabilecek bir hırsızsın!"

Loş odada yüzü bir cesedinki kadar beyazdı. Yalnızca gözleri canlıydı ve nefretle parlıyordu. Önüne uzattığı ellerini durmadan açıp kapatıyordu. Bir ara yere baktım ve Joe'nun ayaklarının dibindeki renkli cam parçalarına yansıyan, yarıya kadar küçülüp şişman bir hilal haline gelmiş güneşi gördüm. Sonra yeniden ona baktım. Bulunduğu ruh halindeyken gözlerimi ondan fazla ayırmam doğru değildi.

"O üç yüz doları nereye harcadın, Joe? Fahişelere mi? Pokere mi? İkisine birden mi? Başka bir hurda almadığını biliyorum çünkü arka tarafta yeni bir şey yok." Hiçbir şey söylemedi, ellerini açıp kapatarak öylece durdu orada, arkasında ilk ateşböceklerinin bahçede uzanan ışıklarını görebiliyordum. O sırada nehirdeki tekneler sadece birer siluettiler, aklıma Vera geldi. Eğer şu anda yedinci cennete girmediyse, muhtemelen giriş salonundaydı. Vera'yı düşünmem gereksizdi, aklım Joe'da olmalıydı. Onun harekete geçmesini istiyordum ve bir darbe daha gerektiğine karar verdim.

"Zaten nereye harcadığını düşünmeme gerek yok," dedim, "gerisi bende ve bu da bana yeter. Sen gidip kendini becerebilirsin... Eğer o gevşek erişteni kaldırabilirsen, tabii."

Sendeleyerek terasta bana doğru yürürken, ayakkabılarının altında gözleyicinin kırıklarını çatırdatıyordu ve beni kollarımdan yakaladı. Ondan kurtulabilirdim, ama yapmak istemedim. Henüz değil.

"O arsız ağzını toplasan iyi olur," diye fısıldadı, yüzüme viski kokulu nefesini üflüyordu. "Eğer sen toplamazsan, ben toplarım."

"Bay Pease parayı yeniden bankaya koymamı istedi, ama razı olmadım, çocukların hesaplarından almayı başarabildiysen, benimkinden almanın yolunu da bulursun belki, diye düşündüm. Sonra bana bir çek vermek istedi, ama neler çevirdiğimi, düşündüğümden önce öğrenirsen oraya para yatırmaktan vazgeçmenden korktum. Onun için Bay Pease'e bana nakit ödemesini söyledim. Bundan hoşlanmadı ama sonunda parayı verdi, şimdi her kuruşunu aldım ve güvenli bir yere koydum."

O zaman boğazıma sarıldı. Bunu yapacağından emindim ve korkuyordum ama yapmasını da istiyordum, söylemem gereken son sözü sonunda söyleyince, buna inanacaktı. Ama bu bile en önemli şey değildi. Boğazıma sarılmış olmasıyla durum bir şekil-

de nefsi müdafaa gibi görünecekti, işte en önemli şey buydu. Ve kanun ne derse desin, bunun nefsi müdafaa olduğunu biliyordum, çünkü ben oradaydım, kanunsa orada değildi. Sonunda kendimi ve çocuklarımı koruyordum.

Nefesimi kesmişti, bağırarak beni öne arkaya sarsıyordu. Hepsini hatırlamıyorum, galiba başımı bir iki kez terastaki direklere de vurdu. Lanet olası bir kaltak olduğumu söyledi, parayı geri vermezsem beni öldürecekti, o para kendisininmiş, filan gibi saçmaladı. Duymak istediğini söyleyemeden beni gerçekten öldüreceğinden korkmaya başlamıştım. Ön bahçe daha da kararmıştı ve daha önce gördüğüm ateşböceklerine sanki yüz ya da iki yüz tanesi daha eklenmişti ve ışık saçıyor gibiydiler. Sesi o kadar uzaktan geliyordu ki her şeyin ters gittiğini ve onun yerine kuyuya benim düştüğümü düşündüm.

Sonunda bıraktı beni. Ayakta durmaya çalıştım ama bacaklarım beni taşımıyordu. Koltuğa oturmaya çalıştım ama beni tutup uzağa çekti ve yere düşerken kıçım iskemlenin kenarına sürtündü. Güneş tutulması gözleyicisinden geriye kalan kırık camların arasına, yere düştüm. Büyük bir parça vardı ve güneş içinde mücevher gibi parlıyordu. Elimi ona uzatmaya yeltendim ama sonra vazgeçtim. Fırsat verse bile onu kesmeyecektim. Kesemezdim. Öyle bir kesik, bir cam kesiği, daha sonra iyi görünmezdi. Onun için nasıl düşündüğümü anlıyorsunuz, birinci derece olup olmadığına fazla kuşku yok, değil mi, Andy? Camın yerine ağır bir tahtadan yapılmış olan yansıtıcı kutumu yakaladım. İşler oraya varırsa kafasına vurmaya yarar diye düşünüyordum, ama doğru olmazdı. Tam o sırada gerçekten pek düşünmüyordum.

Ancak öksürüyordum, o kadar kötü öksürüyordum ki nasıl oluyor da tükürükle birlikte ağzımdan kan fışkırmıyor diye merak ettim. Boğazım tutuşmuş gibiydi.

Beni yeniden çekip kaldırırken öyle sert davrandı ki içimdeki kombinezonun askılarımdan biri koptu, sonra boğazımı dirseğinin arasına alıp öpecek kadar yakına çekti, ama hiç de öpüşme havasında değildi artık.

"Eğer bana karşı arsızlık etmekten vazgeçmezsen neler olacağını söylemiştim sana," dedi. Gözleri sanki ağlıyormuş gibi ıslak ve garipti ama, asıl artık ben onun için yokmuşum gibi beni delip geçen bakışları korkuttu beni. "Bir milyon kez söyledim sana. Şimdi bana inanıyor musun, Dolores?"

"Evet," dedim. Boğazımı o kadar acıtmıştı ki sanki bir ağız dolusu çamurun içinden konuşuyordum. "Evet, anlıyorum."

"Bir daha söyle!" dedi. Boynumu hâlâ dirseğinin arasında tutuyordu ve artık o kadar sıkıyordu ki oradaki sinirlerden birine dokundu. Çığlık attım. Elimde değildi, çok acımıştı. Bu onun sırıtmasına neden oldu. "İnanır gibi söyle!" dedi.

"Evet!" diye çığlık attım. "Evet, inanıyorum!" Korkmuş gibi davranmayı planlamıştım, ama Joe beni zahmetten kurtardı, o gün numara yapmama gerek kalmamıştı.

"İyi," dedi, "bunu duyduğuma sevindim. Şimdi paranın nerede olduğunu söyle bana, umarım her kuruşu oradadır."

"Odunluğun arkasında," dedim. Ağız dolusu çamurun içinden konuşur gibi değildim, artık *Hayatınızın Tahmini*'ndeki Groucho Marx gibi çıkıyordu sesim. Bu da duruma uyuyordu, ne demek istediğimi anlarsınız. Sonra parayı bir kavanoza koyduğumu, kavanozu da böğürtlen çalılarının arasına sakladığımı söyledim.

"Tam kadın işi!" dedi küçümser bir ifadeyle, sonra beni teras merdivenlerine doğru itti. "Hadi, yürü. Gidip alalım şunu."

Teras merdivenlerinden inip arkamdan gelen Joe'yla evin arka tarafına doğru yürüdüm. Artık hava gece gibi kararmıştı ve kulübeye yaklaştığımızda öyle garip bir şey gördüm ki birkaç saniyeliğine her şeyi unutturdu bana. Durdum ve elimi kaldırıp bö-

ğürtlen çalılarının üstündeki gökyüzünü işaret ettim. "Bak, Joe!" dedim. "Yıldızlar!"

Yıldızlar çıkmıştı. Büyük Ayı'yı bir kış gecesindeki kadar net görebiliyordum. Bütün tüylerim diken diken oldu ama bu Joe'ya hiçbir şey ifade etmiyordu. Beni öyle sert itti ki neredeyse düşüyordum. "Yıldızlar mı?" dedi. "Eğer oyalanmaktan vazgeçmezsen onlardan bir sürü göreceksin, kadın, söz veriyorum."

Yeniden yürümeye başladım. Gölgelerimiz tümüyle kaybolmuştu ve bir yıl önce Selena'yla üstüne oturduğumuz beyaz taş, dolunayda fark ettiğim gibi, fener gibi parlıyordu. Işık dolunay gibi değildi, Andy, nasıl olduğunu, ne kadar acayip ve ürpertici olduğunu tarif edemem. Ama idare etmek zorundaydı. Nesneler arasındaki mesafenin, ay ışığında olduğu gibi, hesaplanmasının zorlaştığını ve artık tek bir böğürtlen çalısını ayırt edemeyeceğini biliyorum. Tüm calılar önlerinde o ateşböceklerinin ileri geri uçarak dans ettiği kocaman birer lekeydiler.

Vera arada sırada bana güneş tutulmasına doğrudan bakmanın ne kadar tehlikeli olduğunu söylemiş, "Retinalarını yakar ve hatta seni kör edebilir," demişti. Lut'un karısının başını çevirip Sodom kentine son bir kez bakmaktan kendini alamadığı gibi, ben de dayanamayıp başımı çevirdim ve omzumun üstünden göğe doğru hızlı bir bakış attım. Gördüğüm şey o zamandan beri aklımdan çıkmadı. Joe'yu düşünmeden haftalar, bazen aylar geçer ama o öğleden sonra başımı çevirip omzumun üstünden göğe baktığım zaman gördüğüm şeyi düşünmediğim tek bir gün bile olmadı. Lut'un karısı gözlerini önünde tutamayıp, kendi işine bakmadığı için tuzdan bir sütuna döndü ve bazen, aynı bedeli benimde ödememiş olmamın şaşılacak bir şey olduğunu düşünürüm.

Güneş tutulması daha tamamlanmamıştı ama çok az kalmıştı. Gökyüzü koyu mordu, içinde nehrin üstünde asılı, çevresinin büyük bölümüne üstüne tül gibi bir duvak yayılmış, kocaman siyah

bir gözbebeği gördüm. Bir yanda ince bir hilal şeklinde güneş, gürül gürül yanan bir ocağın içinde erimiş boncuk gibi hâlâ duruyordu. Böyle bir görüntüye bakmamam gerekiyordu, ama bir kez bakınca, başımı çeviremedim. Şey gibiydi... Bilirsiniz, belki güleceksiniz ama söyleyeceğim. Sanki içimdeki o göz benden çıkmış, göğe yükselmiş ve nasıl davranacağımı görmek için aşağıya bakıyordu. Ama hayal ettiğimden çok daha büyüktü. Çok daha siyahtı.

Eğer Joe beni bir daha itmese ve odunluğun duvarına çarpmasa muhtemelen kör oluncaya kadar bakacaktım. Bu beni biraz ayılttı ve yeniden yürümeye başladım. Önümde sanki biri flaşla fotoğraf çektiğinde gördüğünüz gibi büyük mavi bir nokta vardı, ve *eğer retinalarını yakar da hayatının sonuna kadar buna bakmak zorunda kalırsan bunu hak ettin, Dolores, bu Kabil'in işaretini taşımasından pek farklı olmaz,* diye düşündüm.

Beyaz kayayı geçtik, Joe hemen arkamda elbisemin yakasından tutuyordu. Kombinezonumun askısının koptuğu tarafa doğru kaydığını hissedebiliyordum. Karanlık ve tam ortada asılı duran o büyük mavi noktayla, her şey dengesiz ve yersiz görünüyordu. Kulübenin bittiği yer, sanki biri bir makas almış ve göğe çatı biçiminde bir delik açmış gibi, sadece karanlık bir görünüyordu.

Beni böğürtlen çalılarının kıyısına doğru itti ve ilk diken baldırımı deldiğinde, bu kez kot pantolonumu giymeyi unuttuğumu hatırladım. Başka neyi unutmuş olabileceğimi merak ettim, ama artık herhangi bir şeyi değiştirmek için çok geçti. Son kalan ışıkta o küçük kumaş parçasının sallandığını görebiliyordum ve kuyu kapağının onun altında nerede olduğunu hatırlamak için az zamanım kalmıştı. Sonra onun yumruğundan çekilip kurtuldum ve çalıların arasına zor attım.

"Hayır kaçmayacaksın, seni kaltak!" diye bağırdı bana. Arkamdan koşarken ayağının altındaki dalların kırıldığını duydum.

Yeniden elbisemin yakasını tutmaya çalıştığını ve neredeyse yakalayacağını fark ettim. Çekilip kurtuldum ve koşmaya devam ettim. Koşmak zordu, çünkü kombinezonum sarkıyor ve çalılara takılıyordu. Sonunda uzun bir parçası koparken, bacağım da sıyrıldı. Dizlerimden bileklerime kadar kan içindeydim ama eve dönüp farkına vardığımda, artık aradan çok zaman geçmişti.

"Geri gel buraya," diye bağırdı Joe ve bu kez elini kolumda hissettim. Çekip kurtardım kolumu ama arkamda gelinlik kuyruğu gibi sarkan kombinezonumu yakaladı. Eğer kombinezon dayansaydı, beni büyük bir balık gibi çekebilirdi ama eskiydi ve iki ya da üç yüz kere yıkandığı için yıpranmıştı. Tuttuğu parçanın yırtıldığını ve Joe'nun küfrettiğini duydum, biraz sarhoştu ve nefes nefeseydi. Çalıların kırıldığını ve çarptığını duyabiliyor ama neredeyse hiçbir şey göremiyordum. Bir kez böğürtlen çalılarının arasına dalınca ağaçkakanın kıçı kadar karanlıkta kalmıştık ve artık bağladığım mendilin bir faydası yoktu. Onun yerine kuyunun kapağının kenarını gördüm, hemen önümde karanlığın içinde küçük beyaz bir parıltı gibiydi: Tüm gücümle atladım. Ancak biraz ileri gidebilmiştim ve arkam dönük olduğu için Joe'nun kapağa bastığını görmedim. Büyük bir çatırtı oldu ve Joe bağırdı...

Hayır bu doğru değil.

Bağırmadı ve sanırım bunu benim kadar sen de biliyorsun. Ayağı tele takılmış bir tavşan gibi çığlık attı. Arkamı döndüm ve kapağın ortasında büyük bir delik gördüm. Joe'nun başı deliğin dışındaydı ve kırık tahtalardan birini bütün gücüyle tutuyordu. Elleri kanıyordu ve ağzının yanından sızan iplik gibi kan çenesinden aşağı akıyordu. Gözleri kapı tokmağı kadar açılmıştı.

"Ah Tanrım, Dolores," dedi. "Bu eski kuyu. Dibine kadar düşmeden önce çabuk bana yardım et."

Orada öylece durdum, birkaç saniye sonra gözlerindeki ifade değişti. Olup bitenlerin nedenini anladığını görebiliyordum gözle-

rinde. Gökyüzünde batı tarafında asılı duran siyah güneşin altında, kuyunun uzağında durup ona baktığım an korktuğum kadar korkmamıştım hayatım boyunca. Kot pantolonumu ve Joe'nun olması gerektiği gibi doğruca kuyunun içine düşmediğini unuttum. Her şey ters gidiyormuş gibi geldi.

"Ah," dedi, "Seni kaltak." Sonra kıvrılarak yukarı çıkmaya başladı.

Kaçmam gerektiğini düşündüm ama bacaklarım hareket etmiyordu. Hem, eğer dışarı çıkarsa nereye kaçacaktım ki? Güneşin tutulduğu o gün bir şey öğrendim: Eğer bir adada yaşıyor ve birini öldürmeye kalkıyorsan, iyi bir iş çıkarmalısın. Eğer yapamazsan ne kaçacak ne de saklanacak yer var.

Tutuna tutuna kendini yukarı çekmeye çalışırken, tırnaklarının eski tahtayı kazıyıp kıymıklar çıkardığını duyabiliyordum. O ses başımı kaldırıp güneş tutulmasına baktığımda gördüğüm gibi, her zaman istemediğim kadar yakınımda olan bir şeydi. O sesi bazen rüyalarımda bile duyuyorum, rüyamda kurtuluyor ve yine peşime düşüyordu ama gerçekte öyle olmadı. Aslında tırmanarak dışarı çıkmaya çalıştığı tahta, ağırlığının altında kırıldı ve Joe kuyuya düştü. Bu öyle çabuk oldu ki sanki baştan beri hiç orada olmamıştı. Birdenbire, ortasında kara bir delik olan ve üstünde ateşböceklerinin uçuştuğu gri, eski bir tahtadan başka bir şey yoktu orada.

Düşerken yine çığlık attı. Çığlığı kuyunun duvarlarında yankılandı. Düşerken atacağı çığlık da hesaplarımda olan şeylerden biriydi. Sonra bir gümbürtü ve bitti. Öylece bitti. Duvardaki fişi çekince bir lambanın sönmesi gibi.

Yere çömeldim ve kollarımı kavuşturup başka bir şey olacak mı diye bekledim. Biraz zaman geçti, ne kadar uzun sürdüğünü bilmiyorum, ama günün son ışığı da söndü. Tam güneş tutulması olmuş ve hava gece gibi kararmıştı. Kuyudan hâlâ hiç ses gelmiyordu. Sadece bana doğru hafif bir esinti geliyordu ve kokuyu

duyabildiğimi fark ettim. Bazen derin olmayan kuyulardan gelen o kokuyu bilir misin? Bakır kokusu gibidir, ıslaktır ve hiç hoş değildir. O kokuyu duyabiliyordum ve bu ürpertti beni.

Kombinezonumun neredeyse sol ayağımdaki ayakkabının üzerine kadar sarktığını gördüm. Tamamen yırtılmıştı ve paramparçaydı. Elbisemin yakasının sağ tarafından elimi soktum ve o taraftaki askıyı da çekip koparttım. Sonra kombinezonu aşağı çekip çıkardım üstümden. Yanımda bir bohça haline getirdim onu. Kuyudan uzaklaşabilmek için en iyi yolu arıyordum ki birden sana daha önce sözünü ettiğim o kızı düşündüm ve çok net olarak gördüm onu. O da dizlerinin üstüne çökmüş, yatağın altına bakıyordu ve, *ne kadar mutsuz*, diye düşündüm, *o da aynı kokuyu duyuyor*. Bozuk paralar ve istiridyeler gibi olan kokuyu. Ancak o koku kuyudan gelmiyordu, babasıyla ilgili bir şeydi.

Sonra, birdenbire, sanki dönüp bana baktı, Andy... Sanırım gördü beni. Görünce, neden o kadar mutsuz olduğunu anladım: babası ona sahip olmuştu bir şekilde, kız onu gizlemeye çalışıyordu. Üstüne üstlük aniden, birinin kendisine baktığını fark etmişti. Tanrı bilir kaç kilometre ötede ama yine de güneş tutulmasının çizgisinde olan bir kadın, biraz önce kocasını öldürmüş olan o kadın, kendisine bakıyordu.

Benimle konuştu ama sesini kulaklarımla duymadım, kafamın derinlerinden geliyordu. "Sen kimsin?" diye sordu.

Ona cevap verip vermediğimi bilmiyorum ama daha fırsat bulamadan, kuyudan uzun titrek bir çığlık geldi. "Duh-lorrr-isss..."

Birden kanım dondu sanki, kalbimin bir saniye durduğunu biliyorum, çünkü yeniden çarpmaya başladığında, karmakarışık bir şekilde dört beş kez bir arada atıyordu. Kombinezonu elime almıştım, ama o çığlığı duyunca parmaklarım gevşedi ve elimden düşüp böğürtlen çalılarından birine takıldı.

"Bu sadece senin çok çalışan hayal gücün, Dolores," dedim kendime. "Yatağın altında elbiselerini arayan küçük kız ve Joe'nun öyle çığlık atması... İkisini de hayal ettin. Biri kuyudan gelen kokuyu duyunca gelen bir hayal ve öteki de senin suçlu vicdanın. Joe kafası patlamış halde kuyunun dibinde yatıyor. O öldü ve artık seni de çocuklarını da asla rahatsız edemeyecek."

Önce inanmadım buna, ama biraz zaman geçince, uzaklarda bir tarlada öten baykuşun sesinden başka ses gelmedi. Sesin, mesaisinin bugün nasıl olup da bu kadar erken başladığını soruyormuş gibi geldiğini düşündüğümü hatırlıyorum. Hafif bir esinti böğürtlen çalılarını hışırdattı. Başımı kaldırıp gündüz vaktinde gökyüzünde parlayan yıldızlara, sonra da yeniden kuyunun ağzına baktım. Sanki karanlığın içinde yüzüyor gibiydi ve ortasında Joe'nun içine düştüğü delik, bir göz gibi göründü bana. 20 Temmuz 1963, her yerde gözler gördüğüm gündü.

Sonra yeniden kuyudan gelen ses duyuldu. "Yardım et bana Duh-lorrr-isss..."

İnledim ve ellerimi yüzüme koydum. Bunun yalnızca benim hayal gücüm ya da suçlu vicdanım veya herhangi bir şey olduğunu kendime söylememin faydası yoktu: Joe'ydu bu. Sanki ağlıyor gibi geldi bana.

"Yardım et bana lütfennnn... LÜTFEEEN..." diye inliyordu.

Sendeleyerek kuyu ağzının yanındaki, çalıların üstünden koşmaya başladım. Paniklememiştim, tam olarak değil ve bunu nasıl bildiğimi sana anlatacağım: Böğürtlenlerin olduğu yere doğru gitmeye başladığımızda elimde olan yansıtıcı kutuyu yerden alacak kadar durdum. Koşarken onu düşürdüğümü hatırlayamıyordum ama dallardan birinden sarktığını gördüm ve kaptım onu. İşlerin lanet olasıca Doktor McAuliffe ile nasıl gittiğini düşününce, muhtemelen iyi bir şey yapmıştım... Ama bu şimdi olanlardan uzak bir konu. Onu yerden almak için durdum, önemli olan o, ve bu

bana hâlâ aklımın başımda olduğunu gösteriyordu. Ancak, eğer açsa ve içindeki kokuyu alabiliyorsa, bir kedinin patisini bir kutunun kapağının altına sokmaya çalışması gibi, paniğin de aklıma sızmaya çalıştığını hissedebiliyordum.

Selena'yı düşündüm ve bu düşünce paniği uzaklaştırmama yardım etti. O, Tanya ve kırk küçük kampçıyla birlikte gözümün önüne geldi. Her kampçının elinde elişleri kabininde yaptığı yansıtıcı kutu vardı ve kızlar onlara bu kutuların içinde güneş tutulmasının en iyi nasıl görüneceğini öğretiyorlardı. Bu kuyunun yanında gördüğüm, küçük kızın yatağın altında şort ve gömleğini aradığı görüntü kadar berrak değildi, ama Selena'nın o yumuşak, kibar sesiyle küçüklerle konuşmasını, korkanları yatıştırmasını duymak benim için yeterliydi. Bunu ve geri döndüklerinde, Selena'yla kardeşleri için burada olmam gerektiğini düşündüm... Ama eğer paniklersem, muhtemelen burada olamayacaktım. Çok ileri gitmiş, çok şey yapmıştım ve kendimden başka güvenebileceğim hiç kimse yoktu.

Odunluğa gidip masanın üstünde Joe'nun altı pilli büyük el fenerini buldum. Açtım, ama hiçbir şey olmadı. Tam kendine yakışır biçimde, pilleri yenilememişti. Ancak, kışın çok sık elektriğimiz kesildiği için, onun masasının alt çekmecesini her zaman yeni pillerle doldururum. Altı pil aldım ve feneri yeniden doldurmaya çalıştım. Ellerim ilk seferinde o kadar titriyordu ki pilleri yere düşürdüm ve diz çöküp onları aramak zorunda kaldım. İkinci seferinde pilleri fenerin içine yerleştirebildim ama aceleden bir ikisini ters yerleştirmiş olmalıyım ki, fener yanmadı. Vazgeçmeyi düşündüm. Birazdan güneş yeniden görünecekti nasıl olsa. Ama güneş çıktığında bile kuyunun dibi karanlık olacaktı, hem kafamın içinde bir ses bana, istediğim kadar oyalanmamı, eğer yeteri kadar uzatırsam belki de geri gittiğimde onun sonunda pes edip, ruhunu teslim etmiş olduğunu görebileceğimi söylüyordu.

Sonunda fener yandı. Güzel parlak bir ışığı vardı ve en azından bacaklarımı daha fazla çizdirmeden, kuyuya giden yolu bulabilecektim. Ne kadar zaman geçtiğiyle ilgili hiçbir fikrim yoktu, ama ortalık hâlâ loştu ve gökte yıldızlar parlıyordu, sanırım saat daha altı olmamıştı ve güneşin büyük kısmı kapalıydı.

Daha yolun yarısına gelmeden ölmediğini anlamıştım, inlediğini ve beni çağırıp onu dışarı çıkarmam için yalvardığını duyabiliyordum. Eğer evde olsalardı Jolander'ler ya da Langill'ler veya Caron'lar onu duyabilirler miydi bilmiyorum. En iyisi merak etmemek dedim, bir sürü sorunumun içinde bir de bunu düşünemezdim. Ne yapacağıma karar vermek zorundaydım, en büyük sorun buydu, ama bir cevap bulacakmışım gibi de görünmüyordu. Her cevap bulmaya çalıştığımda, içimdeki bu ses bana bağırmaya başlıyordu. *Bu adil değil*, diye bağırıyordu, *anlaşma böyle değildi, o ölmüş olmalıydı, lanet olası, ölmüş olmalıydı!*

"İmdaaatt, Duh-lorrr-isss!" sesi yukarı geliyordu. Sanki bir mağaranın içinden geliyormuş gibi, düz ve yankılanan bir sesti. Feneri yaktım ve aşağı bakmaya çalıştım, ama yapamadım. Kuyunun kapağındaki delik ortadaydı ve fener sadece kuyunun üst kısmındaki üstü yosun kaplı büyük granit kayaları, aydınlatıyordu. Fenerin ışığında yosunlar siyah ve zehirli gibiydiler.

Joe ışığı görmüştü. "Dolores?" diye seslendi. "Tanrı aşkına, yardım et bana. Her tarafım kırıldı!"

Artık bir ağız dolusu çamurun içinden konuşuyor gibiydi. Ona cevap veremezdim. Eğer onunla konuşursam kesinlikle delirirdim. Onun yerine, feneri kenara koydum, elimden geldiğince eğildim ve onun kırıp içinden geçtiği tahtalardan birini tuttum. Tahtayı çekince çürük diş gibi hemen kırıldı.

Bunu duyunca, "Dolores!" diye bağırdı. "Ah Tanrım! Ah Tanrım çok şükür!"

Cevap vermedim, bir tahta daha ve bir tane daha ve bir tane daha kırdım. Artık havanın yeniden aydınlanmaya başladığını görebiliyordum. Kuşlar yazın güneş doğduğunda yaptıkları gibi ötmeye başlamışlardı. Ama güneş o saatte olması gerektiğinden çok daha karanlıktı. Yıldızlar yine kaybolmuştu, ama ateşböcekleri hâlâ dönüp duruyorlardı. O sırada, ben durmadan tahtaları kırıp çömeldiğim kenara doğru devam ediyordum.

"Dolores!" sesi geldi aşağıdan. "Para senin olsun! Hepsi! Ve bir daha Selena'ya asla dokunmayacağım, Tanrı'nın ve tüm meleklerin önünde yemin ederim, dokunmayacağım! Lütfen, tatlım, sadece beni bu delikten çıkar!"

Son tahtaya geldim, onu gevşetebilmek için böğürtlen çalılarının arasından çekmem gerekmişti, onu arkama doğru atım. Sonra ışığı kuyunun içine doğrulttum.

Işık önce yukarı kaldırdığı yüzüne değdi, onu görünce çığlık attım. Yüzü üstünde iki siyah nokta olan beyaz bir daire gibiydi. Bir iki saniye kadar, bir nedenle gözlerine taşlar soktuğunu düşündüm. Sonra gözlerini kırptı ve yalnızca bana bakan gözleri olduğunu anladım. Neler gördüğünü düşündüm, parlak bir ışık dairesinin arkasında bir kadının başı.

Dizlerinin üzerindeydi; çenesi, boynu ve gömleğinin önü kan içindeydi. Ağzını açıp çığlık atarak adımı söylerken, daha çok kan fışkırdı. Düştüğünde kaburgalarının çoğunu kırmıştı ve iki yandan kirpi dikenleri gibi akciğerlerine batıyor olmalıydılar.

Ne yapacağımı bilemiyordum. Enseme, kollarıma ve bacaklarıma gelen güneşi hissederek oraya çökmüş oturuyordum. Bunu hissediyordum ve ışığı aşağıda onun üstünde tutuyordum. Sonra kollarını kaldırdı ve sanki boğuluyormuş gibi salladı, artık dayanamıyordum. Işığı söndürüp geri çekildim. Kanlı dizlerimi tutup titreyerek, küçük bir top gibi büzülüp, kuyunun kenarında oturdum.

"Lütfen!" diye seslendi, *"Lütfen!"* ve *"Lütfen!"* ve sonunda *"Lütfeeeeennn, Duh-lorrr-isss!"*

Ah, bu çok korkunçtu, kimsenin hayal edemeyeceği kadar korkunç ve uzun süre devam etti. Beni delirteceğini düşününceye kadar devam etti. Güneş tutulması sona erdi, kuşlar sabah şarkılarını söylemeyi kesti ve ateşböcekleri dönmekten vazgeçti (ya da belki artık ben göremiyordum) ve nehirdeki teknelerin bazen yaptıkları gibi birbirlerine düdüklerini çaldıklarını duydum, ama o daha vazgeçmiyordu. Bazen yalvarıyor ve bana tatlım diyor, eğer onu oradan çıkarırsam bütün yapacaklarını, nasıl değişeceğini, nasıl yeni bir ev inşa edeceğini ve hep istediğimi sandığı Buick arabayı alacağını söylüyordu. Sonra beni lanetliyor ve bir duvara bağlayıp içime kızgın bir demir sokacağını, ben ölünceye kadar içimde oynatacağını söylüyordu.

Bir keresinde aşağı bir şişe viski atmamı istedi. Buna inanabiliyor musunuz? Lanet olası bir şişe istedi sonra da bana lanet okudu ve vermeyeceğimi anlayınca eskimiş pis karı olduğumu söyledi.

Sonunda hava yeniden kararmaya, gerçekten kararmaya, başladı, demek en azından sekiz buçuk, belki de dokuz olmuştu bile. Yeniden Doğu Yolu'ndan araba geçiyor mu diye dinlemeye başladım, ama daha hiç geçmiyordu. Bu iyiydi ama şansımın sonsuza kadar sürmeyeceğini biliyordum.

Bir süre sonra göğsüme düşen başımı birden kaldırdım ve uyuklamış olduğumu fark ettim. Çok uzun sürmüş olamazdı çünkü gökyüzünde hâlâ biraz aydınlık vardı ama ateşböcekleri geri gelmiş, her zamanki işlerini yapıyorlardı ve baykuş tekrar ötmeye başlamıştı. Bu ikinci kere biraz daha rahatlatıcıydı.

Yerimi biraz değiştirdim, hareket eder etmez her tarafım karıncalanmaya başlayınca dişlerimi sıkmak zorunda kaldım, o kadar uzun çömelmiştim ki dizlerimden aşağısı uyuşmuştu. Ar-

tık kuyudan hiç ses gelmiyordu, sonunda ölmüş olduğunu, ben uyurken onun gittiğini ummaya başladım. Sonra sürtünme sesleri, inlemeler ve ağlama sesleri duydum. Ağladığını duymak en kötüsüydü, çünkü hareket ederken çok canı yanıyordu.

Sol elimin üstüne abandım ve ışığı yeniden kuyunun içine tuttum. Artık tümüyle karanlık olduğu için bunu yapmak benim için çok zordu. Nasıl olduysa ayağa kalkabilmişti, fenerin ışığının giydiği çizmelerin çevresindeki üç dört ıslak noktaya yansıdığını görebiliyordum. Beni boğmaktan yorulup bıraktığında teras zeminine düştüğüm zaman kırık cam parçalarına yansıyan güneş tutulmasını gördüğümü hatırlattı bu bana.

Aşağıya bakarken olanları, on, on iki metre aşağı düşüp öleceğine, kötü şekilde hırpalanıp kurtulmayı nasıl başardığını sonunda anladım. Kuyu artık tamamen kuru değildi anlayacağın. Yeniden dolmamıştı, eğer dolsaydı yağmur dolu fıçıya düşen bir fare gibi boğulurdu sanırım, ama kuyunun dibi, bataklık gibi ıslaktı. Bu düşmesini biraz yumuşatmıştı ve sarhoş olduğu için çok yaralanmamıştı.

Başı önüne eğik ayakta duruyor, yeniden düşmemek için elleriyle kuyunun duvarına dayanarak, bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Sonra başını kaldırıp baktı ve beni görünce sırıttı. O sırıtma bütün vücudumu ürpertti, Andy, çünkü bu ölü bir adamın sırıtışıydı. Yüzü ve gömleği kanlar içinde ölü bir adam, sanki gözlerine taşlar sokulmuş gibi bakan ölü bir adam.

Sonra duvardan yukarı tırmanmaya başladı.

Ona bakıyor ve hâlâ inanamıyordum. Kenardaki çıkık bir taşa parmaklarını taktı ve bir ayağını iki taşın arasına sokuncaya kadar kendini yukarı çekti. Orada bir dakika dinlendi sonra başının üzerinde ellerinden birinin yeniden duvarı yokladığını gördüm. Kocaman şişman beyaz bir böceğe benziyordu. Tutunacak bir taş daha buldu, iyice yakaladı ve diğer elini de kaldırdı. Sonra

kendini yeniden yukarı çekti. Bir sonraki sefer dinlenmek için durduğu zaman, kanlı yüzünü ışığıma doğru kaldırdı, tutunduğu taştaki yosun parçalarının yanaklarına ve omuzlarına döküldüğünü gördüm.

Hâlâ sırıtıyordu.

Bir içki daha içebilir miyim, Andy? Hayır, Beam değil, bu gece ondan daha fazla istemem. Bundan sonra su yeter bana.

Teşekkürler. Çok teşekkür ederim.

Neyse, ayağı kayıp düştüğünde tutunacak yeni bir taş arıyordu. Kıçının üstüne düşünce, çamur üstüne düştüğünü belli eden bir ses çıktı. Çığlık attı ve televizyonda kalp krizi geçiriyormuş gibi görünmek için yaptıkları gibi göğsünü tuttu, sonra başı göğsüne düştü.

Daha fazla dayanamıyordum. Böğürtlen çalılarının arasında sendeleyerek eve doğru koştum. Banyoya gittim, içim çıkıncaya kadar kustum. Sonra yatak odasına gidip yattım. Tepeden tırnağa titriyor, durmadan ya hâlâ ölmediyse, diye düşünüyordum. Ya bütün gece canlı kalır, kayaların arasındaki ve çamurun içindeki suyu içerek, günlerce yaşarsa? Ya Caron'lar veya Langill'ler ya da Jolander'ler duyup da, Garrett Thibodeau'yu çağırıncaya kadar imdat çığlığı atarsa? Ya yarın, içki arkadaşlarından veya bir motoru tamir etmesi için takım arkadaşlarından biri eve gelir ve böğürtlen çalılarından gelen çığlıkları duyarsa? O zaman ne olacak, Dolores?

Bu soruları cevaplayan başka bir ses vardı. Sanırım içimdeki göze aitti bu, ama Dolores Claiborne'dan çok Vera Donovan'ı andırıyor, "eğer hoşuna gitmezse kıçımı öp"e benziyordu. "Tabii öldü," dedi o ses, "eğer ölmediyse bile, yakında ölecek. Şok ve soğuktan, delik akciğerleri yüzünden ölecek. Birinin temmuz gecesinde soğuktan öleceğine inanmayan insanlar muhtemelen bulunur, ama bunlar yerin on metre altında, ıslak ada taşlarının

üstünde hiç oturmamış kişilerdir. Bunları düşünmenin hoş olmadığını biliyorum, Dolores, ama en azından endişe etmekten vazgeçebileceğin anlamına geliyor. Bir süre uyu ve oraya gidip baktığında, görürsün."

O sesin mantıklı olup olmadığını bilmiyordum ama sanki mantıklı gibi geliyordu, ben de uyumaya çalıştım. Ancak uyuyamadım. Her biraz dalar gibi olduğumda, Joe'nun kulübenin yanından sendeleyerek arka kapıya doğru geldiğini düşündüm ve ev her gıcırdadığında, yerimden zıpladım.

Sonunda artık dayanamadım. Elbisemi çıkarıp kot pantolon ve kazak giydim (sanırım at çalındıktan sonra ahırın kapısını kilitledin, diyorsunuz), ve kusmak için banyoda yere çöktüğümde tuvaletin yanında yere düşürdüğüm feneri aldım. Sonra dışarı çıktım.

Her zamankinden daha karanlıktı. O gece ay var mıydı bilmiyorum, ama olsaydı da fark etmezdi çünkü bulutlar geri gelmişti. Kulübenin arkasındaki böğürtlen çalılığına yaklaştıkça ayaklarım giderek ağırlaştı. Fenerin ışığında kuyunun ağzını gördüğümde, artık ayaklarımı zor kaldırıyordum.

Ama kaldırdım, oraya kadar yürümeye zorladım kendimi. Beş dakika dinleyerek durdum orada, cırcırböceklerinin, böğürtlen çalılarını hışırdatan rüzgârın ve bir yerlerde öten, herhalde daha önce duyduğum aynı baykuşun, seslerinden başka bir ses yoktu. Ha, bir de uzaktan doğudan gelen, adanın burnuna çarpan, ancak adada alıştığımız için hiç işitmediğimiz dalgaların seslerini duyabiliyordum. Elimde, Joe'nun, ışığını kuyu ağzına tuttuğum feneriyle orada durdum. Yağlı, yapışkan ter tüm vücudumdan aşağı iniyor, böğürtlen çalılarının açtığı yara ve çiziklerin içine girip yakıyordu, kendime, "Çömel ve kuyunun içine bak," dedim. Ne de olsa, oraya bunun için gelmiştim.

Bunun için gelmiştim ama gerçekten orada olunca, yapamadım. Tüm yapabildiğim titremek ve boğazımdan bir inleme sesi çıkarmaktı. Kalbim gerçekten atmıyor, göğsümde bir sinekkuşunun kanatları gibi çırpınıyordu.

Sonra kuyudan toprak, kan ve yosuna bulanmış beyaz bir el çıktı ve ayak bileğimi yakaladı.

Feneri yere düşürdüm. Şansıma, kuyunun hemen yanındaki çalıların arasına düştü, eğer kuyunun içine düşseydi, işte o zaman tam boka batardım. Ama ne feneri ne de iyi şansımı düşünüyordum, çünkü battığım bok zaten yeteri kadar derindi ve tek düşündüğüm bileğimdeki, beni deliğe doğru çeken eldi. O el ve İncil'den bir satır. Kafamın içinde demirden kocaman bir çan gibi çalıyordu: *Düşmanlarım için bir çukur kazdım ve içine kendim düştüm.*

Çığlık atıp geri çekilmeye çalıştım ama Joe beni o kadar sıkı tutuyordu ki sanki eli çikentoyla kaplanmış gibiydi. Fenerin ışığı başka yönü aydınlatıyor olmasına rağmen gözlerim onu görecek kadar karanlığa alışmıştı. Sonunda kuyudan neredeyse çıkmayı başarmıştı. Kaç kez yeniden düşmüş olduğunu Tanrı bilir, ama sonunda neredeyse en üste kadar çıkabilmişti. O sırada geri gelmeseydim herhalde tamamen çıkacaktı da.

Başı kuyunun kapağının geri kalan kısmından en fazla iki karış kadar aşağıdaydı. Hâlâ sırıtıyordu. Alttaki takma dişleri biraz ağzından çıkmıştı –bunu şimdi bile, senin karşımda oturduğunu gördüğüm kadar net görebiliyorum, Andy– ve sırıttığından sanki at dişlerini andırıyordu. Bazıları üstlerindeki kan yüzünden siyah görünüyordu.

"Duh-lorrr-isss," dedi nefes nefese ve beni çekmeye devam etti. Çığlık atıp arkaüstü yere düştüm ve yerdeki lanet olası deliğe doğru kaymaya başladım. Ben kayarak üstlerinden geçerken böğürtlen çalılarının çatırdağını duyabiliyordum. "Duh-lorrr-isss

seni kaltaaaak," dedi Joe, ama artık sanki bana şarkı söylüyor gibi geliyordu sesi. Birazdan *"Moonlight Cockail"i söylemeye başlayacak*, diye düşündüğümü hatırlıyorum.

Çalılara tutundum, ellerim dikenler ve kanla doldu. Tutmadığı ayağımla başına tekme attım ama ayağım vurabilmek için yere fazla yakındı, spor ayakkabılarımla saçlarını biraz ayırdım hepsi o kadar.

"*Hadi Duh-lorrr-isss*," dedi, sanki beni dondurma yemeğe veya Fudgy'de halk dansları yapmaya götürmek ister gibi.

Kıçım kuyunun yanında kalan tahtalardan birine dayandı, hemen bir şeyler yapmazsam onunla birlikte kuyuya düşecektim ve muhtemelen orada birbirimize sarılmış halde kalacaktık. Bulunduğumuzda, Yvettte Anderson filan gibi, birbirimizi ne kadar çok sevdiğimizi göstermek için bunu yaptığımızı söyleyecek salaklar olacaktı.

Bu bitirdi işi. Kalan gücümü topladım ve son bir kez kendimi geri çektim. Tutacak gibi oldu, ama sonra eli kayıp gitti. Spor ayakkabım yüzüne vurmuş olmalıydı. Çığlık attı, eli birkaç kez ayağımın kenarına vurdu, sonra tamamen yok oldu. Kuyunun dibine düştüğünü duymak için bekledim ama düşmedi. O adi herif asla vazgeçmedi. Eğer öldüğü gibi yaşasaydı, onunla herhangi bir sorunumuz olur muydu bilemiyorum.

Dizlerimin üstüne doğruldum ve onun arka üstü kuyuya doğru kaykıldığını gördüm... Ama nasılsa tutundu. Başını kaldırıp bana baktı, kanlı bir tutam saçı gözlerinden çekip sırıttı. Sonra eli yine kuyudan çıktı ve toprağa tutundu.

"Duh-lorrr-isss" diye inledi. "Dul-oooh-russ, Dul-oooh-russ,!" Sonra tırmanıp dışarı çıkmaya başladı.

"Beynini dağıt, seni aptal," dedi Vera Donovan, o zaman. Ama daha önce küçük kızın sesini duyduğum gibi başımın içinden değil. Ne dediğimi anlıyor musun? O sesi şimdi senin beni

duyduğun gibi duydum ve eğer Nancy Bannister'ın kaydı orada olsaydı, o sesi arka arkaya çalabilirdiniz. Kendi adımı bildiğim gibi biliyorum bunu.

Her neyse, kuyunun yanında yere saplanmış taşlardan birini aldım. Joe bir anda bileğime dokundu ama o daha yakalayamadan ben taşı yerinden çekip çıkardım. Üstü kuru yosunla kaplanmış büyük bir taştı. Başımın üstüne kaldırdım onu. Başını kaldırıp taşa baktı. O sırada kafası kuyunun dışına çıkmıştı ve sanki gözleri saplarının üstünde duruyordu. Taşı bütün gücümle kafasına indirdim. Alttaki dişlerinin kırıldığını duydum. Porselen bir tabağı tuğladan bir şömine tabanına düşürdüğünüz zamanki gibi bir ses çıktı. Sonra yuvarlanıp kuyunun içine düştü ve taş da onunla birlikte gitti.

O zaman bayıldım. Bayıldığımı hatırlamıyorum, yere yatmış gökyüzüne baktığımı hatırlıyorum. Bulutlar yüzünden bir şey görünmüyordu, onun için gözlerimi kapattım... Ancak gözlerimi tekrar açtığımda, gökyüzü yine yıldızlarla doluydu. Olup biteni, bayıldığımı ve ben baygınken bulutların rüzgârla dağıldığını anlamam biraz zaman aldı.

El feneri hâlâ kuyunun yanındaki çalılarda duruyordu ve ışığı da güzelce parlıyordu. Onu alıp kuyudan aşağı tuttum. Joe başı bir omzuna doğru eğilmiş, elleri kucağında ve bacakları iki yana açık yerde yatıyordu. Beynini dağıttığım taş bacaklarının arasındaydı.

Hareket edecek mi diye bekleyerek ışığı beş dakika üzerinde tuttum, ama bir daha hiç kımıldamadı. Sonra ayağa kalktım ve yeniden eve döndüm. Başım dönünce iki kez durmam gerekti ama sonunda başardım. Yatak odasına giderken çıkardığım giysileri düştükleri yerde bıraktım. Duşa girdim ve dayanabileceğim kadar sıcak suyun altında, ne sabunlanarak ne de saçlarımı yıkayarak, sadece su yüzümü iyice vursun diye başımı kaldırıp on

dakika kadar orada durdum. Eğer su giderek soğumasaydı, sanırım oracıkta duşun altında uyuyabilirdim. Su buz gibi olmadan önce hızla saçımı yıkayıp duştan çıktım. Kollarım ve bacaklarım çizik içindeydi ve boğazım hâlâ feci ağrıyordu, ama bunlardan öleceğimi düşünmüyordum. Joe kuyunun dibinde bulunduğunda birilerinin o çizikler ve boğazımdaki morluklar için ne düşüneceği aklıma bile gelmedi. En azından o zaman gelmedi.

Geceliğimi üstüme geçirdim ve yatağın üstüne düşüp ışığı söndürmeden uyudum. Bir saat sonra ayak bileğimde Joe'nun elini hissedip çığlık atarak uyandım. Bunun sadece rüya olduğunu fark edince bir an rahatladım ama sonra, *ya yeniden kuyunun kenarlarından tırmandıysa?* diye düşündüm. Tırmanmadığını biliyordum, kafasına taşla vurduğum zaman ikinci kez aşağı düştüğünde haklamıştım onu, ama bir yanım tırmandığından ve birkaç dakika sonra dışarı çıkacağından emindi. Çıkar çıkmaz benim için gelecekti.

Orada yatıp beklemeye çalıştım ama yapamadım. Kuyunun kenarından tırmandığı resim giderek beynimde berraklaşıyordu ve kalbim patlayacak kadar hızlı çarpıyordu. Sonunda spor ayakkabılarımı giydim, el fenerini yeniden aldım ve geceliğimle koşarak oraya gittim. Bu kez kuyunun kenarına doğru emekleyerek gittim, hiçbir şey için yürüyemezdim. O beyaz elin karanlıkta oradan çıkıp beni yakalamasından çok korkuyordum.

Sonunda ışığı aşağı doğru tuttum. Daha önce olduğu gibi elleri kucağında ve başı bir yana eğilmiş orada yatıyordu. Taş iki yana açılmış bacaklarının arasında aynı yerinde duruyordu. Uzun süre baktım ve bu kez eve doğru yürürken artık gerçekten öldüğünü anlamaya başladım.

Sürünerek yatağa girdim, ışığı söndürdüm ve biraz sonra uykuya daldım. En son, *artık iyi olacağım*, diye düşündüğümü hatırlıyorum, ama olmadım. Birkaç saat sonra uyandığımda mutfakta

birinin olduğunu işittiğimden emindim. Joe'yu mutfakta duyduğumdan emindim. Yataktan fırlayıp kalkmaya çalıştım, ayaklarım battaniyeye takıldı ve yere düştüm. Ayağa kalkıp lambanın düğmesini aramaya başladım, ben onu bulamadan Joe'nun ellerinin boğazıma sarıldığını hissedeceğimden emindim.

Bu olmadı tabii. Işığı yakıp bütün evi dolaştım. Boştu. Sonra spor ayaklabılarımı giydim ve koşarak kuyuya gittim.

Joe hâlâ elleri kucağında ve başı omzunda yatıyordu. Başının aynı omuzda yattığına kendimi inandırıncaya kadar uzun süre baktım ona. Bir ara ayağının hareket ettiğini düşündüm ama bu herhalde bir gölgenin hareketiydi. El fenerini tutan el hiç dengeli olmadığından pek çok gölge vardı orada.

Arkada bağlanmış saçlarımla herhalde White Rock etiketlerindeki kadına benzeyerek orada çömelip otururken, birden çok garip bir şey yapma arzusu duydum. Kuyuya yuvarlanıncaya kadar dizlerimin üstünde öne eğilecek gibi hissettim kendimi. Beni onunla birlikte bulacaklardı... Ve artık odada yanımda mı diye uyanmayacak ya da elimde fenerle hâlâ ölü mü diye bakmak için koşmak zorunda kalmayacaktım.

Sonra Vera'nın sesi konuştu yeniden, ancak bu kez kafamın içindeydi. Birinci kez doğrudan kulağıma konuştuğunu bildiğim gibi, bunu da biliyorum. "İçine yuvarlanacağın tek yer yatağındır," dedi o ses bana. "Biraz uyu, uyandığında güneş tutulması gerçekten bitmiş olacak. Doğan güneşte her şeyin ne kadar daha iyi görüneceğine şaşıracaksın."

Bu iyi bir öğüt gibi geldi ve ona uymak için kalktım. Dış kapıların ikisini de kilitledim, ancak gerçekten yatmadan önce, ne daha önce, ne de sonra hiç yapmadığım bir şey yaptım: Kapı tokmağının altına bir iskemle yerleştirdim. Bunu itiraf etmekten utanıyorum –yanaklarım yandığına göre herhalde kızardım– ama faydası oldu anlaşılan, çünkü başım yastığa değer değmez uykuya

daldım. Bir daha gözlerimi açtığımda, parlak bir güneş penceremden içeri giriyordu. Vera o gün işe gelme demiş, ayın yirmisinde vermeyi kararlaştırdığı büyük partiden sonra Gail Lavesque ve diğer birkaç kızın evi toparlayabileceğini söylemişti. Ben de mutlu olmuştum.

Kalktım ve bir duş daha aldıktan sonra giyindim. Çok halsizleştiğim için bütün bunları yapmak yarım saat sürdü. En kötüsü belimdi. Joe böbreklerime vurduğundan beri bu zayıf noktam olmuştu. Kafasına vurmak için toprağa saplanmış olan o taşı çıkarırken ve kolumu başımın üstüne kaldırırken belimi yeniden incittiğimden emindim. Nedeni her neyse, feci ağrıdığını söylemeliyim.

Sonunda giyindiğimde, parlak güneşin ışıklarının doldurduğu mutfak masasına oturup bir fincan sütsüz kahve içerek yapmam gerekenleri düşündüm. Hiçbir şey istediğim gibi gitmemişti, ama yapacak çok bir şey yoktu ve kalanlar doğru yapılmalıydı. Eğer bir şey unutursam ya da gözümden kaçarsa doğruca kodese giderdim. Joe St. George, Little Tall'da pek sevilmezdi ve yaptıklarım yüzünden beni suçlayacak çok kişi yoktu, ama ne kadar değersiz olursa olsun bir adamı öldürünce, insana bir geçit töreni yapıp madalya da vermezler.

Kendime bir fincan daha kahve doldurdum. Kahvemi içmek ve çevreye göz gezdirmek için arka taraftaki terasa gittim. İki yansıtıcı kutu ve güneş tutulması gözleyiciler yeniden Vera'nın bana verdiği alışveriş torbasına girmişlerdi. Joe aniden ayağa kalktığında kucağından terasın tahtalarına düşüp kırılan diğer gözleyicinin parçaları, o zamandan beri aynı yerde duruyordu. Nihayet içeri gittim, süpürgeyle faraşı aldım ve onları süpürdüm. Benim nasıl biri olduğumu bilenler, ki ada sakinleri nasıl biri olduğumu bilir, onları yerde görürlerse daha fazla kuşkulanırlardı.

Önce fikrim, o öğleden sonra Joe'yu hiç görmediğimi söylemekti. Herkese, Vera'dan eve geldiğimde, kasabalı kıçını nereye götürdüğünü söyleyen bir not bile bırakmadan çekip gittiğini ve ona kızdığım için bir şişe pahalı viskiyi yere döktüğümü söylemeyi düşündüm. Eğer yaptıkları testler kuyuya düştüğünde sarhoş olduğunu gösterirse hiç aldırmazdım, Joe kendi mutfağımızdaki evyenin altı dahil her yerden içki bulabilirdi.

Aynaya bakınca bunun işe yaramayacağını anladım. Eğer Joe eve gelip o boynumu morartmadıysa, bunu kimin yaptığını öğrenmek isteyeceklerdi. Ben ne diyecektim, Noel Baba yaptı mı? Şansıma, kendimi işin dışında bırakmış, Vera'ya eğer Joe sarhoş olursa, muhtemelen onu kendi halinde evde bırakıp, güneş tutulmasını Doğu Yakası'nda izleyeceğimi söylemiştim. Bu sözleri söylediğimde aklımda hiçbir plan yoktu ama şimdi bunu söylediğim için dua ediyordum.

Doğu Yakası olmazdı –orada insanlar vardı ve benim yanlarında olmadığımı bilirlerdi– ama Rus Çayırı, Doğu Yakası yolunun üstündedir, batıyı çok iyi görür ve orada hiç kimse olmayacaktır. Bunu terasta otururken ve sonra bulaşıkları yıkarken tekrar düşünmüştüm. Tek önemli soru...

Ne var, Frank?

Hayır, kamyonun evde olmasından hiç endişe etmiyordum. 1959'da arka arkaya ehliyet cezası almıştı ve sonunda ehliyetine bir ay el koyulmuştu. O sırada görevli polis memurumuz olan Edgar Sherrick, gelip Joe'ya canının istediği kadar içebileceğini ama bir kere daha sarhoş araba kullanırken yakalanırsa, onu doğru kodese atacağını ve ne kadar uğraşırsa uğraşsın bir yıl ehliyetini geri alamayacağını söyledi. Edgar ve karısı 1948 ya da 1949'da sarhoş bir şoförün yaptığı kazada küçük kızlarını kaybetmişlerdi ve başka şeylerde hoşgörülü olan Edgar, direksiyondaki sarhoşlara hiç acımazdı. Joe bunu biliyordu ve terasımızda Edgar'la ara-

larında geçen konuşmadan sonra, eğer iki taneden fazla içerse araba kullanmazdı. Hayır, Rus Çayırı'ndan geldikten ve Joe'nun gittiğini gördükten sonra arkadaşlarından birinin gelip onu güneş tutulmasını kutlamak için bir yere götürdüğünü söylemeyi düşündüm. Bu hikâyeyi anlatmak niyetindeydim.

Tek önemli soru, dediğimde söylemek istediğim içki şisesini ne yapacağımdı. Herkes son zamanlarda ona içki aldığımı biliyordu ama bunda bir şey yoktu. Bana vurmasını engellemek için bunu yaptığımı düşündüklerini biliyordum. Ama uydurduğum hikâyeyi desteklemek için şişeyi nereye koymalıydım? Bu önemli olmayabilirdi ama olabilirdi de. Bir cinayet işlediğinde daha sonra neyin gelip başına bela olacağını bilemezsin. Bu, bir cinayet işlememek için bence iyi bir nedendir. Kendimi Joe'nun yerine koydum –düşündüğünüz kadar da zor olmadı bu– ve eğer şişede bir yudum viski kaldıysa, Joe'nun onu almadan hiçbir yere gitmeyeceğini hemen anladım. Onunla birlikte kuyuya düşmüş olması gerekirdi ve oraya gitmişti de... Kapağı dışında, yani. Onu kırık cam parçalarıyla birlikte çöpe atmıştım.

Viskinin sonu şişede çalkalanırken onu alıp kuyuya doğru yürürken düşündüm: İçkiyi kafasına dikti, bu tamam, zaten bunu bekliyordum ama sonra boynumu tulumba kolu zannetti, bu tamam değil, onun için yansıtıcı kutumu aldım ve yolda durup içimden ona bir şişe Johnnie Walker almak geldiği için kendime küfrederek, tek başıma Rus Çayırı'na gittim. Geri geldiğimde, gitmişti. Nereye ya da kiminle gittiği umurumda değildi. Dağınıklığını topladım ve geri geldiğinde daha keyifli olmasını ümit ettim. Bu biraz fazla uysal gibiydi ama yeterli olurdu.

O lanet olası şişeden en çok, onu yok etmenin, tekrar oraya gidip yeniden Joe'ya bakacağım anlamına geldiği için nefret ettim. Yine de, sevdiklerimle sevmediklerim artık önemsizdi.

Böğürtlen çalılarının durumundan da endişe ediyordum ama tahmin ettiğim kadar ezilmemişlerdi ve düzelmeye başlamışlardı bile. Joe'nun kaybolduğunu bildirdiğimde eskisine yakın durumda olacaklarını tahmin ediyordum.

Kuyunun gün ışığında o kadar korkunç görünmeyeceğini umuyordum ama korkunçtu. Kapağın ortasındaki delik daha da kötüydü. Bazı tahtalar geri çekildiği için artık bir göze benzemiyordu ama bunun bile faydası olmadı. Bir göz yerine, sonunda içine tamamen çürümüş bir şey düşmüş olan boş bir göz çukuruna benziyordu. O bakırımsı nemli kokuyu da duyabiliyordum. Bu beynimde görüntüsü olan o kızı düşünmeme neden oldu ve ertesi sabah acaba ne yapıyor diye merak ettim.

Dönüp eve gitmek geldi içimden, ama onun yerine ayağımı bile sürümeden doğruca kuyuya gittim. Bir sonraki kısmı olabildiğince çabuk bitirmek ve bir daha geriye bakmamak istiyordum. Daha sonra, çocuklarımı düşünmek ve ne olursa olsun ileriye bakmak istiyordum, Andy.

Eğilip kuyunun içine baktım. Joe hâlâ elleri kucağında, başı bir omzuna düşmüş orada yatıyordu. Yüzünde böcekler dolaşıyordu ve onları görmek onun gerçekten öldüğüne inandırdı beni. Şişeyi bir mendille boğazından tuttum –parmak izleri sorun değildi, sadece ona dokunmak istemedim– ve aşağı attım. Joe'nun yanında çamura düştü ama kırılmadı. Ancak böcekler kaçıştılar, gömleğinin yakasından içeri doğru koştular. Bunu asla unutamadım.

Gitmek için ayağa kalkıyordum ki, saklanmak için içeri kaçan böceklerin görüntüsü yeniden midemi bulandırdı ve gözüm ilk kez ona bakabilmek için çekip çıkardığım tahtalara takıldı. Onları orada bırakmak doğru değildi, eğer bırakırsam akıllara pek çok soru gelebilirdi.

Bir süre düşündüm bunu, sonra öğle olmak üzere olduğunu ve güneş tutulması ya da Vera'nın büyük davetini konuşmak için

birinin uğrayabileceğini fark edince, cehenneme kadar yolu var dedim ve onları da kuyuya attım. Sonra eve geri döndüm. Dönerken çalıştım, demem gerekirdi çünkü elbiselerimin dikenlere takılıp kalmış parçaları vardı ve pek çoğunu topladım. O gün geri gidip ilk seferinde gözümden kaçmış olan üç dört tanesini de aldım. Joe'nun gömleğinden kalan tüylü parçalar da vardı ama onları almadım. *Garrett Thibodeau onlardan bir şey çıkarırsa çıkarsın,* diye düşündüm. *Kim anlayabilirse anlasın. Ne olursa olsun, sarhoş olmuş ve kuyuya düşmüş gibi görünecek ve Joe'nun buralardaki ünüyle de verecekleri karar benim lehime olacaktır.*

Ancak o küçük kumaş parçaları kırık bardak ve Johnnie Walker şişesinin kapağıyla birlikte çöpe gitmedi, onları aynı gün daha sonra götürüp okyanusa attım. Ön bahçede teras merdivenlerine tırmanmaya hazırlanıyordum ki birden aklıma bir düşünce geldi. Joe arkamdan sarkan gömleğimden bir parçayı tutmuştu, ya o parça *hâlâ* elindeyse? Ya kuyunun dibinde kucağında duran ellerinden birindeyse?

Buz gibi donakaldım... Ve sahiden de buz gibi oldum. Orada o sıcak temmuz güneşinin altında, okulda okuduğum bir şiirde olduğu gibi, sırtımda ürpertilerle ve kemiklerimin sıfır derece olduğunu hissederek durdum. Sonra Vera yine konuştu beynimde. "Buna hiçbir şey yapamayacağına göre, Dolores," dedi, "sana peşini bırakmanı öneririm." Çok güzel bir öneriymiş gibi geldi bu, onun için merdivenlerden çıkıp eve girdim.

Sabahın büyük bölümünde evde ve terasta arayıp durdum. Şey, bilmiyorum. Ne aradığımı bilmiyorum kesin olarak. Belki de içimdeki o gözün açılmasını ve o kuyunun yanındaki tahtaları yok etmek gibi, yapılması gereken bir şeyler varsa, görmesini bekliyordum. Eğer öyle olduysa bile hiçbir şey görmedim.

Saat on bir sularında ikinci adımı atıp, Gail Lavesque'yu aradım. Önce güneş tutulmasıyla ilgili ne düşündüğünü filan sordum, sonra da kraliçe hazretlerinin evinde işlerin nasıl olduğunu sordum.

"Şey," dedi, "O kel kafalı, diş fırçası bıyıklı yaşlıca adamdan başkasını görmediğim için şikâyet edemem, hangisinden söz ettiğimi biliyor musun?"

Bildiğimi söyledim.

"Saat dokuz buçuk gibi aşağı indi, yeniden bahçeye çıktı, yavaş yürüyor ve başını tutuyordu ama en azından uyanmıştı, diğerleri için aynı şeyi söyleyemem. Karen Jolander taze sıkılış bir bardak portakal suyu isteyip istemediğini sorduğunda, terasın kenarına koştu ve petunyaların içine kustu. Duymalıydın onu, Dolores... iğrençti!"

Gözlerimden yaş gelinceye kadar güldüm ve gülmek hiç bu kadar iyi gelmemişti.

"Feribottan geldiklerinde oldukça eğlenmiş olmalılar," dedi Gail. "Bu sabah döktüğüm her sigara izmariti için bir çeyrek alsaydım, yalnızca bir çeyrek dikkat et, yepyeni bir Chevrolet araba alabilirdim. Bayan Donovan akşamdan kalma bedenini merdivenlerden indirdiğinde her tarafı pırıl pırıl yapmış olacağımdan emin olabilirsin."

"Yapacağını biliyorum," dedim, "ve eğer yardıma ihtiyacın olursa, kimi arayacağını biliyorsun, değil mi?"

Gail güldü buna. "Aldırma," dedi. "Geçen hafta parmaklarının kemikleri çıkıncaya kadar çalıştın ve Bayan Donovan da benim kadar biliyor bunu. Ne o ne de ben yarın sabah seni görmek istemiyoruz."

"Tamam," dedim ve sonra biraz duraksadım. O veda etmemi bekliyordu ve onun yerine başka bir şey söyleyince, daha fazla dikkat edecekti. "Joe'yu orada görmedin değil mi?" diye sordum ona.

"Joe?" dedi. "Senin Joe'mu?"

"Evet."

"Hayır... Onu burada hiç görmedim. Neden soruyorsun?"

"Dün gece eve gelmedi."

"Ah, Dolores!!" dedi, dehşete düşmüş ve aynı zamanda ilgilenmişti. "İçiyor muydu?"

"Tabii," dedim. "Endişelendiğimden değil... Aya karşı uluyarak geçirdiği ilk gece değil bu. Çıkar ortaya, kalp para hep geri döner."

Sonra ilk kuşku tohumunu güzelce ekmiş olduğumdan emin olarak kapattım telefonu.

Öğle yemeği için kendime bir tost yaptım ama yiyemedim. Peynir ve kızarmış ekmeğin kokusu midemde sıcak ve ıslak bir duygu yarattı. Onun yerine iki aspirin alıp yattım. Uyuyacağımı sanmıyordum ama uyumuşum. Uyandığımda saat neredeyse dört olmuştu ve birkaç tohum daha ekmenin zamanı gelmişti. Joe'nun telefonu olan arkadaşlarını aradım ve her birine onu görüp görmediklerini sordum. "Dün gece eve gelmedi," dedim, "hâlâ da yok ve merak etmeye başlıyorum." Hepsi hayır dedi tabii ve her biri ürpertici ayrıntıları duymak istedi, ama bir tek Tommy Anderson'a bir şeyler söyledim, çünkü Joe daha önce kadınını nasıl yola getirdiğini anlatıp övünmüş ve Tommy de bunu yutmuştu. Orada bile fazla ileri gitmemeye dikkat ettim, sadece Joe'yla biraz atıştığımızı, muhtemelen Joe'nun kızıp gittiğini söyledim. O akşam birkaç telefon daha ettim ve hikâyelerin yayılmaya başladığını görünce mutlu oldum.

O gece iyi uyumadım, korkunç rüyalar gördüm. Biri Joe'yla ilgiliydi. Kuyunun dibinde ayakta duruyor, o beyaz suratı ve burnunun üzerindeki sanki kömür sokulmuş gibi görünen siyah dairelerle bana bakıyordu. Yalnız olduğunu söyledi ve kuyuya atlayıp ona arkadaşlık etmem için yalvardı.

Diğeri daha kötüydü, çünkü Selena'yla ilgiliydi. Dört yaşlarında kadardı ve büyükannesi Trisha'nın ölmeden hemen önce getirdiği pembe elbisesini giymişti. Selena ön bahçede yanıma geldi, elinde dikiş makasım olduğunu gördüm. Onları almak için elimi uzattım ama o sadece başını salladı. "Bu benim suçum, ben ödemeliyim," dedi ve onlarla kendi burnunu kesip kopardı. Burun siyah küçük rugan pabuçlarının arasındaki toprağa düştü ve ben çığlık atarak uyandım. Saat daha dört buçuktu ama o gecelik uykum bitmişti, bunu bilmeyecek kadar aptal değildim.

Saat yedide tekrar Vera'nın evini aradım. Bu kez Kenopensky açtı. O sabah Vera'nın beni beklediğini bildiğimi ama kocamın nerede olduğunu öğreninceye kadar gelemeyeceğimi söyledim. İki gecedir kayıp dedim ve sarhoş olduğunda sınırının tek bir gecedir dedim.

Konuşmamızın sonuna doğru, Vera paralelden açtı telefonu ve ne olduğunu sordu. "Kocamı kaybettim galiba," dedim.

Birkaç saniye bir şey demedi, ne düşündüğünü bilmek için çok şey verebilirdim. Sonra konuştu ve yerimde olsa, Joe St. George'u kaybetmenin kendisini hiç rahatsız etmeyeceğini söyledi.

"Şey," dedim, "üç çocuğumuz var ve ona da alıştım sanki. Eğer ortaya çıkarsa daha sonra gelirim."

"Tamam," dedi ve sonra ekledi, "Hâlâ orada mısın, Ted?"

"Evet, Bayan Vera," dedi Ted.

"Git bir erkek işi yap," dedi Vera. "Bir şey çak ya da bir şeyi devir. Hiçbiri umurumda değil."

"Peki, Vera," dedi yeniden ve telefonu kapattığını belli eden ses duyuldu.

Vera yine de birkaç saniye konuşmadı. Sonra, "Belki de bir kaza geçirmiştir, Dolores," dedi.

"Evet," dedim, "bu beni hiç şaşırtmaz. Son haftalarda çok fazla içiyordu ve güneş tutulduğu gün onunla çocukların parasıyla ilgili konuşmaya çalıştığımda, beni neredeyse boğuyordu."

"Ah, gerçekten mi?" dedi. Birkaç saniye daha geçti, sonra, "İyi şanslar, Dolores," dedi.

"Teşekkürler," dedim. "İhtiyacım olabilir."

"Yapabileceğim bir şey olursa, haber ver."

"Çok naziksiniz," dedim ona.

"Bir şey değil," diye cevap verdi o da. "Yalnızca seni kaybetmek istemem. Bugünlerde tozları halının altına süpürmeyen yardımcı bulmak çok zor."

Üzerinde hoş geldin yazan paspasları doğru yöne bakarak yerleştirmeyi hatırlayan yardımcıları da saymazsak, demeyi düşündüm, ama söylemedim. Yalnızca ona teşekkür edip telefonu kapattım. Yarım saat bekledim, sonra Garrett Thibodeau'yu aradım. O günlerde Little Tall'da öyle modern polis şefleri filan yoktu, Garrett kasaba polisiydi. Edgar Sherrick 1960'ta felç geçirdiğinde görevi o devralmıştı.

Son iki gecedir Joe'nun eve gelmediğini ve merak etmeye başladığımı söyledim ona. Garrett'in sesi çok uykulu gibiydi, birinci kahvesinin dışında bir şey içmeye vakti olmamıştı anlaşılan, ama şehirdeki eyalet polisiyle görüşeceğini ve adada birkaç kişiyi araştıracağını söyledi. Bunların benim zaten aradıklarım olacağını biliyordum, hatta bir kısmını ikişer defa aramıştım, ama ona söylemedim. Garrett, Joe'yu öğle yemeğine kadar bulacağını söyleyerek konuşmayı bitirdi. Telefonu kapatırken, *doğru seni ihtiyar osuruk*, diye düşündüm, *çok bulursun sen onu*. Bence bu adamın tuvalette "Yankee Doodle" söyleyecek kadar aklı vardı ama tüm sözlerini hatırlayacağını sanmıyorum.

Joe'yu ancak bir hafta sonra buldular ve onlar buluncaya kadar ben neredeyse aklımı kaçırıyordum. Selena çarşamba günü geri geldi. Babasının kaybolduğunu ve işin ciddileşmeye başladığını söylemek için onu salı akşamı aradım. Eve gelmek isteyip istemediğini sordum, gelmek istediğini söyledi. Tanya'nın annesi

Melissa Caron biliyorsun, gidip aldı onu. Oğlanları bulundukları yerde bıraktım, Selena'yla uğraşmak başlangıç için yeterliydi. Perşembe günü, Joe'yu bulmalarından iki gün önce, beni küçük sebze bahçemde yakaladı ve, "Anne, bir şey soracağım sana," dedi.

"Sor canım," dedim. Sesim yeteri kadar sakin çıktı ama ne geleceğini tahmin edebiliyordum, ah, evet.

"Ona bir şey yaptın mı?" diye sordu.

Birden rüyamı hatırladım. Selena pembe elbisesiyle, makasımı kaldırıyor ve kendi burnunu kesiyor. "Lütfen, Tanrım. Kızıma yalan söylemem ve benden asla kuşkulanmaması için bana yardım et, senden bir daha hiçbir şey istemeyeceğim."

"Hayır," dedim. Elimde bahçe eldivenlerim vardı ama onları çıkardım ki çıplak ellerimi omuzlarına koyabileyim. Gözlerine dimdik baktım. "Hayır, Selena," dedim ona. "Öyle sarhoş ve kötüydü ki, bu izleri bırakacak kadar boğazımı sıktı, ama ben ona hiçbir şey yapmadım. Tüm yaptığım çekip gitmek oldu. Gittim çünkü kalmaktan korkuyordum. Bunu anlayabiliyorsun, değil mi? Anla ve suçlama beni. Ondan korkmanın ne olduğunu biliyorsun sen. Değil mi?"

Başıyla onayladı ama gözleri asla gözlerimden ayrılmadı. Şimdiye kadar gördüğümden çok daha koyu, fırtınanın hemen öncesindeki okyanusun mavisi gibiydi. Beynimde makasın parıltısını ve tozların içine düşen küçük burnunu gördüm. Ne düşündüğümü söyleyeyim size, o gün Tanrı dualarımı kabul etmişti. Onlara böyle cevap verdiğini fark etmiştim. Daha sonraları söylediğim yalanların hiçbiri o temmuz öğle sonrasında fasulyelerle salatalıkların arasında Selena'ya söylediğimden daha iyi değildi... Ama bana inandı mı? Bana inanıp, hiç kuşkulanmadı mı? Cevabın evet olmasını ne kadar istesem de, yapamam. O sırada ve daha sonrasında gözlerini o kadar koyu mavi yapan da bu kuşkuydu.

"En büyük suçum," dedim, "nazik olması için rüşvet olarak ona bir şişe içki almaktı, ama işe yaramayacağını bilmeliydim."

Bir dakika daha baktı bana, sonra eğildi yerdeki salatalık çuvalını aldı. "Tamam," dedi. "Bunları senin için eve götüreyim."

Hepsi bu kadar. Ne onu bulmalarından önce ne de sonra, bir daha asla bundan söz etmedik. Benimle ilgili hem adada hem de okulda pek çok şey konuşulduğunu duymuştur ama biz asla bu konuda konuşmadık. Ancak o öğleden sonra bahçede aramıza soğukluk girdi. Ailelerin dünyayla kendi aralarına koydukları duvardaki ilk çatlak aramızda başladı. O zamandan itibaren de giderek büyüdü. Beni düzenli bir şekilde arar ve bana yazar, bu konuda çok iyidir, ama yine de birbirimize uzağız. Yabancılaştık. Oğlanlar ya da babalarının onlardan çalmaya çalıştığı paradan çok, Selena için yapmıştım bunu. En çok Selena için onu ölüme götürmüştüm ve onu babasından korumaya çalışmam, kızımın bana olan sevgisine mal olmuştu. Bir keresinde babamın, "Tanrı dünyayı yarattığında bir de kaltak fırlattı oraya," dediğini duymuştum ve yıllar geçince ne demek istediğini anladım. En kötüsü de ne biliyor musunuz? Bazen çok da komik oluyor. Bazen o kadar komik oluyor ki dünya etrafında çöküyor olsa bile gülmekten kendini alamıyorsun.

Bu arada, Garrett Thibodeau ve berber dükkânından arkadaşları Joe'yu boşuna arayıp duruyorlardı. O hale gelmiştim ki, bu fikirden hiç hoşlanmasam bile, neredeyse kendim güya yanlışlıkla bulacaktım onu. Eğer para söz konusu olmasa, İsrafil'in borusu ötünceye kadar onu olduğu yerde bırakmaktan çok mutlu olurdum. Ama para Jonesport'daki bir bankada onun adına bir hesapta yatıyordu ve parayı geri alabilmem için Joe'nun öldüğünün kanunen ilan edilmesini yedi yıl beklemek istemiyordum. Selena iki yıldan biraz sonra üniversiteye başlayacaktı ve bu paranın birazını kendisi için isteyecekti.

Joe'nun şişesiyle evin arkasındaki ormana gittiği veya bir tuzağa takıldığı ya da sarhoş haliyle eve dönerken bir yerde düştüğü lafları sonunda etrafta dolaşmaya başladı. Garrett bunun kendi fikri olduğunu iddia ediyordu, ama onunla okula gitmiş olduğum için, benim buna inanmam çok zor. Önemi yok. Güneş tutulmasından bir hafta sonra, perşembe öğleden sonra ve cumartesi sabahı belediye binasına imzalanması için bir kâğıt asmış ve kırk elli kişilik bir arama grubu toplamıştı.

Highgate Ormanı'nın doğusunda bir sıra oldular ve önce ormandan, sonra Rus Çayırı'ndan geçerek eve doğru ilerlediler. Saat bir sularında onların gülerek ve şakalaşarak otlağı geçtiklerini gördüm ama bizim topraklarımıza girip de böğürtlen çalılarına takıldıklarında şakalaşma bitti ve küfürler başladı.

Kalbim boğazımdan fırlayacakmış gibi atarken giriş kapısında durdum ve onların gelişini izledim. En azından Selena'nın evde olmadığını, Laurie Langill'e gittiğini ve bunun da bir nimet olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Sonra bütün o çalıların adamların zamanlarını boşa geçirmelerine neden olacağını ve kuyunun yanına bile gitmeden, aramaktan vazgeçeceklerini düşünmeye başladım. Ama onlar yaklaşmaya devam ettiler. Birdenbire Sonny Benoit'nın çığlık attığını duydum: "Hey, Garrett! Bu tarafa! Buraya gel!" Ve sonu ne olursa olsun, Joe'nun bulunduğunu anladım.

Tabii, bir otopsi yapıldı. Onu buldukları gün yaptılar ve sanırım Jack ve Alicia Forbert günbatımında oğlanları getirdiğinde hâlâ otopsiye devam ediyorlardı. Pete ağlıyor, kafası karışık gibi görünüyordu, babasına ne olduğunu gerçekten anladığını sanmıyorum. Joe Junior anladı, beni kenara çektiğinde Selena'yla aynı soruyu soracağını düşündüm ve aynı yalanı söylemeye hazırlandım. Ama tamamen başka bir şey sordu bana.

"Anne," dedi, "onun öldüğüne sevinirsem, Tanrı beni cehenneme gönderir mi?"

"Joey, insan duygularını engelleyemez ve bence Tanrı bunu bilir," dedim.

Sonra ağlamaya başladı ve kalbimi parçalayan bir şey söyledi. "Onu sevmeye çalıştım," dedi. "Her zaman çalıştım ama izin vermedi bana."

Onu kollarıma aldım ve elimden geldiğince sıkı sarıldım ona. Ben de neredeyse olup bitenlere ağlamak üzereydim... Ama tabii çok iyi uyuyamadığımı ve işlerin nasıl sonuçlanacağı hakkında hiçbir fikrim olmadığını da hatırlamalısınız.

Salı günü bir soruşturma yapılacaktı ve o sırada Little Tall'daki cenaze evini çalıştıran Lucien Mercier, çarşamba günü Joe'yu Oaks Mezarlığı'na gömmeme izin verileceğini söyledi. Ama soruşturmadan bir gün önce, pazartesi günü, Garrett bana telefon etti ve birkaç dakikalığına ofisine gelip gelemeyeceğimi diye sordu. Bu beklediğim ve korktuğum telefondu ama yapacak bir şey yoktu. Selena'ya oğlanların yemeğini vermesini söyledim ve kalkıp gittim. Garrett yalnız değildi. Yanında Doktor John McAuliffe vardı. Bunu da aşağı yukarı tahmin etmiştim ama yine de yüreğim ağzıma geldi.

McAuliffe o zamanlar kasabanın adli tabibiydi. Üç yıl sonra küçük Volkswagen Beetle'ına bir kar temizleme arabası çarpınca öldü. McAuliffe ölünce görevi Henry Briarton üstlendi. Eğer Briarton 1963'te görevde olsaydı o günkü küçük görüşmemizde içim çok daha rahat olurdu. Briarton zavallı yaşlı Garrett Thibodeau'dan daha akıllıydı ama pek fazla da değildi. John McAuliffe'ye gelince... Onun Battiscan Feneri'nin ışığından daha parlak bir zekâsı vardı.

İkinci Dünya Savaşı bittiğinde buralarda ortaya çıkan gerçek bir İskoçyalıydı. İdari bir bölgede hem doktorluk yaptığı hem de idari bir görevi olduğundan Amerikan vatandaşı olduğunu tahmin ediyorum ama kesinlikle buranın halkına benzemiyordu. Benim

için önemi yok ama, ister Amerikalı ister İskoç hatta dinsiz bir Çinli olsa bile onu yenmek zorunda kalacaktım.

Kırk beş yaşından fazla olmasa da saçları bembeyazdı ve mavi gözleri öyle parlak ve keskindi ki matkap uçlarını andırıyorlardı. Size baktığı zaman, sanki kafanızın içine bakıyor ve oradaki düşünceleri alfabetik sıraya diziyordu. Onu Garrett'in masasında otururken görür görmez ve kasaba belediyesinin tümüyle aramızdaki kapının kapandığını duyar duymaz, ertesi gün şehirde olacakların hiç önemi olmadığını anladım. Gerçek soruşturma hemen burada, bir duvarında Weber Petrol takvimi, diğerinde Garrett'in annesinin resmi asılı olan küçük kasaba karakolunda olacaktı.

"Seni bu üzüntülü zamanında rahatsız ettiğim için üzgünüm, Dolores," dedi Garrett. Biraz asabi bir tavırla ellerini ovuşturuyordu ve bana bankadaki Bay Pease'i hatırlattı. Garrett'in ellerinde birkaç nasır daha oluşmuştu anlaşılan çünkü elleri birbirine sürtünürken kuru bir tahtanın üzerindeki zımpara gibi ses çıkıyordu. "Ama Doktor McAuliffe'in sana sormak istediği bazı sorular var."

Ancak, o soruların ne olduğunu bilmediği için Garrett'in, Doktor McAuliffe'e kafası karışık bir şekilde baktığını gördüm ve bu beni daha çok korkuttu. O sinsi İskoçyalının kendi kararlarını vereceğini ve olayın zavallı yaşlı Garrett Thibodeau'nun geçiştirmesine bırakılmayacak kadar önemli olduğunu düşündüğü fikrini sevmedim.

"En derin üzüntülerimi bildiririm, Bayan St. George," dedi McAuliffe, o kalın İskoç şivesiyle. Kafasındaki saçlar kadar beyaz küçük bir bıyığı vardı, üç parça yün bir elbise giymişti ve giyinişiyle de konuşmasıyla olduğu gibi adalılara hiç benzemiyordu. O mavi gözleri alnımı deliyordu ve ne derse desin bana hiç sempati duymadığını gördüm. Muhtemelen kendisi dahil, hiç kimseye de duymuyordu. "Acınız ve talihsizliğiniz için çok çok üzgünüm."

Tabii, eğer buna inanırsam, daha fazlasını da söyleyeceksin, diye düşündüm. *En son sevgili paracığına taktığın ip kopup da tuvalet için para ödemek zorunda kaldığında gerçekten üzülmüştün doktor.* Ama tam o sırada ne kadar korktuğumu ona göstermeyeceğime karar verdim. Bunu hatırlamalısın, çünkü bence Joe'yu kasaba hastanesinin bodrumundaki masaya yatırıp ellerini açtıklarında, içinden beyaz bir naylon parçası düşmüştü, bir kadın gömleğinden kopmuş bir parça. Bu olabilirdi ama yine de bakışlarının altında kıvranarak onu mutlu etmeyeceğim. O insanların bakışlarının altında kıvranmasına alışıktı da, hakkı olanı almaya gelmişti ve bundan hoşlanıyordu.

"Çok teşekkür ederim," dedim.

"Oturur musunuz, hanımefendi?" diye sordu, sanki orası zavallı Garrett'in değil de kendi odasıymış gibi.

Oturduğumda sigara içmesine izin verip veremeyeceğimi sordu. "Bana göre lamba yanmış gibi olur ancak," dedim. Sanki komik bir şey söylemişim gibi güldü... Ama gözleri gülmüyordu. Ceketinin cebinden siyah eski büyük bir pipo çıkarıp doldurdu. Bunu yaparken de gözlerini benden hiç ayırmadı. Hatta onu dişlerinin arasına takıp duman çıkarmaya başladığında bile gözleri hep bendeydi. O dumanın arasından bakışları sinirimi bozuyordu ve yine Battiscan ışığını hatırlattı bana. Karanlık, ellerinle oyulacak kadar kalın olsa bile, onun ışığının neredeyse iki kilometre uzaklıktan görüneceğini söylerler.

İyi niyetime rağmen onun bakışlarının altında kıvranmaya başladım ve sonra Vera Donovan'ın, "Saçmalık, kocalar her gün ölüyor, Dolores," dediğini hatırladım. McAuliffe gözleri yere düşünceye kadar baksa bile, Vera'nın üst üste attığı bacağını bile değiştirmeyeceğini düşündüm. Bunu düşünmek rahatlattı beni, ellerimi çantamın üzerinde birleştirip beklemeye başladım.

Sonunda, iskemlemden yere düşüp kocamı öldürdüğümü itiraf etmeyeceğimi anlayınca, ki gözyaşlarımı sel gibi akıtarak bunu yapmama bayılırdı, piposunu ağzından çıkardı ve, "Polise boynunuzdaki morlukları kocanızın yaptığını söylemişsiniz, Bayan St. George," dedi.

"Evet," dedim.

"İkiniz güneş tutulmasını izlemek için terasta oturmuşsunuz ve aranızda bir tartışma başlamış."

"Evet."

"Peki sorabilir miyim, neden tartıştınız?"

"Birincisi paraydı," dedim. "Sonra da içkisi."

"Ama içip sarhoş olduğu içkiyi o gün siz almışsınız ona, Bayan St. George! Bu doğru değil mi?"

"Evet," dedim. Daha fazla konuşmak, açıklamak istediğimi fark ettim ama yapabilecek olmama rağmen, yapmadım. McAuliffe'in istediği buydu, içimi boşaltmamı istiyordu. Açıklayıp, doğruca bir hücreye gidecektim.

Sonunda beklemekten vazgeçti. Sinirlenmiş gibi parmaklarını oynatıyordu, sonra o deniz feneri gözlerini yeniden bana dikti. "Boğma olayından sonra, kocanızın yanından ayrıldınız, tek başınıza güneş tutulmasını izlemek için Doğu Yolu üzerindeki Rus Çayırı'na gittiniz."

"Öyle."

Birden o küçük ellerini dizlerinin üstüne koyarak öne eğildi ve, "Bayan St. George, o gün rüzgârın hangi yönden estiğini biliyor musunuz?" diye sordu.

Neredeyse içine düşecekken kuyuyu bulduğum, 1962 kasımındaki gibiydi, sanki aynı çatırtıyı duyuyordum ve, *Dikkatli ol, Dolores Claiborne, çok dikkatli ol, bugün her yerde kuyular var ve bu adam her birinin nerede olduğunu biliyor*, diye düşündüm.

"Hayır," dedim, "Bilmiyorum. Rüzgârın ne taraftan estiğini bilmemem, genellikle o günün durgun olduğu anlamına gelir."

"Aslında esintiden fazla değildi..." diye söze başladı Garrett ama McAuliffe elini kaldırıp bıçak gibi kesti onun sözünü.

"Batıdandı," dedi. "Bir batı rüzgârı ya da tercih edersen, bir batı esintisi, saatte yaklaşık on bir yedi ila on beş kilometre, hatta arada bir yirmi beş kilometreyi bulan fırtınalar. O rüzgârın, kocanızın çığlıklarını yarım kilometre uzaklıktaki Rus Çayırı'na getirmemesini garip buluyorum Bayan St. George."

En az üç saniye bir şey söylemedim. Sorularını içimden üçe kadar saymadan cevaplamamaya karar vermiştim. Böyle yapmak çok hızlı davranmama ve benim için kazdığı kuyuya düşmeme engel olabilirdi. Ama McAuliffe söylediklerinin aklımı karıştırdığını düşünmüş olmalı ki, iskemlesinde öne eğildi ve gözlerinin mavisinin birkaç saniyeliğine kor beyazına dönüştüğüne yemin edebilirim.

"Bu beni şaşırtmadı," dedim. "Birincisi saatte yedi kilometre, puslu bir günde hafif bir esintiden başka bir şey değildir. İkincisi, nehir kolunda hepsi birbirine düdük çalan bin kadar tekne vardı. Hem bağırdığını nereden biliyorsunuz? Sizin onu duymadığınızdan eminim."

Arkasına yaslandı, biraz hayal kırıklığına uğramış gibiydi. "Bu mantıklı bir sonuçtur," dedi. "Düşmenin onu öldürmediğini biliyoruz ve adli tıp kanıtları uzun bir süre şuurunun yerinde olduğunu gösteriyor. Bayan St. George, eğer kullanılmayan bir kuyuya düşseydiniz, kırık bir bacak, kırık bir bilek ve dört kırık kaburganız olsaydı, bileğiniz de burkulsaydı, imdat diye bağırıp yardım istemez miydiniz?"

Her kelimenin arasına birer saniye koyarak benim güzel atım, diye üç saniye düşündüm ve sonra, "Oraya düşen ben değildim, Doktor McAuliffe, Joe'ydu ve içkiliydi," dedim.

"Evet," dedi Doktor McAuliffe hemen. "Konuştuğum herkes içki içmesinden nefret ettiğinizi, söyledi. İçtiğinde sevimsiz ve kavgacı olmasına rağmen ona bir şişe İskoç viskisi aldınız, sadece içmedi, sarhoş da olmuştu. Çok sarhoştu. Ağzı kan doluydu ve gömleği kemerine kadar kan içindeydi. Bu kanı, kırık kaburga ve onunla beraber akciğer hasarının da olduğu bilgisiyle birleştirince, akla ne gelir biliyor musunuz?"

Bir, benim güzel atım... İki, benim güzel atım... Üç, benim güzel atım... "Hayır," dedim.

"Kırılan kaburgalardan birkaç tanesi akciğerlerini delmiş. Böyle yaralanmalar sonucunda daima kanama olur ama bu kadar yoğun kanama çok nadirdir. Bu şekilde bir kanamaya, bence, mevtanın aralıksız yardım isteyerek bağırması neden olmuş." O kalın İskoçyalı şivesiyle böyle dedi işte, Andy.

Bu bir soru değildi ama ben yine de üçe kadar saydıktan sonra, "Orada yardım isteyerek bağırdığını düşünüyorsunuz. Sonuç buna geliyor, değil mi?" dedim.

"Hayır, hanımefendi," dedi. "Sadece öyle düşünmüyorum, kesinlikle öyle olduğunu düşünüyorum."

Bu kez duraklamadım. "Doktor McAuliffe," dedim, "siz kocamı o kuyuya itip düşürdüğümü mü düşünüyorsunuz?"

Bu onu biraz sarstı. Deniz feneri gözleri sadece kırpılmayıp, birkaç dakikalığına donuklaştılar da. Biraz daha piposuyla oynadı, sonra bu durumla nasıl başa çıkacağına karar vermeye çalışırken, piposunu ağzına sokup bir nefes çekti.

O konuşamadan önce, Garrett lafa karıştı. Yüzü pancar gibi kızarmıştı. "Dolores," dedi, "kimsenin böyle düşünmediğinden eminim... Yani, kimsenin aklına böyle bir fikir..."

McAuliffe, "Evet," diyerek onun sözünü kesti. Birkaç saniyeliğine düşünce silsilesinin bozulduğundan emindim ama, hemen

zahmetsizce toparlandığını gördüm. "Ben düşündüm bunu. Anlamalısınız ki, Bayan St. George, işimin bu kısmı..."

"Artık şu Bayan St. George'u bırakalım," dedim. "Eğer beni önce kocamı kuyuya itmekle sonra da o imdat diye bağırırken orada dikilip durmakla suçlayacaksanız, doğrudan Dolores deyin bana."

Bu kez onu kesin olarak bozmaya çalışmıyordum, Andy, ama yine de, birkaç dakika içinde iki kez yapmadıysam ne olayım. Tıp fakültesinden beri bu kadar sıkıştırılmadığına bahse girerim.

"Kimse sizi bir şeyle suçlamıyor, Bayan St. George," dedi, sert bir şekilde. Gözlerine bakınca, "Henüz değil," dediğini görmüştüm.

"Bu iyi," dedim. "Çünkü benim Joe'yu kuyuya atmış olmam fikri sadece aptalca, biliyorsunuz. Benden en az yirmi kilo, muhtemelen daha bile fazla ağırdı. Son birkaç yıldır çok yağlanmıştı. Ayrıca, eğer biri onu kızdırırsa ya da yoluna çıkarsa yumruklarını kullanmaktan kaçınmazdı. On altı yıllık karısı olarak söylüyorum, aynı şeyi söyleyen pek çok kişi de olacaktır."

Tabii Joe bir süredir bana vurmamıştı ama adada, bunu sık sık yaptığı izlenimini düzeltmeye hiç uğraşmadım ve tam o sırada, McAuliffe'in mavi gözleri alnımı delmeye çalışırken, düzeltmediğimden çok mutluydum.

"Kimse size onu kuyuya ittiniz demiyor," dedi İskoçyalı. Artık hızla geri çekiliyordu. Bunun farkında olduğunu yüzünde görebiliyordum, ama nasıl olduğunu kendisi de anlayamıyordu. Yüzü, gerileyenin ben olmam gerektiğini söylüyordu. "Ama bağırıyordu mutlaka, biliyorsunuz. Bir süre, belki de saatlerce bağırmış ve oldukça da yüksek sesle haykırmış olmalı."

Bir, benim güzel atım... İki, benim güzel atım... Üç. "Belki de sizi artık anlıyorum," dedim. "Belki kazara kuyuya düştüğünü ve

benim de onun çığlıklarını duyup, duymazdan geldiğimi düşünüyorsunuz. Bunu mu söylemeye çalışıyorsunuz?"

Yüzünden tamda bunu yapmaya çalıştığını anladım. Ayrıca, işleri beklediği gibi gitmediği, her zaman yaptığı bu küçük görüşmelerdeki gibi olmadığı için kızdığını da görmüştüm. Her iki yanağı kızarmıştı. Onları gördüğüme sevindim çünkü onun kızmasını istiyordum. McAuliffe gibi bir adam kızdığında daha kolay idare edilir, çünkü onun gibi adamlar başkaları soğukkanlılıklarını kaybederken, kendileri daima korumaya alışıktırlar.

"Bayan St. George, benim sorularıma kendi sorularınızla karşılık vermeye devam ederseniz, burada önemli hiçbir sonuca varamayız."

"Neden, siz bir soru sormadınız ki, Doktor McAuliffe," dedim, gözlerimi masumca açarak. "Bana Joe'nun bağırdığını, aslında, 'haykırdığını' söylediniz, onun için acaba diye sordum..."

"Tamam, tamam," dedi ve piposunu Garrett'in tablasına küt diye ses çıkaracak kadar sertçe bıraktı. Artık gözlerinden ateş çıkıyordu ve yanaklarındaki kırmızılığın yanı sıra alnında da kırmızı bir çizgi oluşmuştu. "Onun imdat diye bağırdığını duydunuz mu, Bayan St. George?"

Bir, benim güzel atım... İki, benim güzel atım...

Garrett, "John, kadını taciz etmen gerektiğini sanmıyorum," diye araya girdi, her zamankinden daha rahatsız olmuş gibiydi ve o küçük boş kutu İskoçyalının odaklanmasını bozmadıysam ne olayım. Neredeyse yüksek sesle gülecektim. Eğer gülseydim kuşkusuz benim için kötü olacaktı ama, yine de çok az kalmıştı.

McAuliffe hızla döndü ve Garrett'e, "Bunu benim halletmeme izin verecektin."

Zavallı yaşlı Garrett iskemlesini öyle hızla geri çekti ki neredeyse düşüyordu ve kaslarını incittiğinden emindim.

"Tamam, tamam, kızmana gerek yok," diye mırıldandı.

McAuliffe, sorusunu tekrarlamaya hazırlanarak yeniden bana doğru döndü ama ona izin vermeye lüzum görmedim.

"Hayır," dedim. "Nehir kenarında, güneş tutulmasını görür görmez birbirlerine düdüklerini öttüren ve aptalca bağıran insanlardan başka hiçbir şey duymadım."

Daha fazla konuşmamı bekledi –bu onun susup insanların onun tuzağına düşmelerini bekleme oyunuydu– ve aramızdaki sessizlik uzadı. Ellerimi çantamın üstünde kavuşturup bekledim. O bana baktı ve ben de ona baktım.

Benimle konuşacaksın, kadın, diyordu gözleri. *Duymak istediğim her şeyi anlatacaksın bana... Eğer istersem, iki kez anlatacaksın.*

Benim gözlerim de ona, *Hayır, anlatmayacağım, dostum. O delici elmas uçlu bebek mavisi gözlerinle beynimi oyarak cehennem soğuyuncaya kadar orada oturabilirsin ama, ağzını açıp sormadığın sürece benden tek kelime bile alamayacaksın,* diyordu.

Bu şekilde neredeyse bir dakikaya yakın gözlerimizle düello ederek durduk. Sonunda zayıfladığımı hissettim, ona dönüp, *annen sana insanların yüzüne bu şekilde dik dik bakmanın ayıp olduğunu öğretmedi mi?* gibi bir şeyler söylemek istedim. Sonra Garrett, daha doğrusu Garrett'in midesi konuştu. Uzun bir gurrrr sesi çıkardı.

McAuliffe iğrenerek baktı ona ve Garrett cebinden çakısını çıkarıp tırnaklarının altını temizlemeye başladı. McAuliffe yün ceketinin (temmuzda yün!) cebinden bir defter çıkardı, içindeki bir şeye bakıp tekrar yerine koydu.

"Tırmanmaya çalışmış," dedi sonunda, sanki *bir yemek randevum var* der gibi gelişigüzel bir şekilde.

O zaman Joe'nun sırtıma odunla vurduğu yere biri bir bıçak sokmuş gibi hissettim, ama belli etmemeye çalıştım. "Ya, öyle mi?" dedim.

"Evet," dedi McAuliffe. "Kuyunun içi büyük taşlarla kaplı –ancak o bunu o kalın şivesiyle söyledi, Andy– ve birkaçında kanlı el izleri bulduk. Anlaşılan ayağa kalkabilmiş, sonra tutuna tutuna yavaş yavaş tırmanmaya başlamış. Hayal edemeyeceğim kadar büyük acılara rağmen Herkül gibi çaba göstermiş olmalı."

"Acı çektiğini duyduğum için üzüldüm," dedim. Sesim her zamanki gibi sakindi ya da en azından ben öyle düşünüyordum, ama koltuk altlarımın terlemeye başladığımı hissedebiliyordum ve onun görebileceği şekilde alnıma ve şakaklarıma çıkmasından korkuyordum. "Zavallı yaşlı Joe."

"Evet, gerçekten," dedi McAuliffe, deniz feneri gözleri içimi delerek ve parlayarak. "Zavallı... yaşlı... Joe. Bence kendi kendine çıkabilirdi. Çıksaydı bile biraz sonra ölürdü, ama evet, bence çıkabilirdi. Ancak bir şey engelledi onu."

"Neydi o?" diye sordum.

"Kafasında bir çatlak var," dedi McAuliffe. Gözleri her zamanki gibi parlaktı ama sesi kedi mırıltısı gibi yumuşaktı. "Bacaklarının arasında büyük bir taş bulduk. Kocanızın kanıyla kaplıydı, Bayan St. George. Ve o kanın içinde birkaç porselen parçası bulduk. Bunlardan ne sonuç çıkardığımı biliyor musunuz?"

Bir... iki... üç.

"Taş başını kırdığı gibi takma dişlerini de kırmış gibi görünüyor," dedim. "Çok fena, Joe çok severdi onları ve onlar olmadan, Lucien Mercier, Joe'nun açık tabutta iyi görünmesini nasıl sağlayacak bilemiyorum."

Bunu söylediğimde McAuliffe'in dudakları gerildi, dişlerine iyice bakabildim. Takma dişleri yoktu. Sanırım gülümsemeye çalışıyordu ama olmadı. Hiç olmadı.

"Evet," dedi, düzgün küçük dişlerini diş etlerini görünecek kadar göstererek. "Evet ben de bu sonucu çıkardım, o porselen kıymıkları alt dişlerinden. Şimdi, Bayan St. George, o taşın tam kuyudan çıkmak üzere olduğu sırada kocanıza çarpmış olabileceğiyle ilgili bir fikriniz var mı?"

Bir... iki... üç.

"Yok," dedim. "Sizin var mı?"

"Evet," dedi. "Ben birinin o taşı toprağın içinden çekip çıkardığından ve başını kaldırıp yalvaran yüzüne zalimce ve kötü düşüncelerle vurduğundan kuşkulanıyorum."

Bundan sonra kimse bir şey söylemedi. Tanrı bilir, ben söylemek istedim, elimden geldiği kadar çabuk lafa girip, *Ben değildim. Belki biri yapmıştır ama ben değildim*, demek istedim ama söyleyemedim, çünkü yeniden böğürtlen çalılarının içindeydim ve bu kez her yer kuyularla doluydu.

Konuşmak yerine ona bakarak oturdum ama yeniden terlemek üzere olduğumu hissedebiliyordum ve kavuşturduğum ellerimin birbirine kenetlenmek istediğini fark ettim. Eğer bunu yapsalardı tırnaklarım beyazlaşır ve o da fark ederdi. McAuliffe böyle şeyleri fark etmek için yaratılmış bir adamdı, Battiscan ışığı sürümüne bir ek daha olurdu bu. Vera'yı ve ona, sanki ayakkabılarına değmiş bir köpek pisliği gibi bakacağını düşündüm, ama adam içimi deler gibi baktığından, bir faydası olmadı bunun. Önceleri, sanki Vera orada yanımda gibiydi ama artık yoktu. Şimdi orada benden ve muhtemelen kendini dergilerde yayımlanan öykülerdeki amatör detektifler gibi hayal eden (tanıklığıyla onlarca kişiyi hapishaneye göndermiş olduğunu daha sonra öğrendiğim) o düzgün küçük İskoç doktordan başkası yoktu. Giderek ağzımdan bir şeyler kaçırmaya yaklaştığımı hissediyordum. En berbat yanı da, Andy, ne söyleyeceğim hakkında hiçbir fikrim yoktu. Garrett'in masasındaki saatin tıkırtısını işitebiliyordum, büyük ve boş bir sesi vardı.

Tam bir şey söyleyecektim ki, unuttuğum biri –Garrett Thibodeau– konuştu. Endişeli bir sesle çok hızlı konuştu ve onun da o sessizliğe dayanamadığını fark ettim, biri tansiyonu düşürmek için çığlık atıncaya kadar da bunun devam edeceğini düşünmüş olmalıydı.

"Bak, John," dedi, "Eğer Joe o taşa tutunduysa, taşın kendiliğinden çıkmış olabileceğinde anlaştığımızı sanıyordum ve..."

"Tanrım, çeneni kapatmayacak mısın!" diye yüksek, sabrı tükenmiş bir sesle ona bağırdı McAuliffe ve rahatladım. Bitmişti. Biliyordum ve o küçük İskoçyalının da bildiğine inanıyordum. Sanki ikimiz siyah bir odadaydık ve o benim yüzümü jilet gibi bir şeyle gıdıklıyordu ve sonra yaşlı sakar polis Thibodeau ayağını çarpıp, pencereye doğru düştü, güneşlik gürültüyle açılınca güneş ışığı içeri girdi ve yüzüme dokunduğu şeyin yalnızca bir tüy olduğunu gördüm.

Garrett McAuliffe, kendisiyle böyle konuşmasının yanlış olduğuyla ilgili bir şeyler mırıldandı ama doktor aldırmadı. Yeniden bana döndü ve sanki beni köşeye sıkıştırmış gibi sert bir sesle, "Evet, Bayan St. George?" dedi, ama artık köşeye sıkışmadığımı ikimiz de biliyorduk. Sadece bir hata yapmamı beklemek kalıyordu ona... Ama düşünmem gereken üç çocuğum vardı ve çocuk sahibi olmak insanı dikkatli yapar.

"Bildiklerimi size söyledim," dedim. "Güneş tutulmasını beklerken sarhoş oldu. Biraz ayılmasına yardımcı olur diye düşünerek ona bir sandviç yaptım ama işe yaramadı. Bağırmaya, sonra boğazımı sıkmaya ve beni dövmeye başladı, ben de kalkıp Rus Çayırı'na gittim. Geri geldiğimde, gitmişti. Arkadaşlarının biriyle birlikte gitti diye düşündüm ama o sırada kuyudaymış. Sanırım yola çıkmak için kestirme bir yol bulmaya çalışmış. Özür dilemek için beni arıyor bile olabilirdi. Bunu hiçbir zaman bilemeyece-

ğim... Belki de böylesi daha iyi. Sertçe baktım ona. "Bu ilaçtan içmeyi biraz da kendiniz deneseniz, Doktor McAuliffe."

"Nasihatı boş verin, hanımefendi," dedi McAuliffe ve yanaklarındaki kırmızılıklar daha da büyüdü. "Öldüğüne memnun oldunuz mu? Onu söyleyin bana!"

"Başına gelenlerle bunun ne ilgisi var?" diye sordum. "Tanrı aşkına, neyiniz var sizin?"

Cevap vermedi, sadece piposunu hafifçe titreyen eline aldı ve yeniden yakmaya çalıştı. Asla bir soru daha sormadı. O günün son sorusunu Garrett Thibodeau sordu bana. McAuliffe sormadı çünkü, en azından onun için, bir anlamı yoktu. Ancak Garrett için vardı ve benim için daha büyük anlam taşıyordu, çünkü o gün belediye binasından çıktıktan sonra hiçbir şey son bulmuyordu. Bir bakıma, oradan yürüyüp çıkmam bir başlangıçtı. Son soru ve benim cevap veriş şeklimin çok anlamı vardı. Genellikle mahkemede hiçbir anlamı olmayan şeyler, kadınlar çamaşırlarını asarken bahçe çitlerinin üstünden ya da ıstakoz teknelerinde erkekler sırtlarını kaptan köşküne dayayıp öğle yemeklerini yerken fısıltılarla konuşulur. Bunlar sizi hapse göndermeyebilir ama kasaba halkının gözünde sizi idam edebilirler.

"Tanrı aşkına neden önce ona bir şişe içki aldın?" diye sordu meler gibi, Garrett. "Nerden geldi aklına bu, Dolores?"

"Eğer içecek bir şeyi olursa beni rahat bırakır, diye düşündüm," dedim. "Birlikte oturur güneş tutulmasını izleriz ve beni rahat bırakır, diye düşündüm."

Ağlamadım aslında, ama bir damla gözyaşının yanağımdan aşağı indiğini hissettim. Bazen, sonraki otuz yıl Little Tall'da yaşamaya devam edebilmemin nedeninin, o bir damla gözyaşı olduğunu düşünürüm. Eğer o olmasaydı, fısıltılarıyla ve dırdırlarıyla, ellerinin altından işaret ederek beni kaçırırlardı, evet sonunda bel-

ki de kaçırırlardı. Ben dayanıklıyımdır ama kimsenin otuz yıl dedikodu ve "Cinayet yanına kaldı" gibi isimsiz küçük notlara dayanabileceğini sanmıyorum. Onlardan birkaç tane geldi bana ve şimdi ilgisi olmasa da, kimin yolladığını aşağı yukarı biliyorum, ama o sonbaharda okullar açıldığında bitti bu. Onun için hayatımın buradaki dahil, geri kalan bölümünü o tek damla gözyaşına borçlu olduğumu söyleyebilirsiniz... Ve Garrett'in Joe için ağlamayacak kadar taş yürekli olmadığımı yaymasına tabii... Bu hesaplanmış bir şey de değildi, sakın öyle düşünmeyin. O küçük şapka kutusu İskoçyalının, Joe'nun ne kadar acı çektiğini söylediğinde nasıl üzüldüğümü düşünüyordum. Bütün yaptıklarına ve Selena'ya ne yapmaya çalıştığını öğrendiğimden beri kendisinden nefret etmeme rağmen, ona acı çektirmeye asla niyetim yoktu. Düşünce ölür diye düşündüm, Andy, Tanrı adına yemin ederim ki düşer düşmez ölür diye düşündüm.

Zavallı yaşlı Garrett Thibodeau fren lambası gibi kızardı. Masasının üstündeki Kleenex kutusundan bir kâğıt mendil çıkarıp yüzüme bakmadan bana uzattı, galiba o bir damla gözyaşının hıçkırarak ağlayacağım anlamına geldiğini düşünüyordu, "Böyle zor bir soruşturma" olduğu için özür diledi. Bunların, bildiği en büyük kelimeler olduğuna iddiaya girerim.

MacAuliffe bunun üzerine, *"Hıh!"* dedi ve resmi soruşturmada açıklamalarımı dinlemek için orada olacağı gibi bir şey söyleyerek dışarı çıktı. Aslında azametli bir yürüyüşle çıktı ve arkasından kapıyı camları titretecek kadar hızla çarptı. Garrett o uzaklaşıncaya kadar bekleyip kolumu tutarak ama hâlâ yüzüme bakmayarak (doğrusu biraz komikti bu) ve durmadan bir şeyler mırıldanarak kapıya kadar benimle geldi. Ne mırıldandığından emin değilim ama sanırım, bu her neyse, aslında bu Garrett'in özür dileme şekliydi. O adamın yumuşak bir yüreği vardı ve kimsenin mutsuz olmasına dayanamazdı, bunu itiraf etmeliyim... Ayrıca Little Tall

için de bir şey söyleyeceğim: Başka nerede böyle bir adam yirmi yıl polis şefi olur ve sonunda emekli olduğunda şerefine yemek verilir ve herkes ayağa kalkarak alkışlar? Ne düşündüğümü söyleyeyim size, yumuşak yürekli bir adamın kanun temsilcisi olarak kalabildiği bir yer, hayat sürdürmek için kötü bir yer olamaz. Asla olamaz. Buna rağmen, hiçbir zaman, o gün Garrett'in kapıyı arkamdan kapattığını işittiğim zamanki kadar mutlu olmamıştım.

En kötüsü o gündü, ertesi günkü soruşturma bunun yanında önemsizdi. McAuliffe bana aynı soruların çoğunu tekrar sordu ve bunlar zor sorulardı, ama artık güçleri yoktu, ikimiz de bunu biliyorduk. Tek damla gözyaşım çok iyi olmuştu ama McAuliffe'in soruları –onun bana bir ayı kadar kaba davranışını herkesin görmüş olması– adadaki konuşmaları başlatmıştı. Eh tabii, ne olursa olsun biraz dedikodu olacaktı tabii.

Karar talihsizlikle olan ölümdü. McAuliffe bundan hoşlanmadı ve sonunda bir kez bile başını kaldırmadan, dümdüz bir sesle, kendi bulgularını okudu, söyledikleri yeteri kadar resmiydi: Joe sarhoşken kuyuya düşmüştü, muhtemelen bir cevap alamadan uzun bir süre yardım isteyerek bağırmış, sonra kendi kendine tırmanıp kuyudan çıkmaya çalışmıştı. Yukarıya oldukça yaklaşmış, sonra yanlış bir taşa basmıştı. Taş yerinden çıkmış, kafasını (takma dişlerinden söz etmiyorum bile) kıracak kadar hızla ona çarpmış ve yeniden kuyunun dibine düşüp ölmesine neden olmuştu.

Belki de en önemli şey –ve bunu üzerinden çok zaman geçinceye kadar fark etmedim– kimsenin onu benim öldürmem için bir gerekçe bulamamasıydı. Tabii, kasaba halkı (ve kuşkusuz, Doktor McAuliffe) eğer ben yaptıysam, onun dayağından kurtulmak için yaptığımı düşünmüştür ama tek başına bunun bir ağırlığı olmadı.

Yalnızca Selena ve Bay Pease benim ne kadar çok gerekçem olduğunu biliyordu ve hiç kimse, hatta yaşlı zeki Doktor McAuliffe bile, Bay Pease'i sorguya çekmeyi akıl edemedi. O da

kendiliğinden ortaya çıkmadı zaten. Eğer çıksaydı, o pastanedeki konuşmamız meydana çıkacak ve muhtemelen onun da bankayla başı belaya girecekti. Ne de olsa onu kurallara karşı gelmeye ikna etmiştim.

Selena'ya gelince... Bence, Selena beni kendi mahkemesinde yargıladı. Arada sırada bana kara ve fırtınalı bakışlar atar, beynimde onun, *Ona bir şey yaptın mı, Anne? Bu benim suçum mu? Bedel ödemesi gereken ben miyim?* diye sorduğunu duyardım.

Ben onun ödediğini de düşünüyorum, en kötüsü de bu. Onsekiz yaşında, Boston'daki bir yüzme yarışmasına katılmak için gidinceye kadar hiç Maine eyaletinden dışarı çıkmamış olan küçük adalı kız, New York'ta başarılı, akıllı bir iş kadını oldu. İki yıl önce *New York Times*'da onunla ilgili bir makale çıktığını biliyor muydunuz? Tüm o dergilere yazar ve hâlâ haftada bir bana yazmak için de vakit bulur... Ama bunlar, ayda iki kez yaptığı "görev telefonları" gibi, ruhsuz "görev mektuplarıdır." Sanırım telefonlar ve sohbet tarzındaki notlar, onun buraya gelmediği ve benimle bağlarını kopardığı için yüreğinin sesini bastırma yollarıdır. Evet, bence o bedel ödedi, gerçekten. Sanırım, en günahsızımız en çok ödedi ve hâlâ da ödüyor.

Selena kırk dört yaşında oldu, hâlâ bekâr ve çok zayıf (bunu bazen yolladığı fotoğraflarda görüyorum) ve bence içiyor, aradığında birçok kez bunu sesinden anlıyorum. Buraya gelmeme nedenlerinden birinin de içmesi olduğunu düşünüyorum. Babası gibi içtiğini görmemi istemiyor. Ya da biraz fazla içtiğinde, hazır yanımdayken bir şey söylemekten, bir şey sormaktan korkuyor.

Ama önemli değil, artık köprünün altından çok sular geçti. Yaptığım yanıma kaldı, önemli olan bu. Eğer sigortası olsaydı ya da Pease ağzını kapalı tutmasaydı paçayı kurtarabileceğimden emin değilim. Bu dünyada en son gereken, akıllı bir sigorta mü-

fettişinin, zaten cahil bir adalı kadın tarafından alt edilmiş olması yüzünden çok kızgın olan, o akıllı İskoç doktorla birleşmesiydi. Hayır, eğer o ikisi bir araya gelseydi, sanırım belki beni yakalarlardı.

O halde ne oldu? Nedense, böyle davalarda aklıma gelen her zaman olur, bir katil işini görür ve yakalanmaz. Hayat devam etti, hepsi bu. Bir filmde olduğu gibi, son dakikada biri bir bilgiyle ortaya çıkmadı, başka birini öldürmeye çalışmadım ve Tanrı beni bir yıldırımla çarpmadı. Belki de Joe St. George gibi biri için beni yıldırımla çarpmanın boşa elektrik harcama olacağını hissetti.

Hayat öylece devam etti. Ben yeniden Pinewood'a, Vera'ya gittim. Selena sonbaharda okula gidince eski arkadaşlarıyla buluştu, bazen telefonda güldüğünü işitirdim. Sonunda haberleri iyi anladıklarında Küçük Pete çok etkilendi... Joe Junior da öyle. Aslında Joe tahminimden daha fazla etkilendi. Biraz kilo verdi ve kâbuslar gördü ama ertesi yaz oldukça iyileşmiş gibiydi. O 1963 yılında gerçekten değişen tek şey, Seth Reed'i getirtip kuyuyu çimentoyla kapattırmam oldu.

Joe öldükten altı ay sonra veraset onaylandı. Ben orada bile değildim. Bir hafta kadar sonra her şeyin benim olduğunu bildiren bir kâğıt aldım, ister satar, ister değiştirir, istersem denize atabilirdim. Bıraktıklarını incelemeyi bitirdiğimde, en sonuncu seçeneğin en iyisi olduğunu gördüm. Ancak çok şaşırtıcı bir şey öğrendim: Eğer kocan aniden ölürse, arkadaşlarının hepsinin, Joe'nunkiler gibi aptal olması işine yarıyor. Eski kısa dalga radyoyu yirmi beş dolara Norris Pinette'e ve arka bahçede duran üç eski kamyonu Tommy Anderson'a sattım. Aptal bunları aldığı için çok mutlu oldu ve ben de o parayı ses çıkaran sübapları olan ama onun dışında iyi çalışan 1959 model bir Chevy almak için kullandım. Aynı zamanda Joe'nun hesap defterlerini üzerime geçirttim ve çocukların üniversite hesaplarını yeniden açtım.

Ah, bir şey daha var: Ocak 1964'te, yeniden kızlık soyadımı kullanmaya başladım. Bunu trampet çalarak kutlamasam da sanki bir köpeğin kuyruğuna bağlıymışım gibi, hayatımın sonuna kadar St. George soyadını sürükleyecek değildim. Sanırım bütün ipleri kopardığımı söyleyebilirsiniz... Ancak adından kurtulduğum kadar kolaylıkla kendisinden kurtulamadım, bunu söyleyebilirim.

Beklemiyordum da. Altmış beş yaşındayım ve en az son elli yıldır insan olmanın, kararlar vermek ve zamanı geldiğinde de bu kararların faturasını ödemek demek olduğunu biliyorum. Bazı seçenekler çok berbat ama insanın bunlardan vazgeçmesini beklemeyin. Özellikle eğer başkaları, kendileri için yapamadıklarını o kişinin onlar için halletmesini bekliyorlarsa... Böyle bir durumda, elinizden gelen en iyi seçenek için karar verip sonra da bedelini ödersiniz. Benim için, bu bedel kötü rüyalardan kan ter içinde uyanmak, hatta uyumasam bile daha fazlasını yaşamak oldu. Kötü rüyalar ve taş başına vurup kafasıyla takma dişlerini parçaladığında çıkan ses, tuğla zeminde kırılan bir porselen tabak sesi. Otuz yıldır o sesi dinliyorum. Bazen beni uyandırıyor, bazen uyutmuyor ve gün ışığında bile birden ortaya çıkıveriyor. Evimde terası süpürürken ya da Vera'nın evinde gümüş parlatırken veya öğle yemeği için oturup televizyonda Oprah'nın programını izlerken birdenbire o sesi duyuyorum. O ses. Ya da dibe vurduğunda çıkan tok ses. Ya da kuyudan gelen kendi sesi: "Duh-lorrr-isss..."

Bazen duyduğum bu seslerin, yatağın altındaki toz yumakları ya da köşelerdeki tellerden söz ederek çığlık attığında Vera'nın gerçekten gördüklerinden çok farklı olmadığını düşünüyorum. Bazı zamanlarda, özellikle daha düşkünleştiğinde, yanına yatıp ona sarılınca, taşın çıkardığı sesi düşünür, gözlerimi kapatır ve porselen tabağın tuğla zemine düşüp paramparça oluşunu görürdüm. Bunu görünce Vera'ya kardeşimmiş ya da kendimmişim gibi sarılırdım. İkimiz de kendi korkularımızla –o benimle toz yu-

maklarını, ben de onunla, porselen tabağın sesini uzaklaştırmak için– yatakta yatıp sonunda uykuya daldığımızda, bazen de uyumadan önce, "İşte böyle oluyor. Bir cadı olmayı böyle ödüyorsun. Ayrıca, eğer cadılık yapmasaydın ödemen gerekmezdi," demenin yararı yok, çünkü bazen dünya seni cadılaştırıyor. Dışarıda korkunç son ve karanlık varken, içeride sadece sen ilk ışığı yakmak ve onu beslemek zorundaysan, cadı olman gerekir. Ama bedeli. Korkunç bedeli.

Andy, acaba senin şişenden birazcık daha alabilir miyim? Kimseye söylemem.

Teşekkür ederim. Benim gibi çenesi düşük yaşlı bir karıya tahammül ettiğin için sana da teşekkür ederim, Nancy Bannister. Parmakların ne durumda?

İyiler mi? İyi. Şimdi cesaretini kaybetme, ters yöne girdiğimi biliyorum, ama sanırım sonunda yine de, gerçekten duymak istediğiniz kısma geliyorum. Bu iyi çünkü geç oluyor ve ben de yoruldum. Hayatım boyunca çalıştım, ama hiç şu anda olduğu kadar yorulduğumu hatırlamıyorum.

Dün sabah dışarıda çamaşır asıyordum, sanki altı yıl önceymiş gibi geliyor, ama yalnızca dündü Vera iyi günlerinden birindeydi. Bu yüzden bunu beklemiyordum ve o kadar bocalamamın nedeni de kısmen buydu. Parlak günlerinde bazen cadılığı tutardı ama bu ilk ve son kez delirmesiydi.

Neyse, aşağıda yan bahçedeydim, o da tekerlekli iskemlesinde oturmuş sevdiği gibi, yaptıklarımı denetliyordu. Arada bir, "Altı mandal, Dolores! O çarşafların her birine altı mandal! Sakın dört taneyle geçiştirmeye çalışma, çünkü seni izliyorum!" diye bağırıyordu.

"Tamam," dedim, "biliyorum ve havanın kırk derece daha soğuk olmasını ve rüzgârın daha hızlı esmesini tercih ettiğine de bahse girerim."

"Ne?" diye gakladı bana. "Ne dedin, Dolores Claiborne?"

"Biri galiba bahçesine gübre dökmüş," dedim, "çünkü burası alıştığımdan çok daha pislik kokuyor."

"Zekâ gösterisi mi yapıyorsun, Dolores?" diye bağırdı, o çatlak, kararsız sesiyle.

Tavan arasına her zamankinden fazla güneş ışığı girdiği günlerde olduğu gibi geliyordu sesi. Daha sonra bir fesatlık yapabileceğini biliyordum ama aldırmıyordum, o sırada aklı oldukça başında olduğu için mutluydum. Doğrusunu söylemek gerekirse, sanki eski günlerdeki gibiydi. Son üç dört aydır kafası gitmişti ve geri gelmiş olması... Ya da eski Vera'nın geri gelebileceği kadar gelmiş olması hoştu, ne demek istediğimi anlıyorsunuz.

"Hayır, Vera," diye cevap verdim. "Eğer zeki olsaydım, uzun süre önce senin yanında çalışmayı bırakırdım."

Yeniden bana bağırmasını bekledim ama bağırmadı. Ben de çarşaflarını, bezlerini, havlularını ve diğer çamaşırları asmaya devam ettim. Sonra, sepetin daha yarısı doluyken, birden durdum. İçime kötü bir şeyler doğuyordu. Neden olduğunu ve nerede başladığını söyleyemem. Birden doğdu içime. Ve bir an çok garip bir düşünce geldi aklıma: *"O kız"ın başı dertte... Güneş tutulmasının olduğu gün gördüğüm ve beni görmüş olan kızın. Artık büyüdü, neredeyse Selena kadar oldu ama çok büyük bir dert var başında.*

Döndüm ve neredeyse parlak çizgili elbisesi ve pembe rujuyla, o küçük kızın büyümüş halini görmeyi bekleyerek başımı kaldırıp baktım, ama kimseyi görmedim ve bu da yanlıştı. Yanlıştı çünkü, doğru sayıda mandal kullanıyor muyum diye pencereden sarkan Vera olmalıydı orada. Ama yoktu, bunun nasıl olabileceğini anlamadım, çünkü onu iskemleye ben koymuş, onu pencerenin yanına götürdüğümde freni onun istediği şekilde sabitlemiştim.

Sonra çığlığını işittim. "*Duh-lorrr-isss!*"

Onu işitince öyle bir ürperti geldi ki sırtımdan aşağı, Andy! Sanki Joe geri gelmiş gibi oldu. Bir an için olduğum yerde donup kaldım. Sonra o yeniden çığlık attı ve bu sefer onun olduğunu anladım.

"Duh-lorrr-isss! Tozlar! Her yerdeler! Ah sevgili Tanrım! Ah sevgili Tanrım! Duh-lorrr-isss! Yardım et bana!"

Eve koşmak için döndüm, lanet olası sepete ayağım takıldı ve daha yeni astığım çarşafların üstüne düştüm. Çarşaflara takıldım, çıkmak için çabalamam gerekti. Bir dakika kadar sanki çarşaflardan eller çıkmış, beni boğmaya ya da göndermemeye çalışıyorlar gibi oldu. Bütün bunlar olurken, Vera çığlık atmayı sürdürüyordu. Bir kez gördüğüm o rüyayı, uzun sivri toz dişli toz kafaları düşündüm. Ancak beyin gözümle gördüğüm kafanın üzerinde Joe'nun yüzü vardı ve gözleri sanki biri tozdan bir bulutun içine iki parça kömür sokmuş gibi karanlık ve ifadesiz bir şekilde havada asılı duruyordu.

"Dolores, lütfen çabuk gel! Lütfen çabuk gel! Toz yumakları! TOZLAR HER YERDELER!"

Sonra yalnızca çığlık attı. Korkunçtu. En kötü rüyalarında bile Vera Donovan gibi yaşlı bir cadının bu kadar yüksek sesle çığlık atabileceğini düşünemezsin. Sanki dünyanın sonu gelmiş, ateş ve seller birbirine karışmıştı.

Nasıl olduysa çarşaflardan kurtuldum ve ayağa kalkarken içimdeki kombinezonumun askılarından biri koptu. Tıpkı güneşin tutulduğu gün, sonunda ondan kurtulmayı başarmadan önce, Joe neredeyse beni öldürmek üzereyken olduğu gibiydi. Bir yerde daha önce bulunduğun ve insanlar daha söylemeden önce ne diyeceklerini bildiğin duyguyu bilir misin? Bu duygu öyle güçlü geldi ki... Sanki çevremde hayaletler vardı ve göremediğim parmaklarla beni gıdıklıyorlardı.

Bir şey daha söyleyeyim mi? Sanki tozlu hayaletler gibiydiler.

Mutfak kapısından içeri koşup bacaklarımın taşıyabildiği kadar hızla karanlık merdivenlerden çıkarken o aralıksız çığlıklar atıyordu. Kombinezonum kaymaya başladı ve arka sahanlığa geldiğimde, Joe'nun arkamdan koşup eteğimin ucunu tutmaya çalıştığını göreceğimden emin olarak arkama baktım.

Sonra diğer tarafa bakınca Vera'yı gördüm. Arkası bana dönük, sallanarak holden ön merdivenlere giden yolun dörtte üçünü inmişti, durmadan çığlık atıyordu. Donuna kaçırdığı için geceliğinin arkasında kocaman kahverengi bir leke vardı. Bu kez cadılık ya da adiliğinden değil, çok korktuğu için altına yapmıştı.

Tekerlekli iskemlesi yatak odasının kapısına sıkışmıştı. Kendisini böyle korkutan her neyse onu gördüğünde freni açmış olmalıydı. Daha önceleri böyle dehşet içine düştüğünde, tek yapabildiği oturmak ya da yattığı yerden bağırarak yardım istemek olurdu ve onun kendi kendine hareket edemeyeceğini söyleyecek çok insan olacaktır ama dün hareket, yemin ederim etti. İskemlesinin frenini açtı, döndürdü, odada yürüttü sonra nasıl olduysa kapıya sıkışan iskemleden inip sendeleyerek hole doğru ilerledi.

İlk birkaç saniye orada donup kaldım. Onun yürüme günlerinin bitmiş olması gerektiği halde nasıl yürüdüğünü, yalnızca toz yumakları diyebildiği şeyin ne olduğunu merak ederek, sallanarak yürümesini izledim.

Ama nereye gitmeye çalıştığını görmüştüm, ön merdivenlere doğru gidiyordu.

"Vera!" diye bağırdım ona. "Vera, bu saçmalığa son ver! Düşeceksin! *Dur!*"

Sonra becerebildiğim kadar hızlı koştum. Bunun ikinci defa olduğu duygusu yeniden içimi kapladı, ancak bu kez ben Joe'ydum ve tutuna tutuna çıkmaya çalışan da bendim.

Beni duymadı mı yoksa o zavallı karışık beyninde onun arkasında değil önünde miydim bilmiyorum. Sadece durmadan,

"Dolores, imdat! Yardım et bana, Dolores! Toz yumakları!" diye bağırıp sarsılarak daha hızlı yürüdüğünü biliyorum.

Neredeyse holü geçmek üzereydi. Koşarak oda kapısının yanından geçerken tekerlekli iskemlenin ayaklarından birine ayak bileğimi vurdum, işte çürük şurada. Boğazım acıyana kadar, "Dur Vera! Dur!" diye bağırarak elimden geldiği kadar hızla koştum.

Sahanlığı geçti ve bir ayağı boşluğa uzandı. Ne yaparsam yapayım onu kurtaramazdım, tüm yapabileceğim kendimi üstüne atıp onunla birlikte düşmekti, ama böyle bir durumda insan bir karar vermeyi ya da bedelini düşünemiyor. Ayağı boşluğa basıp da öne doğru düşeceği anda tutmak için atladım. Son kez yüzünü gördüm. Düşmekten olduğunu sanmıyorum, yüzünde gözlerinin yerinden fırlamasına sebep olan bir panikten başka bir şey yoktu. O bakışı, o kadar derin olmasa da, daha önce görmüştüm ve size şunu söyleyeyim ki düşme korkusuyla hiç ilgisi yoktu. Arkasında ne var, önünde ne var onu düşünüyordu.

Elimi boşluğa uzattım, sol elimin ikinci ve üçüncü parmaklarının arasında yakalayabildiğim geceliğinin küçük bir parçasından başka bir şey tutamadım. Aralarından fısıltı gibi kayıp gitti.

"Duh-lorrr..." diye çığlık attı, sonra katı ve dolgun bir gümbürtü oldu. O sesi hatırlayınca kanım donuyor, Joe kuyuya düştüğünde çıkan sesin aynısıydı bu. Bir takla attığını sonra bir şeyin kırıldığını duydum. Bir sopayı dizinde kırdığında çıkan gibi ses berrak ve sert bir sesti bu. Başının yanından kan fışkırdığını gördüm, başka bir şeye de bakamadım. Başımı öyle sert çevirmiştim ki ayaklarım birbirine dolandı ve dizlerimin üstüne düştüm. Holden odasına doğru bakıyordum, gördüğüm şey benim çığlık atmama sebep oldu. Joe'yu gördüm. Birkaç saniyeliğine onu şimdi seni gördüğüm kadar net gördüm, Andy. Vera'nın tekerlekli iskemlesinin altından bana sırıtarak bakan tozlu yüzünü gördüm. Kapıya sıkışmış olan tekerleğin tellerinin arasından bakıyordu.

Sonra kayboldu ve Vera'nın inleyip ağladığını işittim.

O düşmeden canlı kurtulduğuna inanamıyordum, hâlâ da inanamıyorum. Joe da hemen ölmemişti, tabii, ama o daha genç bir adamdı ve Vera en az üçü çok büyük olan onlarca felç geçirmiş, şişman bir kadındı. Ayrıca, Joe düştüğünde yastık görevi gören çamur da yoktu. Vera'nın yanına gitmek, yaralı halini görmek istemiyordum ama böyle bir şey olamazdı tabii. Orada bir tek ben vardım ve bu seçildiğim anlamına geliyordu. Ayağa kalkınca (dizlerim o kadar halsizdi ki kalkabilmek için merdiven tırabzanına tutunup kendimi çekmem gerekmişti) kombinezonumun üzerine bastım. Diğer askı da koptu ve onu çıkarabilmek için elbisemin eteğini biraz kaldırdım... Ve bu da aynı geçen seferki gibi oldu. Böğürtlen çalılarındaki dikenler bacaklarımı çizmiş mi ve kanıyor mu diye baktığımı hatırlıyorum, ama tabii bu kez böyle bir şey yoktu.

Ateşim varmış gibi hissettim. Eğer gerçekten hastalandıysanız ve de ateşiniz çok çok yükseldiyse, ne demek istediğimi anlarsınız. Tamamen dünyanın dışında gibi hissetmezsiniz kendinizi ama içinde de değilsinizdir. Sanki her şey cama dönüşmüştür, artık tutunacak hiçbir şey bulamazsınız, her şey kaygandır. Orada sahanlıkta durmuş, merdiven tırabzanına sıkı sıkı sarılıp onun nereye düştüğüne bakarken işte öyle hissediyordum.

İki bacağı bükülüp ancak zorla görebileceğiniz kadar altında kalmış bir halde merdivenlerin ortasında yatıyordu. Zavallı yüzünün bir yanından kan akıyordu. Tırabzana sarılıp sendeleyerek yattığı yere gittiğimde, gözlerinden biri çukurunda dönüp bana baktı. Bu tuzağa düşen bir hayvanın bakışıydı.

"Dolores," diye fısıldadı. "O adi herif yıllardır peşimdeydi."

"Şişşt" dedim. "Konuşmaya çalışma."

"Evet peşimdeydi," dedi sanki onu yalanlamışım gibi. "Ah o piç. O azgın piç."

"Ben aşağı iniyorum," dedim. "Bir doktor çağıracağım."

"Hayır," dedi bana. Bir elini uzatıp bileğimi tuttu. "Doktor yok. Hastane yok. Toz yumakları... Orada bile. Her yerdeler."

"İyileşeceksin, Vera" dedim, elimi çekerek. "Orada kımıldamadan yatarsan, iyileşeceksin."

"Dolores Claiborne iyileşeceğimi söylüyor," dedi felç geçirip aklı karışmadan önceki kuru, sert sesiyle. "Profesyonel bir fikir almak ne kadar da rahatlatıyor!"

Yıllardır kaybolmuş olan o sesi duymak sanki tokat gibi geldi. Uğradığım şok, paniğimi geçirdi ve ilk kez yüzüne, ağzından çıkan her kelimeyi bilinçli söylediğini bildiğiniz bir insana bakar gibi, gerçekten baktım.

"Ben zaten ölü sayılırım," dedi, "sen de benim gibi biliyorsun bunu. Belim kırıldı, sanırım."

"Bunu bilemezsin, Vera," dedim, ama telefona gitmeye önceki kadar hevesli değildim. Ne geleceğini biliyordum, eğer benden isteyeceğini düşündüğüm şeyi isterse, onu reddedebileceğimi sanmıyordum. Yatağının üstünde yüzüme önlüğümü kapatarak hıçkırıklarla ağladığım, 1962'deki o yağmurlu günden beri ona borçluydum ve Claiborne'lar daima borçlarını öderler.

Benimle yeniden konuştuğunda, otuz yıl önce Joe hayattayken ve çocuklar hâlâ evdeyken olduğu kadar net ve bilinçliydi. "Karar vermem gereken tek bir şey kaldı," dedi, "o da benim zamanı gelince mi yoksa hastanede mi öleceğim. Onlar işi uzatırlar. Benim zamanım şimdi geldi, Dolores. Zayıf ve aklım karışıkken her köşede kocamın yüzünü görmekten yoruldum. Onların ay ışığında o Corvette'i taşocağından çıkarışlarını, açık olan yolcu penceresinden suların nasıl aktığını görmekten bıktım..."

"Vera neden söz ettiğini bilmiyorum," dedim.

Elini kaldırıp o eski sabırsız tavrıyla bir iki saniye kadar bana doğru salladı, sonra yeniden merdivende yanına düştü eli. "Ba-

caklarımdan aşağı işemekten ve gittiklerinden yarım saat sonra kimin geldiğini unutmaktan bıktım. Ölmek istiyorum. Bana yardım eder misin?"

Yanına çömeldim, merdivenlere düşen elini alıp göğsüme bastırdım. Joe'nun yüzüne çarptığında taşın çıkardığı sesi hatırladım, tuğla zemine düşüp kırılan porselen tabağın sesini andıran o sesi. *O sesi aklımı kaçırmadan bir kez daha dinleyebilir miyim,* diye düşündüm. Aynı olurdu o ses, çünkü Vera beni çağırırken sesi aynı onunki gibiydi. Düşüp merdivenlerde kaldığında, misafir odasında tuttuğu nazik cam eşyalarını yardımcılarının kırmalarından korktuğu gibi, kendisi de paramparça olduğunda ve kombinezonum da aynen daha önce olduğu gibi iki askısı da kopmuş, bir top haline gelmiş yukardaki sahanlıkta dururken aynı onunki gibi çıkmıştı sesi. Eğer Joe gibi onu da ben öldürseydim, biliyordum ki aynı sesler çıkacaktı. Evet. Doğu Yolu'nun Doğu Yakası'nın yanından geçen eski kırık dökük merdivenlerde bittiğini bildiğim gibi biliyordum bunu.

Elini tuttum ve dünyanın nasıl olduğunu düşündüm. Kötü erkekler nasıl kaza geçiriyor ve iyi kadınlar nasıl cadıya dönüşüyordu? Yüzüme bakabilmek için gözlerinin, göz çukurlarındaki acıklı hareketine baktım ve kanın kafatasındaki kesikten, bahar yağmurunun tepeden aşağı inen izleri gibi, yanağından aşağı süzüldüğünü gördüm.

"Eğer isteğin buysa, Vera," dedim, "Sana yardım ederim."

O zaman ağlamaya başladı. Aklı karışık ve sersem değilken ağladığını ilk kez görüyordum. "Evet," dedi. "Evet, bunu istiyorum. Tanrı razı olsun senden, Dolores."

"Üzülme," dedim. Kırışık yaşlı elini alıp dudaklarıma götürüp öptüm.

"Acele et, Dolores," dedi. "Evet gerçekten bana yardım etmek istiyorsan, acele et."

İkimiz de cesaretimizi kaybetmeden, diyordu gözleri.

Yeniden elini öptüm sonra karnının üstüne koydum ve ayağa kalktım. Bu kez zorlanmadım, bacaklarıma tekrar güç gelmişti. Merdivenlerden inip mutfağa gittim. Çamaşırı asmaya gitmeden önce yemek malzemelerini hazırlamıştım, ekmek yapmak için iyi bir gün olduğunu düşünmüştüm. Gri mermerden yapılmış üstü siyah damarlı bir oklavası vardı. Sarı plastikten un kabının yanında tezgâhın üstünde duruyordu. Onu elime aldım, hâlâ sanki bir rüyadaydım ya da ateşim vardı ve salondan geçip ön taraftaki hole gittim. Güzel eşyalarının durduğu odadan geçerken, ona elektrik süpürgesiyle oyun oynadığım ve sonra onun da bir süre nasıl karşılık verdiğini düşündüm. Sonunda, daima akıllanır ve intikamını alırdı... Bunun için burada değil miydim?

Misafir odasından hole geçtim, sonra oklavayı tahta sapından tutarak yanına gittim. Başı önüne eğik ve bacakları altında bükülmüş olarak yattığı yere gelince, duraklamak istemiyordum, eğer durursam, bunu yapamayacağımı biliyordum. Daha fazla konuşma olmayacaktı. Yanına gidince, bir dizimin üstüne çöküp elimden geldiğince çabuk ve bütün gücümle başına vuracaktım. Belki düştüğünde çarpmış gibi olacak, belki de olmayacaktı, ama ne olursa olsun bunu yapmak niyetindeydim.

Yanına çömeldiğimde, gerek kalmadığını gördüm, hayatı boyunca yaptığı gibi, bunu da kendi kendine yapmıştı. Ben mutfakta oklavayı alırken ya da misafir odasından gelirken gözlerini kapatmış ve göçüp gitmişti.

Yanına oturdum, oklavayı merdivenlere koydum, elini tutup kucağıma koydum. Bazen insanın hayatında sayabileceğin gerçek dakikalar olmadığı zamanlar vardır. Tüm bildiğim orada onu ziyaret ettiğim. Bir şey söyledim mi söylemedim mi bilmiyorum. Galiba kendiliğinden gittiği, beni azat edip, bunu yeniden yaşatmadığı için teşekkür ettim. Belki de bunları sadece düşündüm.

Elini yanağıma koyduğumu, sonra çevirip avcunun içini öptüğümü hatırlıyorum. Eline bakıp ne kadar pembe ve temiz olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Çizgiler azalmıştı ve bir bebeğin eline benziyordu. Kalkıp birine telefon etmem, olup biteni anlatmam gerektiğini biliyordum ama öyle yorgundum ki... Orada elini tutup oturmak daha kolay geliyordu.

Sonra kapı çaldı. Eğer çalmasaydı orada uzun süre otururdum sanıyorum. Ama zilleri bilirsiniz, ne olursa olsun onlara cevap vermeniz gerekir. Ayağa kalkıp merdivenleri olduğumdan on yaş büyük bir kadın gibi (aslında on yaş yaşlı hissediyordum kendimi) tırabzanı sımsıkı tutarak, teker teker indim. Dünyanın hâlâ camdan yapılmış gibi geldiğini ve eğer tırabzanı bırakıp kapıya giden antreyi geçersem, üstünde kayıp düşmemek ve yaralanmamak için çok dikkatli olmam gerektiğini düşündüğümü hatırlıyorum.

Gelen, Sammy Marchant'tı. Şapkasını her zaman yaptığı gibi geriye itmişti, herhalde böyle yapınca rock yıldızına benzediğini düşünüyordu. Bir elinde günlük mektuplar vardı, diğer elindeyse her hafta New York'tan gelen ve tabii, mali durumunu bildiren dolgulu sarı taahhütlü zarflardan biri vardı. Parasını Greenbrush adında bir adam yönetirdi, söylemiş miydim sana?

Söylemiş miydim? Tamam, teşekkürler. Öyle çok laf ettik ki neyi söyledim neyi söylemedim tam hatırlamıyorum.

Bazen o taahhütlü zarfların içinde imzalanacak kâğıtlar olurdu, çoğu zaman kolunu tutarsam Vera onları imzalayabilirdi ama aklı karışık olduğu zamanlar ben imzalardım. Hiçbir zorluğu yoktu, sonradan benim imzaladıklarımla ilgili bir sorun da çıkmadı. Son üç dört yıldır imzası bir karalamadan ibaretti zaten. Onun için eğer gerçekten istersen, bir de sahtekârlıktan yakala beni.

Kapı açılır açılmaz Sammy, taaahhütlü mektup olduğunda her zaman yaptığım gibi imzalamamı isteyerek dolgulu zarfı bana uzattı. Ama sonra bana iyice bakınca gözleri fal taşı gibi açıldı ve

bir adım geriledi. Bu adımdan çok irkilme gibi bir şeydi. Sammy Marchant'ın yaptığını göz önüne alınca, doğru kelime buydu. "Dolores!" dedi. "İyi misin? Üstün kan içinde!"

"Benim kanım değil," dedim ve sesim sanki televizyon izlediğimi söylüyormuşum gibi sakindi. "Vera'nın," dedim. "Merdivenlerden düştü. Öldü."

"Tanrım!" dedi, postacı çantası kalçasına vurarak koşup eve girdi. Onu içeri almamak aklıma bile gelmedi, düşünsene: Almasaydım ne yararı olacaktı?

Yavaş yürüyerek izledim onu. O her şeyin cam olduğu duygusu kayboluyordu ama sanki ayakkabılarımın altında kurşun vardı. Merdivenlerin dibine geldiğimde Sammy, Vera'nın yanında çömelmişti. Çömelmeden önce postacı çantasını çıkarmış ve çanta, içindeki Bangor Hydro faturaları ve L.L.Bean katalogları dökülerek merdivenlerden yuvarlanmıştı.

Ayaklarımı birer birer merdivenlerde sürükleyerek onun yanına çıktım. Hiç bu kadar yorgun olmamıştım. Joe'yu öldürdükten sonra bile kendimi hiç dün olduğu kadar yorgun hissetmemiştim.

"Evet öldüğü belli," dedi, etrafa bakarak.

"Öyle," dedim. "Söylemiştim sana."

"Yürüyemediğini söylemiştin," dedi, "Her zaman bana yürüyemiyor derdin, Dolores."

"Şey," dedim, "Sanırım hatalıymışım." O yerde öyle yatarken böyle dediğim için kendimi aptal gibi hissettim, ama başka ne diyebilirdim ki? Bazı durumlarda McAuliffe'le konuşmak zavallı aptal Sammy Marchant'le konuşmaktan daha kolaydı, çünkü onun kuşkulandığı şeyi yapmıştım. Masum olmanın zor yanı gerçeğe takılıp kalmanızdır.

"Bu ne?" diye sordu oklavayı göstererek. Kapı çaldığına onu merdivende bırakmıştım.

"Sence neye benziyor?" diye sordum ona. "Kuş kafesi mi?"

"Oklavaya benziyor," dedi.

"Bu çok iyi," dedim. Sanki sesim uzaktan geliyordu ve ben başka bir yerdeydim. "Üniversiteli olabileceğini göstererek herkesi şaşırtabilirsin artık, Sammy."

"Evet, ama oklavanın merdivende ne işi var?" diye sordu ve birden bana bakışını fark ettim. Sammy yirmiş beşinden bir gün bile fazla değildir, ama babası Joe'yu bulan arama grubundaydı. Birden Sammy ve diğer çok akıllı olmayan çocuklarını, Dolores Claiborne St. George'un kocasını hakladığı fikriyle yetiştirmiş olduğunu fark ettim. Masum olduğunuzda gerçeğe takılıp kalırsınız dediğimi hatırlıyor musun? İşte, Sammy'nin bana bakışını görünce, hemen az konuşmanın çok konuşmaktan daha güvenli olduğuna karar verdim.

"O düştüğünde mutfakta ekmek yapmaya hazırlanıyordum," dedim. Masum olmayla ilgili bir şey daha: Söylemeye karar verdiğiniz yalanlar çoğunlukla kararlaştırmadığınız yalanlardır. Masum insanlar, güneş tutulmasını izlemek için Rus Çayırı'na gittiğim ve kocamı Mercier cenaze evine kadar bir daha görmediğimi uydurduğum gibi, hikâyelerinin üzerinde saatlerce düşünmezler. Ekmek yapma yalanı ağzımdan çıkar çıkmaz geri gelip beni tepeceğini biliyordum ama eğer onun yüzünde bir anda beliren, o karanlık, kuşkulu ve korkmuş ifadeyi görseydin, Andy, sen de yalan söylerdin.

Ayağa kalktı, tam arkasını dönerken yukarıya bakarak birden durdu. Bakışlarını izledim. Gördüğüm şey sahanlıkta duran top haline gelmiş kombinezonumdu.

"Sanırım düşmeden önce kombinezonunu çıkarmış," dedi, yine bana bakarak. "Ya da atladı. Ya da her ne lanet olası şeyi yaptıysa. Öyle mi düşünüyorsun, Dolores?"

"Hayır," dedim, "o benim."

"Madem mutfakta ekmek yapıyordun," dedi yavaş konuşarak, "O halde çamaşırının merdivende ne işi var?"

Söyleyecek tek bir söz bulamadım. Sammy, konuştuğu gibi yavaşca, tırabzanı tutarak ve gözlerini bir an bile benden ayırmadan, merdivenlerden geriye bir adım attı. Bir anda ne yaptığını anladım: Aramıza mesafe koyuyordu. Mesafe koyuyordu, çünkü Vera'yı itip düşürdüğümü düşündüğü gibi onu da itebileceğimden korkmuştu. İşte o anda, fazla zaman geçmeden, şimdi oturduğum yerde oturup bunları anlatacağımı biliyordum. Gözleri sanki yüksek sesle konuşuyor, *Bir kez yanına kaldı Dolores Claiborne ve Joe St. George babamın anlattığı gibi bir adamsa, belki de doğrusu buydu. Ama, seni beslemekten, evine almaktan ve iyi bir maaş ödemekten başka ne yaptı bu kadın sana?* diyordu. Gözleri en çok, *bir kez iten ve bu da yanına kalan kadın ikinci kez de iter, doğru şartları bulunca ikinci kez iter,* diyordu. *Ve eğer itmekle başarılı olamazsa, işi başka bir şekilde bitirmek için çok düşünmesi gerekmez. Mesela bir oklavayla.*

"Bu seni ilgilendirmez, Sam Marchant," dedim. "Sen işine bak. Ada ambulansını çağırmam gerek. Gitmeden önce mektuplarını topladığından emin ol, yoksa bir sürü kredi kartı şirketi ensende boza pişirir."

"Bayan Donovan'ın ambulansa ihtiyacı yok," dedi gözlerini benden ayırmadan iki basamak daha inerek, "hem henüz bir yere gitmiyorum. Bence ambulans yerine ilk önce Andy Bissette'i arasan daha iyi olur."

Bildiğin gibi öyle de yaptım. Sammy Marchant orada durup beni izledi. Telefonu kapattıktan sonra, arada bir dönüp, herhalde elimde oklavayla arkasından yaklaşıyor muyum diye bakarak, döktüğü mektupları topladı ve sonra hırsızı köşeye sıkıştırmış bir köpek gibi merdivenlerin dibinde bekledi. Ne o ne ben konuştuk. Yemek odasından ve mutfaktan geçip arka merdivenlerden çı-

karak gömleğimi alabileceğim aklıma geldi. Ama neye yarardı ki bu? Zaten görmüştü, değil mi? Hem oklava da hâlâ merdivende duruyordu, değil mi?

Biraz sonra da yanında Frank'le sen geldin, Andy, ve ben de biraz sonra güzel yeni karakolumuza ifade vermeye geldim. Bu daha dün öğleden sonra oldu, sonra sanırım bütün bunları yeniden anlatmama gerek yok, değil mi? Oklavayı sorduğun zaman gömlekten söz etmedim biliyorsun, "Oraya nasıl gittiğinden emin değilim," dedim. En azından biri gelip de beynimdeki BOZUK levhasını kaldırıncaya kadar söyleyecek başka bir şey bulamadım.

İfademi imzaladıktan sonra arabama binip eve gittim. İfade vermek filan öyle çabuk ve sakin geçti ki, neredeyse kendimi endişe edecek bir şey olmadığına inandırdım. Hem, onu ben öldürmemiştim ki, gerçekten düştü. Bunu durmadan kendime söylüyordum ve evin araba yoluna girdiğimde, her şeyin iyi olacağına kendimi ikna etmeye bayağı yaklaşmıştım.

Bu duygu ancak arabadan arka kapıya gelince kadar sürdü. Kapının üstünde raptiyelenmiş bir kâğıt vardı. Basit bir defter sayfası. Bir erkeğin arka cebinde taşınmış bir kitaptan yırtılmış gibi üzerine makine yağı bulaşmıştı. Kâğıtta BU DA YANINA KALMAYACAK, yazıyordu. Hepsi bu kadar. Lanet olsun, yeterdi zaten, değil mi?

İçeri girdim ve küflü koku dışarı çıksın diye mutfak penceresini araladım. O kokudan nefret ederim, bugünlerde havalansa bile ev öyle kokuyor. Bu çoğunlukla Vera'da yaşadığımdan –ya da eskiden yaşardım– olmasa bile kısmen öyle. Ama aslında ev ölü... Joe ve Küçük Pete kadar ölü.

Evlerin içinde yaşayan insanlardan aldıkları kendi hayatları vardır, buna gerçekten inanırım. Tek katlı küçük evimiz Joe'nun ölümünden ve iki büyük çocuğumun, Selena'nın tam bursla Vassar'a (o çok üstüne düştüğüm üniversite parası giysilere ve kitaplara

gitti) ve Joe Junior'ın hemen yolun ilerisinde Orono'daki Maine Üniversitesi'ne gitmesinden sonra da yaşamaya devam etti. Hatta Küçük Pete'in Saygon'da bir kışladaki patlamada ölmesinden sonra bile yaşadı. Hemen Saygon'a gider gitmez ve tüm olayların bitmesinden iki ay önce oldu bu. Son helikopterlerin büyükelçiliğin damından kalkıp gitmesini Vera'nın oturma odasındaki televizyonda ağlaya ağlaya izledim. Ne diyeceği korkusu olmadan yaptım bunu, çünkü o alışveriş yapmak için Boston'a gitmişti.

Evin hayatı Küçük Pete'in ölümünden sonra bitti. Misafirlerin sonuncusu gidip üçümüz Selena, Joe Junior ve ben yalnız kaldığımızda. Joe Junior siyasetten söz ediyordu. Daha yeni Machias'ta belediye başkanı olmuştu, üniversite diplomasındaki mürekkep daha kurumamış ve bir iki yıl içinde eyalet meclisine adaylığını koymayı düşünen bir çocuk için hiç de fena değildi bu.

Selena Albany Yüksek Okulu'nda verdiği dersleri anlattı biraz, bu New York'a gidip tamzamanlı yazarlık yapmaya başlamadan önceydi, sonra sustu. Onunla bulaşıkları yıkıyorduk ve birden bir şey hissettim. Hemen döndüm, o kara gözleriyle bana baktığını gördüm. Onun beynini okuyabildiğimi söyleyebilirim size, ebeveynler bazen çocuklarının beynini okur, bilirsiniz, ama okumam gerekmiyordu. Onun ne düşündüğünü, bu düşüncenin aklından asla tamamen çıkmadığını biliyordum. On iki yıl önce bahçede fasulyeler ve salatalıkların arasında yanıma geldiğinde gözlerinde, "Ona bir şey yaptın mı?", "Bu benim suçum mu?", "Daha ne kadar bedel ödeyeceğim?" sorularını yine görmüştüm.

Yanına gittim, Andy, sarıldım ona. O da bana sarıldı ama bana dokunan gövdesi demir çubuk gibi kaskatıydı, işte o zaman evin canının çıkıp gittiğini hissettim. Ölen birinin son nefesi gibiydi. Bence Selena da hissetti bunu. Joe Junior hissetmedi ama. Bazı seçim kampanyalarının afişlerinin üstüne evin resmini koyar, bu halkın onu kendilerinden biri gibi görmelerini sağlar ve

seçmenler bundan hoşlanırlar. Öldüğünü hiç hissetmedi, çünkü en baştan sevmemişti bu evi. Neden sevsindi ki? Joe Junior için o ev okuldan sonra geldiği, babasının onu itip kaktığı ve ona kitap okuyan muhallebi çocuğu dediği yerdi. Üniversiteye kadar içinde yaşadığı Cumberland'daki yatakhane onun için, Doğu Yolu'ndaki evden daha fazla yuvaydı.

Ancak Selena'yla benim yuvamızdı. Bence benim iyi kızım ayaklarındaki Little Tall Adası'nın tozunu silkeledikten çok sonra da burada yaşamaya devam etti... Bence anılarının... Kalbinin... Rüyalarının içinde burada yaşadı. Kâbuslarının da.

O küflü koku, bir kere yerleşti mi kurtulamazsınız ondan.

Temiz deniz havası alabilmek için pencerelerden birinin önünde biraz oturdum, sonra içim bir garip oldu ve kapıları kilitlemem gerektiğine karar verdim. Ön kapı kolaydı ama arka kapıdaki sürgü o kadar ağırdı ki içine biraz yağ sıkmadan yerinden oynatamadım. Sonunda döndü ve neden bu kadar inat ettiğini anladım: Sadece paslanmıştı. Bazen beş altı gün eve gitmeden Vera'da kalırım ama yine de evin kapılarını en son ne zaman kilitlediğimi hatırlayamıyorum.

Bunu düşünmek sanki bütün cesaretimi elimden aldı. Yatak odama gidip küçük bir kızken yaramazlık yaptığımda odama gönderildiğim zaman yaptığım gibi yastığımı kafamın üstüne koydum. Uzun uzun ağladım. İçimde bu kadar gözyaşı olduğunu asla düşünemezdim. Vera, Selena ve Küçük Pete için ağladım. Sanırım Joe için bile ağladım. Ama en çok kendim için ağladım. Burnum tıkanıncaya, karnıma kramp girinceye kadar ağladım. Sonunda uyuyakaldım.

Uyandığımda hava kararmıştı, telefon çalıyordu. Ayağa kalkıp cevap vermek için oturma odasına gittim. "Alo" der demez, biri, bir kadın, "Onu öldüremezsin. Umarım bunu biliyorsundur. Eğer kanun yakalamazsa seni, biz yakalayacağız. Sandığın kadar akıllı

değilsin. Adada hâlâ bunu engelleyecek dürüst Hıristiyanlar varken, burada katillerle bir arada yaşamak zorunda değiliz, Dolores Claiborne," dedi.

O kadar sersem gibiydim ki önce rüya görüyorum zannettim. Uyanık olduğumu anladığımda kadın telefonu kapattı. Kahveyi ocağa koymak, belki dolaptan bir bira almak için mutfağa doğru yürürken telefon yeniden çaldı. Yine bir kadındı ama aynı kadın değildi. Küfür etmeye başlayınca hemen telefonu kapattım. Yeniden içimden ağlamak geldi ama lanet olsun, ağlamayacaktım. Onun yerine telefonun fişini çektim. Mutfağa gidip bir bira aldım ama tadı hoş gelmedi, sonunda çoğunu musluğa döktüm. Sanırım aslında bir viski istiyordum ama Joe öldüğünden beri evde bir damla bile içki yoktu.

Bir bardak su doldurdum ama kokusuna dayanamayacağımı fark ettim, bütün gün bir çocuğun terli avcunda dolaşmış bir bozuk para gibi kokuyordu. Böğürtlen çalılarının arasındaki günü, hafif bir esintiyle aynı kokunun burnuma geldiğini hatırlattı bana; çizgili elbiseli, pembe rujlu küçük kızı düşündürdü. Büyüyüp bir kadın olduğunda başının nasıl dertte olduğu geçti aklımdan. Nasıl ve nerede olduğunu merak ettim ama, asla başı dertte midir diye merak etmedim, anlıyor musun? Dertte olduğunu biliyordum. Bundan hiç kuşkum olmamıştı.

Ama bunun önemi yok, kafam yine karışıyor ve ağzım da Mary'nin küçük kuzusu gibi, onu izliyor. Mutfak musluğumdan akan suyun, Bay Budweiser'in en iyi birasından daha iyi olmadığını söylemek için söze başlamıştım. Birkaç parça buz bile o bakırımsı tadı yok etmedi. Sonunda, Joe Junior'ın ikiz oğulları için buzdolabının arka kısmında sakladığım Hawai punçlarını içerek aptal bir komedi gösterisini izlemeye başladım. Kendime donmuş bir hazır yemek çıkardım ama iştahım yoktu, yemek hazır olduğunda onu kaldırıp çöpe döktüm. Onun yerine bir Hawai puncu

daha açtım, yeniden oturma odasına götürüp televizyonun önüne oturdum. Bir komediyi bir başkası izledi, ama ben aralarında hiçbir fark görmedim. Galiba dikkatimi vermiyordum.

Ne yapacağımı düşünmeye çalışmadım, geceleri insanın kafası yerinde olmadığından yapmaman gereken bir şeydir bu. Güneş battıktan sonra düşündüğün her şeyi, sabah çoğunlukla yeniden düşünmek zorunda kalırsın. Onun için öylece oturdum, yerel haberler sona erip de *Tonight* programı başlayınca, yine uyuyakaldım.

Bir rüya gördüm. Benimle ve Vera'ya ilgiliydi. Ancak Vera onu ilk gördüğümde olduğu gibiydi, Joe hâlâ hayattaydı ve Vera'nın çocukları dahil bütün çocuklari hâlâ etrafımızdaydılar. Rüyamda bulaşıkları yıkıyorduk, o yıkıyor, ben kuruluyordum. Ama bunu mutfakta yapmıyorduk. Benim evimde oturma odasındaki küçük Franklin sobanın önündeydik. Bu komikti çünkü Vera, tüm hayatı boyunca bir kez bile benim evime gelmemişti.

Ama rüyamda oradaydı. Tabak çanak, ama benimkiler değil onun güzel Spode porselenleri, sobanın üstündeki bir leğende duruyordu. Bir tabağı yıkayıp bana veriyor ve her tabak elimden kayıp Franklin sobanın üstünde durduğu fayanslarına düşerek kırılıyordu. Vera, "Bundan daha dikkatli olmalısın, Dolores, kazalar olur, sen de dikkat etmezsen, büyük bir karışıklık çıkar," diyordu.

Dikkatli olacağıma söz veriyor ve deniyordum, ama bir sonraki ve daha sonraki tabaklar parmaklarımın arasından kayıp düşüyordu.

"Bu olmuyor," dedi Vera sonunda. "Bak yaptığın kargaşaya!"

Başını eğip baktım ama kırılan tabak parçalarının yerine, içinde Joe'nun kırılan takma dişleri de olan fayans parçaları vardı. "Başka tabak verme bana, Vera," dedim, ağlamaya başlayarak. "Galiba ben artık bulaşık yıkamayacağım. Belki de çok yaşlandım, bilmiyorum ama bütün tabak çanağı kırmak istemediğimi biliyorum."

Ancak o aynı şekilde tabakları bana vermeye, devam etti ben de onları sürekli kırdım. Fayanslara çarptıklarında çıkan ses giderek yükselmeye, derinleşmeye ve narin porselenler fayansa düşüp kırıldığında çıkan sesten çok gümbürtüyü andırmaya başladı. Birdenbire bir rüya gördüğümü ve bu gümbürtülerin rüyamın bir parçası olmadığını fark ettim. Öyle ani zıplayarak uyandım ki neredeyse koltuktan yere düşüyordum. O gümbürtüler yeniden oldu, bunun bir tüfek sesi olduğunu anladım.

Ayağa kalkıp pencereye gittim. Yolda iki kamyonet uzaklaşıyordu. Birinci kamyonetin arkasında bir, diğerinin arkasında da galiba iki kişi vardı. Hepsinin elinde tüfek var gibiydi ve her iki saniyede bir havaya ateş ediyorlardı. Bir parıltı ve arkasından gürültülü bir patlama. Adamların (erkek olduklarını sanıyorum ama emin değilim) ileri geri sallanışlarına ve kamyonetlerin bir o yana bir bu yana gidişlerine bakınca, hepsinin iyice sarhoş olduğunu anladım. Kamyonetlerin birini de tanıdım.

Ne?

Hayır, sana söylemeyeceğim, başım zaten yeteri kadar belada. Bir gece sarhoş olup ateş ettiler diye kimseyi de batırmak istemiyorum. Belki de o kamyoneti tanımamışımdır.

Her neyse, onların bulutlardan başka bir yerde delik açmadıklarını görünce pencereyi kaldırıp açtım. Tepenin altındaki geniş noktadan döneceklerini düşünmüştüm, öyle de yaptılar. Bir tanesi neredeyse sıkışıyordu, ne komik olurdu ama.

Bağırıp çağırarak geri geldiler. Ellerimi ağzımın iki yanına koyup, “Gidin buradan! Bazı insanlar uyumaya çalışıyor!” diye bağırdım. Kamyonetlerden biri biraz fazlaca yana kaydı ve neredeyse çukura dalıyordu, onun için sanırım oldukça ürküttüm onları. Birkaç dakika önce belki tanıdığımı söylediğim kamyonettekilerden biri arabanın kontrol panelinin üstünden uçtu. Sağlam bir ciğerlerim vardır ve istersem herkesten yüksek sesle bağırabilirim.

"Little Tall Adası'dan çek git, lanet olası katil karı!" diye bağırarak havaya birkaç el daha ateş etti. Ama sanırım bu bana ne kadar yürekli olduklarını göstermek içindi, çünkü bir daha sataşmadılar. Kasabaya –iddiaya girerim ki geçen yıl açılan o bara– doğru, susturucuları devre dışı bırakıp vites küçülterek ve egzozları patlayıp ateş çıkararak gürültüyle gittiklerini duyabiliyordum. İçip kamyonetlerini kullandıklarında erkeklerin nasıl olduğunu bilirsiniz.

Eh, işte bu kötü ruh halimi düzeltti. Artık korkmuyordum, içimden ağlamak da gelmiyordu. Adamakıllı kızmıştım ama insanların neden böyle yaptıklarını düşünemeyecek ya da anlayamayacak kadar da delirmemiştim. Kızgınlığım beni aşmaya başlayınca, Sammy Marchant'ı ve merdivenlerde çömelmiş önce oklavaya sonra bana bakarken, gözlerinin –o gün bahçede Selena'nın gözleri gibi– nasıl fırtınadaki okyanus kadar karanlık olduğunu düşünerek, onu durdurdum.

Buraya yine geleceğimi biliyordum zaten, Andy. Ancak o adamlar gittikten sonra ne söyleyeceğimi ve neyi saklayabileceğimi seçebileceğimi zannederek kendimi kandırmayı bıraktım. Her şeyi açık açık anlatmam gerektiğini anladım. Yatağıma geri dönüp sabah saat dokuza çeyrek kalıncaya kadar huzur içinde uyudum. Evlendiğimden beri ilk kez bu kadar geç saatte uyanıyordum. Sanırım bütün gece konuşabileyim diye dinleniyordum.

Kalktığımda bunu olabildiğince çabuk yapmaya niyetliydim. Ama evden çıkmadan bir şey alıkoydu beni, yoksa tüm bunları sana daha önce anlatırdım.

Banyo yaptım, giyinmeden önce telefonu fişe taktım. Artık gece değildi, rüyaların içinde gidip gelmiyordum. Eğer biri telefon açıp bana küfretmek isterse, ben de ona, "adsız pis sinsi" diye başlayıp birkaç küfür ederdim. Nitekim, daha çoraplarımı çekiyordum ki telefon çaldı. Telefonu açtım ve öbür taraftakine

ağzıma geleni söyleyemeden, bir kadın sesi, "Alo? Sayın Dolores Claiborne ile görüşebilir miyim?" dedi.

Şehirlerarası olduğunu hemen anladım ama uzaktan telefon edildiğinde duyduğumuz hafif yankılanma yüzünden değil. Adadaki hiç kimse bana onun söylediği şekilde sayın demez. Bu kelime, ayda bir süpermarketin rafındaki derginin dışında, henüz nehri aşmamıştır.

"Benim," dedim.

"Alan Greenbush arıyor," dedi.

"Komik," dedim, küstahça, "Alan Greenbush gibi gelmiyor sesiniz."

"Ofisinden arıyoruz," dedi kadın, sanki şimdiye kadar konuştuğu en aptal kişiymişim gibi. "Lütfen bekler misiniz, Alan Greenbush'u bağlıyorum."

Beni öyle şaşırttı ki önce o adı anlayamadım, daha önce işittiğimi biliyordum ama nereden duyduğumu bilemiyordum.

"Neyle ilgili?" diye sordum.

Sanki bu bilgileri vermemesi gerekiyormuş gibi bir an durakladı, sonra, "Bayan Vera Donovan'la ilgili. Bekler misiniz lütfen Sayın Claiborne?" dedi.

Sonra jeton düştü: Tüm o dolgulu zarfları gönderen Greenbush'tu.

"Tamam," dedim.

"Efendim?" dedi.

"Beklerim," dedim.

"Teşekkür ederim," dedi. Bir klik sesi geldi ve bir süre orada iç çamaşırlarımla bekledim. Uzun sürmedi ama uzunmuş gibi hissettim. Adam telefona çıkmadan hemen önce aklıma Vera'nın adına imza attığım zamanlar geldi, beni yakalamışlardı. Olabilir gibi geldi. Bir şey ters gidince hemen ardından her şeyin ters gittiğini hiç fark ettiniz mi?

Sonra adam telefona geldi. "Sayın Claiborne?" dedi.

"Evet, ben Dolores Claiborne'um," dedim.

"Little Tall Adası yerel polisi dün beni aradı ve Vera Donovan'ın vefat ettiğini bildirdi," dedi adam. "Telefon geldiğinde saat hayli ilerlemişti, onun için sizi aramak için sabahı bekledim."

Adadaki insanların beni aramak için saate aldırmadıklarını söylemek geldi içimden ama tabii söylemedim.

Adam boğazını temizledi, sonra, "Beş yıl önce Bayan Donovan'dan, ölümü halinde yirmi dört saat içinde sizi bilgilendirmem için kesin talimat veren bir mektup aldım." Tekrar boğazını temizledikten sonra, "O zamandan beri kendisiyle sık sık görüşmeme rağmen, bu ondan aldığım son mektuptu." Kuru, huysuz bir sesi vardı. Size bir şey söylediğinde, dinlememeniz imkânsız olan bir ses.

"Ne demek istiyorsun, beyefendi?" dedim. "Şu kararsızlığı bırak da ne diyeceksen de bana!"

Adam, "New England yetiştirme yurduna yapılacak küçük bir bağış dışında Bayan Donovan'ın tüm varlığının tek vârisi sizsiniz," dedi.

Dilim damağıma yapıştı, tek düşünebildiğim bir süre sonra elektrik süpürgesi hilesini nasıl keşfettiğiydi.

"Bugün ilerleyen saatlerde bunu doğrulayan bir telgraf alacaksınız," dedi, "ama o gelmeden önce sizinle konuşabildiğim için çok mutluyum, Bayan Donovan bu konudaki istekleri konusunda çok ısrarlıydı."

"Öyle," dedim, "istediğinde çok ısrarlı olabilirdi, doğrusu."

"Bayan Donovan'ın vefatına çok üzüldüğünüzden eminim, hepimiz üzüldük, ama çok zengin bir kadın olacaksınız ve eğer yeni durumunuzla ilgili yardımcı olabilirsem, Bayan Donovan'a yardım etmekten olduğum gibi, size yardımcı olmaktan da çok mutlu olurum. Tabii vasiyetnamenin doğrulanması sırasında sizi

bilgilendirmek için arayacağım, ama gerçekten bir sorun ya da gecikme beklemiyorum. Aslında..."

"Hey dur, arkadaş," dedim ve sesim bir garip çıktı. Sanki kuru bir havuzdaki kurbağanın sesi gibiydi. "Ne kadar paradan söz ediyorsun sen?"

Tabii varlıklı olduğunu biliyordum, Andy, son yıllarda penye geceliklerden başka şey giymemiş ve Campbell çorbası ve Gerber'in bebek mamasından başka bir şey yememiş olması bunu değiştirmedi. Evi gördüm, arabaları gördüm ve bazen dolgulu zarflarla gelen kâğıtların imza bölümlerinden başka yerlerine de baktım. Bazıları sermaye devir fonlarıydı ve iki bin Upjohn satıp dört bin Mississippi Elektrik hissesi satın alıyorsan, düşkünler evine gitmediğin bellidir.

Kredi kartı için başvurup Sears kataloğundan bir şeyler satın almak için sormuyordum, aklına bu gelmesin. Bundan daha iyi bir nedenim vardı. Vera'nın bıraktığı her dolarla, onu öldürdüğümü düşünenlerin sayısının artacağını biliyorum, onun için canım ne kadar yanacak bilmek istedim. Elli altmış bin dolar kadar olacağını düşünüyordum, ancak adam onun öksüzler yurduna da biraz para bıraktığını söylemişti, ben de bu o sayıyı biraz azaltır diye hesapladım.

Haziran sineğinin boynunun arkasına yerleşip sokması gibi beni rahatsız eden bir şey daha vardı. Tüm bu öneride çok yanlış olan bir şeydi bu. Ancak çözemiyordum ne olduğunu. Greenbush'ın sekreteri onun adını söylediğinde çözemediğim gibiydi.

Tam anlayamadığım bir şey söyledi. Sanki gala gula otuz milyon dolar civarında filan gibi duydum.

"Ne dediniz, efendim?" diye sordum.

"Vasiyetnamenin doğrulanmasından, yasal ücretler ve birkaç küçük eksiltmeden sonra, toplamı otuz milyon dolar civarında olmalı."

Uyanıp bütün gece üzerinde uyuduğumu fark ettiğimde olduğu gibi, elimin ortası ve kenarları uyuşmuştu. Ayaklarım da karıncalanıyordu ve bir anda dünya yeniden camdan yapılmış gibi oldu.

"Üzgünüm," dedim. Ağzımın kusursuz bir şekilde berrak ve güzel konuştuğunu duyabiliyordum ama içinden çıkan kelimelerin hiçbiriyle bağlantım yoktu sanki. Güçlü bir rüzgârdaki kepenkler gibi açılıp kapanıyordu. "Burada bağlantı çok iyi değil. Sanki içinde milyon olan bir şey söylediniz gibi geldi de." Sonra güldüm, bunun ne kadar aptalca olduğunu göstermek istiyordum, ama bir parçam bunun çok aptalca olduğunu düşünmüyordu anlaşılan, çünkü bugüne kadar benden çıkan en sahte gülücüktü bu. Ha ha ha gibiydi.

"Milyon dedim," dedi. "Aslında, *otuz* milyon dedim."

Ve biliyor musun, bence eğer bu parayı Vera Donovan'ın cesedinin üzerinden alıyor olmasam, kıkırdardım da. Sanırım o da heyecanlıydı. O kuru, huysuz sesinin arkasında, adamakıllı heyecanlıydı. Sanırım kendini John Bearsford Tipton, o eski televizyon programında bir milyon dolar veren zengin adam gibi hissediyordu. Benimle iş yapmayı da istiyordu, tabii bu da bir kısmıydı. Onun gibi adamlar için paranın elektrikli trenler gibi olduğunu ve Vera'nınki kadar büyüğünün elinden alınmasını istemediğini hissettim, ama onun için en büyük keyif, o an yaptığım gibi, konuşurken dilimin dolaştığını işitmekti.

"Anlamıyorum," dedim ve artık sesim o kadar zayıflamıştı ki ben bile zor işitiyordum.

"Sanırım nasıl hissettiğinizi biliyorum," dedi. "Bu çok büyük bir miktar ve alışmak biraz zaman alacak."

"Gerçekten ne kadar?" diye sordum ve o zaman o da kıkırdadı. Eğer o sırada yanında olsaydım, Andy, kıçına bir tekme atacağıma inanıyorum.

Yeniden *otuz milyon dolar* dedi bana ve ben eğer elim biraz daha uyuşursa, telefonu düşüreceğimi düşünüyordum. Artık pa-

niklemeye başlamıştım. Sanki başımın içinde biri vardı ve çelik bir kabloyu fırıl fırıl döndürüyordu. *Otuz milyon dolar*, diye düşünüyordum ama bunlar sadece kelimelerdi. Ne anlama geldiklerini görmeye çalıştığımda, kafamın içinde oluşturabildiğim tek resim, Joe Junior'ın, dört ya da beş yaşındayken Küçük Pete'e okuduğu Varyemez Amca kitabındakilere benziyordu. İçi kâğıt ve metal paralarla dolu kocaman bir kasa görüyordum ancak gagasının üstüne konmuş yuvarlak gözlükleriyle kürekle paraların arasında dolaşan Varyemez Amca değil, ayağımda terliklerle ben yapıyordum bunu. Sonra resim kayıp gidiyor ve Sammy Marchant'ın gözlerinin, oklavadan bana sonra yeniden oklayava bakarken nasıl göründüğünü düşünüyorum. O gün bahçede Selena'nın kapkaranlık ve sorularla dolu olan gözlerini andırıyorlardı. Sonra telefon edip adada hâlâ katillerle yaşamak istemeyen namuslu Hıristiyanların olduğunu söyleyen kadını düşünüyordum. O kadın ve arkadaşlarının Vera'nın bana tam otuz milyon dolar bıraktığını duyduklarında ne düşünüceklerini merak ettim... Ve bunu düşünmek beni neredeyse panikletmeye başladı.

"Yapamazsın!" dedim çılgın gibi. "Beni duyuyor musun? Bunu almaya zorlayamazsın beni!"

Sonra iyi duyamadığını, herhalde bağlantının bir yerde gevşediğini söyleme sırası onun oldu. Ben de biraz şaşırmadım değil. Greenbush gibi bir adam birinin otuz milyon dolar parayı almak istemediğini söylediğini duyarsa, karşıdakinin kafayı bozduğunu düşünür. Parayı geri almaları gerektiğini, her kuruşunu New England yetiştirme yurduna verebileceğini söylemek için ağzımı açtım ki, buradaki yanlışlığı fark ettim. Birden dank etmedi kafama, bir ton tuğla gibi düştü.

"Donald ve Helga!" dedim. Herhalde, bir televizyon programında yarışmacının bonus sorusunda son bir iki saniye kala doğru cevabı bulduğundaki haline benziyordum.

"Özür dilerim anlamadım?" diye sordu, biraz çekinerek.

"Çocukları!" dedim. "Kızı ve oğlu! O para bana değil, onlara ait. Onlar akrabası. Ben kâhyadan biraz fazlayım o kadar!"

O kadar uzun bir süre geçti ki hat kesildi sandım ve hiç de üzülmedim. Doğru söylemek gerekirse, bayılıyor gibiydim. Tam telefonu kapatıyordum ki, o düz, garip sesiyle, "Bilmiyor musunuz?" dedi.

"Neyi bilmiyor muyum?" diye bağırdım ona. "Donald adında bir oğlu ve Helga adında bir kızı var! Onlar için her zaman yer hazırlamasına rağmen, zahmet edip onu görmeye gelmediklerini de biliyorum, ama Vera öldüğüne göre herhalde zahmet edip, bu kadar büyük bir parayı bölüşmeye gelirler!"

"Bilmiyorsunuz," dedi yeniden. Sonra, sanki benim yerime kendine soruyormuş gibi, "Onun için bu kadar süre çalıştıktan sonra bilmeyebilir misiniz? Bu olabilir mi? Kenopensky söylememiş olabilir mi size?" Sonra, ben daha bir kelime bile edemeden kendi lanet olası sorularını cevaplamaya başladı. "Tabii olabilir. Ertesi gün yerel bir gazetenin iç sayfasında çıkan bir yergi dışında, Vera her şeyi kapattı, otuz yıl önce bu ayrıcalık için para ödemeye razı olsaydınız, bunu yapabilirdiniz. Ölüm ilanları çıktığından bile emin değilim." Sustu, sonra, tüm hayatı boyunca tanıdığı biriyle ilgili yeni bir şey keşfeden bir adamın yapacağı gibi: "Onlar yaşıyormuş gibi konuşuyordu, değil mi? Bütün bu yıllar boyunca!" dedi.

"Ne zırvalıyorsun?" diye bağırdım ona. Sanki midemden aşağı bir asansör iniyordu ve birdenbire bir çok şey –küçük şeyler– aklımda içiçe geçmeye başladı. Öyle olmalarını istemiyordum ama yine de oldu. "Tabii onlar yaşıyormuş gibi konuşuyordu! Onlar sağ! Oğlanın Arizona'da bir emlak şirketi var. Altın Batı Dostları! Kız da San Fransisco'da giysi tasarlıyor... Gaylord Moda!"

Ancak Vera her zaman, açık yakalı giysiler giyen kadınların gömleksiz erkekleri öptüğü o kalın tarihi romanları okurdu ve

o kitapların yayımcısının adı Altın Batı'ydı. Her birinin üstünde yazardı bu. Aniden Vera'nın Missouri'de Gaylord kasabası adında bir yerde doğduğu geldi aklıma. Başka bir şey olduğunu düşünmek istedim, mesela Galen ya da Galesburg, ama öyle olmadığını biliyordum. Yine de, kızı şirketinin adını annesinin doğduğu yerden almış olabilirdi... Ya da kendime öyle dedim.

"Bayan Claiborne," dedi, Greenbush, alçak, endişeli bir sesle, "Bayan Donovan'ın kocası, Donald on beş ve Helga on üç yaşındayken bir araba kazasında öldü..."

"Onu biliyorum!" dedim, sanki onu bilirsem her şeyi de bilirmişim gibi. "Ve ondan sonra, Bayan Donovan ve çocuklarının arası fena halde açıldı."

Bunu da biliyordum. Ada halkının, 1961'de çocuklar her zamanki gibi yaz tatillerini adada geçirmek için geldiklerinde ne kadar durgun olduklarını söylediklerini hatırlıyorum. Bazıları sanki artık üçünü bir arada hiç görmediklerini, Bay Donovan'ın bir yıl önceki ani ölümünü düşününce bunun özellikle garip olduğunu söylemişlerdi. Genellikle böyle bir şey insanları birbirine yaklaştırır... Ancak sanırım kentliler bu gibi konularda daha farklı oluyorlar. Sonra başka bir şeyi daha hatırladım, o yıl sonbaharda Jimmy DeWitt'in söylediği bir şeyi.

"Dört Temmuz 1961'de bir restoranda büyük bir kavga ettiler," dedim. "Kız ve oğlan ertesi gün gittiler. Seksi aptalın, yani Kenopensky'nin, o zaman sahip oldukları deniz motoruyla onları şehre götürdüğünü hatırlıyorum."

"Evet," dedi Greenbush. "İşte ben de kavganın konusunu Kenopensky'den öğrendim. Donald o baharda ehliyetini almıştı ve Bayan Donovan doğum günü için ona bir araba aldı. Kızı, Helga, da araba istediğini söyledi. Vera –Bayan Donovan– anlaşılan kızına bunun aptalca bir fikir olduğunu ve ehliyeti olmadığından arabanın bir işe yaramayacağını on beş yaşına gelinceye kadar

da ehliyet alamayacağını söyledi. Helga bunun Maryland'de doğru olduğunu ama Maine'de böyle olmadığını, on dört yaşında ehliyet alabileceğini söyledi... Ve on dört yaşındaydı. Bu doğru olabilir mi, Bayan Claiborne, yoksa bir ergen fantazisi miydi?"

"O zamanlar doğruydu," dedim, "ancak şimdi galiba en az on beş olmak gerekiyor. Bay Greenbush, oğluna doğum günü için aldığı araba... bir Corvette miydi?"

"Evet," dedi, "öyleydi. Bunu nasıl biliyorsunuz, Bayan Claiborne?"

"Bir fotoğrafını görmüş olmalıyım," dedim, ama kendi sesimi zor işitebiliyordum. Ses Vera'nındı. Merdivenlerde yatmış ölürken bana, "O Corvette'i vinçle taşocağından çıkarırlarken görmekten bıktım," demişti. "Yolcu tarafındaki pencereden suların dışarı akışını görmekten bıktım."

"Onun bir fotoğrafını saklamış olmasına şaşırdım," dedi Greenbush. "Donald ve Helga o arabada öldüler, yani. Babalarının ölümünden aşağı yukarı bir yıl sonra kasım 1961'de oldu bu. Galiba arabayı kız kullanıyormuş."

O konuşmaya devam etti ama ben onu zor duyuyordum, Andy, ben boşlukları doldurmakla meşguldüm ve öyle çabuk yapıyordum ki bunu, anlaşılan öldüklerini biliyordum... Derinlerde bir yerde bunu hep biliyor olmalıydım. Greenbush içkili olduklarını ve Corvette'i saatte yüz altmış kilometre hızla sürdüklerini ve kız bir virajı alamayınca taşocağına düştüklerini söyledi. "Muhtemelen o iki kişilik lüks araba dibe çökmeden çok önce ölmüşlerdi," dedi.

Onun da bir kaza olduğunu söyledi, ama belki de benim kazalarla ilgili ondan biraz fazla bilgim vardır.

Belki Vera'nın da öyleydi ve belki de o yazki kavganın nedeni Helga'nın ehliyet alıp almaması, bu önlerindeki en kolay bahaneydi. McAuliffe, boğazımı sıkmadan önce Joe'yla neden kavga ettiğimizi sorduğunda, para ve aslında içki demiştim. İnsanların

kavgalarının altındaki asıl nedenlerin, çoğunlukla görünenden çok farklı olduğunu görmüştüm. Aslında, o yaz Bay Donovan'ın bir yıl önceki ölümü yüzünden kavga ediyor olabilirlerdi.

Vera ve seksi aptal onu öldürdüler, Andy, bana açıkça söylemenin dışında her şeyi yaptı. Onlar da yakalanmadı ama bazen ailelerin içinde, kanunun asla göremediği yap-boz parçaları vardır. Selena gibi insanlar mesela... Ve belki de Donald ve Helga Donovan. O yaz Harborside Restoranı'nda kavga edip Little Tall Adası'nı son kez terk etmeden önce, Vera'ya nasıl baktıklarını merak ediyorum. Ona baktıklarında gözlerinin nasıl olduğunu, Selena'nın gözlerine mi benzediğini hatırlamaya çalışıyor ama yapamıyorum. Belki de zamanla hatırlarım ama ne demek istediğimi anlıyorsanız, aslında gerçekten beklediğimin bununla ilgisi yok.

Don Donovan gibi haylaz birinin ehliyet alması için on altı yaşın erken –hem de çok erken– olduğunu biliyorum ve bir de öyle ateşli bir arabayı da eklersen, felaketin reçetesini aldın demektir. Vera bunu bilecek kadar zekiydi ve çok korkmuş olmalıydı. Babasından nefret etmiş olabilirdi ama oğlunu kendisi kadar severdi. Bunu biliyorum. Yine de aldı arabayı. O kadar sert olmasına rağmen, daha lisenin birinci sınıfında, traş bile olmayan oğlanın cebine ve görüldüğü gibi Helga'nınkine de koymuş o roketi. Bence bu suçluluktandı, Andy. Bunun içine korkunun da karıştığını, belki de onlar gibi bir çift zengin çocuğun istediklerini elde etmek için, babalarının ölümüyle annelerine şantaj yapmış olabileceklerini düşünmek istemiyorum. Gerçekten düşünmüyorum bunu... Ama olabilir de, biliyorsun, mümkündür. Bir babanın kendi öz kızını yatağa atmak istediği bir dünyada, her şeyin mümkün olabileceğine inanıyorum.

"Onlar öldü," dedim Greenbush'a. "Bunu mu söylüyorsunuz bana?"

"Evet," dedi.

"Belki de otuz yıldan fazla olmuştur," dedim.

"Evet," dedi yine.

"Bana onlarla ilgili anlattığı her şey yalandı," dedim, "hepsi yalandı."

Yeniden boğazını temizledi –o adam dünyanın en büyük boğaz temizleyicisiydi, bugünkü görüşmemiz bunun örneğiydi– ve konuşmaya başladığında, neredeyse insanı andırıyordu. "Size onlarla ilgili ne anlattı, Sayın Claiborne?" diye sordu.

Şimdi bunu düşününce, Andy, 1962 yazında on yaş daha yaşlanmış ve bir önceki yıldan yirmi kilo zayıflamış olarak geldiğinden beri, bana çok şey anlatmış olduğunu fark ediyorum. Donald ve Helga'nın belki ağustosu evde geçireceklerini, sabahları yalnız onu yedikleri için, yeteri kadar Quaker Yulaf'ının olup olmadığını kontrol etmemi söylediğini hatırlıyorum. Kasım ayında, Kennedy ve Kruşçev'in bütün bu atış müsabakasını patlatalım mı patlatmayalım mı diye karar vermeye çalıştıkları sırada, Vera'nın geri gelişini ve bana gelecekte onu daha çok göreceğimi söylediğini hatırlıyorum. "Çocukları da göreceğini umarım," demişti ama sesinde ve gözlerinde bir şey vardı, Andy.

Orada elimde telefonla ayakta dururken, *en çok da gözlerinde,* diye düşündüm. Yıllar boyunca ağzıyla bana bir çok şey, onların hangi okula gittiklerini, kimlerle görüştüklerini (Donald evlenmiş ve iki çocuğu olmuştu, Vera'ya göre, Helga evlenmiş ve boşanmıştı) anlattı, ama 1962 yazından beri gözleri tek bir şey anlatıyordu bana: Onlar ölmüştü. Öyle ama belki de tam ölmemişlerdi. Maine kıyısında bir adadaki sıska, çirkin bir kâhya onların sağ olduğuna inandığı sürece ölmemişlerdi.

Oradan beynim 1963 yazına, Joe'yu öldürdüğüm, güneş tutulmasının olduğu yaza atladı. Güneş tutulmasından büyülenmiş gibiydi ama yalnızca ömür boyunca bir kez olduğundan değildi bu. Hayır efendim. Ona deli oluyordu çünkü Donald ve Helga'yı

Pinewood'a o getirecekti. Bunu bana kaç kez tekrarladı. Ve gözlerindeki o şey, öldüklerini bilen o şey, o yılın baharında ve yaz başında, bir süre için gözlerini terk etti.

Ne düşünüyorum biliyor musun? 1963'te mart ve nisan arasında ve temmuzun ortasında, Vera Donovan aklını yitirmişti. O birkaç ay onların sağ olduğuna gerçekten inanıyordu. Anılarından, Corvette'in taşocağından çıkarılış görüntüsünü silmiş, irade gücüyle onları yeniden hayata döndüreceğine inanmıştı. İnanarak mı hayata döndürecekti? Hayır, bu tam doğru değil. Onları güneş tutulamasıyla hayata döndürecekti.

Delirdi ve sanırım deli kalmak istedi –belki o zaman onları geri alabilecek, belki kendini cezalandıracak, belki de ikisini birden yapacaktı– ama sonunda temelinde çok fazla akıl sağlığı vardı ve bunu yapamadı. Güneş tutulmasından bir hafta ya da on gün önce akıl sağlığı çökmeye başladı. Tüm oradaki personelin, lanet olası güneş tutulması seferi ve arkasından gelen parti için çalıştığımız zamanı daha dünmüş gibi hatırlıyorum. Haziranda ve temmuz başında keyifliydi ama benim çocukları gönderdiğim sırada, her şey cehenneme döndü. Bu, Vera'nın *Alis Harikalar Diyarında*'ki Kızıl Kraliçe gibi davranmaya, kendisine ters baktı diye herkese bağırmaya ve evde çalışanları durmadan kovmaya başladığı zamandı. Bence son kez sadece dileyerek, onları hayata döndürmeye çalışmasının boşa gitmesi yüzündendi. Onların öldüğünü önce, hatta sonra da biliyordu ama planladığı partiyi yaptı yine de. Bunun nasıl bir cesaret istediğini düşünebiliyor musun? Son bir gayretle gösterilen bu cesareti?

Söylediği bir sözü de hatırlıyorum. Jolander'i kovduğunda ona karşı çıkmamdan sonra söylemişti bunu. Daha sonra Vera yanıma gelince, beni de kovacağından emindim. Onun yerine bana bir sürü güneş tutulması aleti verdi ki bu en azından Vera Donovan için özür dileme demekti. Bana, "Bir kadının bazen iyi-

ce cadılaşması gerekir," demişti. "Bazen, cadı olmak bir kadının tutunacağı tek şeydir."

Öyle, diye düşündüm. Başka bir seçenek kalmayınca, bu kalır. Her zaman bu seçenek vardır.

"Sayın Claiborne?" dedi bir ses kulağıma ve onun hâlâ hatta olduğunu o zaman hatırladım, ondan tamamen uzaklaşmıştım. "Sayın Claiborne, orada mısınız?"

"Hâlâ buradayım," dedim. Bana çocuklarla ilgili ne söylediğini sormuş ve bu beni o hüzünlü zamanları düşünmeye itmişti... Ama ona, burada Little Tall Adası'nda nasıl yaşadığımızı hiç bilmeyen New Yorklu bir adama bunları nasıl anlatacağımı bilemiyordum. Bir başka şekilde söylemek gerekirse de, Upjohn ve Mississippi Elektrik'le ilgili çok şey biliyor, ama köşelerdeki tellerle ilgili bir halt bilmiyordu.

Ya da toz yumaklarıyla.

Söze başladı: "Size neler anlattığını sormuştum..."

"Benden yataklarını hazır tutmamı ve kilerde bolca Quaker Yulafı bulundurmamı istedi," dedim. "Hazır olmak istediğini çünkü çocukların her an gelmeye karar verebileceklerini söyledi." Bu da gerçeğe çok yakındı, Andy, en azından Greenbush'a yetecek kadar yakındı.

"Bak sen, bu şaşırtıcı!" dedi ve sanki bir doktorun, "Bak sen, bu bir beyin uru!" demesi gibiydi.

Ondan sonra biraz daha konuştuk ama neler söylediğimizle ilgili bir fikrim yok. Sanırım ona yeniden, bu paranın bir dolarını bile istemediğimi söyledim yeniden ve benimle konuşma şeklinden –biraz nazik ve sanki benimle alay eder gibi– seninle konuştuğunda, Andy, Sammy Marchant'ın sana ve Little Tall'da onu dinleyen herkese söylediklerini, ona anlatmadığını anladım. Bunların hiçbirinin, en azından şimdilik, onu ilgilendirmediğini anlamışsın.

Ona paranın hepsini yetiştirme yurduna vermesini söylediğimi ve onun da bunu yapamam dediğini hatırlıyorum. Vasiyetname onaylandıktan sonra ne istersem yapabileceğimi, ama şimdi hiçbir şey yapamayacağımı söyledi. Ancak dünyanın en aptal insanı bile sonunda olup biteni anladıktan sonra, böyle bir şey yapamayacağımı düşündüğünü anlardı.

En nihayetinde, onun dediği gibi, "aklımı biraz toparladıktan sonra" kendisini arayacağımı söyleyerek telefonu kapattım. Uzun bir süre, belki on beş dakika kadar, orada öylece durdum. Sanki tüylerim ürperiyordu. O para üstüme dökülmüş, küçükken her yaz babamın tuvalete astığı sinek kâğıdına yakalanan sinekler gibi bana yapışmıştı. Hareket etmeye başlarsam giderek daha sıkı yapışacak, bir daha kurtulamayacağım kadar gövdeme dolanacaktı.

Hareket etmeye başladığımda seni görmek için karakola gideceğimi tamamen unutmuştum, Andy. Doğrusunu söylemek gerekirse, giyinmeyi bile unutuyordum neredeyse. Sonunda, giymeye niyetlendiğim elbise düzgünce yatağın üzerine serilmiş (eğer biri kapıyı kırarak içeri girip elbisenin sahibine yapmak istediğini elbiseden çıkartmamışsa hâlâ orada duruyor) olmasına rağmen eski bir kot pantolon ve kazak giydim. Eski botlarımı da onlara ekledim, oldu bitti.

Kulübe ve böğürtlen çalılarının arasındaki beyaz kayanın çevresinden dolanıp, çalılığın içine bakmak ve o dikenli dallarda rüzgârın hışırtısını dinlemek için biraz durdum. Kuyunun ağzındaki çimento kapağının beyazlığını görebiliyordum. Ona bakınca feci bir soğuk algınlığı ya da grip olmak üzere olan biri gibi ürperdim. Rus Çayırı'ndaki kestirmeden geçtim ve sonra yolun Doğu Yakası'nda bittiği yere yürüdüm. Orada biraz durup, okyanus rüzgârının saçlarımı arkaya savurmasına ve her zaman yaptığı gibi beni temizlemesine izin verdim, sonra merdivenlerden aşağı indim.

Ah, öyle endişelenmiş gibi bakma, Frank, en üstteki ip ve uyarı levhası orada duruyor hâlâ, başıma gelenlerden sonra birkaç çürük merdivenden korkacak değildim.

Öne arkaya sallanarak en aşağıya, merdivenlerin sonundaki kayalıklara kadar indim. Eskilerin Simmons Limanı dedikleri eski kasaba limanı oradaydı, bilirsin, ama artık ondan geriye, birkaç direk ve kayaya çakılmış paslı, aşınmış iki büyük halkadan başka bir şey kalmamış. Eğer böyle bir şey varsa, onların bir ejderhanın kafatasına benzediğini hayal ettim. Küçükken o limanda çok kez balık tutmuştum, Andy, ve sanki hep orada olacağını hayal ederdim, ama sonunda deniz her şeyi alıp götürüyor.

Önce parayı düşünmeye çalıştım, ama bir türlü o konuda aklımı toparlayamıyordum. Belki de hayatları boyunca parası olanlar yapabilir bunu, ama ben yapamadım. Her deneyişimde, Sammy Marchant'ın önce oklavaya sonra bana bakışını gördüm. Para o zaman buydu benim için, Andy, şimdi de aynı şey Sammy Marchant'ın bana kötü kötü bakarak, "Yürüyemediğini sanıyordum. Her zaman bana onun yürüyemediğini söylerdin, Dolores," demesidir.

Sonra Donald ve Helga'yı düşündüm. "İki kez aldatırsan ben utanmalıyım." Ancak o beni hiç gerçekten aldatamadı... Gözleri hiç aldatmadı beni.

Bir gün –altmışlarda bir gün olmalı– uyanıp gerçeği anladığımı, seksi aptal, Temmuz 1961'de şehre götürdüğünden beri onları bir kez bile görmediğimi hatırladım. Ve bu o kadar üzdü ki beni, Vera söz edinceye kadar onlarla ilgili hiç konuşmayacağım kuralını bozdum. "Çocuklar nasıl, Vera?" diye sordum ona, ben fark etmeden kelimeler çıkıvermişti ağzımdan, Tanrı adına yemin ederim öyle oldu. "*Gerçekten* nasıllar?"

O sırada, salonda cumbalı pencerelerin yanındaki koltuğunda oturmuş örgü ördüğünü hatırlıyorum ve soruyu sorduğumda elin-

deki işi bıraktı, başını kaldırıp bana baktı. O gün güneş çok parlaktı, onun yüzüne parlak, sert bir çizgi çiziyordu ve görüntüsünde o kadar korkunç bir şey vardı ki neredeyse çığlık atıyordum. Ancak bunu atlattıktan sonra gözleri dolduğunu fark edebildim. Kuyunun dibinden bana bakan Joe'nun gözleri gibiydi... Beyaz hamurun içine sokulmuş küçük kara taşlar ya da kömür parçaları gibiydiler. Bir iki saniyeliğine bir hayalet görmüştüm sanki. Sonra başını biraz oynattı ve yeniden Vera oldu, orada sanki bir gece önce çok içmiş gibi oturuyordu. Eğer öyleyse de bu bir ilk değildi.

"Gerçekten bilmiyorum, Dolores," dedi. "Yabancılaştık." Hepsi bu kadardı, bu kadar söylemesi yeterdi. Onların hayatlarıyla ilgili bana anlattığı öyküler –uydurma öyküler olduğunu şimdi biliyorum– bu kelimeler kadarını anlatamamıştı. "Yabancılaştık." Bugün Simmons Limanı'nda düşünerek çok uzun zaman geçirdim, bunun ne kadar korkunç bir kelime olduğunu düşündüm. Yabancılaştık. Söylerken bile ürperiyorum.

Orada oturup bu eski yaraları son bir kez deştim, sonra onları bir yana bırakarak günün büyük kısmını geçirdiğim yerden kalktım. Senin ya da başkalarının ne düşündüğünün umurumda olmadığına karar verdim. Bitti, anlıyor musun, Joe için, Vera için, Michael Donovan için, Donald ve Helga için... ve Dolores Claiborne için de bitti. Şöyle ya da böyle, o zamanla şimdikinin arasındaki tüm köprüler yandı kül oldu. Zaman da, adaların ve şehrin arasında uzanan gibi, bir nehirdir, bilirsin, ama onu geçen tek feribot anıdır ve o da hayalet bir gemi gibidir, eğer onun yok olmasını istersen, bir süre sonra yok olur.

Ama hepsi bir yana, her şey ne kadar tuhaflaştı, değil mi? Ayağa kalkıp o çürümüş merdivenlere doğru döndüğümde aklımdan neler geçtiğini hatırlıyorum. Joe kolunu kuyudan çıkarıp da az kalsın beni de içeri çekecekken aklımdan aynı şey geçmişti: *Düşmanlarım için bir çukur kazdım ve içine kendim düştüm.*

Sanki o kıymıklı eski tırabzanı tutup, (daima ikinci kez beni taşıyacaklarını tahmin ederek) tekrar tüm o merdivenlerden yukarı çıkarken, işte sonunda oldu ve sonunda olacağını hep biliyordum, gibi geldi bana.

Sadece benim kendi çukuruma düşmem, Joe'nun kendisininkine düşmesinden biraz daha geç oldu.

Vera'nın da içine düşecek bir çukuru vardı ve eğer minnettar olmam gereken bir şey varsa, o da onun gibi çocuklarımı hayal kurarak geri getirmediğimdir... Bazen Selena'yla telefonla konuşurken kelimeleri ağzında yuvarladığını duyunca, acaba içimizden biri hayatımızın acılarından kaçabilecek mi diye merak ederim. Onu kandıramadım, Andy, bu benim ayıbım.

Yine de, ne alabilirsem alacak ve her zaman yaptığım gibi, sırıtıyormuşum gibi görünmesi için dişlerimi sıkacağım. Çocuklarımdan ikisinin hâlâ yaşadığını, bebekken Little Tall Adası'nda kimsenin tahmin etmediği kadar başarılı olduklarını ve eğer bir işe yaramayan babaları 20 Temmuz 1963'te bir öğle sonrasında bir kaza geçirmeseydi olabileceklerinin çok ötesinde başarılı olduklarını, unutmamaya çalışıyorum. Hayat bir ya, veya önermesi değildir ve eğer Vera'nın kızı ile oğlu ölürken, benim kızım ile oğullarımdan birinin yaşadığını unutursam, Tanrı'nın huzuruna çıktığımda nankörlük günahımı açıklamam gerekecektir. Bunu yapmak istemiyorum. Zaten vicdanım da ve herhalde ruhum da, yeteri kadar dolu. Ama üçünüz de dinleyin beni ve başka hiçbir şeyi duymadıysanız, bunu duyun: Her yaptığımı sevgi için yaptım... Normal bir annenin evlatlarına duyduğu sevgi için. Bu dünyadaki en güçlü ve en öldürücü sevgidir. Çocukları için korkan bir annenin cadılığından daha güçlü bir cadı olamaz.

Merdivenlerin üstüne çıkıp, yine koruma iplerinin hemen içindeki sahanlıkta durup denize doğru bakarken, yeniden rüyamı, Vera'nın bana tabakları verdiği ve benim onları durmadan düşür-

düğüm rüyayı düşündüm. Taş Joe'nun yüzüne çarptığında çıkan sesi ve iki sesin birbirinin aynısı olduğunu düşündüm.

Ama daha çok, Vera ve kendimi, Maine kıyısındaki bir kaya parçasının üstünde, son yıllarda birlikte yaşayan iki cadıyı düşündüm. O iki cadının yaşlı olanı korktuğunda nasıl birlikte uyuduklarını ve o kocaman evde yılları nasıl geçirdiklerini, zamanlarının çoğunu birbirlerine cadılık yapmakla geçiren iki cadıyı düşündüm. Beni nasıl kandırdığını, benim de onu nasıl kandırdığımı ve bir raundu kazandığımızda nasıl mutlu olduğumuzu düşündüm. Toz yumakları üstüne saldırdığında nasıl olduğunu, kendisini parçalamak isteyen daha büyük bir yaratık tarafından köşeye sıkıştırılmış bir hayvan gibi nasıl çığlık atıp titrediğini düşündüm. Nasıl onunla birlikte yatağa girip ona sarıldığımı ve birinin bıçakla vurduğu narin bir kristal gibi nasıl titrediğini düşündüm. Boynumdaki gözyaşlarını hisseder ve zayıf, kuru saçlarını fırçalarken, "Yavaş canım... yavaş. O sinir bozucu yumakların hepsi gitti. Güvendesin.Yanımda güvendesin," derdim.

Ama hiçbir şey öğrenmediysem bile, Andy, bir tek onların asla gitmediklerini, gerçekten gitmediklerini öğrendim. Onlardan kurtulduğunu, hepsini temizlediğini, hiçbir yerde toz yumakları kalmadığını düşünürsün ama onlar geri gelir ve her zaman suratlara benzerler, benzedikleri bu suratlar her zaman, uyurken de uyanıkken de görmek istemediğin suratlardır.

Onu orada merdivenlerde yatarken de ve artık yorulduğunu ve ölmek istediğini söylediğini de düşündüm. Islak çizmelerimle o sallanan sahanlıkta dururken, yaramaz çocukların okulu astıkları zaman bile üstünde oynamak istemedikleri o basamaklarda olmayı neden seçtiğimi çok iyi biliyordum. Ben de yorulmuştum. Hayatımı kendi imkânlarımla elimden geldiği kadar iyi yaşamıştım. Ne bir işten kaytardım ne de çok korkunç olsalar bile, yapmak zorunda olduğum işlerden şikâyet ettim. Bazen bir kadının yaşa-

yabilmek için cadı olması gerektiğini söylerken çok haklıydı Vera, ama bir cadı olmak çok zor iştir. Bunu ve çok yorgun olduğumu bütün dünyaya söyleyeceğim. Ölmek istedim, bütün o merdivenlerden geri inmek ve bunun için çok geç olmadığını ve bu kez eğer istemiyorsam, son basamakta durmama gerek olmadığını fark ettim.

Sonra yine duydum onun, Vera'nın sesini. O gece kuyunun yanında olduğu gibi yalnızca beynimde değil, kulağımda duydum. Bu kez daha da ürkütücüydü, doğrusu, hiç değilse 1963'te yaşıyordu.

"Ne düşünüyorsun, Dolores?" diye sordu o kibirli kıçımı öp sesiyle. "Ben senden daha büyük bir bedel ödedim. Herkesin düşünebileceğinden de büyük bir bedel, ama ben yaptığım pazarlıkla yaşadım yine de. Ondan fazlasını da yaptım. Elimde bir tek toz yumakları ve neler olabileceğini gösteren rüyalar kaldığında, o rüyaları alıp sahiplendim. Toz yumakları? Belki sonunda onlar kazandı ama ondan önce onlarla birlikte çok uzun yıllar yaşadım. Şimdi sen kendininkilerle başa çıkacaksın, ama eğer o gün bana gelip de Jolander adlı kızı kovmamın berbat bir şey olduğunu söylediğin zamanki cesaretini kaybettiysen. Git ve atla. Çünkü cesaretin olmadan, Dolores Claiborne, sen aptal bir yaşlı kadından başka bir şey değilsin."

Geri çekilip çevreme baktım, ama rüzgârlı günlerde havada dolaşan su serpintileriyle karanlık ve ıslak Doğu Yakası vardı. Görünürde bir kişi bile yoktu. Orada bulutların gökyüzünde nasıl dolaştıklarını izleyerek biraz daha durdum –o kadar yüksekte, hür ve sessizce kendi yollarında giderken onları izlemeye bayılırım– sonra döndüm ve eve doğru yürümeye başladım. Yolda birkaç kez durmak zorunda kaldım, çünkü nemli havada uzun süre merdivenlerin dibinde oturmak, sırtımı feci ağrıtmıştı. Ama başardım. Eve varınca üç tane aspirin aldım, arabama binip doğruca buraya geldim.

İşte hepsi bu.

Nancy, o küçük kasetlerden bir sürü biriktirdiğini görüyorum, senin sinsi ses kayıt cihazın yorgunluktan tükenmiş olmalı. Ben de öyle, ama buraya bunları söylemek için geldim ve söyledim. Her kelimesini. Hepsi de doğru. Bana ne yapman gerekiyorsa yap, Andy. Ben bana düşeni yaptım ve huzur içindeyim. Sanırım lazım olan da bu, bu ve kim olduğunu kesin olarak bilmek.

Ben kim olduğumu biliyorum: Dolores Claiborne, altmış altıncı doğum günüme iki ay kaldı, kayıtlı demokratım, hayatım boyunca Little Tall Adası'nın sakini oldum.

Sen o aletin dur düğmesine basmadan önce, galiba iki şey daha söylemek istiyorum, Nancy. Sonunda dünyanın cadıları geride kalıyor... Toz yumaklarına gelince: boş ver gitsinler!

GAZETE KUPÜRLERİ DEFTERİ

6 Kasım 1992 tarihli *Ellsworth American* gazetesinden

ADALI KADIN TEMİZE ÇIKTI

Little Tall Adası'ndan Dolores Claiborne, kendisi de Little Tall'dan olan Bayan Donovan'ın uzun süredir refakatçisi, dün Machias'da yapılan özel adli tabip soruşturmasında, Bayan Donovan'ın ölümüyle ilgili tüm suçlamalardan aklandı. Soruşturmanın amacı Bayan Donovan'ın, "İhmal sonucu ölüme sebebiyet verme" yani, ihmal ya da canice bir hareket sonucunda mı öldüğüne karar vermekti. Bayan Claiborne'un işvereninin ölümündeki rolüyle ilgili dayanıksız görüşler, öldüğünde bunamış olduğu iddia edilen, Bayan Donovan'ın tüm mal varlığını arkadaşı ve kâhyasına bırakması üzerine ateşlenmişti. Bazı kaynaklar mal varlığının on milyon dolardan fazla olduğunu tahmin etmektedir.

20 Kasım 1992 tarihli *Boston Globe* gazetesinden

Somerville'de Mutlu Bir Şükran Günü

KİMLİĞİ BİLİNMEYEN BİR İYİLİKSEVER YETİŞTİRME YURDUNA 30 MİLYON BAĞIŞLADI

New England yetiştirme yurdunun hayretler içindeki yöneticileri bugün öğleden sonra geç saatlerde acilen bir basın konferansı tertipleyip bu yıl, kimliği bilinmeyen bir iyilikseverin otuz milyon dolar bağışlaması üzerine, yetiştirme yurduna Noel'in biraz erken geleceğini bildirdiler.

Çok şaşırdığı açıkça belli olan yönetim kurulu başkanı Brandon Jaegger, "Bu hayranlık veren bağışı New York avukatlarından ve tastikli muhasip Alan Greenbush'dan aldık" dedi. "Son derece dürüst olduğu görülen bu bağışın arkasındaki kişi –arkasındaki koruyucu melek, demeliyim belki de– kimliğinin bilinmemesi konusunda son derece ısrarlıdır. Yetiştirme yurduya ilgisi olan bizlerin çok mutlu olduğumuzu söylemeye gerek yoktur."

Eğer bu milyonlarca dolarlık bağışı doğrulanırsa yetiştirme yurdunun beklenmedik şansı 1938'den beri Massachusette kuruluşlarına yapılan bağışların en büyüğü...

14 Aralık 1992 tarihli *The Weekly Times* gazetesinden

Little Tall'dan Notlar
'Meraklı Nettie'

Bayan Lottie McCandless geçen hafta Cuma Gecesi Şöleninde tüm Noel ödüllerini kazandı.

Ödül toplam iki yüz kırk dolar ve bu birçok Noel armağanı demektir! Meraklı Nettie çooook kıskandı!

Gerçekten, tebrikler, Lottie!

John Caron'un erkek kardeşi, Philo, Derry'den, teknesi *Deepstar*'ı havuza çekilmişken kalafatlaması için John'a yardım etmeye geldi. Bu kutsal mevsimde kardeş sevgisi gibi duygu yoktur, değil mi çocuklar?

Torunu Patricia'yla birlikte yaşayan Jolene Aubuchon, geçen Perşembe iki bin parçalık bir St. Helens Dağı yap-bozunu bitirdi. Jolene gelecek yıl doksanıncı doğum gününü beş bin parçalık Sistine Şapel yaparak kutlayacağını söyledi. Aferin, Jolene! Meraklı

Nettie ve *Tide*'daki herkes sana hayrandır!

Dolores Claiborne bu hafta bir kişi için daha alışveriş yapacak! Oğlu Joe'nun –"Bay Demokrat"– ailesiyle birlikte Augusta'daki işlerini bırakıp bir "Ada Noel'i" yapmak için eve geleceğini biliyordu, ama şimdi ünlü dergi yazarı Selena St. George'un neredeyse

yirmi yıldır (!) ilk ziyaretini yapacağını söylüyor! Dolores kendisini "çok mutlu" hissettiğini söylüyor. Meraklı ona Selena'nın *Haftalık Atlantic*'teki "düşünce yazısı"nı tartışacaklar mı diye sorduğunda, Dolores yalnızca gülümsedi ve, "Konuşacak çok konu bulacağımızdan eminim," dedi.

Meraklı, geçen kasım futbol oynarken kolunu kıran Vincent Bragg'ın...

Kasım 1980-Şubat 1992